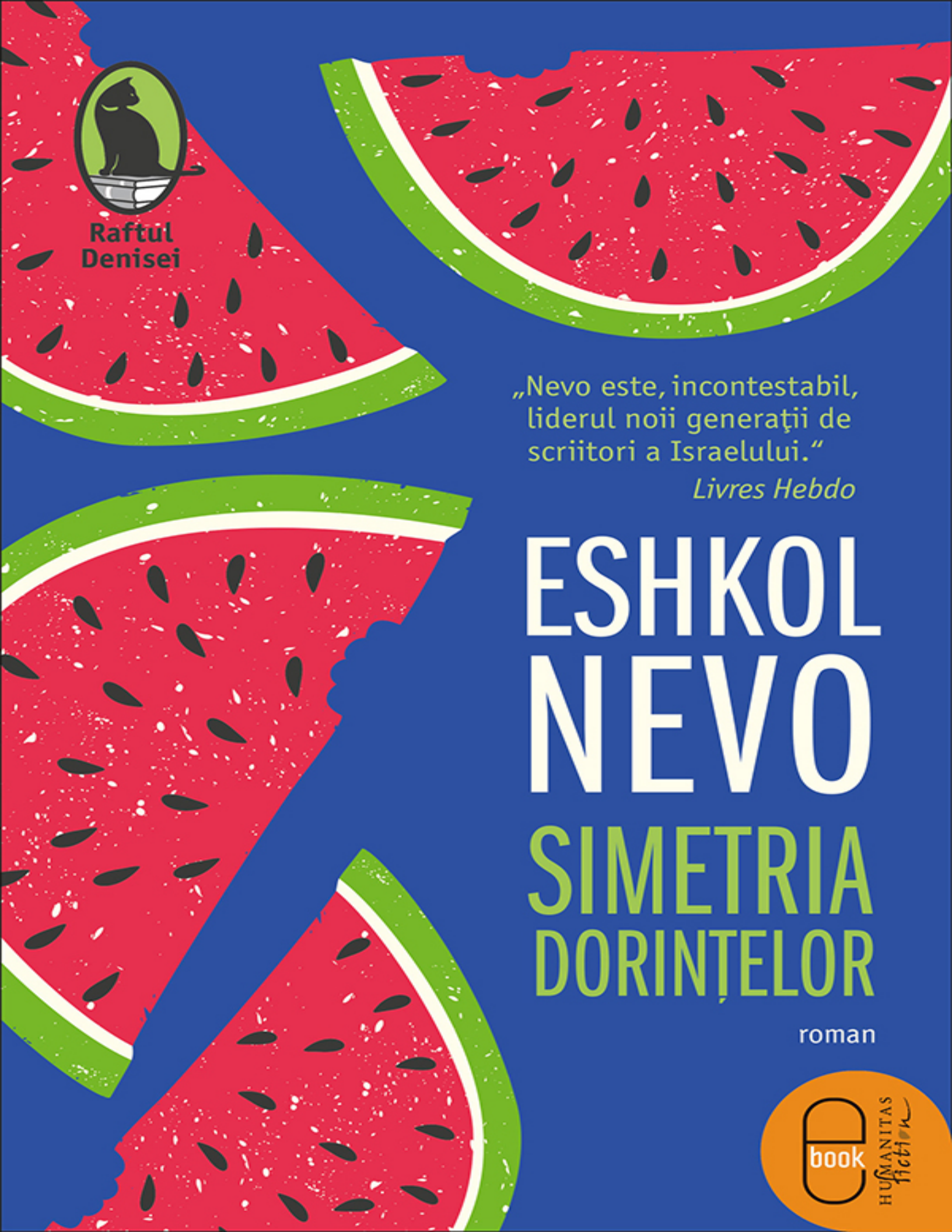
Raftul Denisei
„Nevo este, incontestabil, liderul noii generaţii de scriitori a Israelului.“
Livres Hebdo
ESHKOL NEVO
SIMETRIA DORINȚELOR
roman
book
HUMANITAS fiction

ESHKOL NEVO

SIMETRIA DORINȚELOR

Traducere din ebraică de
IOANA PETRIDEAN

Colecţie coordonată de DENISA COMĂNESCU

ESHKOL NEVO
MISH'ALA ACHAT YAMINA
Copyright © by Eshkol Nevo
Published by arrangement with The Institute
for the Translation of Hebrew Literature.
All rights reserved.

© HUMANITAS FICTION, 2019, pentru prezenta versiune românească (ediţia digitală)

ISBN: 978-606-779-605-6 (epub)

EDITURA HUMANITAS FICTION
Piaţa Presei Libere 1, 013701 Bucureşti, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 021.311.23.30

Prietenilor mei

22.06.2002

În atenţia tuturor celor interesaţi
PRECIZĂRI

1. În data de 01.06.2002 am fost rugat de către familia domnului Yuval Fried să merg şi să ridic lucrurile personale ale acestuia din secţia de poliţie aflată pe strada Dizengoff, din Tel Aviv. Printre obiectele pe care mi le-a înmânat doamna Ester Louell, responsabilă cu gestionarea lucrurilor din depozit, se afla şi o pungă din plastic, înăuntrul căreia era un teanc mare de coli de hârtie. Domnul Fried nu-mi adusese la cunoştinţă, aşa cum nu adusese nici la cunoştinţa celorlalţi prieteni ai săi, faptul că se apucase de scris, prin urmare, primul lucru la care m-am gândit când am atins teancul de foi a fost acela că era vorba despre vreuna dintre traducerile pe care le făcea pentru studenţii de la Litere sau pentru diverse departamente ale Universităţii. Doar că pe această pungă de plastic nu era trecut nici un nume şi nici un număr de telefon şi, mai mult decât atât, pe prima pagină nu apărea nici titlul original, în limba engleză. Precizez toate acestea pentru a lămuri de ce am considerat de cuviinţă ca, preţ de câteva ore, să răsfoiesc teancul de hârtii. Nu vreo aplecare spre voaierism m-a împins să fac acest lucru, ci dorinţa sinceră de a-mi da seama cui îi erau adresate paginile care-mi fuseseră încredinţate şi ce trebuia să fac cu ele mai departe.

2. Din cele câteva pagini pe care am reuşit să le citesc repede, mi-am dat seama că nu aveam de-a face cu o traducere, ci cu un text personal, referitor la viaţa domnului Fried. La o lectură ceva mai profundă, am înţeles că acela era manuscrisul unei cărţi intitulate *Simetria dorinţelor*, carte la care muncise din greu domnul Fried de-a lungul ultimului său an de viaţă şi al cărei personaj era el însuşi, alături de încă trei dintre prietenii săi. O conversaţie telefonică ulterioară cu tatăl domnului Fried mi-a elucidat faptul că existase chiar şi un demers al fiului acestuia de a tipări cartea cu pricina, concretizat printr-un contract semnat între el şi editura Haefroni, din Haifa, aflată în proprietatea familiei. După părerea tatălui, singurul lucru care stătuse în calea publicării manuscrisului fusese

tocmai absenţa unei revizuiri a textului, ceea ce, din câte ştia el, Yuval ar fi avut de gând să-mi propună tocmai mie.

3. Trebuie să recunosc deschis că nu sunt deloc convins în legătură cu certitudinea tatălui în privinţa faptului că domnul Fried ar fi avut vreo intenţie de a-mi cere să-i redactez cartea. Pe măsură ce lectura înainta, uimirea mea creştea tot mai mult: de ce ar fi vrut domnul Fried să-i ceară tocmai unuia dintre personajele cărţii să-i redacteze manuscrisul? Şi nu oricăruia dintre personaje, ci tocmai aceluia prezentat în lumina cea mai proastă? Cu toate acestea, de vreme ce domnul Fried nu mai putea fi contactat, desigur, pentru a lămuri lucrurile într-un fel sau altul, şi luând în considerare, în calitate de prieten, fundamentala importanţă a definitivării acestei cărţi, mi-am asumat, fără bucurie, misiunea de a duce la îndeplinire această sarcină.

4. Tentaţia de a face schimbări în text a fost foarte mare. Subsemnatul, aşa cum am menţionat deja, este descris ca un personaj absolut grotesc. Îmi sunt atribuite cuvinte vulgare şi stânjenitoare, pe care nu le-am spus niciodată şi, mai grav decât atât, cartea abundă în tot felul de inexactităţi care, într-o cu totul altă situaţie, după părerea mea de avocat, ar fi reprezentat dovezi suficiente pentru a-i intenta un proces de calomnie. În ciuda tuturor acestor lucruri, am hotărât să acţionez cu maximă reţinere, aducând textului cât mai puţine corecturi şi modificări, şi asta din două motive: în primul rând, în ciuda numeroaselor inadvertenţe şi a marii „libertăţi literare“ pe care şi-a permis-o domnul Fried, textul emană o puternică senzaţie de realism, iar eu mă temeam că orice intervenţie ar fi putut aduce prejudicii acestui realism profund. În al doilea rând, a opera o „reconstruire“ a textului, fără ca domnul Fried să aibă posibilitatea de a i se opune sau de a o accepta, ar fi însemnat un act de trădare atât la adresa lui, cât şi a încrederii sale şi, de vreme ce îl mai trădasem o dată, în tinereţe, n-am vrut să mă fac din nou vinovat de acelaşi păcat.

5. În ciuda a tot ceea ce am spus până acum, n-am putut evita anumite intervenţii şi modificări, inerente unui proces precum cel de redactare, pe care mi l-am asumat. În cea mai mare parte, este vorba despre mici modificări legate de formă: înlocuirea unei virgule cu un punct, înlocuirea unui punct cu două puncte, înlocuirea unei calchieri din limba engleză cu

expresia corectă – doar nimicuri. Într-un singur punct din text mi-am permis să operez o modificare legată de evenimentele prezentate: la pagina cu numărul 4, în manuscrisul original, se spune că în finala Campionatului Mondial de Fotbal din 1994 au jucat Germania și Brazilia, deși, în realitate, s-au înfruntat Italia și Brazilia. Cunoscându-l foarte bine pe domnul Fried, vreme de mulți ani, sunt sigur că a fost vorba despre o simplă scăpare, pe care cu certitudine n-ar fi dorit să o lase necorectată.

6. Exceptând această neînsemnată corectură, trei note discrete și un post-scriptum pe care am considerat potrivit să-l adaug la finalul cărții, tot ceea ce a fost scris în acest roman e rodul exclusiv al condeiului lui Yuval Fried, prietenul meu drag, motiv pentru care tot el poartă și întreaga responsabilitate a celor relatate.

Semnat
Avocat Yoav Alimi
(Churchill)

1

A fost ideea lui Amichai. Lui îi veneau mereu astfel de idei, deşi cel mai creativ dintre noi era Ofir, însă Ofir îşi risipea inventivitatea prin tot felul de agenţii de publicitate, pentru a face reclame la bănci şi chipsuri, iar atunci când se reunea gaşca profita de ocazie şi devenea banal, astfel încât tăcea mult, vorbea puţin, folosea cuvinte simple şi regionalisme din zona Haifei, iar din când în când, dacă bea puţin mai mult, ne lua pe fiecare în braţe şi spunea: Ce noroc să ne avem unul pe celălalt, nu aveţi nici cea mai vagă idee cât noroc avem! Amichai, în schimb, vindea abonamente la Inimi Sănătoase, o clinică ce furniza servicii speciale pentru pacienţii suferinzi de boli cardiovasculare şi, în ciuda faptului că reuşea din când în când să smulgă câte o poveste extraordinară de la câte un client, de regulă supravieţuitor al Shoah-ului, nu se putea spune că munca pe care o făcea îi stârnea prea mari emoţii. Odată la câteva luni spunea că era sută la sută hotărât să plece de la compania la care lucra ca să studieze *shiatsu*, însă de fiecare dată se întâmpla ceva care-l determina să rămână: odată îi oferiseră un bonus la salariu. Altă dată îi dăduseră o maşină. Apoi fusese nunta cu smiorcăita de Ilana. Apoi gemenii. Astfel, toată vitalitatea aceea care fierbea înăuntrul lui şi care cu greu îşi putea găsi expresia în timpul întâlnirilor din casele de bătrâni sau în pat cu Ilana se revărsa asupra noastră, cei mai buni trei prieteni ai lui, concretizându-se în tot felul de iniţiative precum propunerea de a merge împreună pe plaja Golan, pentru a sărbători împlinirea a zece ani de la prima noastră vizită la parcul de distracţii acvatic sau înscrierea într-o competiţie de karaoke, după ce ne-am fi pregătit serios să interpretăm a cappella o melodie de-a Beatleşilor. De ce tocmai Beatles? a întrebat Churchill pe un ton atât de surprins, încât a tranşat pe loc soarta acestei iniţiative. De ce nu? Şi ei sunt patru, ca noi, a încercat să ne convingă Amichai, însă tonul vocii lui lăsa

să răzbată conştiinţa faptului că, asemenea tuturor celorlalte propuneri pe care le făcuse, şi aceasta probabil urma să sfârşească prin a nu fi luată în seamă. Era foarte dificil să pui ceva în practică dacă nu aveai consimţământul lui Churchill. Iar atunci când Churchill punea ceva sau pe cineva la zid, o făcea într-o manieră atât de sofisticată şi de precisă, încât îţi era şi milă de avocaţii care trebuiau să-i ţină piept la tribunal. Şi totuşi Churchill fusese acela care ne adusese laolaltă în vremea liceului. De fapt nu ne adusese laolaltă, ci ne făcuse să ne strângem în jurul lui asemenea unor oiţe rătăcite. Fiecare trăsătură a feţei lui mari, şireturile adidaşilor lui mereu dezlegate, până şi mersul lui – totul îţi lăsa senzaţia că ştie întotdeauna ce e bine. Că are o busolă interioară care îl ghidează. Pe vremea aceea, cu toţii ne prefăceam, desigur, că suntem siguri pe noi, însă Churchill chiar era. Atunci când îl vedeau trecând, fetele îşi răsuceau şuviţele pe degete, deşi nu era nicidecum frumos ca vreo vedetă de cinema, iar clasa îl alesese pe el, cu o majoritate zdrobitoare, căpitan al echipei de fotbal, în ciuda faptului că existau jucători mult mai buni. Tot în perioada aceea şi-a câştigat şi supranumele. Înaintea semifinalei jucate împotriva clasei a zecea C, ne-a adunat pe toţi pentru a ne ţine un discurs emoţionant, spunându-ne că tot ceea ce putem mobiliza împotriva celor din a zecea C e sângele nostru, sudoarea şi lacrimile. Cu ochii în lacrimi la sfârşitul discursului, aproape că ne-am dat sufletul pe teren, păstrând aproape tot timpul controlul asupra balonului, chiar cu riscul unor alunecări foarte dureroase pe asfalt, însă asta nu ne-a împiedicat să pierdem cu trei la zero, din cauza a trei greşeli uriaşe făcute tocmai de Churchill: prima dată i-a pasat mingea unui fundaş central din echipa adversă, a doua oară a pierdut o minge fatală la centrul terenului, iar la final, într-o încercare de a îndepărta mingea printr-o lovitură de colţ, a trimis balonul exact în poarta în care stăteam eu, semnând un autogol.

Nimeni nu s-a supărat pe el după meci. Cum am fi putut să ne supărăm pe un om care, imediat după fluierul final, ne-a adunat pe toţi la centrul terenului şi ne-a spus, cu ochii în pământ, că îşi asumă întreaga responsabilitate? Cum ai putea să te superi pe cineva care invită toată echipa la meciul celor de la Maccabi Haifa, pe banii lui, deşi părinţii săi nu sunt deloc înstăriţi? Cum ai putea să te superi pe cineva care scrie

felicitări de La mulţi ani! atât de sensibile, care ştie să te asculte atât de bine, care bate în fiecare sâmbătă drumul până la Zukei Ovra, doar ca să te vadă, care te găzduieşte vreme de trei luni în casa lui, aşteptând ca tu să te instalezi în Tel Aviv, insistând să dormi în patul lui, în vreme ce el se mută pe canapea?

Nici măcar după aventura cu Yaara n-am reuşit să mă supăr pe el. Cu toţii credeau că voi fi furios. Că voi clocoti de furie. Amichai mi-a telefonat imediat cum a auzit vestea şi mi-a spus că Churchill a făcut o mare porcărie, după care a zis: Dar am o idee. Hai să mergem toţi patru la paintball în Bnei Tzion, iar tu tragi în el cu bile de vopsea. Îl bombardezi pur şi simplu. Am vorbit deja cu el şi a fost de acord. Ce zici?

Ofir a ieşit exact în mijlocul unei şedinţe în care se discuta campania publicitară dedicată unei mărci de hârtie igienică în trei straturi, doar pentru a-mi spune: Frate, sunt alături de tine. Ai toate motivele. Dar te implor, nu face nimic din ce ai putea regreta mai târziu. Nici nu-ţi dai seama cât suntem de norocoşi că ne avem unul pe celălalt, nici măcar nu-ţi dai seama.

Ca să fiu sincer, toate eforturile lor au fost în zadar. Oricum n-am reuşit să aprind furia dinăuntrul meu. Într-o noapte am hotărât să merg la el acasă, sperând că dacă îi voi surprinde asupra faptului mă voi inflama, iar pe drum îmi spuneam încontinuu, ticălosul, ce ticălos nenorocit, însă odată ajuns acolo, n-am mai avut nici un chef să intru. Poate că dacă aş fi zărit fie şi cea mai vagă mişcare în apartamentul lui, mi-ar fi venit să-l iau la bătaie, însă am rămas în maşină, stropind parbrizul cu apă şi acţionând apoi ştergătoarele, pentru a îndepărta picăturile; am tot stropit şi am tot pornit ştergătoarele, până când, în cele din urmă, am plecat odată cu prima rază lungă de soare care a scăldat boilerele amplasate pe acoperişuri. N-am reuşit să mă imaginez bătându-l. Deşi ar fi meritat-o din plin. Deşi pe bileţelele pe care le scriseserăm după Mondialul trecut, toate cele trei dorinţe ale mele aveau legătură cu Yaara.

Şi acestea fuseseră tot ideea lui Amichai, bileţelele…

Imediat după ce Emmanuel Petit a înscris cel de-al treilea gol şi când devenise deja limpede că Franţa urma să câştige Campionatul Mondial, iar în aer plutea un uşor iz de deziluzie, asta deoarece noi toţi ţineam cu

Brazilia, după ce plăcinţelele burekas stropite cu lacrimile Ilanei fuseseră deja înfulecate, după ce salatele se terminaseră, iar pe farfurie nu mai rămăsese decât o singură felie de pepene cu feta, pe care nimeni nu îndrăznea s-o ia, Ofir a spus: Nu știu ce m-a apucat așa, deodată. Ăsta e al cincilea mondial pe care îl vedem împreună. Iar Churchill a zis: Cum adică al cincilea? Cel mult al patrulea.

Și am început să numărăm.

Pe cel din Mexic, din 1986, l-am văzut la tatăl lui Ofir, în Kiryat Tivon. În clipa în care naiva Danemarcă a pierdut cu cinci la unu în fața Spaniei, Ofir a izbucnit în lacrimi, iar tatăl lui a zis că așa se întâmplă când un băiat e crescut doar de mamă. Mondialul din 1990 l-am văzut fiecare într-un alt oraș din Teritorii, dar într-o sâmbătă s-a nimerit să fim cu toții în permisie și să ne întâlnim să vedem semifinala acasă la Amichai. Nici unul dintre noi nu-și aducea aminte partida, fiindcă sora mai mică a lui Amichai se fâțâia de colo colo într-un body roșu, iar noi eram soldați și abia ne mai puteam abține. În 1994 eram deja studenți. La Tel Aviv. Churchill fusese primul care plecase, după care l-am urmat cu toții acolo, pe de-o parte fiindcă voiam să rămânem împreună, iar pe de altă parte, fiindcă Churchill declarase că doar acolo puteam să devenim ceea ce ne doream să fim.

Dar finala campionatului din 1994 am văzut-o la spitalul din Haifa! și-a amintit Ofir. Așa este, am răspuns eu.

Odată, în timp ce luam masa cu părinții mei, avusesem una dintre cele mai grave crize de astm din viața mea. Au fost momente, în timpul cursei către spital, în care chiar am crezut că o să mor. După ce m-au stabilizat, administrându-mi injecții și pastile și punându-mi o mască cu oxigen, medicii au decis că trebuia să rămân câteva zile în spital, sub observație.

Finala era a doua zi. Fără să-mi spună nimic, Churchill i-a adunat pe toți și i-a înghesuit în mașinuța lui hârbuită. Pe drum s-au oprit la Casa Frigăruii din Kfar Viktin, pentru a-mi cumpăra ceai de piersici, slăbiciunea mea, și nişte vodcă, dat fiind faptul că pe vremea aceea ne prefăceam a fi mari amatori de vodcă, iar cu zece minute înainte de începerea meciului au dat buzna în camera mea, rezerva numărul 9, secția Boli Interne (pe gardianul care a încercat să-i oprească, pentru că

programul de vizite se terminase de mult, l-au corupt cu o sticlă de vodcă Keglevich). Când i-am văzut, aproape că am făcut o nouă criză. Dar apoi m-am calmat, am respirat profund, prin diafragmă, și am urmărit împreună, la micuțul televizor suspendat deasupra patului meu, cum echipa Braziliei câștiga cupa după 120 de minute și lovituri de la 11 metri.

— Iată-ne ajunși și în 1998, a spus Churchill. Patru mondiale în total.

— Noroc că n-am pariat, a zis Ofir.

— Noroc că există campionatele mondiale, am adăugat eu. În felul ăsta, timpul nu devine o curgere lineară, și la fiecare patru ani ne putem opri pentru a vedea ce s-a schimbat.

— Doamne! a răspuns Churchill.

El era mereu primul care mă înțelegea. Câteodată era chiar singurul.

— Știți care este adevăratul noroc? Faptul că ne avem unul pe celălalt, a răspuns Ofir.

— Nici-nu-vă-dați-sea-ma-ce-no-roc, am completat noi în cor.

— Frate, nu știu cum te descurci printre toți publicitarii ăia, tu care ești o domnișoară sentimentală, a spus Churchill.

Ofir a început să râdă:

— La asta se ajunge când un băiat crește doar cu mama.

Iar Amichai a sărit dintr-odată:

— Am o idee.

— Așteaptă, haideți mai întâi să vedem festivitatea de premiere, a propus Churchill, sperând că până la sfârșitul ceremoniei își va fi uitat ideea.

Dar Amichai nu a uitat-o.

Oare știa el că ideea pe care urma să ne-o propună avea să devină o adevărată profeție, își imaginase el oare că în următorii patru ani inițiativa aceea avea să ne producă multe dezamăgiri, menținându-și în mod miraculos forța profetică?

Probabil că nu. Sau poate că da, având în vedere faptul că prezența sa blândă ascundea o tenacitate plină de încăpățânare, care-i permitea să-și asculte clienții ore în șir, să compună pe balcon puzzle-uri de mii de piese și să alerge câte zece kilometri zilnic, indiferent de vreme. Bănuiesc că tocmai tenacitatea asta a lui, mai mult decât orice altceva, l-a făcut să-și

reia discursul imediat după ce Didier Deschamps a ridicat trofeul în fața publicului care-l aclama.

— Știți la ce m-am gândit? a întrebat, m-am gândit ca fiecare dintre noi să scrie pe câte un bilet unde visează să ajungă, să fie peste patru ani. Atât din punct de vedere personal, cât și profesional, practic din toate punctele de vedere. Iar la următorul Campionat Mondial, să recitim biletele și să vedem ce am reușit să realizăm între timp.

— Ce idee minunată! a exclamat din biroul ei Ilana, smiorcăita grupului.

Am întors toți capetele către ea. Niciodată până atunci nu o mai auziserăm atât de entuziasmată.

Avea mereu aceeași față tristă (chiar și în ziua nunții, motiv pentru care în filmările de la nuntă se vede foarte mult Amichai dansând, și foarte puțin ea). De fiecare dată când ne întâlneam acasă la Amichai, Ilana se retrăgea după doar câteva minute, cufundându-se în câte o carte. Mai tot timpul citea cărți de psihologie, al căror subiect principal era legătura dintre depresie și anxietate. Așa că ne obișnuiserăm atât cu prezența ei discretă, cât și cu atitudinea distantă și rece pe care o avea față de Amichai. De unde venea oare entuziasmul acela neașteptat?

S-a apropiat de noi, ezitând.

— Citesc chiar acum un articol scris de un psiholog american, ne-a explicat, care susține că, în momentul în care îți stabilești un obiectiv, e ca și cum ai fi străbătut deja jumătate din drumul care trebuie parcurs pentru a-l atinge. Următorul Campionat Mondial va avea loc peste patru ani, nu-i așa? Ceea ce înseamnă că atunci veți avea exact 32 de ani. Adică exact „anii de ghips“.

— „Anii de ghips“?

— E termenul pe care îl folosește acest psiholog, a răspuns ea. Practic sunt anii în care caracterul, personalitatea fiecăruia se cristalizează și se întărește precum ghipsul.

A așteptat câteva secunde, pentru a cântări efectul cuvintelor sale, după care, dezamăgită, s-a retras din nou în biroul ei.

Amichai ne-a privit cu ochi rugători.

Chiar nu puteam să-i facem una ca asta. De vreme ce până și ea se

entuziasmase. De vreme ce eforturile lui Amichai reuşiseră în sfârşit s-o entuziasmeze.

— De acord, adu nişte foi, am zis eu.

— Dar s-o luăm în ordine, a propus Churchill. Fiecare dintre noi scrie trei idei, trei fraze scurte. Altfel nu ajungem nicăieri.

Amichai ne-a dat fiecăruia câte un cărţoi de psihologie pentru a-l pune sub foaie şi câte un pix.

În ceea ce priveşte prima dorinţă, nu am avut dificultăţi. Îmi venise deja în minte exact în momentul în care Amichai exprimase ideea.

Aş vrea ca la următorul Campionat Mondial de Fotbal să fiu încă împreună cu Yaara, am scris.

Apoi m-am blocat. Încercam să-mi imaginez viitorul, încercam să-mi lărgesc orizontul aspiraţiilor, dar toate gândurile mele se învârteau în jurul ei; mă gândeam la ea, la părul ei blond şi fin, la spatele ei îngust şi mătăsos, la ochii ei verzi, încadraţi de ochelari, la momentul în care îşi lua ochelarii de la ochi, şi eu ştiam astfel că îmi este permis să o ating.

Ne întâlniserăm pentru prima dată în restaurantul universităţii. În timpul unei pauze între cursuri, ea intrase împreună cu alţi doi băieţi; avea în mână o tavă cu un suc de grefe. Mergea dreaptă, cu pas energic, cu părul prins într-o coadă care se mişca dintr-o parte în cealaltă, ca şi cum ar fi fost nerăbdătoare să meargă altundeva; cei doi băieţi păşeau greoi în spatele ei. S-au aşezat la o masă, iar ea şi-a desfăcut cu greu sticla de suc, fără a cere însă ajutor. Vorbeau despre o piesă de teatru pe care o văzuseră cu o seară înainte. Mai bine zis, doar ea vorbea, foarte repede, în timp ce ei o priveau. Cu un strop de inspiraţie în plus din partea regizorului, spunea ea, dintr-un scenariu de genul acela s-ar fi putut obţine ceva mult mai bun. Să luăm scenografia, de exemplu, şi nimerise exact punctul critic al piesei, de ce toate scenografiile de teatru din Israel sunt la fel? Nimeni nu se poate gândi la un decor ceva mai original decât o masă, un cuier şi un fotoliu cumpărate din piaţa de vechituri? A continuat vorbind despre fondul muzical al spectacolului şi despre faptul că actorii ar fi putut da mult mai mult dacă regizorul ar fi pus într-adevăr toată dragostea în munca pe care o făcea. Părea că pronunţase din inimă litera O, din cuvântul dragoste, accentuând-o cu mâna pe piept. Ai dreptate, a

încuviințat băiatul așezat în fața ei, nereușind să-și ia privirea de la cămașa ei. Ai perfectă dreptate, Yaara, a confirmat și cel de-al doilea. După care cei doi s-au ridicat, pentru a se reîntoarce la cursuri, ea rămânând astfel singură la masă; pentru o fracțiune de secundă, mi-a părut firavă și pierdută. Apoi a scos din geantă niște foi și, ridicându-și ochelarii pe ochi cu degetul mic, s-a așezat picior peste picior și s-a cufundat în lectură. De fiecare dată când dădea pagina, își atingea ușor degetul de limbă, iar eu îmi dădeam seama, în timp ce o observam, cum gestul acela simplu, de bibliotecară devenea sexy doar pentru faptul că era făcut de o anume fată. Mi-o imaginam pe fata aceea serioasă râzând în hohote. Mă întrebam dacă făcea gropițe în obraji. Știam că nu voi ști niciodată aceste lucruri, pentru simplul motiv că nu aș fi avut în veci curajul să fac primul pas.

— Spune-mi, a zis ea, ridicând ochii din foi, ai idee ce înseamnă *revelation* în engleză?

Orice defect are și momentul său de glorie. Așa se întâmplase și cu daltonismul de care sufeream… Deși de-a lungul anilor mă rușinasem de nenumărate ori din pricina lui (Copii, vedeți ce culori minunate au aceste anemone? Cine răspundea: nu?), totuși într-un moment delicat mă salvase din mâinile unui ofițer hotărât să-mi vină de hac.

Exact așa s-a întâmplat și în momentul în care Yaara mi-a vorbit pentru prima dată. Ani de educație anglo-saxonă strictă, o cantitate ridicol de mare de ceai cu lapte, o constipație emoțională cronică și un profund sentiment de înstrăinare, toate consecințe ale faptului că părinții mei nu încetaseră nici măcar pentru un minut să se simtă străini aici, în Levant, continuând să-și vorbească într-o ebraică anglicizată chiar și după treizeci de ani trăiți în Haifa, născuți fiind în Brighton; iată cum toate aceste lucruri s-au dovedit a fi în favoarea mea pentru câteva momente.

Revelation înseamnă „revelație“, „manifestare“, am răspuns pe un ton autoritar și, observând că era satisfăcută de răspunsul primit, m-am grăbit să adaug că, în funcție de context, ar putea însemna chiar și „descoperire“.

Așa că mi-a citit întreaga frază. Apoi o alta, care nu îi era nici ea foarte clară. După care i-am lăsat numărul meu de telefon, în caz că ar fi avut nevoie de ajutor, iar spre surprinderea mea, mi-a telefonat în aceeași seară;

am vorbit despre o grămadă de lucruri, conversaţia decurgând firesc şi liber precum vântul. Zilele următoare ne-am întâlnit, ne-am sărutat, am făcut dragoste; pe pajiştea de lângă Academia de Muzică se aşeza cu capul pe pieptul meu şi, folosindu-mi piciorul pe post de pian, îmi cânta piese din probele sale; apoi mi-a făcut cadou o cămaşă albastră, spunându-mi: Ajunge cu atâta negru… Şi totuşi, în tot acest timp continuam să mă întreb unde e problema. Cum era posibil ca o tipă care reuşea să dezmintă pe trei sferturi teoria lui Churchill (nu există femeie care să fie concomitent frumoasă, inteligentă, excitantă şi liberă, unul dintre aceste elemente va lipsi întotdeauna), deci cum era posibil ca această tipă să mă aleagă tocmai pe mine? OK, cu câteva luni înainte de a mă cunoaşte se despărţise de un chitarist care o făcuse să sufere enorm, înşelând-o timp de cinci ani, dar printre colegii universitari s-ar fi găsit cu siguranţă băieţi mai înalţi decât mine şi dispuşi să devină experienţa ei reparatoare. Şi apoi, povestea aceea cu chitaristul trădător îmi părea imposibilă. Cine ar fi înşelat o femeie ca ea? Cine ar fi putut dori pe altcineva în afară de ea, şi numai pe ea?

Amichai mă grăbea să termin de scris biletul. Toţi în afară de mine puseseră jos pixurile, aşa că, recitind prima frază, m-am grăbit să adaug:

2. La următorul Campionat Mondial de Fotbal vreau să fiu căsătorit cu Yaara.

3. La următorul Campionat Mondial vreau să am un copil cu Yaara. Poate o fetiţă.

— Şi acum, ce facem acum? a întrebat Ofir, trecându-şi mâna prin părul prin de bucle, după ce am lăsat şi eu pixul din mână.

— Acum adun toate biletele, a spus Amichai. Le pun eu bine într-o cutie, până la Mondialul următor.

— Dar de ce tocmai tu? a protestat Ofir.

— Pentru că, dintre toţi, eu sunt cel mai stabil.

— Ce vorbeşti? s-a răţoit Ofir.

— Are dreptate, a încercat să-l liniştească Churchill. Amichai are o soţie, o casă, doi copii gemeni. Noi sigur vom schimba alte zece case până la următorul Mondial, şi genul ăsta de lucruri, adică biletele scrise de noi, sunt exact chestiile care se pierd cel mai uşor în timpul unei mutări.

— OK, a fost de acord Ofir, dar mai întâi le citim cu voce tare pe toate.

— Ce… eşti nebun? Aşa distrugem toată surpriza! s-a alarmat Amichai.

— Dă-o naibii de surpriză! a răspuns Ofir înfuriat. Vreau să ştiu ce aţi scris, altfel eu nu vă dau biletul meu.

— Amânarea satisfacerii dorinţelor nu e punctul tău forte, nu-i aşa? a continuat să-l împungă Amichai pe un ton calm… De altfel aşa se întâmplă când un băiat creşte doar cu mama.

— Tu cunoşti povestea omului care amâna satisfacerea dorinţelor? a răspuns Ofir printr-o întrebare. A tot amânat, până când a murit.

— Am o idee, a intervenit Churchill înainte ca cei doi să se lanseze în una din disputele lor verbale, discuţii banale care dezlănţuiau în amândoi o răutate surprinzătoare. Propun ca fiecare să citim doar una dintre cele trei fraze scrise. Aşa vom conserva elementul surpriză, şi va rămâne chiar şi un pic de *teasing*. Aşa se numeşte în publicitate, nu?

— *Teaser*, l-a corectat Ofir, iar o umbră i-a traversat privirea, ca de fiecare dată când era menţionat domeniul său de activitate.

— OK, citesc eu primul, a declarat Amichai desfăcând biletul.

— La următoarele Campionate Mondiale voi avea o clinică de terapie alternativă.

— Amin, s-a rugat Churchill, exprimând astfel şi sentimentele noastre. Dacă se realiza, însemna că în sfârşit Amichai o să înceteze să vorbească despre asta.

Şi Ofir a desfăcut biletul.

— Înainte de desfăşurarea următorului Mondial, voi spune adio lumii publicităţii şi voi publica o carte de povestiri.

— Povestiri? am întrebat mirat. Dar nu ai spus mereu că ai vrea să faci un film despre noi?

— Da, dar pentru film ar fi fost esenţial ca unul dintre noi să moară în timpul serviciului militar. Şi tu ai promis că, dacă nici unul nu va muri… în sfârşit, tu…

— Atunci dacă e încă valabil, eu sunt dispus să mor în viitorul apropiat, am aruncat cuvintele (iar în timp ce vorbeam, am fost străbătut de o senzaţie plăcută, altfel ca de fiecare dată când luam în considerare o astfel de posibilitate).

— Nu are nici un sens, a răspuns Ofir, nu mai e nevoie de asta, pentru că în ultimul timp sunt mult mai interesat de povestiri. Am o grămadă de idei în cap, dar din păcate, când mă întorc de la birou la unsprezece noaptea, nu mai am nici măcar puterea să deschid calculatorul.

— Atunci haide, mișcă-te! l-am încurajat. Ai timp până la următorul Campionat Mondial. Și, în orice caz, ai deja traducător în engleză.

— Mulţumesc mult, frate, a zis el cu ochii înlăcrimaţi de emoţie şi mi-a bătut pe spate. Nici nu ai idee ce noroc am….

Înainte ca Ofir să izbucnească în lacrimi, Churchill a deschis grăbit biletul lui.

— Înainte de următoarele Mondiale, intenţionez să fac dragoste cu cel puţin două sute opt fete, a spus el cu o voce exagerat de serioasă.

— Două sute opt? a întrebat Amichai râzând. De ce nu două sute douăzeci? Sau chiar trei sute?

— Păi fă şi tu două calcule, i-a explicat Churchill. Patru ani, fiecare an are cinzeci şi două de săptămâni. O fată pe săptămână, în total fac două sute opt fete. Chiar m-aţi crezut? a întrebat după câteva secunde. Chiar aveţi impresia că sunt dispus să irosesc o dorinţă pentru ceva ce oricum se va întâmpla?

— Deci ne iei peste picior, a zis Amichai pe un ton dezamăgit.

Fiind condamnat la o singură femeie, smiorcăita de Ilana, ideea că cineva ar putea avea două sute opt femei probabil îi stârnise fantezia.

— Evident că râdeam de voi, a spus Churchill zâmbind, după care a citit biletul. Înainte de următoarele Mondiale, vreau să mi se ofere un caz important, într-un domeniu semnificativ. Doresc să fiu implicat în ceva care să ducă la o schimbare în societate.

În timp ce Ofir şi Amichai dădeau din cap mulţumiţi de ceea ce auzeau, eu mă simţeam stânjenit să citesc cu voce tare dorinţa mea, imediat după cea exprimată de Churchill.

— Acum e rândul tău, m-a solicitat Amichai.

M-am uitat la bilet, consolându-mă cu ideea că cel puţin nu trebuia să le citesc pe toate trei, şi cu o voce slabă am spus…

— La următoarele Mondiale vreau să fiu încă împreună cu Yaara.

Dar, aşa cum prevăzusem, toţi au sărit la mine.

— Ei, hai, această Yaara nici măcar nu există, a comentat Ofir.

— Până când nu ne-o prezinţi, această dorinţă nu este valabilă, a adăugat Churchill o opinie juridică.

— După părerea mea e urâtă, am impresia că, de vreme ce o ţine ascunsă de noi, arată ca dracu', a spus Ofir, încercând să observe o eventuală reacţie din partea mea.

— Strâmbă, sigur, a adăugat Amichai. O fi având fundul cât televizorul, sâni până la genunchi, spate de camionagiu. Sigur o fi vreun bărbat care a făcut operaţie de schimbare de sex. Înainte de asta se numea Yaar.

— Ok, Ok, am înţeles. Marţea viitoare vă invit pe toţi acasă la mine şi v-o prezint.

Dar, cu o zi înainte de data fixată, am amânat întâlnirea cu o săptămână, pe motiv că eram bolnav, apoi, cu scuza că eram invitaţi la cină în Rehovot de către părinţii Yaarei, am amânat şi a doua oară. Până când a fost chiar ea cea care mi-a spus, mai în glumă mai în serios… Încep să cred că ţie ţi-e ruşine cu mine! Cum poţi crede aşa ceva? Dar ea a insistat… atunci de ce nu mă prezinţi prietenilor tăi? Doar pentru că nu am avut ocazia… am răspuns pripit. Chiar mor de curiozitate să-i cunosc… a continuat ea. Vorbeşti atât de mult despre ei! A, da? Nici nu mi-am dat seama, i-am spus. Îi pomeneşti într-o frază din două. Toată sufrageria ta e plină de fotografii cu ei, chiar şi neclare. Tot la cinci minute primeşti un telefon de la unul dintre ei şi vă cufundaţi în adevărate conversaţii, şi nu din cele simple, ca între băieţi. Toate astea îmi lasă impresia că între voi există o legătură foarte strânsă… Mă înşel?… a adăugat ea.

— Chiar nu ştiu nici eu cât e de strânsă. Câteodată am impresia că e atât de strânsă, încât va dura toată viaţa. Acum un an am fost la o ceremonie pentru comemorarea celor decedaţi din şcoala noastră, şi atunci mi-am dat seama că toate prieteniile colegilor noştri se pierduseră, mai puţin a noastră. Doar noi, la sunetul clopoţelului, eram toţi împreună. Îţi spun sincer, n-am idee care ar fi motivul. Nu înţeleg dacă asta se datorează inerţiei, sau doar faptului că, şi după opt ani trăiţi la Tel Aviv, toţi patru simţim că ne aparţinem unul celuilalt doar atunci când ne regăsim împreună. Alteori, în schimb, simt exact contrariul, am impresia că nu avem nimic în comun unul cu celălalt şi că această uniune chiar nu are nici

un sens. Dar probabil că chiar aşa stau lucrurile, probabil că acest dans neîntrerupt de apropieri şi îndepărtări dintre prieteni formează inima relaţiei. Nu crezi şi tu asta?

— Ce gând e-lec-tri-zant! a spus Yaara, uitându-se la mine încântată, te rog să nu schimbi subiectul. Marţea viitoare îi invităm la cină, a stabilit ea, luându-şi ochelarii de la ochi.

Am fost de acord, de altfel cum aş fi putut refuza acei doi ochi verzi, şi ce motiv aş fi avut s-o fac, poate doar o uşoară senzaţie cauzată de pesimismul meu cronic, că seara ar fi sfârşit în lacrimi.

Cina a avut un succes enorm, s-a devorat tot ceea ce am pregătit împreună, iar Yaara găsise modul cel mai potrivit pentru a stabili o legătură cu fiecare dintre ei. Cu Ofir a povestit şi s-a amuzat pe seama campaniilor publicitare (i-a destăinuit că a lucrat şi ea ca ajutor de producător la filmarea unui spot pentru o marcă de detergent). Cu Churchill a discutat despre excesiva indulgenţă a procurorilor în confruntarea cu oamenii politici. Lui Amichai i-a povestit cum a reuşit să-şi vindece mononucleoza cu ajutorul acupuncturii, spre marea mirare a medicilor. În timp ce vorbea cu ei, continua să mă mângâie pe gât, mă atingea mereu pe mâini, câteodată aşezându-şi capul pe umărul meu şi chiar sărutându-mă de vreo două ori uşor pe gât, ca şi cum dintr-odată devenise conştientă de ceea ce încercasem să-i ascund în toate aceste luni de când eram împreună, şi anume frica mea de a o pierde. Simţeam că niciodată nu-mi mai fusese atât de frică.

— Aşadar? am întrebat imediat ce au ieşit pe uşă.

Încă se auzeau coborând scările.

— Simpatici prietenii tăi, mi-a răspuns ea, îmbrăţişându-mă.

— Ai putea adăuga ceva mai mult, am insistat eu, grăbindu-mă să mă apuc de spălat vasele.

Câteva resturi de mâncare rămăseseră pe farfurii.

— Ofir este chiar un tip foarte sensibil, i-am auzit vocea în spatele meu. De câţi ani lucrează în publicitate? Şase? Nu e uşor să rezişti şi să te protejezi de lumea aia cinică. Iar Amichai, câtă răbdare poate avea! După mine, chiar are toate şansele să devină un terapeut excelent în medicină alternativă. Aşadar, a adăugat ea, luându-mă în braţe pe la spate, aş spune

că toţi ţin la tine, ceea ce înseamnă că avem cel puţin un numitor comun.

— Iar Churchill, cum ţi se pare? am întrebat eu şi am simţit cum îmbrăţişarea ei se slăbeşte, până în punctul de a se îndepărta.

— Pare un tip inteligent, a răspuns ea cu o oarecare ezitare.

— Dar??? Cu mâinile pline de detergent, m-am întors către ea.

— Nu este nici un dar, a răspuns ea, îndepărtându-se uşor.

— Şi totuşi am simţit un „dar“ în tonul vocii tale… am insistat eu.

— Hai, termină, nu e cinstit să judeci pe cineva la o primă întâlnire.

Deşi ştiam că avea dreptate şi că e mult mai simplu să încadrezi rapid o persoană, decât să admiţi că există posibilitatea ca aceasta să aibă diferite faţete, nu am reuşit să mă abţin.

— Curaj, hai, spune-mi, îl ştiu de atâţia ani, dar nu-mi mai amintesc care a fost prima mea impresie, atunci când ne-am cunoscut.

— Ca să fiu sinceră, mi-a lăsat impresia că se crede uşor superior vouă. Se uită la voi de sus, ca şi cum s-ar afla la tribuna de onoare. E o chestiune care nu-mi place, cum nu mi-a plăcut nici atitudinea lui faţă de femei. Nu ştiu dacă tu ţi-ai dat seama, dar, când vorbea despre un politician bărbat, folosea apelativul „ministru“ sau „primar“, în timp ce pentru un politician femeie utiliza „cretină“ sau „blondă oxigenată“.

— Probabil, am răspuns pe un ton rece şi, deşi fusesem eu cel care insistase, simţeam cum ceva înăuntrul meu nu era de acord cu acea insuportabilă uşurinţă cu care era denigrat prietenul meu. Trebuie să ştii că e o persoană excepţională, i-am răspuns. Vezi tu, după ce a obţinut diploma în drept, a avut o grămadă de oferte de muncă în birouri de avocatură private, ceea ce i-ar fi permis să câştige o grămadă de bani, şi totuşi el a ales procuratura, datorită faptului că pentru el era mult mai importantă. Iar acum câteva săptămâni, exact în ziua în care se desfăşura finala Campionatului Mondial de fotbal, zi în care am decis ca fiecare dintre noi patru să scrie un bilet referitor la ceea ce visăm să ajungem sau să facem în următorii patru ani, până la următorul campionat, toţi am scris despre chestiuni personale, chiar egoiste, toţi cu excepţia lui; el îşi doreşte să reuşească să facă ceva semnificativ, ceva care să poată schimba, revoluţiona societatea israeliană. Aşadar eu cred că ar fi cazul să mai aştepţi puţin înainte de a-l judeca.

— Iar tu ce ai scris? m-a întrebat Yaara, sfredelindu-mă cu privirea pe deasupra ochelarilor. Era pentru prima dată, de când ne cunoşteam, când mă înfuriasem puţin pe ea, dar, în mod surprinzător, părea că-i place.

— E secret, am răspuns, încercând să rămân uşor distant. Dacă vrei cu adevărat să afli, va trebui să rămâi iubita mea până la următorul Mondial. Vom citi biletele doar atunci.

— Nici o problemă, mi-a răspuns Yaara, îmbrăţişându-mă şi băgându-şi mâinile în buzunarele posterioare ale blugilor mei. În mod sigur, o fată romantică nu poate fi speriată de iubire.

După două săptămâni, era deja cu el.

Doar că mi-au dat versiuni diferite şi contradictorii referitoare la desfăşurarea evenimentelor.

Churchill susţine că s-au întâlnit întâmplător în timpul unei pauze de prânz, printre altele Yaara mărturisindu-i că în seara cinei nu făcuseră o cunoştinţă aşa cum se cuvine şi că-l invitase la o cafea, pentru a mai face o încercare. El a acceptat politicos, doar pentru că avusese impresia că asta era destul de important pentru ea. Aşa că au început să povestească, aşezându-se la o masă şi uitând amândoi de timpul care trecea. Apoi s-au ridicat să plece, iar Yaara i-a cerut să se vadă şi în ziua următoare, pe motiv că ar fi avut nevoie să discute şi să clarifice şi alte chestiuni, încă nerezolvate.

Yaara susţine în schimb că el i-a telefonat la trei zile după cină, mărturisindu-i că de când o cunoscuse se gândea mereu la ea, nereuşind nici să doarmă noaptea. Deşi ea rămăsese fără cuvinte, el a continuat să insiste că vrea să o revadă. Răspunsul ei a fost negativ, motivând cu faptul că dacă s-ar fi întâlnit cu el fără ştirea mea ar fi fost un lucru urât. Cu toate acestea el a continuat s-o implore, i-a explicat cum o grămadă de criminali, violatori şi asasini rămâneau nepedepsiţi din pricina faptului că el nu mai era capabil să se concentreze asupra muncii. Atunci ea, izbucnind în râs, a cedat şi a acceptat să-l vadă pentru câteva minute, necesare pentru a bea o cafea împreună. Odată terminată cafeaua, folosind acelaşi motiv de a clarifica şi discuta chestiuni încă nerezolvate, el i-a cerut o nouă întâlnire.

Deşi aş prefera să cred că adevărul mi l-a spus el, cred totuşi că mi l-a

spus ea.

În orice caz, rezultatul a fost acelaşi; au continuat să se întâlnească pe ascuns timp de o săptămână, până când ea s-a prezentat la mine acasă şi a mărturisit totul. Avea nevoie de timp de gândire. Deşi înclina uşor capul în timp ce-mi vorbea, deşi mă atingea încontinuu, ochelarii nu şi-i i-a dat jos de la ochi nici măcar o dată.

În aceeaşi seară mi-a telefonat şi el. Lucid şi decis, scuzându-se, mi-a explicat ceea ce se întâmplase. Ştia foarte bine că scuzele nu au nici o valoare şi, deşi ar fi înţeles perfect o eventuală îndepărtare din partea mea, spera totuşi ca în cazul în care aceasta s-ar fi produs, să fie doar temporară, ţinând cont şi de faptul că el era cel mai bun prieten al meu, recunoscându-şi totodată fapta ca fiind imorală, chiar datorită acestei prietenii dintre noi (reuşise să folosească termenul imorală şi să se demonstreze lucid şi hotărât în acelaşi timp!)

Evident că i-am trântit telefonul în nas. Dar nici măcar asta nu m-a făcut să simt ură, din contră, senzaţia predominantă era una de uşurare, de eliberare.

Înainte ca Yaara să-mi răstălmăcească viaţa, aceasta decurgea liniştită precum un râuleţ (deşi există persoane care ar spune că era un jgheab). Îmi câştigam existenţa făcând traduceri pentru studenţii de la Ştiinţe Sociale şi pentru cei de la Litere. Banii îmi ajungeau exact cât să trăiesc, dar eu nu aspiram nici la a economisi ceva, nici la a deveni bogat. În realitate nu aveam nici o aspiraţie. Practic, la douăzeci şi opt de ani, n-aveam nici o idee despre ceea ce aş fi vrut să fac la treizeci. Chiar şi un puiet de măslin are un scop, pe care şi-l cunoaşte, creşte în mod natural, fără ezitări, devenind astfel un arbore de măslin. În schimb eu nu aveam nici măcar o idee în ce direcţie s-o iau. În tot acest timp, îmi scriam teza în filozofie, intitulată *Metamorfoze*. *Filozofi care şi-au schimbat opiniile*, dar o făceam cu aceeaşi viteză cu care se mişcă maşinile blocate în trafic pe autostradă, cumpărând în fiecare vară publicaţiile anuale ale tuturor universităţilor, în speranţa de a găsi un câmp de studii mult mai practic.

Într-un moment de nesiguranţă, chiar am vizitat unul dintre acele institute care te consiliază în privinţa alegerii profesiei. Consultanta, o doamnă cu obraji de nou-născut şi cu o grămadă de voinţă, verificând

testul efectuat de mine, a dedus că în realitate aş fi putut întreprinde orice: aş fi putut deveni orice aş fi vrut. I-am explicat că nu aveam o idee clară, tocmai asta fiind problema. Dar ea a insistat să mă ajute să iau o decizie, acesta fiind adevăratul ei rol. Nu înțelegea că eu eram lipsit de orice fel de interes. Mă simțeam precum un armăsar care prefera să rămână mereu în grajd, decât să pornească la galop împreună cu ceilalţi armăsari.

A rezistat doar alte două şedinţe, apoi m-a îndemnat spre un psiholog. Am încuviințat în tăcere, dar nu i-am urmat sfatul. Pentru ce aş fi făcut-o? Pentru a putea fi ajutat – atât la şedinţele alcoolicilor anonimi, cât şi la vreun seminar de mindfulness în deşert – trebuia în primul rând să crezi în faptul că oamenii sunt capabili de schimbare. Unde mai pui că eram conştient chiar înainte de a începe acest parcurs care putea fi concluzia terapeutului: autocontrolul care a caracterizat relaţiile familiale în casa noastră se transformase în mine într-o opoziţie generală. Lipsa îmbrăţişărilor din timpul primei copilării mi-a blocat dorinţa de a lua măsuri, de a acţiona (curios: profesoara de la cursul de scriere creativă pe care-l urmez consideră autocontrolul drept „unul dintre cele mai mari calităţi ale unui scriitor“. Susţine că, cu cât într-o descriere există mai multe puncte calde, cu atât scriitorul este mai rece, explicând totodată că este necesar ca el să nu se îndrăgostească totuşi de autocontrolul personal şi să ştie exact când trebuie folosit).

În orice caz, autocontrolul meu s-a deteriorat profund în momentul în care am cunoscut-o pe Yaara. În perioada în care am fost împreună, armăsarul meu a ieşit din grajduri, l-am încălecat şi am galopat împreună cu ea. Am ajuns la liceul la care a învăţat ea, unde mi-a arătat curtea liceului – ea şi-o amintea mult mai mare –, loc în care colegele ei de clasă deciseseră s-o excludă în mod definitiv din gaşca lor; am galopat împreună la spectacole de teatru pe care le urmărea, chiar şi pentru a rămâne dezamăgită, pentru ca mai apoi să-mi expună cu entuziasm punctele în care ar ea ar fi pus mult mai multă pasiune; am galopat împreună la petrecerea aceea din Ierusalim, încheiată spre dimineaţă, la care, dansând, mă plesnea cu părul peste faţă, senzaţia fiind aceea de durere foarte plăcută; am galopat împreună la casa mea părintească din Haifa, admirând-o cum mi-a cucerit părinţii în doar cinci minute; am

galopat împreună oriunde voia ea, eliberându-mă de toate precauţiile şi toate calculele făcute dinainte; mă simţeam atât de bine, încât m-am lăsat aruncat în cele mai profunde spaţii, atât ale sufletului meu, cât şi ale sufletului ei. Noaptea, când ne aşezam în pat, îmi povestea o grămadă de lucruri: mi-a povestit cum a fost dată la o parte de către colegele ei, lucrul acesta făcând-o chiar şi astăzi să păstreze o anumită distanţă faţă de femei, mi-a povestit despre faimosul ei prieten chitarist, care o ameninţa că se va sinucide dacă îl va părăsi, pentru ca mai apoi s-o lase el pe ea. Aceste destăinuiri m-au determinat, pentru prima dată în viaţă, să mă destăinui la rândul meu. Nu mă mai mulţumeam doar s-o ascult. Aşa că i-am povestit că viaţa mea dinainte de-a o cunoaşte fusese un deşert, că acceptasem ideea de a trăi fără a iubi, exceptându-le doar pe acele femei imaginate în timpul nopţii, pe care încercam să le găsesc mai apoi pe stradă sau în campusul universităţilor. Totul pe un ton autoironic, explicându-i că acestea aparţineau trecutului, dar în mine năştea ideea că era posibil ca şi ea să fi fost una dintre acestea şi că la sfârşitul acestui galop aş fi putut avea o cădere deloc imaginară. Ajunsesem chiar să doresc căderea aceea, să-mi imaginez perfect acele câteva secunde care i-ar urma, în care totul devine dintr-odată liniştit. Pentru ca mai apoi să cad într-adevăr…

Nu m-am dat cu capul de pereţi. Nu am înghiţit o cutie de somnifere. Nu m-am urcat pe pervazul ferestrei ca să mă arunc. Doar am acceptat un număr tot mai mare de traduceri, pentru a nu avea timp de gândire, şi l-am avertizat pe Amichai să nu mă invite împreună cu ei la nici o partidă, fiindcă pentru o vreme nu m-aş fi dus. Dar nu e corect, mi-a răspuns Amichai, Churchill a făcut ceea ce a făcut, iar apoi tu eşti cel izolat? Nu sunteţi voi cei care mă izolează, o fac singur, i-am răspuns răstit, ca şi cum tonul nervos al vocii mele mi-ar fi întărit decizia. Chiar şi atunci când îmi telefonase Ilana, sub pretextul unei traduceri, pentru ca mai apoi să-mi mărturisească faptul că adevăratul motiv era acela de a-mi explica cât de mult le lipseam prietenilor mei şi că ea nu înţelegea de ce într-un astfel de moment, în care aş fi avut atât de multă nevoie de ei, le refuzam ajutorul, chiar şi atunci am rămas pe poziţii, pentru că nu reuşeam să-i văd. S-a oferit apoi să ne întâlnim doar noi doi. Deşi mi-a vorbit pe un ton foarte cald şi plin de compasiune, total diferit de tonul vocii pe care îl folosea cu

Amichai în prezența noastră, am reușit s-o refuz.

Nu mi-a fost ușor. Fără prietenii mei din Haifa, Tel Aviv-ul redevenise pentru mine acel oraș extraterestru și urât, cum mi se păruse în momentul în care mă mutasem acolo imediat după armată împotriva voinței mele, doar pentru că-i promisesem lui Churchill, cu o zi înainte de a fi mobilizați.

Ne aflam în aula magna a Universității, când Churchill a decis că aceea era ziua potrivită pentru a merge la Tel Aviv. Ofir își amintea că citise un articol într-un ziar despre o sărbătoare care avea loc în ziua respectivă în capitală, dar Amichai s-a împotrivit, spunând că probabil biletele la eveniment erau scumpe. Ești un tâmpit, i-a răspuns Ofir, cum poate fi atât de scump, când se desfășoară în piața publică? Ba tu ești tâmpit! Nu crezi c-ar putea limita accesul? Churchill i-a întrerupt, explicându-le că dacă ar fi fost ceva de plătit, am fi plătit și gata, având în vedere faptul că aceea era ultima zi de libertate, înainte de a începe serviciul militar. Așadar toți s-au întors către mine, având în vedere că doar eu aveam permis de conducere și că aș fi avut la dispoziție mașina părinților mei. Am fost de acord, cu condiția de a pleca devreme, pentru a evita oboseala. Churchill și-a exprimat gratitudinea cu o palmă peste spate, dar bineînțeles că nu era pregătit în momentul în care am ajuns să-l luăm de acasă. Ofir în schimb adormise în timp ce se uita la un film regizat de Fellini, așa că a trebuit să-l ridicam de pe divan și să-i pregătim vreo două cești de cafea. Deși Amichai decisese să rămână acasă pentru a-și ajuta fratele să se pregătească pentru un examen, la insistențele lui Churchill s-a răzgândit, acesta din urmă susținând că a nu te distra de Ziua Independenței reprezenta o mare insultă adusă țării. Așa că a trebuit să-l așteptăm și pe el să facă duș, iar apoi să-și caute hainele potrivite pentru a putea ascunde cât mai bine pata pe care o avea în partea inferioară a gâtului, pată care îi apăruse după moartea tatălui său, ucis de explozia unei bombe în Liban. Văzută dintr-un anumit unghi, această pată părea harta Israelului, ceea ce făcea din bietul Amichai o adevărată atracție în timpul orei de educație civică, acest lucru cauzându-i un complex persistent în ceea ce privește aspectul său fizic. Până să-și găsească ținuta perfectă pentru acea seară, probase trei cămăși și trei perechi de pantaloni. Așa că am plecat spre Tel

Aviv doar pe la unu noaptea. Pentru Churchill, plecarea târzie nu era motiv de îngrijorare, având în vedere faptul că spectacolul ar fi început târziu, iar când mai apoi am mai dat și de trafic, a zis că sigur toată lumea aceea se îndrepta spre petrecerea din piața publică. Dar noi nu avansam deloc. La radio am auzit apoi știrea că traficul greoi fusese cauzat de un accident care avusese loc pe strada Namir, situată la intrarea în Tel Aviv. Strada Namir nu este chiar asta pe care suntem? a întrebat Ofir. Nu, asta este strada Haifa, i-a răspuns Amichai. Tâmpitule, i s-a adresat din nou Ofir, strada Namir este una și aceeași cu strada Haifa! Ba tu ești tâmpit! a obiectat Amichai. Cum pot da două nume diferite unui singure străzi? Ia-o la dreapta, mi-a spus Churchill încet și făcându-mi semn să parchez pe un trotuar. Mergem pe jos! Cât poate fi de departe? Apoi a coborât trântind portiera și îndreptându-se spre luminițele îndepărtate ale acelui mare oraș străin nouă, cu noi urmându-l fără să știm încotro. Am străbătut cartiere cu blocuri înalte, cu intrări pavate în marmură și garaje private subterane, apoi cartiere cu blocuri mici, fără intrări pavate în marmură și fără garaje subterane, neîntâlnind nici un suflet afară, doar de câte o fetișoară speriată, cu fustiță scurtă, considerată de Churchill supersexy. Incredibil câte fete ca piperul sunt în orașul ăsta, a comentat el. Încă nu ai văzut nimic, frate! l-a apostrofat Ofir ca un expert. Când vom ajunge în piață, vei fi nevoit să-ți pui ochelarii de soare, că de nu îți vor lua foc ochii!! Dar, ajunși acolo, transpirați și obosiți după o jumătate de oră de pas grăbit, am găsit piața complet goală, nimeni… doar un demonstrant ținând în mână o pancartă pe care era scris: „S-a Terminat cu Ocupația“, dar cum încă nu făcuserăm armata, nici măcar nu aveam idee ce însemna în realitate lucrul acela. L-am întrebat dacă avusese loc o petrecere acolo. Nu, ne-a răspuns el, pentru orice petrecere este nevoie de un motiv. Nu?? Cum era posibil așa ceva?? Ignorând demonstrantul, Ofir ne-a spus: Jur că am citit în ziar că… Nu cumva ai citit în revista copiilor? l-a întrebat Amichai, luându-l peste picior. Nu, vă jur, așa era scris în suplimentul Yediot Acharonot! Ești chiar un Ofir! s-a iluminat Amichai, în acel supliment sunt scrise doar articole despre ex-șefi de Stat Major și despre jucătorii de fotbal, absolut nimic despre spectacole și petreceri. M-am uitat la ceas și mi-am imaginat cam cât aveam de condus până acasă. Este

deja ora patru dimineaţa, nu credeţi că ar fi cazul să ne întoarcem acasă? am întrebat eu. Ai înnebunit? m-a îngheţat Churchill cu privirea. Cum să ne întoarcem? E Ziua Independenţei! Trebuie să găsim o petrecere! Absolut!

Hei, băieţi… eu mor de sete… a început să mormăie şi Amichai. Am o idee! De ce nu ne oprim undeva, să cumpărăm ceva de băut? Churchill a continuat să meargă, ignorându-l, iar noi l-am urmat, cum de altfel făceam mereu, pe de-o parte pentru că ne temeam puţin de el, iar pe de alta, pentru dorinţa aceea contagioasă, plăcută şi exaltantă de a trăi din plin. Şi chiar aşa a fost. După o scurtă plimbare pe strada Frishmann – Amichai insista că numele îi venea de la marele jucător de baschet Amos Frishmann, nicidecum de la faimosul scriitor, judecată ilogică după Ofir, având în vedere că nici o stradă nu poartă numele unei persoane în viaţă, iar jucătorul de baschet nu era nicidecum mort – am auzit muzică alertă venind dintr-un apartament. Haideţi să urcăm! a spus Churchill. În ce sens? a întrebat Amichai. Nu cunoaştem pe nimeni! Tocmai asta e toată plăcerea, ne-a explicat atunci Churchill. Având în vedere că la Tel Aviv nu ne cunoştea nimeni, ne-am fi putut prezenta drept oricine. Ofir a propus să ne dăm drept prieteni de-ai lui Daniel, acesta fiind un nume internaţional atât de băiat, cât şi de fată. M-am uitat la ceas, gândindu-mă la bucata monotonă de stradă de la Hedera până acasă, pe care aş fi putut adormi foarte uşor la volan. Apoi mă gândeam la cât era de stânjenitor, dacă nu chiar umilitor, să te prezinţi la o petrecere la care nu ai fost invitat. Cu toate astea, greoi, i-am urmat până la etajul al treilea, ţinându-mă de nas ca să nu vomit din cauza mirosului oribil de urină emanat de pereţi, de scări chiar şi de ferestre, şi mă întrebam dacă o petrecere în acest oraş mi-ar fi părut diferită, dacă se dansa în vreun alt mod. Churchill a sunat la uşă. Cu un scârţâit mecanic, aceasta s-a deschis şi, spre marea noastră surprindere, înăuntru nu era nici un fel de petrecere. O singură fată, cu părul şi decolteul în dezordine, ne fixa cu o privire curioasă, dar, în acelaşi timp, atât stinsă cât şi plină de dorinţă, o privire pe care astăzi, după zece ani de Tel Aviv, o cunosc foarte bine, dar care în acel moment mă impresionase din pricina contradicţiei interne pe care o exprima.

— Doriţi ceva? a întrebat ea, strângându-şi părul în coadă.

Vorbea ca și cum ar fi fost obișnuită să i se sune la ușă la ora patru dimineața, sau ca și cum am fi fost clienți la barul la care lucra.

— Suntem prietenii lui Daniel! a spus Ofir, dar Churchill l-a întrerupt: Adevărul este că am auzit muzică și ne-am gândit că aici ar putea avea loc o petrecere. O petrecere? a întrebat ea, scrutându-l pe Churchill din cap până în picioare și oprindu-și apoi privirea asupra pieptului său larg. Dacă stau să mă gândesc bine, aici poate fi o petrecere, a răspuns ea apoi, dar una privată. Cât se poate de privată! a întărit Churchill ideea, arătând cu mâna spre spațiul gol din spatele ei. Da… a surâs ea… cât se poate de privată este definiția corectă. Deci?… a continuat Churchill, sprijinindu-se de tocul ușii… ne-am putea alătura acestei petreceri cât se poate de private? Si-a desfăcut părul, pentru a-l lega din nou o secundă mai târziu… știu și eu… totuși nu vă cunosc. Nici o problemă! i-a răspuns Churchill. Eu sunt Yoav, iar ei sunt prietenii mei de la cursurile de pilotaj: Ofir, Amichai și Yuval. Cursul de pilotaj? a întrebat ea surprinsă, dar puțin entuziasmată, lăsându-mă să înțeleg că era obișnuită să audă o grămadă de minciuni. Da, a răspuns Churchill, avem o permisie de 48 de ore, așa că am căutat toată noaptea un loc în care să putem dansa, până când am ajuns aici la tine.

— Nu știu cum ai reușit, Yoav, dar mi-ai stârnit compasiunea, a comentat fata dând un pas înapoi, pentru a ne face loc să intrăm. Trecând pe lângă ea, am atins-o ușor pe șold, iar parfumul său, atât de diferit de cel al fetelor din Haifa cu care ieșeam în mod normal, mi-a penetrat nările. M-a cuprins dorința de a-mi cufunda capul între sânii ei și de a inspira acel parfum amărui; după doar două melodii însă, ea era în cameră cu Churchill, lăsându-ne pe noi trei în sufragerie. Am continuat să dansăm unul în fața celuilalt, până ne-am dat seama cât eram de ridicoli, așa că am dat muzica mai încet și ne-am așezat pe canapeaua de piele neagră din mijlocul camerei. Ce întâmplare! a spus Amichai, uitându-se către ușa dormitorului. Chiar așa! i-a răspuns Ofir… pare un film! Poate chiar ar trebui să introduci această scenă în filmul tău! am adăugat eu. Asta deoarece, cu ani înainte de a scrie pe biletele de la Mondiale că dorea să scrie o carte, Ofir ne spunea mereu că după ce va termina armata și-ar dori să regizeze un film despre noi patru, un film de tipul *Blues pentru*

vacanţele de vară. Câteodată ne filma în timp ce jucam volei pe plajă, sau în timp ce ne aruncam cu pieptul în valuri, susţinând că nu făcea altceva decât să adune material, aşa că noi chiar credeam că Ofir ar fi putut face filmul acela, având în vedere şi talentul său debordant. El scrisese toate spectacolele de la şcoală şi de la clubul de cercetaşi. În anul trei de liceu câştigase premiul al doilea la un concurs de scenografie, locul întâi, în mod curios, fiind câştigat de un tip al cărui nume de familie era identic cu cel al unui membru din juriu.

— N-ar fi rău să introduc această scenă într-un film, Fried, mi-a răspuns el cu o palmă peste spate… chiar n-ar fi rău. Dar în final n-ar ajuta prea mult, dacă nici unul dintre noi n-ar muri în război. Unul trebuie să moară neapărat, a suspinat el, altfel… nici un film. Ce vorbeşti? s-a înfuriat Amichai, probabil şi datorită faptului că tatăl său chiar murise în timpul serviciului militar. Ofir ne-a reexpus teoria lui potrivit căreia în orice film sau carte care avuseseră succes în Israel, plecând de la formarea statului, exista figura soldatului ucis pentru patrie, aceasta fiind scena cea mai impresionantă. Zwilich, în *Blues pentru vacanţele de vară*, Uri, în *Mergând pe câmpuri*, Yoram Gaon, în *Operaţiunea Yonatan*, a enumerat Ofir, ridicând trei degete pentru a-şi accentua exemplele, apoi continuând prin a-şi argumenta în mod ireversibil teza cu o serie de alte cazuri, până când Amichai a adormit. Prin urmare i-am promis că, dacă nici unul dintre noi nu va fi ucis, mă voi sacrifica eu. Liniştit de această declaraţie, a adormit şi el. Am rămas aşadar singur în sufrageria unei tipe al cărei nume nici măcar nu-l ştiam, dar ale cărei gemete de plăcere din timpul orgasmului, simulat sau nu, ajungeau până la mine.

M-am ridicat de pe fotoliu şi m-am uitat prin casa ei; nu semăna cu nici una dintre casele cunoscute sau visate de mine. Pe pereţi avea tablouri enorme, viu colorate. Nu postere de 50 şekeli, ci adevărate opere de artă. Nu aveam nici o dovadă, dar am bănuit că erau pictate de ea. Pe rafturi erau expuse sculpturi de hârtie creponată. Mi-am imaginat că şi acestea erau făcute tot de ea. Printre cărţi nu am găsit nici măcar una cunoscută, în afara *Micului Prinţ*, ceea ce m-a făcut să mă simt un ignorant. Avea multe cărţi de artă, multe volume de versuri şi puţine romane. Mi-am luat una, *Poezie despre dragoste şi sex*, scrisă de David Avidan, amintindu-mi că

profesoara ne-o menţionase, fără a-i studia însă conţinutul. Am citit în picioare prima poezie, nereuşind să mă mai aşez „O femeie foarte frumoasă, căsătorită cu un bărbat foarte urât. O adevărată crimă“, erau primele două versuri care mă afectaseră. Următoarea poezie se numea *Două accesorii sexuale*. Nu înţelegeam prea bine dacă îmi plăceau, dar savuram combinaţiile acelea noi de cuvinte: „Lolita supradimensionată“, „animal de făcut sex mic şi responsabil“, „un puternic moment de slăbiciune“, „ne-am ridicat pentru a pleca“. Mi-am copiat câteva dintre aceste poezii pe o foaie de hârtie găsită în bucătărie, pentru a i le putea arăta şi lui Churchill în drum spre casă şi pentru a afla astfel şi ce crede el.

Este scandalos faptul că nici un profesor de literatură nu ne învaţă poezii de acest gen, ei preferă poeţii morţi, doar pentru că au toate lecţiile pregătite! a fost de părere Churchill. Era perfectă pentru Atalia, numele fetei, cartea aceea, mi-a mărturisit el. De ce? am întrebat eu, înţelegând din tonul vocii sale că ar fi vrut să se destăinuie. A deschis fereastra maşinii, sprijinindu-şi cotul, satisfăcut ca după sex, şi a început să-mi povestească. Atalia, de ceva ani, are o relaţie cu un bărbat căsătorit. Cu câteva ore înainte de a ajunge noi la ea, el o sunase, spunându-i că nu va putea trece s-o vadă în noaptea aceea, deşi îi promisese. Ea s-a înfuriat atât de rău, încât a preferat să se descarce dansând, altfel ar fi riscat să explodeze, sau mai rău, să se arunce de la fereastră. Când am sunat la uşa ei, i-am părut atât de genuini şi de puri, îmbrăcaţi în blugi şi tricouri, încât asta a născut în ea dorinţa de a atinge acea ingenuitate pură pe care a pierdut-o încetul cu încetul, din momentul în care s-a legat de acel bărbat, legătură transformată în timp într-un ghem de minciuni, dar pe care totuşi nu reuşea să-l rupă, probabil din cauza fricii de a rămâne complet singură.

Churchill a continuat să-mi povestească totul cu lux de amănunte, tot ce-şi spuseseră, dar şi tot ce făcuseră în dormitor. Povestea lui mă excita pe de-o parte, dar m-a şi ajutat să nu adorm la volan pe bucata aia de drum de după Hedera. Ajunşi pe strada Freud, când soarele a început să încoroneze Muntele Carmel cu un halou aurit, mi-a spus: Uită-te în jur Fried, nu e nimeni pe stradă, în afară de noi. Oraşul ăsta e mort. Mort şi îngropat. Trebuie să ne cărăm de aici imediat după eliberare, altfel, peste vreo doi, trei ani, riscăm să ne îmbolnăvim de omogenizare.

— Omogenizare?

— Vom deveni ca toţi ceilalţi, a răspuns Churchill. Mergem la lucru, ne întoarcem de la lucru. Ne vom trezi apoi cu o frumoasă burtică şi un frumos împrumut în bancă. Nu putem lăsa să se întâmple aşa ceva. Absolut deloc!

— De acord, Churchill, am consimţit eu. De acord…

Dar nu era mulţumit, aşa că după ce i-am lăsat pe Ofir şi pe Amichai la casele lor, m-a făcut să-i promit că după armată ne vom muta împreună la Tel Aviv, susţinând că fără mine n-ar fi putut rezista acolo.

Mă uimea un pic faptul că marele Churchill avea atât de multă nevoie de mine. În acelaşi timp, mă simţeam ciudat la gândul că făceam o promisiune de care ar fi trebuit să mă ţin abia după patru ani, cu atât mai mult cu cât cu doar două ore înainte îi promisesem şi lui Ofir că voi muri în filmul său. Dar Churchill a insistat atât de mult, încât pentru a-l da jos din maşină, având în vedere cât eram de obosit, mai bine spus distrus, după acea Zi a Independenţei, am jurat că ne vom muta acolo. Şi cum pentru noi, supuşii Imperiului Britanic, ora de ceai este oră sacră, deci cuvântul trebuie respectat, la trei luni după eliberare mă aflam în apartamentul lui Churchill, răsfoind împreună paginile revistei *Căutăm chiriaşi*, adusă de el de pe la Universitate. În următorii ani, nu m-am simţit acasă în nici unul dintre cele şase apartamente în care am locuit la Tel Aviv. Cu trecerea timpului, nu am mai avut însă impresia că eram un oaspete de ocazie, ba chiar m-am legat afectiv de câteva zone în care ne-am petrecut timpul împreună, ca de exemplu, ţărmul cel mai îndepărtat al râului Yarkon, sau piaţa gălăgioasă situată în faţa cinematecii, sau cartierul american de pe strada care duce la Jaffa. Dar în clipa în care s-a întâmplat nenorocirea cu Yaara, mi s-au şters în mod automat chiar şi simpatiile astea modeste.

În absenţa prietenilor mei din Haifa, străzile marelui oraş îmi păreau din nou fără ieşire, faleza mării îmi părea intrarea într-un hotel, iar lumea care se plimba pe plajă era parcă iremediabil diferită de mine. Oamenii păreau a avea o bucurie superficială, mizerabilă şi materialistă de a trăi. Îi disprețuiam și îi invidiam în același timp. Mă simţeam mai pur şi mai curat decât ei, mai profund. Dar în același timp aveam impresia că ei

beneficiau de o magnifică uşurinţă de a trăi, uşurinţă pe care eu sigur nu o voi cunoaşte niciodată, doar pentru simplul fapt că înăuntrul meu am rămas un tip din Haifa.

Muream de curiozitate să aflu dacă vreunul dintre prietenii mei îmi simţise lipsa la tradiţionalul grătar pe care-l făceam de sărbătoarea Lag Baomer, sau la consacrata proiecţie a filmului *Blues pentru vacanţele de vară*, care avea loc în ziua comemorării eroilor căzuţi în războaiele purtate de Israel. Am descoperit cât era de trist şi de plictisitor să urmăresc singur partidele de fotbal, mai ales pe cele ale naţionalei. Mi-am dat seama că la vârsta mea era dificil să-mi fac noi prieteni. Am încercat să-mi fac câte un prieten printre clienţii mei, ba chiar am ieşit la câte-o bere, la restaurantul irlandez de pe faleză, dar n-a mers. Nimeni nu mă înţelegea cu uşurinţă, trebuia să dau mereu explicaţii. În plus, mai suspectam şi faptul că aş putea fi folosit. Ş-apoi, oricum, aveam o grămadă de lucruri de făcut (evident, nu cred că este o simplă coincidenţă faptul că cele mai puternice şi trainice prietenii se nasc ori în timpul liceului, ori în vacanţe, tocmai pentru că atunci oamenii au mai mult timp liber).

Iată de ce toate acele întâlniri m-au purtat către un singur rezultat… dorul de vechii mei prieteni.

Şi mai ales de Churchill.

Abia terminaserăm facultatea, după trei ani de studii, când am pornit-o împreună într-un vagabondaj prin America de Sud. Ofir nu a putut veni, pentru că se angajase de puţin timp la o agenţie de publicitate, şi nu şi-ar fi putut lua o vacanţă atât de lungă, iar cum Ilana era însărcinată cu gemenii, nici Amichai nu a putut veni. Aşa că rămăseserăm doar eu şi Churchill. Churchill şi cu mine. Zi şi noapte. În camere oribile, prin piețe viu colorate, prin staţii de autobuz fără ghişeu de informaţii, aşteptând ore întregi, în excursii care durau zile întregi.

În timpul unei astfel de aventuri eşti în contact cu adevărata natură a persoanei care îţi este aproape, şi viceversa. Când fiecare este la casa lui, se poate oarecum ascunde şi îşi poate controla propria natură, dar, într-o excursie făcută împreună, nu, totul iese la suprafaţă, fiind revelată adevărata faţă a fiecăruia.

Spre exemplu, nu mi-aş fi putut imagina că pentru Churchill era foarte

important să se afle mereu în centrul atenţiei, ba din contră, impresia mea iniţială fiind aceea că ar sta mereu în banca lui, ceva de genul… am strada mea și mi-o parcurg cu ritmul și cu pașii mei. În timpul acestei excursii însă, descopăr că avea o nevoie disperată de a se reflecta în alte persoane: dacă după câteva zile nu întâlnea lume nouă, devenea morocănos, umerii i se lăsau în jos, iar frazele pe care le rostea erau tot mai ezitante.

În schimb Churchill nu şi-ar fi închipuit niciodată că eu aș fi putut fi un maniac al curăţeniei. Încercam cu disperare să transform într-o casă chiar și cea mai mizeră cameră în care intram. Îl certam precum maică-sa de fiecare dată când își arunca hainele pe jos. Se supăra, așa că la un moment dat am hotărât să ne luăm două camere separate, chiar dacă trebuia să plătim mai mult. Îl enerva și faptul că dimineața nu rosteam nici măcar un cuvânt, până când nu-mi beam ceaiul cu lapte. Pe mine, în schimb, mă deranja să-l aud mereu batjocorind oamenii locului. Ia uite câte resurse naturale au, îmi spunea, arătându-mi de la fereastra autobuzului acele cascade minunate, este incredibil că nu știu cum să le valorifice. Lasă-mă să mă bucur de peisaj, mă gândeam în sinea mea și încercam să mă așez cât mai departe de el. Dar el insista: Normal că sunt săraci. Sunt niște puturoși. Niște inerţi. Nu au o minimă dorinţă de a-și schimba nici stilul de viaţă, nici propria situaţie.

În primele săptămâni, discutam mereu pe această temă (dar dacă ei aveau un alt mod de a trăi față de al nostru? Dacă erau așa pentru că alegeau să fie așa?), dar în final am ajuns să mă limitez la a nu-l mai contrazice. Tăceam și-l auzeam bolborosind (ia uite ce stradă jalnică. De ce nu o repară? Nu pot accepta că este alegerea lor să trăiască așa, sunt niște leneși) și mă rugam să tacă odată din gură, mai ales că oamenii din autobuz s-ar fi putut simţi ofensaţi auzindu-l.

Dar cu toate astea n-am stat departe unul de celălalt mai mult de douăzeci și patru de ore și ne-am întors acasă mai apropiaţi ca niciodată. Probabil pe de-o parte datorită faptului că, precum spunea Aristotel, prietenul se cunoaște doar după ce ai mâncat multă sare cu el, iar pe de alta, în vacanța aceea ne-am dat seama că putem avea încredere unul în celălalt.

La întoarcere, Churchill le-a povestit tuturor cum i-am salvat viața când

se îmbătase cu San Pedro. După mine a exagerat, pentru că nu făcusem altceva decât să merg să văd ce era cu el, în momentul în care mi-am dat seama că trecuseră opt ore de când îl văzusem ieşind din bar cu o sacoşă plină de sucul verde de cactus, utilizat de indieni pentru a intra în contact cu divinităţile. Ar fi făcut-o orice prieten. Mi-a spus că vrea să guste din băutura acea, înainte de a se întoarce acasă, dar era sigur că asupra lui nu va avea nici un fel de efect, cerându-mi să stau liniştit, iar eu chiar stătusem. În fond, el era Churchill! Iar când, după opt ore, am plecat în căutarea lui, eram convins că-l voi găsi dezbrăcat, în compania a două israeliene, înotând împreună într-una dintre piscinele naturale din preajma fermei.

Dezbrăcat era, dar singur şi îngropat în propria vomă, luptându-se cu un puternic atac de paranoia. Din câte înţelesesem, divinităţile chiar îi vorbiseră, cerându-i să se dezbrace. Era convins că dealul pe care ne aflam colcăia de tigri cu capete de cai, era convins că vocea lui răsuna pe tot globul pământesc, era terorizat la gândul că părinţii lui l-ar fi putut auzi din Israel. Ba chiar susţinea că trecuseră să-l vadă imediat după ce vomitase şi că găsise curajul de a-i spune tatălui său ceea ce credea despre el şi despre femeile lui. Dar acum era terorizat, nu de tatăl său, ci de zeii indienilor. Erau înfuriaţi, şi el nu cunoştea motivul. Apoi îi era atât de sete, de parcă ar fi colindat patruzeci de ani prin deşert. Mi-a cerut să beau în locul lui, având în vedere că el nu putea s-o facă.

Am desfăcut sticla de apă şi i-am înfipt-o în gură. Apoi l-am ajutat să se îmbrace şi l-am târât până la fermă. L-am ţinut sub strictă observaţie. M-am asigurat că mănâncă şi bea suficient, aşteptând ca efectul drogurilor să treacă. Deşi mi s-a părut că îşi revenise cât de cât, noaptea a fost asaltat de frica de a dormi. Avea impresia că s-ar fi trezit de dimineaţă şi nu ar fi fost în stare să distingă visurile de realitate. Ca să-l liniştesc, i-am promis că pentru el aş fi devenit indicatorul realităţii şi că, dacă ar fi avut nevoie, m-ar fi putut striga în orice moment. În cursul acelei nopţi m-a chemat de vreo douăsprezece ori. Mă ridicam, mă aşezam pe patul lui şi-l mângâiam pe frunte, până când adormea din nou.

— Să ştii, prietene, niciodată în viaţă n-o să uit că mi-ai fost alături, mi-a spus Churchill două zile mai târziu, în timp ce ne întorceam către oraş cu

o furgonetă. Eram sprijiniţi pe rucsacuri, şi un soare plăcut ne încălzea piepturile goale.

— Hai, lasă-mă, n-am făcut nimic important, e o tâmpenie! i-am răspuns eu.

— Ba nu-i deloc o tâmpenie, a insistat el. Dacă n-ai fi venit să mă cauţi, în cel mai bun caz aş fi făcut o insolaţie, iar în cel mai rău, aş fi fost atacat de *banditos*, care mi-ar fi distrus *marsupios* iar apoi m-ar fi împuşcat, adică *împușcatos*.

— Exagerezi! i-am răspuns.

— Ba chiar deloc! a insistat el.

— În orice caz, eu aveam o datorie faţă de tine de la Cuzco, mi-am amintit eu.

— Aia chiar a fost o tâmpenie, mi-a răspuns.

Nu fusese deloc o tâmpenie, nici după părerea mea, nici după cea a medicului local (care de altfel era şi farmacistul, agentul turistic şi unicul care vorbea engleza în oraşul acela). M-a consultat într-un depozit plin de cutii goale, când febra îmi ajunsese deja la 39.4 şi îmi tremura tot corpul. Ai „febra gringos“. Mi-a explicat că era vorba despre o boală care afecta mai ales turiştii. Nu existau medicamente pentru asta, şi recuperarea ar fi durat între o săptămână şi o lună. Singurul lucru pe care trebuia să-l fac era să stau la pat, să mă odihnesc şi să aştept răbdător să treacă… iar tu, *big guy*, i s-a adresat el lui Churchill, rămâi alături de prietenul tău, ai grijă să bea cât mai multă apă şi ia-i temperatura tot la câteva ore, pentru a vedea dacă ajunge la 40. Cum trece de 40, cheamă-mă de urgenţă, înseamnă că boala a intrat în a doua fază.

Churchill a urmat orbeşte sfaturile medicului.

Către sfârşitul primei săptămâni, întâlnise la Posada o fată pe nume Keren, fostă colegă de-a lui de la universitate. Atunci i-o furase un tip, dar acum era liberă. Începuseră să ia micul dejun împreună şi să iasă noaptea, după ce adormeam eu.

Churchill îmi povestea de ea cu mult entuziasm. Nu-l mai auzisem vorbind aşa despre o fată. Parcă are ceva special această Keren, îmi spunea el, are un secret.

Dar, după doar câteva zile, a dispărut în mod neaşteptat din poveştile

lui. Deşi îi pusesem o mulţime de întrebări, el mi-a răspuns sec că plecase, pentru a-şi continua excursia.

— De ce n-ai plecat cu ea? l-am întrebat.

— I-am cerut să mă aştepte câteva zile, până când te-ai fi însănătoşit, dar răspunsul ei a fost acela că dacă destinul nostru este să ne reîntâlnim, atunci sigur ne vom regăsi, aşa că a preferat să plece.

— Păcat că n-ai urmat-o… mi-ai spus că avea un secret.

— Hai, lasă-mă cu secretul! s-a răţoit Churchill iritat, o fi spus-o doar aşa, pentru a mă aţâţa.

Am preferat să nu mai zic nimic. Modul în care mi-a răspuns m-a făcut să înţeleg că nu i-a fost indiferent s-o lase să plece.

Termometrul a scos un sunet alert, şi el mi l-a scos din gură. 38.6, tot mai bine, a decretat Churchill! Un prieten este pentru totdeauna, fetele vin şi pleacă!

I-am amintit fraza aceea şi atunci când mi-a telefonat pentru a-mi mărturisi despre Yaara.

El a tăcut, nu a negat că a spus-o, dar nici nu m-a acuzat de faptul că extrăgeam frazele din context.

I-am amintit fraza aceea în toate dialogurile mele interioare cu el. Ce s-a întâmplat? Ce s-a schimbat în aceşti trei ani? Ai inversat priorităţile, sau pur şi simplu te-ai transformat într-un om de rahat? Dar el nu-mi răspundea. Normal că nu, aşa funcţionează lucrurile cu dialogurile interioare. Puteam insulta cât voiam, fără a obţine un răspuns. Chiar îi uram să piardă toate procesele la care trebuia să participe. Nu să le piardă pur şi simplu, ci într-un mod ruşinos: neatenţie în pregătirea martorilor, sau pentru că a pierdut punga care conţinea proba determinantă, sau pentru că avocatul apărării l-ar fi surprins cu un precedent pe care şi un boboc l-ar fi luat în considerare, trebuind astfel să dea explicaţii procurorului, cu privirea plecată de ruşine.

Îi uram toate acestea, dar în acelaşi timp îi simţeam enorm lipsa. Îmi lipsea focul lui interior, care mă inspira, îmi lipsea devotamentul cu care întreţinea o conversaţie cu un prieten, chiar dacă era ocupat sau preocupat, sau obosit, îmi lipsea privirea fugară pe care mi-o arunca atunci când exprimam o părere, făcându-mă astfel să înţeleg că pricepuse exact ceea

ce intenţionam să spun: citise şi el cartea aceea, văzuse şi el filmul acela, sau înțelesese și el, ca și mine, ridicolul dintr-o situaţie catalogată de toţi ceilalţi ca fiind serioasă, mai puţin de noi.

Tocmai în acest mod, dintr-o privire de acest gen, s-a născut prietenia noastră. Totul s-a întâmplat în ultimul an de liceu, în timpul săptămânii de pregătire premilitară. Transferaseră toate secţiile şcolii noastre într-o bază militară galbenă din sudul ţării, transformându-ne în soldaţi pentru cinci zile. Ne-au îmbrăcat în uniforme, ne-au împărţit în plutoane, ne-au făcut să alergăm ca nebunii, iar noi ne-am adaptat forţat situaţiei. Sau, mai bine zis, marea majoritate s-au adaptat situaţiei. Din cei trei, patru care eram în fiecare cameră, doar câţiva stăteam lipiţi de fereastră, întrebându-ne de ce oare trebuia să gustăm anticipat ceea ce ne-ar fi aşteptat în timpul serviciului militar. Știam perfect că urma să suferim acolo, știam că am fi suferit oricum, de ce trebuia să începem s-o facem din liceu?

— Ce spuneţi, băieţi, ne vor da permis de ieşire sâmbătă? am întrebat în timpul unei scurte pauze de relaxare, dar nici unul dintre ei n-a râs. Doar Churchill. Aveam impresia că încerca să imite chiar şi tonul categoric al şefului nostru de pluton, cu părul tuns periuţă. Mi-a zâmbit din privire, iar la sfârşitul pauzei mi-a propus doar mie să sărim următoarea întâlnire. Şi-a dat seama că nu eram hotărât (una era să iei regulile în râs, dar alta era să le încalci) şi mi-a spus că făcuse o mică cercetare: ei nu aveau nici o autoritate legală asupra noastră, aşa că, dacă nu ne prezentam, nu ne puteau face nimic.

M-am lăsat convins şi am rămas împreună în cantina militară. Ce gust de rebeliune! Mâncam Bounty şi Twist, povestind despre cât de bine arăta chiar şi în uniformă Rona Reviv, despre cum filmul *Dune* e mai slab decât cartea, despre faptul că era mai util să înveţi să conduci o maşină cu cutie de viteze manuală, şi nu automată. Churchill vorbea, iar eu îl ascultam, dar văzând că el urmărea cu sinceră curiozitate acele puţine fraze rostite de mine, am prins curaj să vorbesc mai mult decât de obicei, astfel că, în mod oarecum neaşteptat, i-am povestit despre faptul că o zi pe săptămână jucam şah la clubul bătrânilor. Curios, dar el nu m-a luat în râs, chiar din contră, m-a invitat să joc cu el în următoarea sâmbătă. Dacă vom primi permis de ieşire! i-am amintit eu, iar el a râs din nou. Era generos din

partea unei persoane să râdă de două ori la aceeaşi glumă slăbuţă. Ne-am întâlnit sâmbăta aceea, iar după partida de şah, m-a convins să merg cu el la barul Micuța Haifa. Un portavion al celei de-a şasea flote ancorase în port, şi barul urma să se umple de marinari americani îmbrăcaţi în alb, pentru a se îmbăta şi a cânta cât îi ţineau plămânii *Bye, bye, miss American Pie*, un spectacol absolut de neratat. Din sâmbăta aceea am devenit prieteni. Am avut şi alţi prieteni înaintea lui, dar mai toţi erau ca mine, mici şi trişti, acel tip de oameni care la petreceri stau lipiţi de perete, acei tipi care în timpul pauzei la şcoală citesc cărţi SF, din aceia care, deşi cunosc pe de rost echipa Maccabi Haifa, inclusiv rezervele, nu au mers niciodată pe stadion, din aceia care, deşi ridiculizează totul cu vorbe sofisticate, se bâlbâie dacă li se adresează o fată.

Lui Churchill nu-i era frică de fete, nici de viaţă în general. El înfrunta totul cu pieptul gol, cu mâinile goale şi cu şireturile desfăcute. Ştiam în adâncul sufletului că nu voi putea fi niciodată ca el, dar credeam şi voiam să cred că încet-încet, petrecând tot mai mult timp împreună, o parte din satisfacţiile lui m-ar fi contaminat şi pe mine şi aş fi reuşit să nu mai tratez femeile ca pe nişte zeiţe de marmură, că m-aş fi dezlipit şi eu de perete şi m-aş fi aruncat în mijlocul petrecerii. Dar după cele întâmplate cu Yaara, parcă am anulat acei zece ani şi m-am întors dintr-odată la vechea mea tristeţe… m-am lipit din nou de perete.

Mi-e ruşine s-o recunosc, dar de câteva ori am fost pe punctul de a-i telefona, ba chiar am şi format numărul o dată. Ştiam că era singurul care ar fi putut înţelege, fără a avea nevoie de vreo explicaţie, de ce nu mai puteam vedea nici măcar o reclamă în care apărea o fată frumoasă, cu ochelari, de ce de fiecare dată când întâlneam cuvântul REVELATION într-o traducere îl lăsam deoparte şi de ce, după ce o cunoscusem pe Yaara, toate celelalte fete îmi păreau un compromis.

Dar ştiam că, dacă i-aş fi telefonat, mi-ar fi putut răspunde chiar ea.

Aşa că am preferat să evit asta.

Pentru ca mai apoi, într-o zi în care mergeam să predau o traducere unui client, să-i văd împreună. Erau în maşina oprită la semafor chiar în faţa mea, la Nachalat Binyamin, într-o zonă cu magazine de ţesături. Nefiind chiar sigur că erau ei, am luat piciorul de pe frână, lăsând maşina să

alunece uşor precum o bucată de mătase de pe un scaun, până când a ajuns atât de aproape, că a fost cât pe ce s-o atingă pe-a lor. Şi totuşi nu eram sută la sută sigur că erau ei. Erau luni întregi de când nu-i mai văzusem. Până când ea a făcut acel gest… şi-a luat ochelarii de la ochi, şi el a sărutat-o. S-au sărutat lung de tot. Semaforul s-a făcut verde, dar ei continuau să se sărute. Aş fi putut claxona, practic ar fi trebuit s-o fac, dar am preferat să urmăresc în linişte cum ea se juca cu mâna în părul lui, cum el îi mângâia ceafa. Reuşeam să le văd ochii închişi, umărul ei gol, acoperit doar de părul blond, şi degetul lui, care se juca în părul ei. Verdele a lăsat loc galbenului intermitent, dar eu nu claxonam. El continua s-o sărute, iar Yaara înclina uşor capul pe spate. Reuşeam să-mi imaginez sânii ei mici în decolteul cămăşii. După câteva secunde, au rămas cuprinşi într-o îmbrăţişare caldă, puternică, lungă cât toată durata galbenului şi a roşului de la semafor. O strângea în braţe, rezemându-şi capul pe pieptul ei. Apoi ea a mişcat umărul, iar el a sărutat-o pe pielea goală, muşcând-o uşor. Ea îl mângâia, încurajându-l să continue. Apoi el şi-a dat seama că semaforul era deja verde.

Au izbucnit în râs. Îmi părea că le auzeam râsetele prin ferestrele deschise. Râdeau poate de impulsul pe care l-au avut, ori poate de vreo glumă făcută de Churchill, imitând o transmisiune directă despre ambuteiajul creat din cauza unui cuplu care se săruta la semafor. Sau poate că râdeau de ceea ce am scris eu pe biletul de la Mondial.

Am aşteptat câteva minute, ignorând claxoanele celor din spate, asigurându-mă că s-au îndepărtat îndeajuns. Apoi am plecat cu inima împietrită… congelată.

Despărţirea de prietenii mei a durat aproximativ şase luni.

Am rezistat în faţa atâtor tentaţii şi insistenţe ale lui Amichai (finala campionatului proiectată pe un ecran mare; Ilana care pregătise *burekas* cu gust de lacrimi).

Am rezistat chiar şi în faţa ameninţărilor (dacă nu vii tu la noi, venim noi la tine, iar dacă nu ne deschizi, spargem uşa).

Dar n-am mai rezistat când mi-a telefonat Amichai pentru a-mi spune că Ofir a căzut pur şi simplu din picioare la muncă. Atunci toată rezistenţa mea s-a prăbuşit, precum o grămadă de pere într-un supermarket, şi, fără

nici cea mai mică ezitare, m-am grăbit către spitalul Yehilov.

Extras din opera *Metamorfoze:*
filozofi care și-au schimbat opiniile,
operă neterminată, scrisă de Yuval Fried

… ce îl împinsese pe Wittgenstein, care susţinuse că vorbele au valoare doar dacă reprezintă realitatea, să declare, după mulţi ani, că a greșit, că realitatea concretă nu este relevantă, că semnificaţia cuvintelor emerge doar din jocul limbajului specific în care sunt încadrate. Așadar, contrar tezei inițiale, nu este necesar să ne întrebăm în ce măsură cuvintele oglindesc realitatea, dar mai ales ar trebui să ne întrebăm ce fac oamenii cu cuvintele.

Oare se poate vorbi despre o metamorfoză lentă și graduală, care a modificat gândirea lui Wittgenstein, sau aceasta se schimbase într-un anumit moment al vieţii sale în care, cu o palmă peste frunte, exclamând *Grösser Gott!* a început să vadă totul în mod diferit? Care ar fi putut fi acel moment? Atunci când construia casa surorii sale la Viena? Sau când lucra pe post de profesor, nici măcar prea iubit, la o școală elementară, într-un sătuc din Austria? Sau poate a avut această iluminare în timpul vreuneia dintre îndrăgitele lui partide de tenis, pe care le folosea drept metafore în a-și clarifica ideile? Mi-l imaginam în tribuna principală de la Wimbledon, 1934, urmărind finala din acel an, între Fred Perry și Jack Crawford. Parcă vedeam capetele spectatorilor mișcându-se dintr-o parte în cealaltă, pentru a urmări mingea mică și galbenă, iar dintr-odată unul rămâne blocat… capul lui Wittgenstein, în momentul în care își dă seama că până atunci a susţinut teza greșită.

Eram curios dacă în mintea lui își dăduse mai întâi seama că a greșit, fiind cuprins apoi de panică, sau fusese cuprins mai întâi de panică, pentru ca mai apoi să-și dea seama că a greşit totul.

Cât curaj trebuie să aibă o persoană pentru a-și renega propriile idei, mai ales dacă aceste idei sunt făcute publice, mai ales că acestea au o mulţime de admiratori, mai ales că datorită acestor idei Wittgenstein se bucura de o poziție foarte importantă în rândul intelectualilor europeni.

Cât curaj, câtă disperare, câtă sinceră onestitate interioară trebuie să aibă un om pentru a lăsa deoparte tot ceea ce a realizat în viață și pentru a

începe totul de la capăt.

2

Pe peretele din sufrageria mea, în prima fotografie din stânga, suntem eu și Ofir, spate în spate, cu câte o pompă de benzină în mână, de parcă am fi pregătiți să dăm câte zece pași înapoi, să ne întoarcem unul spre celălalt și să începem duelul. Amândoi purtăm uniformă de benzinar, deși eu par deghizat. Pe fundalul fotografiei se vede Muntele Carmel, dar asta nu e deloc surprinzător, având în vedere că aproape orice fotografie făceai la Haifa, vedeai pe fundal ori Muntele Carmel, ori marea.

La o săptămână după ce am fost lăsați la vatră, am început să lucrăm în benzinăria tatălui său. După Ofir, era o muncă indispensabilă, şi, dacă am fi rezistat șase luni, am fi beneficiat și de un bonus. Pe lângă asta, m-a convins și cu un alt argument: spunea că la pompa de benzină opreau o grămadă de femei în automobile roșii, care, dacă ar fi apreciat ținuta de serviciu, nu s-ar fi rezumat la o simplă verificare a uleiului sau a apei. Așa și le cunoscuse tatăl său atât pe a doua, cât și pe cea de-a treia soție, ba chiar și pe mama sa, aceasta din urmă oprindu-se în benzinărie pentru a-și umfla cauciucurile.

După două săptămâni, ne-a dat afară cu scandal. După tatăl său, lucram puțin și vorbeam mult, iar munca aceea era pentru bărbați adevărați, nu pentru mucoși crescuți după fusta mamei.

Personal m-am simțit ușurat. Sufeream de astm, și aburii benzinei nu-mi făceau deloc bine. În plus, singura femeie cu o mașină roșie ce se oprise în timpul celor două săptămâni de lucru se și enervase pe mine pentru că nu-i spălasem geamurile.

Ofir, în schimb, a fost dezamăgit. Deși își motiva dezamăgirea prin faptul că pierduse bonusul promis, cu care și-ar fi plătit o excursie în Thailanda, eu eram conștient că toată această poveste cu munca la benzinărie nu era altceva decât una din nenumăratele lui încercări de a se

apropia de tatăl său.

Nu a renunțat niciodată la asta. La un an de la experiența cu benzinăria, și-a invitat tatăl într-o vacanță în Turcia, cheltuindu-și astfel toți banii pe care și-i pusese deoparte pentru Thailanda. Va fi o excursie între bărbați. Vom dormi în cort, vom pregăti de mâncare sub cerul liber, vom avea în sfârșit posibilitatea de a ne cunoaște cu adevărat, îmi explica el plin de entuziasm în seara dinaintea plecării.

Primele semne îngrijorătoare și-au făcut apariția chiar la aeroport. Ofir purta o pereche de blugi rupți în genunchi, pe care tatăl său îi considera indecenți. Nu înțelegea de ce ar fi fost nevoie de o altă ținută pentru a urca la bordul unui avion. Fă cum vrei, dar să știi că nu mă simt deloc bine să stau lângă tine, îmbrăcat cum ești cu pantalonii ăia, i-a spus enervat tatăl său. Așadar bietul Ofir s-a dus în baia aeroportului să-și schimbe pantalonii, încercând să se calmeze și să se convingă că orice început este dificil. Apoi, în timpul drumeţiilor, situația s-a deteriorat și mai tare. Tatăl său nu înțelegea de ce era nevoie de opriri lungi și antiproductive, după părerea lui, pentru a ajunge la destinația stabilită, iar Ofir iubea opririle acelea, pentru el fiind momentele cele mai frumoase ale călătoriei, momentele în care îți luai rucsacul din spate și vântul îți răcorea transpirația, momentele în care își pierdea ochii în zare, admirând peisajul. Propun ca la o oprire să decid eu plecarea, iar la următoarea s-o decizi tu, a spus tatăl său. Fantastic, a răspuns Ofir, mulțumit că se puseseră de acord măcar într-o privință. Dar bineînțeles că mai târziu, odată ajunși în oraș, au apărut și alte neînțelegeri. Tatăl său nu putea concepe să te miști într-un oraș necunoscut fără o hartă, în schimb Ofir găsea frumusețea tocmai în a cutreiera o localitate fără a ști încotro s-o iei, doar să mergi și să absorbi vocile trecătorilor, mirosurile și culorile locului. Dacă te deranjez atât de tare în „absorbirea“ ta, continuă să cutreieri fără mine, a mormăit tatăl său. Sătul și cu nervii întinși la maximum după o săptămână de discuții meschine, Ofir a făcut precum i s-a cerut și au petrecut separat ultima zi a excursiei la Istanbul.

Nici către aeroport nu au călătorit împreună. Pentru tatăl său era o risipă de bani, o lăfăială și un moft, să meargă cu taxiul, dar, având în vedere că acum era pe banii lui, Ofir a decis să-și satisfacă această mică

plăcere. Au continuat apoi și în avion. Jigniri, tăceri, jigniri, tăceri, până când tatăl său și-a schimbat locul.

Și totuși nici măcar această vacanță falimentară și atât de dureroasă nu i-a tăiat lui Ofir cheful de a se apropia de tatăl său. După scurt timp, a încercat o altă cale și, înarmat cu o altă strategie, mi-a explicat: Greșeala cu călătoria a fost că practic l-am obligat să facă ceea ce-mi place mie. Mâine dimineață merg să-mi cumpăr un aeromodel, iar sâmbătă dimineață merg cu el pe strada Freud.

În fiecare sâmbătă, pe un câmp situat la intrarea în oraș, unde astăzi s-a construit un centru comercial, se întâlneau tații și fiii, satisfăcându-și plăcerea de a vedea zburând aeromodele. Pe vremea când părinții lui erau căsătoriți, tatăl său îl rugase de multe ori să meargă împreună acolo, dar el prefera mereu să rămână acasă și să joace Scarabeo cu mama sa. Așa că tatăl său mergea singur, și a continuat s-o facă și după nașterea celor două fiice din cea de-a treia căsătorie, bucurându-se de râsetele altor copii care se aflau acolo.

— Mi se pare o manieră perfectă de a închide cercul, mi-a spus Ofir. Nu vreau nici măcar să-i spun dinainte că am de gând să mergem acolo sâmbătă, astfel surpriza va fi mult mai mare, nu crezi?

— Bineînțeles, i-am răspuns, dar mă întrebam de ce făcea doar el eforturi de a se apropia.

Era atât de entuziasmat, încât m-am lăsat convins și eu de autenticitatea lui și am început să sper că totul va fi bine.

— Ar fi trebuit să-i vezi fața când m-am apropiat de el cu avionul în mână, mi-a spus Ofir la telefon, sâmbătă seara.

— A fost surprins?

— Șocat!

— Și apoi? Cum a decurs întâlnirea?

— Apoi?

— Da… cu avioanele.

— Păi… în sfârșit… aeroplanul meu l-a lovit pe al lui, care valora cam 10 000 de șekeli, și s-au dezintegrat amândouă pe asfalt. Apoi mi-a cerut să plec, spunându-mi că-și va aduna singur bucățile rupte. Dar îți jur… privirea lui când m-a văzut… ba chiar mi-a spus că apreciază foarte mult

faptul că sunt acolo. Și hai să-ți mai spun ceva, în dimineața asta mi-a venit o idee genială. Nu știu dacă ești la curent, dar în fața benzinăriei lui s-a deschis o alta, care îi fură din clienți. Am vorbit cu câțiva graficieni din birourile noastre și s-au oferit să mă ajute gratis. Te asigur! Peste o lună mă voi prezenta la el cu o campanie publicitară care nu doar îi va readuce vechii clienți, dar sigur va atrage și alții noi.

Așa că, timp de o lună, Ofir a trudit din greu pentru această campanie publicitară, îmbogățind-o cu abțibilduri, postere, pancarte și pliante. Și-a investit tot talentul creativ în proiectul acela, dar exact cu o zi înainte de a se prezenta cu surpriza….

Tatăl său a simțit o durere puternică la mandibulă și i-a cerut secretarei să-i facă o programare la dentist, însă o oră mai târziu era întins pe covor în biroul său, mort.

Atac de cord.

Poate, dacă ar fi avut un abonament la „Inimi sănătoase“, ambulanța noastră l-ar fi putut salva, mi-a șoptit Amichai în timpul înmormântării.

Bietul Ofir rămăsese suspendat în aer precum un aeroplan deasupra acelui abis care l-a despărțit întotdeauna de tatăl său, condamnat să trăiască mereu cu întrebarea dacă acea campanie publicitară ar fi reușit acolo unde toate celelalte tentative dăduseră greș. Dar, în final, de ce ar fi fost nevoie de o campanie publicitară pentru a putea fi iubit de tatăl său, de ce nu-l iubea pur și simplu?

Când am ajuns în departamentul în care era internat Ofir, erau deja cu toții acolo.

Churchill, Amichai, cu un enorm reportofon în mână, Ilana și un reprezentant al agenției publicitare, care vorbea la telefon.

Se simțea un puternic miros de supă de pui, iar la televizor, pe Cannalul 1, un tip cu un șorț alb explica cum se pregătește cotletul în sos teriaki.

Îmi simțeam picioarele paralizate, nu puteam nici să intru, nici să ies. Când mi-am revăzut prietenii, m-a cuprins o bucurie enormă, contrastată însă de supărarea acumulată timp de șase luni, de o repulsie rece și de necontrolat față de Churchill.

Amichai s-a apropiat de mine cu reportofonul în mână, iar Churchill l-a urmat, ținându-se totuși la o anumită distanță de siguranță.

— Este mama lui înăuntru acum, mi-a explicat el. Abia după ce iese ea putem intra noi.

— Cum se simte? am întrebat eu, având grijă să-l privesc doar pe Amichai.

— Pare că va fi bine, mi-a răspuns.

— Dar ce s-a întâmplat mai exact?

— Acum vreo două luni i-au propus o promovare la serviciu, un post de director pe care l-a refuzat, pentru că el nu avea nevoie de promovarea aceea, ne repeta mereu că nu voia să fie director, că după șapte ani lucrați în opt firme diferite ajunsese la concluzia că a face publicitate însemna să împingi lumea să cumpere lucruri de care nu are nevoie, folosind metode manipulatoare. Și, cum el era primul care se îndoia de ceea ce făcea, cum ar fi putut să-i convingă pe ceilalți?

— Păi și cum s-a ajuns aici? am întrebat eu, înghițindu-mi frustrarea pentru că nu-i fusesem alături în acele momente de dezorientare.

— A fost puțin cam ciudat, mi-a răspuns Amichai, jucându-se cu clopotele reportofonului. La vreo două săptămâni după ce ne-a spus poveștile alea despre manipulare, l-a sunat pe Churchill și i-a zis: Frate, urează-mi succes!

— Succes, bărbate! i-am răspuns… a continuat Churchill, care îmi vorbea pentru prima dată, fără a mă privi în ochi însă… dar n-ar fi rău să-mi spui și pentru ce! Stai de vorbă cu noul director de creație de la Sharazky-Shidalsky! mi-a răspuns el orgolios.

— Tipic Ofir… am bolborosit eu.

Churchill și Amichai au încuviințat în tăcere.

— Dar stai puțin, am insistat eu. Când anume a suferit această cădere și ce este de fapt o cădere nervoasă, ce înseamnă?

— În termeni medicali, este numit episod psihotic, mi-a răspuns Ilana. În SUA, 5% dintre bărbați suferă un astfel de episod cel puțin o dată în viață și, având în vedere faptul că vorbim de bărbați, sigur procentul este mai mare, pentru că ei ascund asemenea lucruri.

— Suntem pe teritoriul tău, nu-i așa? am întrebat-o, întorcându-mă către ea.

S-a înroșit în obraji, ochii îi sclipeau, iar pieptul i se umflase.

— Ascultaţi-mă pe mine, a început să ne explice foarte sigură pe ea, în ultimul timp Ofir a fost expus unui stres de nedescris, acesta suprapunându-se unui substrat emotiv instabil, format în copilărie. Normal că toate astea au dus la un rezultat de genul celui la care asistăm.

Corect, am fost de acord noi, dar observam că Churchill se pregătea să obiecteze şi ştiam şi ceea ce ar fi urmat să spună: „Orice infractor de joasă speţă încearcă să-şi justifice acţiunile folosind pretextul copilăriei nefericite, aceasta devenind calea de scăpare a tuturor mişeilor; şi totuşi, dacă luăm în considerare Australia, o ţară plină de puşcăriaşi şi fii de puşcăriaşi, contrar aşteptărilor, procentul infracţiunilor este inferior mediei.“

Dar a tăcut, şi-a lăsat deoparte discursul şi a continuat s-o asculte pe Ilana.

— Însă cel mai important este faptul că marea majoritate a acestor căderi nervoase au nevoie de doar câteva zile de internare, şi nu văd de ce în cazul lui Ofir nu ar fi la fel, a continuat ea.

În momentul acela, mama lui Ofir a ieşit din salon şi mi s-a adresat mie: Vă mulţumesc mult că aţi venit. Cu circa un an înainte, hotărâse să urmeze nişte cursuri de consilier, după mulţi ani în care lucrase ca secretară a unui medic. Deşi noul ei iubit încerca s-o descurajeze, susţinând că, pe de-o parte, la vârsta ei era ridicol să se apuce de un lucru nou, iar pe de alta, că nu se prea găsea de lucru în sectorul respectiv, ea nu s-a lăsat convinsă. Şi nici măcar nu s-a descurajat când a descoperit că singurul curs pe care-l făceau era la Tel Aviv. La rugămintea lui Ofir, am ajutat-o să jongleze prin labirintul birocraţiei academice, iar din acel moment am beneficiat de un tratament şi de o admiraţie speciale din partea ei.

— Suntem îngrijoraţi pentru el, am răspuns eu, dându-mi seama cât de puţin timp îmi luase pentru a folosi pronumele NOI.

— Poftiţi înăuntru, a spus ea, Ofir vă aşteaptă.

Ofir stătea întins pe pat, alb precum punctul din suprafaţa de pedeapsă a terenului de fotbal. De sub pătură îi ieşeau picioarele plate şi lungi precum două aripioare. Părul creţ, castaniu-deschis, cu ajutorul căruia convingea fetele că venea dintr-o familie de fermieri, se întinsese, iar pe faţa lui se

întrezărea un nou tip de tristețe.

M-am aplecat și l-am îmbrățișat, dându-mi seama că nu mai simțisem oasele acelea ascuțite de la înmormântarea tatălui său.

— Sunt praf, nu-i așa? m-a întrebat el după ce m-am ridicat.

— Puțin, da, i-am răspuns râzând.

— Mă simt ca un ratat!

— Ce prostii vorbești? a intervenit Amichai.

— Nu spune tâmpenii… fu rândul lui Churchill.

— Ceva de ratat avem fiecare din noi, pentru simplul fapt că suntem oameni, am comentat eu.

— Chiar îmi lipseau frazele astea ale tale, a răspuns Ofir cu un zâmbet obosit.

— Iar mie mi-a fost tare dor de tine, am replicat eu.

— Află că ai cam exagerat. Înțeleg că te-ai supărat pe noi, dar chiar să nu ne vorbești timp de șase luni?

Am căzut pe gânduri.

— Păcat, mare păcat că nu apreciezi un pic mai mult ceea ce ai, a continuat el să mă certe, deși mie îmi părea că se referă mai mult la el însuși. Chiar păcat, pentru că nici nu ai idee… dar a adormit înainte de a-și încheia fraza.

Nu era ceva ieșit din comun ca cineva să doarmă pe poveștile altcuiva. Mi s-a întâmplat chiar și mie să cad într-un somn profund, în mijlocul unui discurs al comandantului bazei de pregătire. Somnul acela m-a costat exmatricularea de la curs și întreruperea strălucitei cariere militare visate doar de tatăl meu. Dar niciodată nu am întâlnit o persoană care să adoarmă pe propriile povești!

Infirmiera, o femeie înaltă și slabă precum o eprubetă, mi-a explicat că era distrus de oboseală și că avea nevoie de foarte multă odihnă.

Amichai a așezat reportofonul pe noptieră și ar fi vrut să-i pună să asculte o înregistrare, dar infirmierei nu i s-a părut o idee prea bună.

— Haideți totuși să încercăm, a insistat Amichai, am pregătit-o special pentru el și sunt foarte sigur că i-ar face plăcere.

— Îmi pare rău, dar răspunsul este negativ, încalcă regulile acestui spital.

Amichai şi-a luat reportofonul, profund dezamăgit. Probabil că acela a fost momentul în care s-a născut în el acea sămânță care, mai târziu, în mai puțin de doi ani, avea să-l transforme într-o figură cunoscută în orice casă din Israel.

Churchill şi Ilana, în schimb, îmi păreau uşuraţi de decizia infirmierei.

Mai apoi, în cafeteria spitalului, mi-au explicat care era treaba cu reportofonul. Amichai găsise într-o cutie o casetă veche cu cântece de la balul de absolvire a liceului şi îi venise ideea să cântăm cu toţii lângă patul lui Ofir melodia pe care o scrisese pentru profesoara de chimie, aceasta având un mare succes în perioada respectivă, şi anume *Big in Japan* (O, micuţule Simon, *tonight*, micuţule Simon, *all right*, micuţule Simon, oxigen şi azot!)

— Nu-i nimic, i-o vom cânta după ce va ieşi din spital, l-am asigurat eu, doar pentru că era prezentă Ilana şi nu voiam să-l fac să se simtă prost în faţa ei.

După două săptămâni, Amichai mi-a telefonat. Ofir ieşise din spital şi ar fi trebuit să ne întâlnim în următoarea joi, pentru a vedea împreună partida jucată de Maccabi. Mi-ar fi trimis prin mail textul de la *Micuţul Simon*, pentru a putea repeta singur melodia, în cazul în care nu mi-aş fi amintit-o, spre a evita o situaţie jenantă.

Dar n-a avut loc absolut nici o situaţie jenantă, dat fiind faptul că în joia stabilită nu ne-am întâlnit.

În marţea aceea şi-a dat demisia, şi-a ridicat din bancă toţi banii agonisiţi în cei şapte ani de muncă, şi-a cumpărat bilet la avion, a împrumutat rucsacul lui Churchill şi şi-a rezervat prima noapte într-un hotel.

La terminalul aeroportului din Israel a privit panourile publicitare, întrebându-se ce efect aveau asupra lui.

La terminalul din Rabat Amon, ceva mai puţin.

La terminalul din Delhi, aproape deloc.

Asta a fost ceea ce ne-a spus prin telefon.

— Dar să lăsăm asta, a zis el. Ştiaţi că India este plină de israelieni drogaţi şi că miroase a balegă şi prăjeală? Iar gălăgia! Nu aveţi idee ce gălăgie este! Auziţi? a întrebat el, întorcând receptorul către stradă.

Zdrăngănitul unei motociclete a străbătut oceanul, ajungând până la noi. Aţi auzit? Asta-i nimic, ar trebui să auziţi cum fac vacile! Şi mai ştiaţi că aici există copii crescuţi în recipiente înguste, pentru a creşte cu bazinele deformate, astfel încât să poată fi folosiţi la cerşit? O oroare! Puteţi să-mi spuneţi ce vreţi voi, dar eu nu găsesc nimic spiritual nici în asta, nici în diareea continuă pe care o am, s-a plâns el, mărturisindu-ne că, dacă va continua aşa, ori se va retrage pe o insulă în Thailanda, ori se va întoarce în Israel. Pentru moment însă avea nevoie de contactul cu noi, considerându-ne familia lui, aşa că a promis să ne telefoneze în fiecare primă zi de joi a fiecărei luni, la ora la care se încheia meciul echipei Maccabi, având plăcerea de a ne găsi pe toţi trei împreună.

Nici eu şi nici Churchill nu l-am crezut, având în vedere că planurile făcute în mod anticipat cu greu puteau fi adaptate spiritului unei călătorii, cu atât mai mult dacă aceasta era în India. Cu toate acestea, la insistenţele lui Amichai, în joia prestabilită ne-am reunit cu toţii, am văzut partida echipei Maccabi şi, spre surprinderea noastră, la zece minute după fluierul de final a sunat telefonul.

Ziua aceea a reprezentat originea unei ceremonii care a durat aproape un an de zile. În fiecare primă zi de joi a lunii ne întâlneam pentru a vedea meciul. Amichai îmi cumpăra *ice tea* de piersici, Churchill se oprea în drum şi cumpăra o cantitate exagerată de sărăţele şi seminţe de floarea soarelui, iar eu aduceam băutura (un student angajat la firma familiei sale, care se ocupa cu importul de băuturi alcoolice, îmi plătea traducerile în alcool). Iarbă nu aveam. Aceea era datoria lui Ofir, şi nici unul dintre noi nu voiam să ne zbatem pentru a o procura. Şi oricum Amichai era sătul de certurile pe care le avea cu Ilana din cauza mirosului dezgustător pe care-l lăsa în casă. Iar mie nu-mi plăcea ideea că mutatul acelor frunze uscate se transformase, dintr-un act clandestin, într-o convenţie socială. Chiar şi Churchill se simţea uşurat, deşi nu o admitea. De fiecare dată când ne făceam câte o ţigară, era strâns la mijloc între dorinţa de a o fuma şi teama unei razii prin apartamente a poliţiei locale. Dacă actele noastre criminale ar fi fost descoperite, cariera lui de procuror ar fi fost compromisă în mod definitiv.

În timpul meciului, ne împărţeam în trei: Amichai ţinea cu Maccabi,

pentru că reprezenta Israelul în Europa, Churchill era împotriva lui Maccabi, din punctul lui de vedere echipa reprezentând un monopol care ar fi trebuit denunțat, iar eu eram total indiferent. Pentru mine, baschetul, spre deosebire de fotbal, era un joc programat, calculat, chiar prea educat, care îmi semăna foarte mult, așa că nu a trezit niciodată o adevărată pasiune în mine. Îmi beam ceaiul în liniște și umpleam paharele lor cu băutură, așteptând finalul meciului și telefonul lui Ofir. Amichai și-a cumpărat special un telefon cu difuzor, astfel încât puteam vorbi toți odată și-l și auzeam în același timp. Ofir avea o mare nevoie de a detalia și de a împărtăși poveștile, doar așa se convingea că sunt adevărate; nu-i păsa deloc de banii pe care-i cheltuia pe cartelele telefonice, trebuia să se bucure din plin de banii câștigați în anii lucrați în publicitate.

Și uite așa, o convorbire telefonică după alta, o lună după alta, l-am simțit schimbându-se.

Ciudat. Când un prieten îți este aproape și încet-încet se schimbă, nu sesizezi schimbarea, dar distanța…

Mai întâi am observat că viteza cu care vorbea a început să se diminueze. Se oprea asupra fiecărui cuvânt, ca și când ar fi avut o semnificație atât de profundă, încât trebuia degustat bine (acest fapt, împreună cu clasica întârziere a convorbirilor intercontinentale creau câteodată o adevărată confuzie: el se oprea între cuvinte… noi credeam că a terminat fraza și începeam să vorbim, fraza noastră îi ajungea cu întârziere și se suprapunea peste a lui, care la rândul ei ne ajungea cu întârziere).

Apoi a început să ne vorbească tot mai mult despre natură. Ne-a povestit cum s-a oprit două zile pe malul râului Parvati și a observat de fiecare dată același nufăr. Doar scufundându-te în natură ai posibilitatea de a observa și de a acapara adevăratul ritm al universului. La Haifa aveam marea și Muntele Carmel. De când ne-am mutat la Tel Aviv, nu mai avem nici un tip de legătură cu natura, cu aerul, cu copacii… spunea el. Este împotriva firii a te îndepărta de ea… în marile orașe este ceva bolnav, un zgomot de fundal care ne oprește să ne auzim propria voce interioară, a continuat.

Hai mai lasă-mă, a sărit Churchill iritat, orașele ajută oamenii să se întâlnească. Dacă nu-i este nimănui de folos, de ce are atât de mult succes?

Chiar dacă eram de acord cu Churchill, sâmbăta aceea am făcut cu toţii o drumeţie pe Carmel. Am coborât urmărind cursul râului Kalach, până la podul de piatră, de acolo am urcat până la Mica Elveţie; erau ani buni de când nu mai făcuserăm asta. Tălpile încălţărilor ni s-au umplut de noroi şi ace de pin; mergând, ne-am inventat legende despre originea numelor fructelor de pădure; respiram mirosul de pini şi de stejari, înţelegând astfel de ce toamna este nu doar un simplu cuvânt, ci unul dintre anotimpuri.

După un lung şir de călătorii, Ofir şi-a găsit un loc stabil şi a decis să se înscrie la o serie de cursuri practice de meditaţie. Ideea acestor cursuri, ne-a explicat el, este aceea că maximul certitudinii interioare se atinge doar dedicându-te total celuilalt, prin intermediul corpului.

Noi nu l-am luat în serios. Eram convinşi că la următoarea convorbire telefonică ne va comunica deja că a abandonat cursurile respective, pentru a urma altele, de cu totul alt gen. De altfel, în timpul liceului, el era acela care ne îndemna să plecăm de la un chef pentru a căuta un altul mai reuşit, folosind scuza că-l dureau picioarele dacă rămânea în acelaşi loc. În timpul serviciului militar, îşi făcuse un obicei: prezenta cererea de transfer în aceeaşi zi în care ajungea într-o unitate nouă. Astfel, timp de trei ani, a fost pe rând tanchist, decriptor de fotografii aeriene, meteorolog militar, grădinar al Statului Major, subofiţer responsabil de afacerile religioase şi subofiţer responsabil de personalul feminin. Niciodată nu-şi cumpăra bilet dus-întors, chiar dacă ar fi avut reducere, pentru că acest lucru îi crea o obligaţie. Chiar şi cu fetele repeta aceiaşi paşi de dans. Vreo două, trei săptămâni avea un entuziasm pasional, torid, care se transforma apoi într-o perplexitate copleşitoare, ca şi cum în spatele fetei cu care „dansa“ întrezărea alta mai interesantă. Aşa că, în decursul anilor, am dezvoltat un instrument aproape ştiinţific pentru a prevedea schimbările din viaţa lui Ofir: în momentul în care începea să vorbească despre ceva sau despre cineva cu mult entuziasm, ştiam că era deja pe punctul de a-l abandona. Acele cuvinte minunate reprezentau ultima lui încercare de a rămâne cu picioarele pe pământ pentru puţin timp, înainte ca tălpile lui plate să-l ducă altundeva, mereu înainte.

— Profesorul de la cursul de meditaţie spune că am un talent înnăscut,

ne-a povestit el cu mândrie. Chiar şi colegii mei susţin că am mâinile pline de energie. Îi ating şi se simt minunat.

— Fantastic! i-am răspuns, asigurându-l de entuziasmul nostru, deşi în realitate eram plini de dubii. Dintre toţi patru, Ofir iubea cel mai puţin contactul fizic. Îmbrăţişările sale erau mai tot timpul fugitive. Strângerile de mână, printre cele mai slabe. Iar dacă voiai să-l atingi pe spate, şi din greşeală îi atingeai faţa, i se încorda tot corpul, ca şi cum i-ar fi fost teamă să nu fie pălmuit, ca şi cum chiar ar fi fost pălmuit în trecut.

— Ofir, expert în terapii alternative? a întrebat perplex Amichai. Dar ăsta era visul meu! Eu am fost cel care şi-a pus această dorinţă pe bilete!

— Nu-ţi face probleme şi nu te stresa, l-a liniştit Churchill, prezentându-ne din nou teoria lui asupra celor 360 de grade, potrivit căreia oricine se schimbă în mod extrem, odată ajuns în acel punct se întoarce, va fi din nou el însuşi. Iar apoi, vreţi să ştiţi ceva? Eu nu cred în discursurile lui despre omul urban, care nu este în armonie cu propriul corp. Ce tâmpenii mai sunt şi astea?

Eram de acord cu el, dar, fără vreo legătură aparentă, în dimineaţa aceea de sâmbătă, am ieşit la alergat pe faleză. Cu puţin înainte de a ajunge pe strada Frishmann, am zărit o faţă cunoscută, care se apropia în grabă, chiar el. Vino cu mine, alergăm împreună! mi-a propus Churchill, alergând pe loc. M-am oprit şi eu. Gâfâiam şi mă deranja faptul că el n-o făcea. Până şi asta îi venea uşor. Hai, vino cu mine, îmi cerea el din priviri. În ultimele luni ne-am întâlnit de multe ori, dar nu ne-am privit în ochi nici măcar o dată. Mi-am propus să-l fixez cu privirea, până când el şi-ar fi întors capul într-o altă direcţie. Era privirea aceea cu care îmi sugera răspunsurile exacte la probele psihometrice (trăgea cu ochiul o dată, era răspunsul numărul unu; trăgea cu ochiul de două ori, era răspunsul numărul doi). Dar aceia erau şi ochii care o seduseseră pe Yaara.

— Vii? m-a întrebat el pe un ton umil, dar în acelaşi timp plin de superioritate.

— Lasă-mă în pace! Nu avem aceeaşi destinaţie! i-am răspuns, îndreptându-mă spre Jaffa.

După câteva săptămâni de cursuri, Ofir a început să ne povestească despre o anumită Maria. Se cunoscuseră la unul dintre cursuri. În timpul

unui tratament, ea a început să plângă nu de durere, ci de plăcere. El a rămas uimit de modul în care nu s-a putut controla. Hai să facem schimb, i-a propus ea. S-a întins el pe saltea, iar ea a început să-l maseze. Dintr-odată s-a simțit atât de relaxat, ca și cum, după mult timp, ceva din el se deblocase. Doar că nu era vorba despre o simplă eliberare spirituală. Ținând cont de felul în care era îmbrăcat, a trebuit să-i ceară să se oprească. Observând-o ușor tristă, cu un fir de voce a încercat să-i explice ceea ce i se întâmplase și, îndreptându-și apoi privirea către zona pasiunii, au izbucnit amândoi în râs. Acele râsete dezinhibate, nestăpânite și nevinovate l-au făcut să se îndrăgostească de ea.

— Nu puteți înțelege, a încercat el să ne explice. Are ceva atât de pur în ea. Poate faptul că este din Danemarca, sau poate așa este ea pur și simplu… nu știu ce să zic, dar are o capacitate de a fi mereu fericită, cum nu am mai întâlnit până acum la nici o fată israeliană. Ca să nu mai spun că este și o mamă fantastică. Ar trebui să-i cunoașteți fiica!

— Fiica?

— Da. Are opt ani și este un mic geniu. Mie îmi spune Ofi!

— Ofi????

— Da, așa mă alintă.

— A, da? Și ce face fetița acolo?

— Sunt în vacanță, ca două prietene. Tatăl său a dat bir cu fugiții, când a aflat că Maria e însărcinată.

— Emoționant!

— Foarte! Vă las, băieți! I-am promis fetiței că-i cumpăr *barfi*!

— *Barfi*?

— Da. Un desert făcut din biscuiți, zahăr caramelizat și banane.

— Dezgustător!

— De ce dezgustător? De unde știți, dacă nu l-ați gustat?

Cazul clasic al dragostei în timpul vacanțelor! a mormăit Churchill imediat ce am închis telefonul.

— Mă simt obligat să fiu de acord cu dragul meu savant, a aprobat Amichai. Dacă-l cunosc bine pe Ofi, își va da seama că i-a căzut un *barfi* în cap.

— Veți vedea, a continuat Churchill, veți vedea că data următoare ne va

spune că a găsit altă femeie.

— Mă doare sufletul când mă gândesc la fetiță, am răspuns eu. Maria se va descurca, dar fetița va suferi.

— Vai, faceți mereu aceeași greșeală, a comentat Yaara, după părerea mea, greșiți…

— Vă rog, domnița mea, explicați-ne unde greșim, a rugat-o Churchill, unindu-și mâinile în gest de rugăciune.

— Problema e că voi chiar nu puteți accepta faptul că această călătorie l-ar fi putut schimba pe Ofir. Sunteți atât de atașați de ideile voastre, încât nu acceptați că i s-ar fi putut întâmpla ceva bun. Îmi amintiți de un grup de colegi de partid din Haifa, care în fiecare vineri se întâlnea într-un bar din Achuzat HaCarmel și se uita mereu de sus în jos la ospătarul rus care servea la mese, membrii acestuia comportându-se cu el ca și cum ar fi fost stăpânii orașului.

— Nici măcar nu există Achuzat HaCarmel. Cartierul se numește ori Achuzat, ori Carmel.

— Bine măi, a răspuns Yaara, încercând să-l lovească cu o pernă, dar lovindu-mă în schimb pe mine.

Yaara începuse să participe la conferințele noastre cu Ofir din greșeală. De obicei, când Churchill se întâlnea cu noi, ea se întâlnea cu singura ei prietenă, după care Churchill trecea s-o ia. Într-o seară, prietena a uitat că trebuiau să se întâlnească. După vreo două ore de colindat pe străzi, Yaara i-a telefonat, cerând permisiunea de a merge măcar până la baie. La cererea lui Churchill, am fost de acord. Iar atunci când a intrat în casă, m-am comportat ca și cum n-aș fi fost eu acela care, timp de un an întreg, n-a avut plăcerea de a o întâlni. Am întâmpinat-o, sărutând-o pe obraji, invitând-o în sufragerie și prefăcându-mă că prezența ei mă umplea de bucurie, nicidecum de tristețe.

Oare mințeam?

Profesorul de la cursul de scriere creativă susține că una dintre cele mai importante trăsături ale unui narator este sinceritatea. „Luați o lanternă și luminați-vă înăuntru, în zonele cele mai întunecate. Descoperiți ce este mai urât în voi, cele mai neatrăgătoare locuri. Nu este nimic dezgustător în încercarea de a îmbunătăți propriul eu“, ne recomanda el. Și era exact ceea

ce făceam. Mă comportam precum un produs perfect al casei anglosaxone în care am crescut, fără a ascunde nici un adevăr meschin şi neplăcut. Nu era nevoie să mă prefac entuziasmat să o revăd, deoarece chiar eram fericit s-o sărut pe obraji, să-i simt parfumul părului, s-o ascult exprimându-şi ideile bine argumentate în orice chestiune, aruncând săgeţi în toate direcţiile, folosind cuvintele cu mare viteză, sigură pe ea, deşi ştiam perfect că sub această aparenţă se ascunde o profundă fragilitate, deşi ştiam că în momentul plăcerii emite sunete asemănătoare plânsului, ca şi cum acesta ar fi întristat-o, ceva dinăuntrul ei desfăcându-se complet, pentru ca apoi să se îmbine cu tine, cu corpul tău.

Ştiam toate acestea şi îi vorbeam în şoaptă, în timp ce toţi ceilalţi erau concentraţi asupra partidei. Am întrebat-o cum se mai simte şi am reascultat-o când mi-a povestit despre dorinţa de a se muta la Londra imediat după ce va fi economisit 90.000 de dolari. De ce 90.000, şi nu doar 90? De ce tocmai la Londra? mă întrebam. Am observat o arsură pe degetul ei mare şi m-am gândit că a reînceput să ţină prea mult chibritul în mână. I-am mărturisit încrederea mea în faptul că ar fi putut deveni un regizor de calibru, ea căutând o dubioasă confirmare în ochii mei. I-am povestit despre cum se mai simţea tatăl meu, dar am minţit-o în legătură cu felul în care mă simţeam eu. Observam fruntea ei în timp ce mă asculta, lobul urechii stângi, atât de gingaş, ieşindu-i din păr şi simţeam ceva atât de plăcut şi de subtil, după toate întâlnirile acelea meschine care au urmat plecării ei…

Şi nici măcar acesta nu era tot adevărul. Trebuia să cobor mult mai jos, să scormonesc cu cuţitul în rană şi să povestesc despre durerea şi plăcerea de a fi umilit, despre momentele în care prezenţa Yaarei la întâlnirile noastre devenise ceva normal. Churchill o atingea, presupunând că lucrul ăsta nu mă mai deranjează. Îi urmăream mâna atingându-i piciorul şi eram străbătut de o senzaţie dulce, dar foarte ciudată.

Într-o seară, în timp ce mă conducea spre uşă, Ilana m-a uimit cu o frază: Nu eşti obligat să accepţi acest comportament al lor, mi-a spus ea, atingându-mi braţul. Sunt convinsă că dacă i-ai explica lui Churchill, ar înţelege şi s-ar controla. Nu i-am răspuns, preferând să-mi muşc buzele. Cum îi puteam explica că totul părea un *reality show* televizat, pe care nu

reușeam să nu-l urmăresc, deși știam perfect cât de nesănătos era pentru mine, și că îmi crea dependență.

Și aș putea continua să sap, până să ajung la nucleu. Aici conservam o dorință ascunsă. Aceea ca povestea de dragoste dintre Yaara și Churchill să fie una trecătoare. Ca acele mici breșe pe care le observam între ei (tendința ei de a contrazice tot ceea ce spunea el, sau tendința lui de a face comentarii de fiecare dată când pe ecran apărea câte o femeie) să se mărească, transformându-se în Marele Rift African. Ca ea să sune la ușa mea, îmbrăcată în fustița aceea albastră care știa foarte bine că-mi plăcea, sau într-o pereche de blugi deschiși la culoare (și aveam în minte o serie de scenarii pe care continuam să le îmbogățesc). Îmi închipuiam că i-aș fi deschis ușa, iar ea, îndesându-și năsucul în gâtul meu, mi-ar fi cerut iertare, scuzându-se pentru că a ales iubitul greșit.

În orice caz, Ofir a continuat să rămână fidel ideilor lui.

Contrar așteptărilor noastre, a vorbit despre Maria atât la următoarea convorbire, cât și la următoarea, până când i-am cerut-o la telefon. Avea o voce gingașă și veselă, exact cum ne-o descrisese Ofir. Apoi i-am cerut s-o aducă în Israel, pentru a o cunoaște personal. El a început să râdă. I-ar fi plăcut, dar acest fapt ar fi fost problematic pentru fetiță, așa încât se gândeau să plece împreună la Copenhaga.

— Ești sigur că e o idee bună? s-a învolburat Churchill. Acum două luni nici măcar nu vă cunoșteați.

— Ia spune-mi, Ofi… în biletele alea de la Mondiale, nu cumva visai să scrii o carte de povestiri? În ce limbă vrei s-o scrii? l-am întrebat eu.

— Vedeți voi, tocmai asta e problema cu stilul de viață occidental, a încercat Ofir să ne explice, cu mult calm. Ne propunem anumite țeluri, apoi devenim sclavii acestora. Depunem atâtea eforturi pentru a le realiza, încât nu ne dăm seama că între timp acestea se pot schimba.

— Frumos, a comentat Yaara.

— Aici în India se folosește mereu expresia *sab kuch milega*, ceea ce înseamnă „totul este posibil“. La început mă săturasem să tot aud asta. Dar încet, încet am înțeles că ăsta e stilul lor de viață. Te trezești dimineața cu un muson teribil și, dintr-odată, în câteva secunde, cerul devine de un albastru senin, fără urmă de nor. Te urci într-un autobuz în mijlocul celui

mai galben deşert care există şi, după vreo şase ore, te trezeşti în cea mai verde poiană de pe planetă. Să nu vă mai povestesc despre faptul că autobuzul nu pleacă niciodată la timp. Iar dacă întrebi pe cineva la ce oră ajunge, îţi va răspunde *after some time*. Şi asta nu e o minciună, pentru că noţiunea timpului e complet diferită aici.

— Diferită? În ce sens diferită?

— Vedeţi voi, în Israel este foarte dificil să prinzi o muscă, nu-i aşa? Ei bine, aici şi muştele zboară atât de încet, încât le prinzi fără probleme. Iar dacă aici se întâmplă vreun accident rutier, între două maşini, sau între o maşină şi o rişcă, nu se înjură, nu se dă vina pe nimeni, fiecare îşi vede de treaba lui. De multe ori se întâmplă să întâlneşti persoane la care te-ai gândit cu câteva secunde înainte. Spre exemplu, chiar ieri-dimineaţă mă gândeam la secretara tatălui meu, cea care l-a găsit mort în biroul lui, întrebându-mă ce-o mai fi făcând. Ei bine, o jumătate de oră mai târziu m-am întâlnit cu fiica ei. Când trăieşti astfel de întâmplări, înţelegi că este mult mai bine să trăieşti viaţa unindu-te cu fluxul ei natural, decât să încerci să te impui în faţa ei. *Sab kuch milega*.

— Frumos, a comentat din nou Yaara.

— Ce este aşa de frumos? s-a răstit Churchill la ea. Să-ţi abandonezi prietenii e frumos? Acum un an ne spuneai că noi suntem familia ta, iar astăzi ne ameninţi în cel mai natural şi liniştit mod cu putinţă că vei pleca din Israel?

— Eu nu plec din Israel, deşi sincer vă spun că nu-mi lipsesc nici Israelul, nici israelienii.

— Îţi amintesc că şi noi suntem israelieni, l-a informat Churchill.

— De voi îmi este foarte dor.

— Atunci nu înţeleg care ar fi problema.

— Lasă, e prea complicat, şi oricum nu reuşesc să explic la telefon.

— Şi ce facem? Momentan nu avem la dispoziţie decât telefonul!

— Ştiţi bine că anul ăsta am avut la dispoziţie o grămadă de timp de gândire. Astfel am ajuns la concluzia că nimic nu se întâmplă din greşeală în lumea asta. Voi ştiţi de ce am avut căderea aia? Pentru că am atins abisul!

— Care abis?

— Ați făcut vreodată caz de faptul că, în ebraică, cuvintele „creativ“ și „strâmt“ sunt foarte asemănătoare?

— Deci?

— Deci orice creativ parcurge un pod foarte strâmt, sub care se scurge un râu de teamă, teama că într-o zi nu vor mai veni!

— Ce anume?

— Ideile, inspirația, imaginația! Că într-o zi vor seca toate filoanele creative. Că va rămâne doar o piatră rece, sub care nu se va mai găsi nici aur, nici cupru. Ideea e că nu trebuie să se gândească niciodată la ziua aceea, nu trebuie să întrevadă fundul.

— Dar tu de ce ai vrut să-l vezi?

— Ciudat… încep să nu mă mai simt bine doar la gândul ăsta, nu pot să cred că stau aici, în fața munților Himalaya, și vă povestesc despre asta.

— Povestește-ne!

— În ziua aceea am fost obligat să concediez o angajată mai urâțică, doar pentru că unuia dintre clienții noștri fideli nu-i plăcea s-o vadă când venea la firma noastră. Abia ieșisem din birou, că am și început să mă cert cu directorul de producție, urlând la el precum un animal să reducă prețurile, altfel aveam să mă asigur personal că nu va mai găsi pe nicăieri de lucru. Ar fi trebuit apoi să mă prezint la o reuniune în cadrul căreia să prezint o idee de succes pentru campania publicitară a principalului nostru client. Dar dintr-odată am simțit cum mă cuprinde frica. Nu mai reușeam. Eram terminat. Îmi secase fântâna cu idei. M-am închis în baie, încercând să mă concentrez, să gândesc liniștit, doar, doar mi-ar fi venit vreo idee. Nimic. Îmi simțeam inima zvâcnindu-mi în tâmple, în frunte, în ochi și în gât. Auzeam cum mă chemau prin microfon. Mă chemau, mă mai chemau o dată… dar la un moment dat n-am mai auzit nimic.

— Nu ne-ai povestit niciodată despre ce s-a întâmplat atunci.

— Nu v-am povestit, pentru că n-am înțeles nici măcar eu cauza.

— Deci? Care este această cauză?

— M-am prăbușit pentru că am atins fundul butoiului. Am ajuns să-i ating fundul, pentru că m-au scurs până la ultima picătură. Și m-au scurs până la ultima picătură, pentru că făceam parte dintr-un sistem murdar, care se folosea de cuvinte doar pentru a vinde. Iar acel sistem nu

acţionează singur, înţelegeţi? Face parte dintr-o societate la rândul ei murdară. Totul începe de la dominaţie, de la faptul că dominăm un alt popor, şi se insinuează apoi în lucrurile cele mai mărunte, spre exemplu în felul în care ne comportăm în timp ce stăm la coadă.

— Iar tu zici că la Copenhaga e altfel?

— *Pata nahi*!

— Pata ce??!!

— *Pata nahi*. Poate că da, poate că nu. De unde să ştiu cum este la Copenhaga, dacă nu merg acolo?

— Ascultaţi-mă pe mine, sigur este vina Mariei! a spus Churchill, de cum am închis telefonul. Sistem murdar? Totul începe de la dominaţie? Când a mai vorbit Ofi aşa? Oare femeia asta i-a spălat creierul? Sigur este o europeană pacifistă, trecută de la antisemitism la ura pentru Israel.

— Dar ce a spus Ofir e cât se poate de adevărat, a răspuns timid Yaara.

— Normal că este, a zis Churchill, negru de furie. Dar soluţia nu e să fugi. Trebuie să rămâi aici, să lupţi alături de prietenii tăi, să încerci să schimbi lucrurile, să te implici, să faci ceva important.

— Asta este doar perspectiva ta, a răspuns din nou Yaara, riscând să ia o pernă în faţă. Nu o poţi impune tuturor.

În cameră s-a lăsat o liniște grea. Comentatorul lua un interviu unui jucător de la Maccabi, care încerca cu disperare să caute explicaţii care să justifice meciul pierdut. Se auzeau degetele Ilanei, care băteau uşor în tastatură, compunând teza de doctorat, în biroul său. Unul dintre gemeni a început să plângă în somn, iar Amichai s-a ridicat pentru a-l liniști. Eu meditam asupra faptului că în realitate Ofir mi-a lăsat mereu impresia că se găsea acolo doar temporar. El era un liber profesionist. Avea mereu tendinţa de a exagera, chiar şi atunci când nu era necesar. Ca de exemplu când ne-a spus că agenţia de publicitate îl plătea cu un anumit salariu net, care în schimb era cel brut, sau când se folosea de scuza că avea febră mare, dacă nu voia să iasă din casă. Iar într-o zi, când am văzut o tipă superbă traversând prin faţa cinematecii, el s-a lăudat că a ieşit cu ea de câteva ori, pentru ca mai apoi, când a întâlnit-o Amichai (îi vânduse tatălui său un abonament), să descopere că ea nici măcar nu auzise de numele lui. Toate aceste invenţii inutile care se multiplicaseră de-a lungul

anilor, şi mai ales de când începuse să lucreze în publicitate, m-au făcut să nu am totală încredere în el; două degete deasupra diafragmei era punctul meu maxim de încredere. Sau, cum spunea Churchill, există persoane în care ai atât de multă încredere, încât dai cu banul prin telefon. Dar Ofir Zlotocinsky nu era una dintre ele.

Și totuși vreau să recunosc că viața fără el era mult mai goală. Îmi lipseau convorbirile telefonice de sâmbătă seara, în care încercam să ghicim titlurile paginilor sportive de duminică, îmi lipseau apelurile neașteptate de la el din timpul zilei… Frate, frate, deschide radioul, e un cântec nou al lui… Îmi lipseau plimbările pe care le făceam împreună la cinema, pentru a vedea câte un film care din titlu părea a fi o porcărie. Îmi lipseau aventurile, precum ziua aceea în care m-a convins să mergem să desenăm modele nud, deşi nici unul din noi nu avea talent la desen. Sau când îmi cerea să mă aşez la o masă alăturată, atunci când ieşea deja de mai multă vreme cu aceeaşi fată, doar pentru a-i asculta şi pentru a-mi exprima apoi părerea, el nereuşind să decidă singur.

Nu va fi niciodată la fel fără Ofir, deşi trecuse aproape un an de la plecarea şi începuserăm să ne obişnuim.

— Am o idee, a spus Amichai, ieşind din camera copiilor. Haideţi să publicăm un anunţ cu titlul CĂUTĂM PRIETEN, pe motiv de „transfer în străinătate al unui prieten din copilărie“, pentru a „recompleta gașca“.

— Prerogativă esenţială – „originar din Haifa“, avantaj „iubitor de fotbal“, a răspuns râzând Churchill.

— Super! Yaara era entuziasmată. Eu vă voi ajuta cu selecţia candidaţilor!

— Îl vom pune să cânte *Micuțul Simon*, atât singur, cât și împreună cu noi.

— Îi vom verifica personal istoricul familiei, m-am prefăcut eu electrizat de idee. Cu cât are mai multe surori, cu atât mai bine.

Yaara s-a uitat urât la mine. Părea dezamăgită de faptul că m-ar fi putut interesa vreo altă fată.

— Voi aveţi nevoie de un prieten priceput la orice. Sunteţi toţi nepricepuți! a adăugat Yaara. Știți ce face Churchill dacă se înfundă chiuveta?

— Ce face?

— Mă cheamă pe mine!

— Corect! a răspuns Churchill. Un mecanic! Avem nevoie de un prieten mecanic! Astfel vom fi acoperiți.

— Deci, prerogativă principală: originar din Haifa, avantaj: microbist, meserie: de preferință mecanic, a rezumat Amichai. Un simplu anunț ne-ar costa doar câțiva șekeli de căciulă. Iar dacă ni se pare prea scump, putem publica anunțul pe internet, gratuit.

— Fă-o, dă anunțul! l-am încurajat noi.

Probabil că ar fi făcut-o, măcar pentru distracție, dacă Yaara și Churchill nu ne-ar fi anunțat, o săptămână mai târziu și în mod total surprinzător, că se vor căsători. Și dacă Maria și Ofir nu ne-ar fi informat că veneau în Israel special pentru această ocazie.

3

Există uzanța de a distribui fotografii făcute în timpul petrecerii de nuntă, pe spatele cărora este scrisă câte o frază personală și emoționantă.

Yaara și Churchill au avut delicatețea de a nu-mi oferi așa ceva. Iată de ce am doar o fotografie de la nunta lor, făcută pe ascuns de fiica Mariei și pe care Ofir mi-a dat-o la două săptămâni de la petrecere. Arăt chiar bine, ceea ce mi se pare cât se poate de ciudat. Am ochi, nas urechi, piele și o cămașă cu nasturi. Nu se vede nimic din ceea ce aveam înăuntru. Am studiat fotografia aia de zeci de ori și am încercat să găsesc măcar un semn. O sprânceană căzută, bărbia dublă, vreun semn de paloare. Nimic. Stau în picioare și, cu un zâmbet larg, generos, țin în mână un pahar înalt de cocktail.

„Zona de relaxare“ de la nunta aceea erau două paturi de tratament așezate în poziție strategică, între bufet și lacul artificial. Lângă unul stătea Ofir, îmbrăcat în haine albe, iar lângă celălalt era Maria, o femeie înaltă, cu un surâs larg și un șir de mărgele pe piept.

La intrare era fiica Mariei, care le turna tuturor în pahare Chai Masala cald.

Am stat la rând asemenea tuturor celorlalți, deși i-aș fi putut face un semn lui Ofir, pentru a trece în față, dar nu am primit o asemenea educație în familie.

Când mi-a venit rândul, Ofir mi-a făcut semn să mă așez pe patul lui. M-am simțit ușurat. Îmi venise în gând ceea ce-mi povestise Ofir despre momentul în care Maria îi făcuse primul tratament, și nu aș fi vrut să risc aceleași senzații.

— Așază-te pe burtă Junal-Ji, mi-a cerut el. Respiră profund și lung.

— Îți amintești că sufăr de astm? l-am întrebat speriat. Ești sigur că acest tratament e recomandat și bolnavilor de astm?

— Nu e un tratament, mi-a răspuns el, atingându-mă ușor pe spate. Este doar un ușor masaj, care te va ajuta să descarci tensiunea acumulată. Am impresia că ai de descărcat ceva tensiuni, sau mă înșel?

— Nu.

Cererea în căsătorie mi-a căzut în cap precum o bombă într-o zi senină. Chestiile astea se desfășoară în mod normal într-o anumită ordine. Mai întâi se întâlnesc, apoi se prezintă părinților într-o sâmbătă seara, la cină. Petrec un sfârșit de săptămână împreună, la țară. Se decid să locuiască împreună. Cumpără un câine sau o pisică roșcată. Iau în considerare, în mod serios, posibilitatea de a se despărți. Înnebunesc amândoi lumea cu false probleme. Și doar apoi se trece la alegerea localului nunții și la scrierea listei de invitați.

Dar, în cazul lor, totul s-a desfășurat în grabă. S-a terminat partida lui Maccabi. Ne-a sunat Ofir și, chiar la începutul conversației, Churchill ne-a comunicat că trebuie să ne facă un anunț important, mulțumit fiind că-l putea face în fața tuturor în același timp, sau poate cu un minut întârziere lui Ofir.

Deci? Așteptam cu toții, nerăbdători. Ne gândeam că poate a fost numit procuror la nivel județean, sau poate chiar judecător la Curtea Constituțională.

În schimb a luat mâna Yaarei în mâna lui, împletindu-și degetele cu ale ei.

Mi s-a deschis o gaură în piept, chiar înainte ca el să înceapă să vorbească. Cum au plecat, l-am luat la întrebări pe Amichai, dar el mi-a jurat pe gemeni că nu știuse absolut nimic. Ilanei nu i-a părut fericit în momentul în care ne-a dat vestea, și oricum, după părerea ei, Churchill era prea infantil pentru a se căsători. După părerea lor, probabil că Yaara rămăsese însărcinată, iar dacă acesta era într-adevăr motivul, îl consideram o tâmpenie din partea ei. Deși personalitatea ei demonstra o tendință evidentă spre autodistrugere.

Am descoperit adevărul doar cu douăzeci și patru de ore înainte de nuntă, în seara în care Churchill și-a sărbătorit petrecerea burlacilor.

Nu voia o petrecere adevărată, fără Ofir nu ar fi fost la fel, mai ales că aveam o amintire neplăcută de la ultima petrecere de acest gen.

Făcea aluzie la petrecerea lui Amichai, organizată undeva în zona industrială. De la bun început, nu fuseserăm deloc încântați de ideea de a petrece acolo, dar el susținea că colegii lui de muncă se distraseră foarte bine în locul acela. Ne-am așezat la o masă, în fața scenei. Lângă noi erau alte găști de bărbați care aplaudau entuziasmați. În fundul sălii, un ultraortodox se masturba. Am comandat destul de mult alcool. Încercam să ne înveselim de dragul lui Amichai, deși atât atmosfera, cât și dansatoarele erau destul de triste. Ochi goi, mișcări fără vlagă. Momentul cel mai penibil a fost acela în care ni s-au așezat pe genunchi și și-au expus tarifele: 50 șekeli pentru o atingere pe fund, 100 șekeli o atingere pe sân, 200 șekeli pentru a se retrage cu tine în camera din spate. Nu eram interesați, așa că s-au mutat la o altă masă. Ne-am uitat rapid unul la celălalt, am cerut nota de plată și ne-am ridicat de la masă, pentru a pleca. Înainte de ieșire însă ne-au blocat doi huligani, spunându-ne că nu se putea părăsi localul fără a le lăsa bacșiș dansatoarelor. Churchill le-a explicat în numele tuturor că petrecuserăm o seară fantastică, dar nu le-am lăsat bani dansatoarelor doar pentru că nu doriserăm nimic de la ele. Nu păreau înfuriați, și tocmai de-asta situația îmi părea amenințătoare. Îmi amintesc că-mi strângem pumnii în buzunarele gecii, speriat atât de faptul că aș fi putut ieși liniștit de acolo, dar pregătit în același timp și de bătaie. De pe vremea revoluției nu mai simțisem acel mic huligan dinăuntrul meu, de care până atunci nici măcar nu fusesem conștient (și care probabil există în fiecare bărbat). Dar despre ceea ce s-a întâmplat în timpul revoluției nu vreau să vorbesc. O mică negociere condusă de Churchill și 300 de șekeli pentru domnișoare ne-au permis să ieșim din local. Ori așa, ori totul s-ar fi transformat într-un scandal. Asta ar fi însemnat intervenția poliției și, în consecință, mânjirea cazierului. Iar mânjirea cazierului înseamnă sfârșitul carierei mele în procuratură, ne-a explicat mai târziu Churchill.

Corect, am fost de acord cu toții, jurând că nu vom mai organiza niciodată petrecerea burlacilor. Nu am fi făcut-o nici pentru Churchill, dacă Ofir nu ne-ar fi anunțat că se întoarce în Israel. Maria este cea care insistă, ne-a explicat Ofir. E de părere că nu putem lipsi de la nunta celui mai bun prieten al meu. Și moare de curiozitate să vă cunoască și să vadă Israelul. Chiar dacă vom locui în Danemarca, ea vrea să cunoască locurile

în care m-am născut şi în care am crescut şi vrea să vadă condiţiile în care trăiesc palestinienii din taberele de refugiaţi.

Minunat! Eram fericiţi. Amichai s-a oferit din curtoazie să-i găzduiască, iar cu câteva zile înainte de nuntă ei chiar s-au prezentat la uşa lui.

Le-a deschis Ilana, uitându-se la ei uimită şi încercând să îndepărteze cât mai mult momentul în care Amichai ar fi ieşit din baie şi ar fi fost obligată să-i invite înăuntru. A reuşit să observe că aveau puţine valize, că fetiţa arăta ca un mic îngeraş dintr-un tablou religios şi că Ofir, mai înalt şi mai frumos ca niciodată, cu acei ochi deschişi la culoare în mijlocul unei mulţimi de cârlionţi, se rezema uşor de mama fetiţei, ca şi cum i-ar fi fost greu să stea în picioare… M-a călcat o ricşă pe picior, mi-a explicat el, fără să aştepte întrebarea mea. S-a întâmplat în ultima zi petrecută la Delhi, cu doar trei ore înainte de plecarea avionului.

— *Sab kuch milega*, a spus el ruşinat, dar Ilana n-a înţeles nimic.

— Frate! Amichai a ieşit grăbit din baie şi şi-a îmbrăţişat prietenul. Aţi ajuns? Nu pot să cred! Ce plăcere să te avem iar printre noi!

Odată terminate îmbrăţişările, glumele şi emoţiile, Ofir a intrat în casă şi a strâns-o în braţe pe Ilana. La fel şi Maria. Dar după ce i-au ajutat la desfacerea bagajelor, Ilana l-a împins pe Amichai în camera gemenilor, închizând uşa în spatele ei. Doar o noapte! Nu mai mult! Asta doar pentru că nu sunt în stare să las pe stradă un şchiop. Sunt zece ani de când îţi suport prietenii şi tâmpeniile lor, dar de data asta chiar ai exagerat!

— OK, doar o noapte, a fost de acord Amichai.

În cele din urmă, au rămas la ei două săptămâni. În prima seară când Ilana s-a aşezat departe de noi, separându-ne printr-o carte în limba engleză, cu copertă rigidă, intitulată *Depresia ca semn al gândurilor ce duc la anxietate*, noi, ca de obicei, am ignorat-o. Dar Mariei îi părea ciudat faptul că în sufragerie era o persoană nebăgată în seamă de nimeni; aşa că s-a aşezat lângă ea şi i-a cerut să-i vorbească despre cartea pe care o citea. I-a povestit la rândul ei că de mică suferea de o formă de depresie cronică în timpul iernii, cauzată de faptul că în Danemarca, în timpul iernii sunt doar câteva ore de lumină, iar ea era foarte afectată de acest fenomen. Până la plecarea în India, episoadele depresive s-au repetat cu o intensitate variabilă. În fiecare iarnă luam în considerare posibilitatea de a mă

sinucide, a explicat ea zâmbind, în timp ce Ilana o mângâia pe braţ. Trebuie să-ţi fi fost foarte greu, i-a răspuns aceasta din urmă, cu ochii în lacrimi. Da, a admis nemişcată Maria. Cât timp am fost foarte tânără, am putut domina gândurile astea, deşi totul în jurul meu se încrucişa cu moartea, dar când am devenit mamă, lucrurile s-au complicat. Maternitatea aduce responsabilităţi mult mai mari. Ai dreptate, i-a răspuns Ilana, ştiu exact despre ce vorbeşti. Astfel, în timp ce noi discutam despre muzica de la nuntă, între ele s-a aprins acea scânteie care transformă o relaţie de complezenţă într-o adevărată prietenie.

Şi fiica Mariei s-a dovedit a fi de-a dreptul preţioasă. Şi-a dorit mereu fraţiori, şi iată că norocul i-a dat rara şansă de a avea doi dintr-o lovitură. Ea şi gemenii au devenit un trio inseparabil. Normal că s-au îndrăgostit de ea, şi amândoi îi făceau curte cu ardoarea copiilor de şase ani. Ea era când mai legată de unul, când mai legată de celălalt, fiind atentă să le dea amândurora speranţe şi ţinându-i astfel legaţi pe amândoi.

Mamele lor, găsindu-se pe neaşteptate în situaţia de a-şi ţine copiii ocupaţi, s-au dedicat cu devotament cunoaşterii reciproce. Maria i-a dezvăluit Ilanei secretele bucătăriei vegetariene: petreceau ore întregi pregătind preparate încântătoare, pe bază de tofu şi linte roşie. Ilana i-a prezentat Mariei universitatea şi i-a indicat cele mai noi metode de cercetare din domeniul său. Apoi Maria a reuşit s-o convingă pe Ilana să meargă cu copiii la mare (lui Amichai nu-i venea să creadă: erau ani întregi de când o implora să meargă, iar ea refuza, pe motiv că marea era contaminată), întorcându-se plini de nisip, dar cât se poate de fericiţi. Ilana a convins-o pe Maria să se adreseze unui grup care susţinea femeile cu probleme de depresie, povestindu-i despre propria ei experienţă. Apoi a dus-o la o întâlnire a grupurilor „Femeile merg până la capăt“ şi „Femei în negru“.

— Nu te simţi puţin în plus? l-a întrebat Ofir pe Amichai când, în timpul unei cine prelungite, o ascultau pe Ilana adresându-i-se Mariei cu o frază complicată în engleză, o înşiruire de termeni profesionali pe care era evident că doar ele îi înţelegeau. În ultimul timp, noi doi suntem cam în plus aici, i s-a plâns Amichai soţiei sale, luându-şi un aer supărat.

— Chiar sunteţi! a zis Ilana şi a început să râdă zgomotos, cu râsul

Mariei.

Amichai s-a uitat la ea uimit: E atât de frumoasă când râde. Incredibil. Sunt ani întregi de când încerc s-o fac fericită şi nu reuşesc, pentru ca acum să intre în casa noastră această Maria şi, fără nici un efort, să reuşească s-o facă atât de fericită.

— În realitate puteţi face ceva folositor, a răspuns Ilana cu o umbră de zâmbet pe faţă. Prietenul vostru se va căsători peste două zile. De ce nu-i organizaţi o petrecere doar între bărbaţi?

— Ce idee! a răspuns Amichai şi mi-a telefonat imediat. Ne-am dus împreună să-l luăm pe Churchill, care a acceptat doar cu condiţia să nu mergem la un club cu dansatoare şi să nu-l obligăm să bea prea mult, având în vedere faptul că nu voia nici un fel de probleme. I-am promis că vom avea grijă să nu exagereze cu băutura, chiar dacă ştiam perfect că dacă el decidea s-o facă, nu ne puteam împotrivi, dând dovadă de o voinţă de fier, în faţa căreia ajungeai mereu să renunţi. Când Ofir a încercat să-i spună ceva după al treilea pahar, Churchill l-a săgetat din priviri şi a continuat cu al patrulea, cu al cincilea.

La al şaselea, ne-a mărturisit secretul.

A admis că, chiar şi după ce s-a îndrăgostit de Yaara, a continuat să se întâlnească pe ascuns cu Sharona, stagiara cu care făcea dragoste din când în când, de ceva ani. Nici nu-mi explic de ce, ne-a mărturisit uitându-se în ochii fiecăruia dintre noi, ca şi cum am fi fost un grup de juraţi pe care trebuia să-i convingă să-l ierte. Nu ştiu de ce. Chiar nu. Sexul cu Sharona este absolut zero pe lângă cel cu Yaara. N-am idee de ce, poate pentru că m-am speriat. Vedeţi voi, a continuat uitându-se la mine, când sunt împreună cu Yaara nu-mi vine să cred că într-adevăr există o femeie ca ea şi că femeia aceea m-a ales tocmai pe mine. Probabil voiam o ieşire de siguranţă, în cazul în care ea s-ar fi răzgândit. Sau poate sunt pur şi simplu un ticălos, ca tata.

Nu ştiam ce să-i răspundem. În toţi acei ani de prietenie, nu l-am văzut niciodată pe Churchill atât de încurcat în idei.

— În orice caz, Yaara m-a descoperit. Bea o cafea şi a auzit o discuţie între două fete, la o masă vecină. Spre ghinionul meu, era chiar Sharona, cu o prietenă de-ale ei. Şi tocmai în ziua aia a decis să nu se abţină.

Trebuia să povestească cuiva despre „prietenia noastră de lunea“, cum o numeam.

— O, Doamne! a exclamat Amichai.

— Orașul e mic, i-a răspuns Churchill. Întorcându-mă acasă de la serviciu, am găsit un mesaj de la ea: treci pe la mine, trebuie să vorbim despre Sharona. Vocea Yaarei în telefon nu era agitată, ba din contră, suna ca și cum ar fi luat deja o decizie. M-am grăbit către locuința ei, iar în timp ce mă îndreptam într-acolo, am decis să încerc să închei cu ea o înțelegere. Am recunoscut totul, cerând practic o reducere de pedeapsă. I-am explicat că acela era vechiul Churchill, că de când am cunoscut-o am devenit un alt om, un om mult mai bun. Iar Sharona nu era altceva decât un reziduu pe care-l trăgeam după mine. Mi-a explicat că nu o mai interesa, că după chitaristul care se jucase cu inima ei timp de cinci ani a jurat că nu va mai permite nimănui s-o trateze în felul acela. Indiferent cât de mult l-ar fi iubit. Apoi m-a invitat să plec.

— Așa că te-ai hotărât s-o ceri în căsătorie? l-a întrebat Ofir, scărpinându-se pe frunte. Părea mirat de ceea ce i se povestise, ca și cum în noua lui lume nu exista loc pentru astfel de trădări.

— Nicidecum, a răspuns Churchill. Dacă aţi fi văzut-o în clipa în care mi-a deschis ușa, nu aș fi avut nici o șansă. A doua zi, când m-am prezentat pe neașteptate cu inelul și am îngenunchiat în fața ei, mi-a dat pur și simplu cu tifla.

— Bravo ei! mi-a scăpat fără voia mea.

Amichai s-a uitat furios către mine.

— Dacă ar fi acceptat imediat, ar fi fost mai puțin interesant, am încercat eu să mă justific, dar simțeam că nu făceam altceva decât să înrăutățesc situația.

— Și atunci, cum ai făcut s-o convingi? a întrebat imediat Ofir, încercând să mă salveze.

— Vei fi uimit! a răspuns Churchill, turnându-și încă un pahar. Are legătură cu tine.

— Cu mine?! s-a mirat Ofir, povestea părându-i din ce în ce mai surprinzătoare

— Da! i-a confirmat Churchill. Ea susținea că nici căsătoria nu avea să

mă schimbe, dacă era în natura mea să înşel. În momentul acela i-am răspuns. Oamenii se pot schima. Uită-te la Ofir. Cine ar fi zis în urmă cu un an că astăzi îl vom vedea umblând cu hainele ale albe şi largi, liniştit şi relaxat?

Eu şi Amichai ne-am uitat unul la celălalt. Din câte ne aminteam, tocmai Churchill era acela care nu credea cu adevărat în schimbarea lui Ofir.

— Doar nu vrei să spui că ai convins-o cu asta? a întrebat Amichai cu îndoială.

— Nu, a răspuns el, dar atunci am întrezărit în ea pentru prima dată privirea aceea care m-a lăsat să cred că aş fi putut-o convinge. Apoi a urmat o săptămână de lacrimi, şi de rugăminţi, şi de cadouri. Până când mi-a spus DA, însă cu două condiţii. În primul rând, voia o ceremonie formală, celebrată de un rabin femeie, iar a doua, să nu vă spun vouă nimic. Vrea să credeţi că sunt atât de îndrăgostit de ea încât nu mai pot aştepta. Asta mi-a cerut, iar eu am acceptat, spunându-i că tocmai ăsta e adevărul şi promiţându-i că voi nu veţi afla niciodată nimic despre povestea asta.

— Păi şi-atunci de ce ne povesteşti? De ce nu-ţi respecţi promisiunea făcută?

— E vina voastră! a protestat Churchill. Eu nu voiam petrecerea asta a burlacilor. Ştiam că dacă beau vă povestesc totul. Voi aţi fost cei care au insistat.

Am tăcut cu toţii, Amichai şi Ofir cu capul plecat, dar eu cu fruntea sus.

— Aşadar acum sunt la mâna voastră, a comentat el, uitându-se la mine. Avea ochii împăienjeniţi de alcool. Puteţi ţine secretă această conversaţie, sau o i-o puteţi povesti Yaarei.

— Haide, termină! Cum să-i povestim? s-a grăbit să-l liniştească Amichai. Doar suntem prietenii tăi.

— Nu ar avea nici un sens s-o facem, a adăugat Ofir. Ar fi un gest care s-ar opune iubirii.

Eu am tăcut. Mă gândeam la corbul din *Metamorfozele* lui Ovidiu, care a devenit negru după ce a spionat un zeu.

Toţi mă fixau cu privirea, aşteptând răspunsul meu. Ca şi cum ar fi

primit nota de plată, ei şi-ar fi pus partea lor şi mă aşteptau acum pe mine.

— Dar tu o iubeşti? l-am întrebat.

— Normal, a răspuns Churchill iritat. Ce înseamnă asta? Ce întrebări îmi pui???

— Nu, pentru că din felul în care ne-ai povestit totul, pare că vorbeai despre unul dintre procesele tale. S-ar spune că te interesează doar s-o câştigi.

Churchill s-a uitat trist la mine. Este doar modul meu de a mă exprima, mi-a răspuns. Ştiu că pare că-mi pregătesc discursurile. Dar voi sunteţi prietenii mei şi ar trebui să mă înţelegeţi, mai ales tu…

Şi-a umplut din nou paharul. Îi tremura mâna, aşa că o parte din bere a căzut şi pe masă.

— Fără ea sunt pierdut, a continuat el. Lacrimile îi jucau în ochi. Sunt complet pierdut.

Amichai şi Ofir se uitau la el speriaţi, refuzând să digere existenţa acestui nou Churchill.

Mă întrebam dacă se schimbase ceva în el, sau era vorba de aceeaşi stratagemă folosită când avea nevoie să-i fie păstrat un secret. Şi totuşi cu acel „mai ales tu“ a reuşit să mă atingă. Aşadar am mimat gestul unui fermoar care se închide peste gură, promiţându-i că n-o să spun nimic.

Am refuzat politicos invitaţia de a fi unul dintre cei patru nuntaşi care ţin stâlpii baldachinului nupţial. Există o limită! M-am ţinut la distanţă în timp ce femeia rabin oficia căsătoria, observând-o pe Yaara şi gândindu-mă că i-ar fi stat mai bine cu ochelarii, decât cu lentilele de contact. Dar chiar şi aşa, era foarte atrăgătoare. În ea nu predomină frumuseţea exterioară. Frapante la ea sunt contradicţiile între ingenuitate şi perspicacitate, între erudiţie şi delicateţe, între uşurinţă şi seriozitate. Amestecul tuturor acestora era cel care o definea. Mă gândeam la faptul că eram unicul bărbat de la ceremonia aceea care făcuse dragoste cu ea, exceptându-l bineînţeles pe mire. Dar asta nu mă consola, ba din contră, eram demn de milă, având în vedere faptul că, după doi ani, eram încă îndrăgostit de ea. Mă gândeam că greşisem participând la căsătorie, dar fusese o greşeală inevitabilă. Mă gândeam la faptul că femeia aceea rabin credea despre ea însăşi că are simţul umorului, dar se înşela. Mă gândeam

că felicitarea scrisă de Ofir în numele nostru, al tuturor, era magnifică, păcat că anii lucraţi în publicitate îl scârbiseră de cuvinte.

Mă gândeam la toate astea, vagabondând printre mesele prietenilor şi mesele celor pe care nu ştii unde să-i aşezi, la care stăteau şi părinţii mei.

Churchill le-a invitat şi pe mama lui Amichai, şi pe mama lui Ofir, dar veniseră doar părinţii mei, considerând că un eventual refuz ar denota lipsă de educaţie. Mama i-a fermecat pe toţi, cum de altfel o făcea mereu, cu optimismul ei exagerat, pregătind astfel terenul pentru tatăl meu, care, manifestându-şi curiozitatea în legătură cu meseriile comesenilor, profita pentru a le distribui cărţi de vizită ale tipografiei de familie. Discutau despre măsurile de siguranţă (unde am ajuns, dacă şi în timpul unei nunţi ne facem griji?), şi mă verificau mereu din priviri. Mama, cu o privire atât de mirată, de parcă ar fi fost oarbă, iar tata, cu o privire atât de dezamăgită încât părea disperat.

Mereu a fost aşa. Când aduceam acasă carnetul de note, ea mă felicita pentru notele mari de la istorie şi literatură, în timp ce el lăsa capul în jos, pentru cele de la fizică şi matematică. Când am decis să mă înscriu la Facultatea de Litere de la Tel Aviv, mama mi-a spus că e o idee magnifică, în timp ce tata nu înţelegea de ce tocmai la Litere: *For crying out loud*, ce vei face? Cum te vei întreţine? Ce se va alege de tine?

„Ce se va alege de tine?“ era întrebarea pe care mi-o punea în mod regulat, de pe fotoliul lui din sufragerie, în timp ce tăia vreun măr sau vreo pară în felii subţiri şi precise. Dar la nuntă citeam în ochii lui o întrebare nouă, mult mai grea: Cum ai putut să-l laşi să ţi-o fure pe Yaara?

O plăcuse de cum pusese piciorul în casa noastră din Haifa. După două ore, în timpul prânzului s-a întâmplat un miracol: pentru prima oară în viaţa lui, tatăl meu a spus o glumă, şi ea a izbucnit în râs. Râdea de se tăvălea, iar el s-a îmbujorat tot. Nu-l mai văzusem niciodată atât de roşu, poate doar de nervi.

Apoi el a întrebat-o dacă îi era frig. Voia să pornească centrala? Sau vreo pătură? Ori vreun pulover de-al lui Marilyn?

— Nu vă deranjaţi, i-a răspuns Yaara, mă simt bine, dar acum înţeleg de la cine a moştenit fiul dumneavoastră galanteria.

După care s-au cufundat într-o conversaţie aprinsă despre superioritatea

teatrului englezesc, despre cum nu se poate nici măcar compara cu cel israelian (tatăl meu a lucrat ca scenograf la West End? Când a lucrat acolo? Și de ce eu nu am știut nimic despre asta?) Când mai târziu au început să cânte un duet dintr-un musical de Andrew Lloyd Weeber, eu și mama am hotărât că ne era de ajuns și ne-am apucat de strâns masa.

— Ce Doamne iartă-mă înseamnă asta? am întrebat-o.

— Știi foarte bine că tatăl tău și-a dorit mereu o fiică, mi-a dat ea ca de obicei răspunsul cel mai comod.

— Da, știu, am răspuns, gândindu-mă: poate că o fiică ar fi reușit să aprindă vreun sentiment în acest om introvertit și reprimat, și eu aș fi putut trage foloase.

(Odată, demult, în timp ce mă întorceam acasă de la școala elementară, m-a prins o ploaie tipică acelora care cad în Haifa, mult mai deasă decât cele din Tel Aviv, cu picături mari, care te udau repede. Nu aveam umbrelă. Când am intrat în casă, aveam hainele lipite de corp, precum un scafandru. Era într-o marți, zi în care toate magazinele erau închise, iar tatăl meu era acasă. Când mi-a deschis ușa, am citit pe fața lui o expresie tipul *Oh, my God*, dar s-a limitat la a-mi spune doar *It is a bit rainy todday, isn't it?* După care m-a așezat în fața sobei cu petrol care se strica la începutul fiecărei ierni, m-a dezbrăcat cu gesturi delicate, fiind atent să nu mă lovească, și m-a uscat cu un prosop mare, verde, pe care l-a luat din baie. Mișcările lui, cu mâinile acelea mari, erau măsurate și încete. După ce a terminat, iar eu eram complet uscat, a insistat totuși să mă înfășoare într-un alt prosop, fiind atent să nu fac vreo aprindere la plămâni sau cine știe ce altceva.

Săptămâni în șir mi-am lăsat intenționat umbrela acasă, sperând că va ploua din nou.)

— Vino încoace, mi-a spus, înfigându-și unghiile în brațul meu, în timp ce mă plimbam pe lângă masa lor, vino să ți-l prezint pe Yankale Richter. Lucrează în domeniul high-tech, mi-a explicat tatăl meu. Tocmai îmi spunea că desfășoară un program de reconversie profesională pentru oameni ca tine.

— Oameni ca mine?

— Păi da, licențiați în „după-amieze pe pajiștea universității", a

continuat el, făcându-i cu ochiul lui Yankale. I-am spus că vrei să afli mai multe detalii.

În realitate voiam doar să scap de acolo. O voiam cu ardoare. Sau să mă arunc în lacul acela artificial și, precum în *Metamorfoze*, să mă prefac într-o lebădă, într-o nimfă sau într-un alt om, cu alte obiective. Poate că m-aș fi și aruncat, dacă n-ar fi fost Ofir.

E adevărat că avea mâinile pline de energie.

M-a atins doar pe spate, probabil mi-a atins puțin și ceafa. Dar nimic mai mult. Însă când m-am ridicat de pe patul acela, am simțit cum toată tristețea pe care o aveam înăuntru de la începutul serii s-a evaporat. Îmi simțeam corpul ușor, invadat de dragoste pentru lumea întreagă.

— Frate, l-am îmbrățișat pe Ofir, trebuie să-ți deschizi o clinică. Ești tare!

— Crezi? mi-a răspuns el zâmbind. N-ai idee cât e de important pentru mine să aud cuvintele astea. E diferit când ți-o spune un prieten, cu totul altceva față de atunci când ți-o spune un necunoscut.

— *Your boyfriend is phenomenal!* i-am spus și Mariei, pentru a întări ceea ce gândeam.

— *I know he is*, mi-a răspuns și s-a uitat la Ofir cu ochi umezi (nu știu dacă de vină era tratamentul, dar pentru un moment am surprins prezența concretă a dragostei lor, plutind în aer).

— Sunt fericit pentru tine, am adăugat după câteva secunde.

— Știu asta, mi-a răspuns el.

Nu a mai fost nevoie să adaug altceva. Ne era clar că momentul acela de fericire șterse toate clipele triste din viața lui Ofir, pe care le trăiserăm împreună. Căderea nervoasă, moartea tatălui său, toate momentele care dau valoare clipelor de fericire.

— Veniți să dansăm? i-am întrebat.

— Normal, mi-a răspuns el.

Și într-adevăr, după câteva melodii, ni s-au alăturat și ei împreună cu fetița, și am dansat toți într-un cerc ce semăna foarte puțin cu un cerc, desenând opturi unul în jurul celuilalt, atingându-ne și neatingându-ne, transpirând iubire, bând în timp ce ne agitam, șifonându-ne cămășile, ridicându-i pe brațe pe Churchill și pe Yaara și făcându-i să se apropie

până când s-au sărutat, imitând perfect gesturile lui Amichai, care dansează mereu cu o mână pe burtă, am dansat urlând până am răguşit pe melodia *Micuţul Simon* şi pe cea a lui HaYehudim, *Dacă pleci, ia-mă cu tine, mă simţi, sunt eu*, cerută de Yaara, sau pe o serie de melodii de-ale lui Bruce Springsteen, cerute de Churchill, care au atras pe ring chiar şi o serie de părinţi, care s-au retras apoi, când a început muzica trance, house. Curaj, dansează! De obicei nu mă atrage, dar în noaptea aceea, când mai târziu Yaara s-a descălţat, dansând în faţa mea şi atingându-mă din când în când cu părul, m-am lăsat dus de val, am simţit cum bătăile inimii mele s-au împreunat cu cele ale muzicii, am închis ochii, uitând unde mă aflam şi, pentru câteva minute, am devenit una cu ritmul.

Când am deschis ochii, Ilana dansa în faţa mea. Pentru un moment m-am întrebat dacă visez sau sunt treaz. De obicei, când ieşeam să dansăm, ea nu participa, iar dacă din întâmplare mergeam la vreo petrecere, ea rămânea deoparte, ruşinată, până când lui Amichai i se făcea milă de ea şi, cerându-ne scuze din priviri, o ducea acasă.

Nu a dansat iniţial nici la nuntă. A rămas la masă, adunând cu degetele firimituri de tort, gândindu-se la cât de mult detesta muzica şi la cât de mult ar fi vrut să se întoarcă acasă la copiii şi la cercetările ei. Se întreba de ce îi ceruse Amichai să meargă cu o singură maşină. Aşa că stătea singură la masa prietenilor, şi nimeni nu o băga în seamă, având în vedere faptul că eram toţi obişnuiţi cu modul ei de a fi. Dar nu şi Maria. S-a dus la ea şi i s-a aşezat alături. I-a pus câteva întrebări despre persoanele care se aflau la mesele vecine, Ilana povestindu-i toate bârfele, chiar cu detalii. Povestea pe acelaşi ton trist al ei, dar cel puţin îşi îndreptase spatele. Apoi i-a spus: Mi-e ruşine să merg singură să dansez cu băieţii. Nu vii cu mine? Nu, n-am chef, i-a răspuns Ilana. Te rog frumos, fă-o pentru mine, a rugat-o ea, atingând-o uşor pe braţ.

Ciudat cum anumite imagini îţi rămân întipărite în minte.

Câteva luni mai târziu, acasă la părinţii săi în Neve Shaanan, în timp ce colegii universitari ai Ilanei povesteau despre seriozitatea şi echilibrul ei, în timp ce studenţii săi povesteau despre cât era de disponibilă chiar şi după programul de la şcoală, în timp ce mama sa ne povestea despre cât de responsabilă fusese încă de mică, poate chiar prea responsabilă… singurul

lucru la care mă gândeam era momentul în care am deschis ochii în timp ce dansam la nuntă şi am văzut-o în faţa mea, săltând cu o stângăcie adorabilă, cu un zâmbet larg şi o infinitate de pistrui pe faţă, cu breteaua rochiei căzută de pe umăr şi cu tunsoarea ei în general perfectă, dar atunci în dezordine.

(Din *Metamorfoze. Scriitori care și-au schimbat opiniile*,
lucrare neterminată de Yuval Fried)

Dacă acceptăm ipoteza că una dintre caracteristicile lumii accesibile experienței noastre concrete este continua sa schimbare (dincolo de fereastra mea, afară, frunzele se mișcă. Soarele, care la ora amiezii se găsește la zenit, acum se apropie de linia orizontului. Prin fereastră pătrunde pe neașteptate o pală de vânt rece) și dacă acceptăm – și nu putem face altceva decât să acceptăm – faptul că nici conștiința noastră nu se oprește în loc nici măcar pentru o clipă, implicată cum e într-un dans neîntrerupt (în timp ce scriu introducerea la această lucrare, gândul îmi zboară la următorul meci al echipei mele de fotbal preferate), atunci înseamnă că una dintre modalitățile de înțelegere a naturii existenței universului ar fi încercarea de a identifica paradigmele acestei schimbări, de a elabora un set de „legi ale mișcării“ vieții și conștiinței. Prin urmare...

Această lucrare nu se va concentra asupra teoriilor ordonate și cunoscute ale unui număr oarecare de filozofi, ci se va axa cu precădere asupra momentelor lor de confuzie, a momentelor de perplexitate intelectuală și emoțională. Iar scopul nu este doar acela de a vă face martorii unei înduioșătoare umanități, el având la bază presupoziția că tocmai acolo, în poticnirea aceea, în căința aceea a posteriori, în incertitudinea pe care o atrage după sine schimbarea se poate găsi cheia adevăratei înțelegeri a gândirii.

(Îmi cer scuze, dar gândul mi-a zburat din nou la unul dintre meciurile echipei mele preferate, de data aceasta luând forma unei metafore: acela care vrea să înțeleagă frumusețea jocului de fotbal nu se poate limita la a cunoaște componența echipelor. Sau la a cunoaște rezultatele meciurilor. Pentru că adevărata sa natură ni se dezvăluie tocmai în momentele dintre goluri. În mișcarea balonului de la piciorul unui jucător la capul altuia. Dar mai ales în momentele în care, pe neașteptate, fără nici un motiv aparent, soarta partidei se schimbă complet.)

4

Nu e aproape nici o fotografie cu Ilana smiorcăita în album. Avea un fel de complex cum că n-ar fi fost fotogenică.

Pe de altă parte…

Mă uit uneori la câte o poză foarte reușită și știu, pur și simplu știu că ea a fost cea care a făcut-o.

E o serie întreagă de fotografii, pe care ni le-a făcut în timp ce ne uitam la partida pe care Israelul a pierdut-o în fața Ciprului în preliminariile Mondialului din 1998. O serie de trei fotografii: în prima suntem tensionați, în cea de-a doua sărim în picioare după o ocazie extraordinară irosită de Israel, iar în cea de-a treia părem disperați, după ce meciul naționalei israeliene s-a încheiat, pentru a nu știu câta oară, cu o înfrângere. Dar frumusețea acelei fotografii, cea de-a treia, este modul acela intim și plin de acurateţe în care surprinde golul care umple trupul suporterului după înfrângerea echipei sale. Ofir stă ghemuit pe canapea, epuizat. Ține o pernă în brațe. Churchill își masează tâmplele. Amichai ascultă comentariile, încercând să găsească puțină consolare. Pe fața mea se vede un zâmbet mititel, plin de amărăciune.

Judecând după numărul mare de fotografii în care apare Amichai, se pare că tot smiorcăita de Ilana a fost cea care a făcut pozele și la ceremonia depunerii jurământului lui Churchill, la Ierusalim. Iată-l pe Amichai în momentul în care se face anunțul. Amichai îi așază toga lui Churchill. Amichai în lumina apusului. Amichai în Valea Crucii. Amichai, în spatele căruia, în fundal, se vede Mănăstirea Sfintei Cruci. Și în toate fotografiile este surprins dintr-un unghi care nu lasă să se vadă pata pe care o are pe gât. În toate fotografiile pare să se observe mult mai puțin decât în realitate.

Cuplurile sunt ceva extrem de complicat. Ai impresia că știi foarte bine

un cuplu, dar în realitate nu ai nici cea mai vagă idee ce se întâmplă între cei doi membri ai săi după ce le pleacă oaspeții și rămân singuri. Ilana smiorcăita nu și-a exprimat niciodată dragostea pentru Amichai de față cu noi. Îmi aduc aminte prima noastră întâlnire. Se întâmpla după ce săptămâni întregi îl ascultaserăm pe Amichai povestindu-ne despre ea. Ne spunea că a întâlnit iubirea vieții sale. O fată uimitoare. Incredibil de frumoasă. Inteligentă. Sensibilă. Ar fi luat-o de soție chiar a doua zi, dacă ea ar fi fost de acord. La vremea aceea aveam douăzeci și unu de ani, căsătoria era pe atunci o chestiune pur teoretică, ceva ce li se întâmpla fraților mai mari sau verișorilor, însă cu toate astea nu puteam rămâne indiferenți în fața valului de emoție care-l cuprinsese. Îmi aduc aminte că, înainte de întâlnirea cu ea, m-am dus special la frizerie, să mă aranjez. Churchill și-a pus cămașa lui bună. Iar Ofir a ajuns la timp (până în ziua în care a întâlnit-o pe Maria și din care a devenit „Ofi", ajungea mereu cu întârziere, indiferent unde ar fi trebuit să ajungă).

Priviți, aceasta este viitoarea mea soție, ne-a spus Amichai, prezentându-ne-o pe fata osoasă care intrase în cameră și căreia noi i-am strâns, pe rând, mâna. Atingerea ei avea un aer obosit, evaziv. Privirea ei era cumva neclară, ca și cum am fi reușit deja, într-un fel sau altul, s-o dezamăgim. Chipul nu îi era urât, dar avea pielea foarte palidă și pistruiată, încadrată de un păr subțire, șters. Era aplecată de spate, asemenea unui șoarece, și purta o pereche de pantaloni de bunicuță, de culoare bej, cu talie înaltă.

Bun, cu siguranță are o personalitate ieșită din comun, ne-am gândit noi. Dar fiecare întrebare pe care i-am adresat-o, în încercarea de a ne arăta interesul față de ea, s-a pricopsit cu câte un răspuns călduț, evaziv. Iar ea, pe noi, nu ne-a întrebat absolut nimic. Nici nu a râs la glumele noastre. Nici nu s-a arătat impresionată de prezența lui Ofir sau de carisma lui Churchill. Fix în mijlocul întâlnirii, s-a retras în baie. Și n-a mai ieșit de acolo decât după mult timp. Foarte mult timp.

Nu-i așa că-i fantastică? ne-a întrebat Amichai după plecarea ei (deodată devenise imperios necesar, vital aproape, să plece acasă).

Churchill n-a zis nimic. Chiar și o minciună bine intenționată rămâne o minciună, zicea el mereu. L-am privit pe Ofir. Își deschisese gura cu

intenția de a spune ceva, iar eu mă temeam că nu va rezista tentației de a zice vreuna de genul: „Da, fantastic de nasoală.“

Așa că i-am luat-o înainte: Da, frate, am zis. Chiar e ceva Ilana asta a ta. E întocmai cum ne-ai descris-o. E cu adevărat o fată excepțională.

Trebuie să-i dai un pic de timp, mi-am spus. E posibil ca grupul ăsta al nostru, în care glumim încontinuu, avem atâtea lucruri în comun și capacitatea intimă de a ne înțelege unul pe celălalt fără cuvinte, să i se fi părut întru câtva amenințător.

Dar până în momentul în care și-a făcut apariția Maria – Ilana s-a ținut la distanță de disputele iscate între noi. De-a lungul anilor, în timpul întâlnirilor noastre a continuat să se retragă în camera ei de lucru, sau să se ocupe de gemeni, ori să vorbească la telefon cu studentele ei, și intra în salon doar pentru a pune pe masă câte o tavă cu burekas, sau pentru a ne face câte o fotografie, păstrând mereu o oarecare distanță, ca și cum am fi fost doar unul dintre proiectele ei de cercetare.

În ceea ce-l privește pe Amichai, el n-a încetat niciodată s-o adore. Cu voce tare, pentru ca el s-o audă, ne povestea iar și iar despre succesele ei academice: Ilana a obținut o bursă de cercetare de trei ani! Studenții au votat-o drept cea mai bună profesoară din istoria facultății! Vor să-i dea normă întreagă!!!

Din când în când mergea în biroul ei, pentru a vedea dacă nu cumva „poate face ceva pentru ca ea să se simtă bine“. Iar dacă se întâmpla ca ea să treacă prin salon, el gravita în jurul ei, o atingea, o mângâia, o acoperea de complimente.

Ea nu-l atingea niciodată în prezența noastră. Aș putea spune chiar că, în prezența noastră, îl trata cu foarte multă răceală.

Dar când văd câte o fotografie bună în album, știu sigur că ea a fost cea care a făcut-o.

Totul a început cu o banală operație de chirurgie estetică.

— Nu înțeleg la ce ți-ar trebui așa ceva, a zis Amichai. După părerea mea, ai un nas foarte frumos. Un nas roman… senzual.

— Înseamnă că mă iubești cu adevărat, de vreme ce tu chiar crezi că am un nas frumos, a răspuns Ilana smiorcăita. Nasul meu e oribil, însă nu asta e problema.

— Atunci care e problema? a întrebat Amichai uimit. Pentru că, într-adevăr, nu înțelegea.

— Problema e că în ultimele lui s-a produs în interiorul meu o schimbare profundă, iar acum îmi doresc să aduc această schimbare și la exterior, i-a răspuns Ilana smiorcăita.

— E numai vina Mariei asta a ta, i-a reproșat Amichai lui Ofir a doua zi, mai în glumă, mai în serios.

Stăteam toți patru întinși în niște hamace enorme, în căsuța din lemn pe care Ofir, Maria și fiica lor o închiriaseră la Michmoret, aproape de malul mării. Maria amenajase casa cu foarte mult bun-gust. Salonul era plin de mobilier din lemn, iar pe pereți atârnase mai multe picturi budiste delicat realizate, pe care le cumpărase – așa cum îmi povestise foarte mândră, la un moment dat – direct de la artist. Pe podea întinsese un covor mare și două perne uriașe, care te îmbiau să se cufunzi în ele, iar pe rafturile unei biblioteci construite chiar de ea de-a lungul unui perete întreg, așezase colecția impresionantă de CD-uri a lui Ofi, alături de tobe micuțe din piele, potcoave, carnețele indiene, săpunuri și șampoane marca Himalaya.

Aș putea continua să descriu la nesfârșit spațiul acela, dar n-aș reuși nicicând să redau muzica specială pe care reușise s-o creeze în spațiile dintre toate acele obiecte, o muzică pe care nu pot s-o descriu decât într-un singur cuvânt: casă.

— E… frumos că ești în continuare atât de dedicată, în ciuda faptului că peste puțin timp urmează să plecăm în Danemarca, i-a spus Ofir într-o seară, cu multă precauție, văzând-o cum își scoate din nou instrumentele de lucru din cutie.

— Ofi, iubitul meu, n-ai auzit? Până la urmă, nu mai plecăm în Danemarca! i-a spus fără să lase din mână instrumentele cu care lucra.

— Nu? a întrebat Ofir, încremenit.

— Mă simt bine aici, a decretat ea. Aproape toți oamenii pe care îi întâlnesc vorbesc engleza, iar douăsprezece luni pe an e lumină, iar Dumnezeu mi-a dăruit-o pe Lana.

— Dar nu hotărâserăm să încercăm să trăim la Copenhaga? a întrebat Ofir surprins.

— Tocmai asta este problema gândirii occidentale, a zis ea pe un ton

abia auzit. Luăm anumite hotărâri, după care devenim sclavii propriilor decizii. Şi cu cât ne străduim mai tare să le punem în aplicare, cu atât mai puţină atenţie acordăm faptului că între timp au devenit irelevante.

— Dar stai puţin, a încercat el să sară în apărarea visului la o viaţă frumoasă în Scandinavia, cum rămâne cu ocupaţia israeliană? Şi condiţiile de viaţă ale palestinienilor? Nu te mai deranjează?

— Din contră, a spus Maria. Acum, că a izbucnit intifada asta, ei bine, ştii şi tu, iar în al doilea rând, chiar trebuie să rămân. Trebuie să continui să merg împreună cu Lana la întâlnirile femeilor. Să avem grijă ca, în ciuda războiului ăstuia, oamenii din ambele tabere să-şi păstreze umanitatea neştirbită. Să nu se transforme în animale.

În fiecare zi de marţi, Maria şi smiorcăita de Ilana mergeau împreună la întâlnirile Femeilor în Negru. O dată la două săptămâni se prezentau la câte una dintre unităţile armatei israeliene de pe teritoriul Cisiordaniei, pentru a depune un raport legat de nedreptăţile care se comiteau. Lunea se întâlneau pentru a lucra la articolul pe care începuse să-l scrie Ilana: *Cum să înfrunţi depresia hibernală: cazul Danemarca*. Miercurea mergeau cu copiii în parcul Yarkon, la Tel Aviv. Sau la plaja sălbatică de la Michmoret. În fiecare joi aveau oră fixă de întâlnire, pentru a pune la punct o strategie de promovare a clinicii de terapii alternative, pe care Ofir şi Maria o deschiseseră la ei acasă (în numai câteva săptămâni de la deschidere, era deja dificil să faci o programare. Smiorcăita de Ilana fusese aceea care dăduse un prim imbold întregii afaceri, oferind numerele lor de telefon tuturor profesorilor universitari frânţi de oboseală, după care vorba se dusese din om în om. Lucru care nu le împiedicase pe ea şi pe Maria să se vadă în continuare în fiecare joi, pentru „a se asigura că nu scade interesul“).

Şi astfel, zi după zi, timp de câteva ore, smiorcăita de Ilana se scălda în lumina pe care o iradia Maria. Iar încetul cu încetul aceasta din urmă a început chiar s-o influenţeze.

A renunţat la eternii pantaloni bej, trecând de-acum la rochii care îi puneau în evidenţă trupul înalt şi slab.

Ba chiar zâmbea din când în când.

A încetat să mai stea deoparte când ne întâlneam acasă la ea şi la

Amichai. În loc să facă asta, se așeza lângă Maria și din când în când intervenea în discuție (desigur, cele mai multe dintre intervențiile erau comentarii critice, dar cel puțin lua parte la conversație).

A început să prepare tot felul de mâncăruri vegetariene (mie încă mi-a rămas gândul la platourile de *burekas*).

Manifesta un ușor interes pentru fotbal și încerca, dând dovadă de foarte multă grație, să înțeleagă diferența dintre un ofsaid și un ofsaid pasiv.

Când a descoperit că de ani buni o porecliserăm Ilana smiorcăita, în loc să izbucnească în lacrimi, a izbucnit într-un hohot de râs, după care nu a mai avut nici un rost să continuăm s-o numim astfel.

— Te transformi sub ochii mei, iubito, i-a spus Amichai într-o noapte. Pe întuneric. În pat. Alarma îndepărtată a câte unei mașini pornea odată la câteva minute, după care se oprea, doar pentru a o lua de la capăt.

— Să nu exagerăm, a replicat Ilana.

— Nu, chiar așa e, a insistat Amichai cu delicatețe. Ți se întâmplă ceva.

— Și ce anume simți în legătură cu asta? a întrebat Ilana, mângâindu-i pieptul.

— Mă simt fericit… adică… te iubesc… adică… sunt fericit că îți e bine… numai că…

— Numai că… ce? a întrebat Ilana, încercând să-l facă să vorbească.

Amichai n-a zis nimic. Ea credea că adormise, când l-a auzit spunând cu voce gâtuită: doar că nu sunt eu cauza acestei schimbări.

Ilana se bucura că era întuneric și că el nu-i putea vedea zâmbetul de pe față. Cum adică? a întrebat ea pe cel mai serios ton posibil.

— Totul se întâmplă grație Mariei, a răspuns Amichai. Totul a început din clipa în care ai întâlnit-o. Iar eu încerc de ani de zile… să fii mai… și n-am reușit nimic.

— Poate că uneori este nevoie să apară o persoană nouă, proaspătă, i-a explicat Ilana cu grijă. O persoană din afară.

Amichai a dat la o parte mâna Ilanei, aplecându-se. Ea l-a îmbrățișat din nou. Nu avea de gând să-i dea voie să se îndepărteze. Alarma a pornit din nou.

— Dar ce anume… a bâiguit el, ce anume face ea… ce face ea și n-am făcut eu?

— Nu face nimic anume, a zis Ilana, mângâindu-l pe spinare. Este pur şi simplu prietena mea. Este pentru prima dată în viaţa mea când am o prietenă adevărată… iar asta îmi schimbă puţin perspectiva asupra lucrurilor.

— Dar eu nu sunt prietenul tău?

— Tu eşti iubitul meu, iar ea este prietena mea. Sunt două lucruri diferite, a răspuns femeia.

— Cum adică? a insistat Amichai.

Ilana a oftat. Din câte se părea trebuia să încerce să-i explice un lucru pe care ar fi preferat să-l lase sub tăcere.

— Tu eşti un om pictat în culori fericite, a zis ea. Tocmai ăsta e motivul pentru care m-am îndrăgostit de tine. Îmi aduc aminte cum ai intrat în biroul în care lucram şi ai stat de vorbă cu funcţionara, în timp ce eu rămăsesem cu ochii holbaţi la tine, la gesturile largi pe care le făceai cu mâinile, gândindu-mă că un astfel de bărbat îmi doresc, unul care să se bucure de ceea ce-i oferă viaţa.

— Dar şi Maria e o persoană pozitivă, a continuat Amichai.

— Da, a explicat Ilana, dar a cunoscut şi cealaltă faţetă a vieţii. Cea întunecată. S-a prăbuşit în hău, a ieşit de acolo cu propriile-i forţe şi nu îi e deloc frică să se uite din când în când în hăul din care a ieşit. Tu nu ţi-ai permis niciodată să te prăbuşeşti în hău, niciodată.

— Judecând după felul în care o spui, pare un reproş, a zis Amichai, iar mintea i-a fost luminată pentru o clipă de o amintire fulgerătoare – un băieţel obligat să fie mereu fericit se caţără pe genunchii mamei sale îndoliate, îi mângâie faţa şi îi spune: Mami, unde e zâmbetul tău? Zâmbetul tău s-a pierdut?

— Din contră.

Ilana a început să-l mângâie din nou.

— Tocmai asta iubesc atât de mult la tine, optimismul.

Amichai a avut o mică ezitare, confuz din pricina amintirii.

— Atunci… faptul că Maria a fost în hăul ăsta îi permite… îi permite să ce, de fapt?

— Mă simt normală când sunt cu ea, a zis Ilana. Mă simt foarte bine. Simt că tristeţea mea nu are nimic deplasat. Că apăsarea mea e în regulă.

Că faptul că trebuie să mă ascund tot timpul de lume e în regulă. Mă simt înțeleasă atunci când sunt cu Maria. Înțeleasă până în adâncul ființei mele.

— Iar cu mine nu te simți așa? a întrebat Amichai, nereușind să se abțină. Cu mine nu te simți înțeleasă?

Ilana l-a îmbrățișat, cuprinzându-i spinarea.

— Ba da, dar în alt fel.

Amichai simțea că nu înțelege nimic. Se simțea cuprins de disperare. Se simțea ca după o negociere de două ore, care nu s-a finalizat cu nici un rezultat. După care a simțit mâna soției sale coborându-i între picioare.

— Tu ești bărbatul meu, i-a zis ea în șoaptă, mângâindu-i cu buzele lobul urechii. Și nu te doresc decât pe tine.

Dar Amichai nu era dispus să colaboreze. De ce ar fi făcut-o? Nu avea de ce să se vândă ieftin. A dat din nou la o parte mâna soției sale, încercând să-și consolideze tristețea. Să se afunde în ea din ce în ce mai mult, până va atinge fundul acelui hău despre care vorbea soția lui. Dar Ilana n-a renunțat. A întins încă o dată mâna și a început să-l mângâie în punctul lui slab, trei degete sub buric, și-a lipit coapsa de coapsa lui și a început să-i lingă pata în forma Israelului de pe gât, din Galileea și până în Eilat, încet, încet de tot…

— M-ai auzit cât se poate de bine, ți-am zis la telefon, după câteva zile, că am hotărât cine va duce pe cine la Michmoret.

— Ilana mă molestează sexual, s-a plâns el.

Am rămas ca încremenit. Dintre noi patru, Amichai vorbea cel mai puțin despre sex. Însă din felul în care își arcuia întreg trupul, aplecându-se înainte de fiecare dată când Churchill ne povestea despre escapadele lui amoroase, se vedea limpede că subiectul îi era pe plac, iar noi ne imaginam, fără a avea totuși nici o dovadă, că tăcerea lui se datora faptului că de fapt nu avea nimic de povestit.

— Molestat sexual, dragul de tine, am zis eu, bucurându-mă pentru el.

— Nu știu, a obiectat el, după care mi-a povestit despre conversația nocturnă pe care a avut-o cu soția lui. În realitate, toate bune și frumoase, numai că…

— Numai că… ce?

— Îți spun, doar că nu vreau să sufli nici o vorbă către Ofir, ne-am

înțeles? În ultima vreme, am o senzație ciudată atunci când facem dragoste. Am sentimentul că Maria e cu noi. Ca și cum Ilana s-ar gândi la Maria atunci când o ating.

— Mie îmi sună a paranoia.

— Paranoia? Atunci cum îți explici faptul că dintr-odată, după opt ani de zile, soția mea m-a descoperit? Atât eu, cât și… scula mea… am fost aici tot timpul. Și nu vreau să spun că până acum nu și-ar fi dorit deloc… dar nu… nu era așa.

— Asta se întâmplă pentru că acum se simte mai bine, am încercat eu să-l liniștesc. Prietenia cu Maria o face mai fericită, iar tu culegi roadele. Ce e rău în asta?

— Nu știu, a răspuns el, refuzând să se lase convins. Și apoi, ce-i toată povestea asta cu Michmoret? Cu tot traficul, facem vreo oră și jumătate până acolo. De ce a trebuit Ofir să se mute acolo? Atât de departe de noi toți?

— Haide, Amichai, am zis eu râzând. Nu te prinde deloc postura asta de cârcotaș. Omul încearcă să trăiască ghidat de valorile în care crede. Consideră că orașul este contaminat de materialism și corupție, așa că nu mai vrea să locuiască acolo. Mie mi se pare cât se poate de rezonabil.

— Poate că ai dreptate, poate că ar trebui într-adevăr să fiu mai înțelegător, a zis Amichai. Apoi a reușit, cu un mare efort, să-și mențină atitudinea pozitivă timp de aproape douăzeci și patru de ore, până în clipa în care Ilana l-a anunțat că vrea să se supună unei intervenții de chirurgie plastică și să-și opereze nasul, moment în care a simțit cum îi fuge pământul de sub picioare. Și tot drumul până la Michmoret, n-a încetat nici măcar o clipă să ne bată la cap pe mine și pe Churchill:

Dar nasul ei e foarte frumos.

Pentru ce are nevoie de așa ceva?

Toate operațiile astea… sunt o sfidare a lui Dumnezeu. Acum e nasul. Apoi va fi toată fața. Peste câțiva ani, oamenii își vor schimba întreg corpul printr-o singură operație.

Și dacă va ieși urât? Era una în clasa noastră care își refăcuse nasul. Kalanit Kelter. Vă aduceți aminte de ea?

Nu înțeleg la ce-i trebuie Ilanei chestia asta.

Lucrurile astea nu i s-au părut niciodată importante.

Nasul ei e foarte frumos, nu-i aşa?

Eram deja aproape de Natanya, când Churchill a cedat. Nu vrei să taci odată? i-a cerut el pe un ton atât de dur şi categoric, încât Amichai a tăcut mâlc şi nu a mai scos nici o vorbă până am ajuns la Michmoret, însă a continuat să-şi rumege anxietatea, iar în clipa în care ne-am întins cu toţii în hamace, i-a zis lui Ofir, mai în glumă, mai în serios, că totul se întâmpla din vina Mariei.

Ofir l-a îndemnat să gândească puţin înainte de a vorbi. Dar Amichai s-a încăpăţânat şi a răspuns: Nu-ţi da aere, Ofir, faptul că „clinica“ asta a ta are succes nu-ţi dă dreptul să-ţi priveşti prietenii de sus.

Ofir a tras adânc aer în piept, ca şi cum s-ar fi luptat cu vechiul Ofir, pus pe harţă şi ostil, mereu gata să le închidă gura. S-a relaxat puţin în hamac. S-a ridicat din hamac. A luat de pe raft o tamburină indiană şi a început să bată cu degetele un ritm monoton, după care a reaşezat instrumentul pe raft. Apoi a zis: Tot ceea ce i-a spus Maria Ilanei este că, după părerea ei, este foarte frumoasă aşa cum e acum, cu nasul pe care îl are acum, dar dacă ea consideră că schimbarea lui o va face fericită, atunci merită să facă această schimbare, pentru că lucrurile care ne fac fericiţi nu trebuie să aibă întotdeauna o explicaţie şi nu trebuie să fie neapărat raţionale.

— „Dacă schimbarea o va face fericită“? l-a îngânat Amichai. De când sunt lucrurile astea importante pentru Ilana? Iar eu o cunosc şi îţi spun că prostiile astea nu au fost niciodată importante pentru ea.

— Nu sunt deloc prostii, a zis Ofir, ridicând uşor tonul vocii. Înţelepţii spun că mileniul următor va fi mileniul trupului. Şi, pe lângă asta… dacă tot sunt prostii, Amichai-Ji, atunci de ce faci atât de multe eforturi pentru a-ţi ascunde pata de pe gât?

Ochii lui Amichai s-au deschis larg, holbându-se la Ofir. Nu aminteam niciodată de pata în formă de hartă a Israelului. Nu ar fi fost un gest prietenesc, conform regulilor noastre nescrise (nu i se pomeneşte lui Amichai de pata pe care o are pe gât. Nu mi se aminteşte mie faptul că sunt scund. Nu e nevoie să ne cumpărăm cadouri de zilele noastre de naştere, dar niciodată nu trebuie să lipsească felicitările cu urări. Nu se spun niciodată rezultatele meciurilor, atunci când ştim că unul dintre noi a

înregistrat partida. Este permis să ne exprimăm părerile cu privire la lucruri care se întâmplă în viețile prietenilor, dar la final e obligatoriu să adăugăm: în fine, frate, decizia îți aparține în totalitate. Nu ținem cont de telefoane. Nu le numărăm și nici nu contorizăm cine a sunat pe cine, și de câte ori. Nu ținem o evidență a banilor, pentru că în cele din urmă toate datoriile se sting. Nimeni nu împrumută cărți de la mine, pentru că le curăț aproape obsesiv. Nimeni nu împrumută CD-urile lui Ofir, care, chiar și după ce a devenit un tip spiritualizat, a rămas totuși materialist în privința CD-urilor sale – o colecție de două mii de discuri, din toate genurile de muzică, inclusiv câteva cu adevărat rare, și vai de acela care se atinge de carcasa vreunuia dintre ele. Nu se face niciodată un compliment unuia dintre gemenii lui Amichai, fără a-i face imediat un compliment și celuilalt. Nu se discută niciodată pe marginea unor subiecte politice cu Churchill, pentru că el sfârșește mereu prin a avea dreptate. Nu avem niciodată încredere în indicațiile rutiere pe care ni le dă Ofir, fiindcă odată ne-a făcut să ajungem în Jenin. Nu suflăm niciodată iubita unui prieten. Asta dacă nu cumva e vorba de Yaara. Sărbătorim succesul celorlalți, chiar dacă în inimile noastre suntem invidioși. Nu folosim expresii de tipul „dragul meu frate“, sau „fratele meu“, sau vreo altă variantă rafinată a vechiului și bunului „frate“. Nu mințim niciodată un prieten. Pe de altă parte, nici nu e neapărată nevoie să spui întotdeauna întreg adevărul. Nu intrăm în panică. Nu disperăm. Nu aducem persoane noi în grup, și asta nu pentru că am avea ceva împotriva oamenilor noi, ci pentru că pur și simplu le-ar lua ani întregi să ajungă să ne cunoască toate codurile).

— Fă-mi plăcerea asta, a șuierat Amichai în cele din urmă, nu-mi spune mie „Ji“. Și lasă în pace pata mea de pe gât. Eu îți spun doar că o cunosc pe Ilana, iar povestea asta pur și simplu nu are sens.

— Poate că nu cunoști… chiar toate laturile personalității ei, a zis Ofir.

— Poate că nici tu nu cunoști toate laturile personalității Mariei, i-a întors-o Amichai. De cât timp sunteți împreună? De două săptămâni?

— Poate vă opriți odată amândoi, a zis Churchill. Am avut o săptămână nebună și am venit aici ca să mă uit la fotbal, nu ca să vă aud pe voi certându-vă ca doi retardați.

M-am uitat la el. Era pentru a doua oară într-o singură oră când ne

vorbea cu duritate şi chiar impoliteţe. Iar ăsta era un lucru cât se poate de neobişnuit. Carisma lui Churchill consta tocmai în faptul că era întotdeauna un tip liniştit. Şi la tribunal era mereu calm şi echilibrat. De obicei lăsa acuzarea să-şi strângă singură laţul în jurul gâtului.

Probabil că de vină era cazul acela nou de care se ocupa în ultima vreme, m-am gândit eu. Un caz important, cu reverberaţii în plan social, exact aşa cum ceruse în biletul de la Mondiale. Directorul general al unui birou guvernamental era suspectat că ar fi aprobat schimbarea destinaţiei de folosinţă a unor terenuri, în schimbul unor favoruri sexuale, deşi el se declara nevinovat şi susţinea că anumiţi oameni de afaceri cărora le demascase anumite tentative de a comite nereguli încercau acum să se răzbune, acuzându-l pe nedrept. Procurorul-şef care fusese însărcinat să se ocupe de caz se retrăsese din toată povestea din pricina unei boli apărute peste noapte, aşa încât procuratura districtuală hotărâse să-i permită lui Churchill, care era asistentul procurorului, să continue să urmărească evoluţia cazului. Mai multe persoane ridicaseră obiecţii cu privire la această situaţie – cum să fie însărcinat un tinerel cu soluţionarea unui caz atât de important? –, dar procuroarea districtuală, care îşi arătase încă de la bun început aprecierea faţă de el, îl sfătuise să ignore toate comentariile şi să se concentreze asupra misiunii sale.

Îl priveam acum, în timp ce desfăcea cojile seminţelor de floarea-soarelui cu hotărârea lui caracteristică (o singură muşcătură, precisă, niciodată mai mult de una singură). Îmi doresc să reuşeşti, i-am urat în adâncul inimii mele. Dar, în acelaşi timp, înăuntrul meu rodea o altă voce, care îi ura să dea greş, da, să dea greş.

Apoi am ridicat şi eu privirea către ecranul televizorului. Preţ de o secundă, am rămas cu ochii la mingea care se mişca dintr-o parte în alta a terenului, încercând să identific echipele – una juca în echipament roşu, iar cealaltă, în echipament verde, exact culorile pe care daltonismul de care sufăr mă împiedică să le disting. Dar asta până în clipa în care mi-am dat seama că unii dintre jucători purtau pantaloni albi, iar ceilalţi, pantaloni negri, moment din care am reuşit să urmăresc desfăşurarea partidei, care era exact aşa cum îmi place mie: echipa care juca în defensivă, dând dovadă de mai puţină pricepere, a marcat un gol din pură

întâmplare, în primele minute ale meciului. Tot restul partidei, echipa mai bună, mai creativă şi mai pricepută a încercat să străpungă apărarea echipei adverse, pentru a restabili echilibrul. Din fericire, a şi reuşit să facă acest lucru spre final – a reuşit să înscrie repede două goluri, înclinând balanţa în propriul avantaj.

Cine spune că în fotbal nu există dreptate? a întrebat comentatorul pe un ton plin de poezie.

Amichai a zis: O, Barcelona, ăştia nici nu joacă fotbal, ăştia dansează.

Chiar că, dans contemporan, a încuviinţat Churchill. Iar eu am spus că există un nivel superior, care, odată atins, face ca fotbalul să se transforme într-o artă. Ofir s-a ridicat din hamac şi a întrebat: Cine are chef de un ceai? Iar în timp ce ceaiul acela dulce şi condimentat pe care îl beam se insinua în trupurile noastre, au apărut Maria şi fetiţa, care tocmai se întorceau dintr-o vizită paralelă la Ilana. Ofi! Ofi! a strigat micuţa, alergând direct în braţele lui Ofir, ca şi cum ar fi îndurat cu greu despărţirea aceea de numai câteva ore, şi abia acum, când se afla din nou la pieptul lui, îşi regăsea liniştea. El a întrebat-o cum a fost la Ilana, iar ea i-a povestit despre tot felul de experimente ştiinţifice pe care ea şi gemenii le făcuseră împreună: puseseră laolaltă oţet şi bicarbonat şi priviseră cum se creează un mic vulcan în erupţie. Turnaseră amidon într-un păhărel cu iod şi priviseră cum se schimbă culoarea iodului. Ofir asculta cu foarte multă atenţie, mângâindu-i părul blond şi fin şi întrerupându-i povestea cu mici întrebări părinteşti. Între timp, Maria trecea pe la fiecare dintre noi, dăruindu-ne câte o îmbrăţişare lungă.

Primele dăţi când ne-a îmbrăţişat, nici nu mai ştiam unde să ne ascundem de ruşine. Priveam fix peste umărul ei, în speranţa că Ofir ne va explica când anume, în numele marelui Buddha, va lua sfârşit toată povestea. Când ne va da drumul? Dar cu timpul ne-am relaxat, am devenit chiar dependenţi de plăcerea îmbrăţişării, răspunzând strânsorii ei cu strânsoarea noastră, odihnindu-ne şi noi capetele în căuşul acela dintre gât şi umăr, simţind căldura trupului ei scurgându-se în corpurile noastre şi sânii ei mari mângâindu-ne, până într-atât încât, dacă uita de vreunul dintre noi, acela protesta cu înverşunare, arătându-i cât de mult îşi aştepta porţia de îmbrăţişare.

În ziua aceea, Amichai a fost îmbrățișat ultimul. Și, în ciuda acuzațiilor pe care i le adusese în lipsă, nu s-a sustras îmbrățișării. Din contră. Îmbrățișarea lor a fost cea mai lungă și mai călduroasă dintre toate, ca și cum și-ar fi pus laolaltă întreaga iubire și preocupare comună pentru Ilana; în orice caz, după îmbrățișarea aceea, atmosfera din căsuța din lemn de la Michmoret a devenit dintr-odată senină. Ofir ne-a mai servit cu un ceai. Comentatorii sportivi de la televizor au început să vorbească despre partida retur, programată după două săptămâni, iar Churchill a zis: Voi spune acum un lucru pe care Ofir l-a spus mereu.

Începe cu „Nu aveți idee“? a încercat să ghicească Amichai.

— Nu aveți idee în ce stare am venit astăzi aici, a spus Churchill fără să zâmbească. Procesul ăsta… ei bine, nu pot să vă povestesc mai multe… voiam doar să spun că văzându-vă pe voi… mi-a făcut atât de… m-a readus la justele proporții. Cu voi îmi aduc aminte ce este cu adevărat important în viață.

Am tăcut cu toții.

Am fi putut încerca să-l întrebăm ce anume se întâmplă. Am fi putut încerca să-l ajutăm. Dar tonul vocii lui nu invita la întrebări (sau poate că noi eram de vină, încă prizonieri ai ideii că Churchill era ca o stâncă). Prin urmare am tăcut. Și am mai băut câte o cană de ceai.

Amichai l-a privit pe Ofir și a spus: Aveai dreptate mai devreme, în ceea ce ai spus.

Iar Ofir a mângâiat părul fetiței și a zis: Nici nu-mi mai aduc aminte ce am spus.

Amichai a râs, mai bine că nu-ți mai amintești, iar în ochii lui s-a aprins o scânteie de bun augur pentru noi, semnalul că în scurtă vreme va veni cu o nouă inițiativă.

Și într-adevăr, câteva zile mai târziu, am primit cu toții un telefon prin care ne invita la petrecerea de adio a vechiului nas al Ilanei. Să ne vedem cu toții la concertul trupei Cameleonii, ne-a propus Amichai cu entuziasm, după care mergem să bem ceva și să ne facem fotografii cu nasul, ca să avem un album care să ne aducă aminte cum era înainte.

Trupa Cameleonii era trupa noastră de suflet. Desigur, fiecare dintre noi avea propriile preferințe muzicale, de exemplu lui Amichai îi plăceau

muzica de film şi cântecele israeliene liniştite, difuzate la ora patru după-amiaza. Lui Ofir, pe vremea când lucra în publicitate, îi plăcea să asculte muzică rap, iar după întoarcerea din India a început să prefere muzica fără cuvinte. Lui Churchill i se părea important ca versurile cântecelor să aibă un sens, iar preferaţii lui erau Ehud Banai şi Meir Ariel. Eu preferam trupele britanice. The Smiths. Și Stone Roses. De la un punct încolo au început să-mi placă mai puțin formațiile pe de-a-ntregul, cât mai mult anumite cântece. Nu prea ascultam formaţii israeliene, cu excepţia Cameleonilor, al căror prim album apăruse în perioada în care făceam armata şi a căror muzică ne străpunsese inimile cu frumusețea ei. În orice caz, versurile melodiei *Nu e alb-negru* deveniseră parte a conversaţiilor noastre, ocupând întotdeauna locul de onoare la începutul urărilor pe care ni le scriam pe felicitări cu ocazia zilelor de naştere. Îmi aduc aminte o urare a lui Churchill, care începea cu versurile: „Trebuie să-ţi aduci aminte, să-ţi aduci mereu aminte că primăvara vine în cele din urmă.“ Nu-mi amintesc de ce mi-a scris asta. Poate că a fost după ce ne-am întors din excursie şi când, fără nici un motiv aparent, m-am cufundat într-un fel de depresie asemănătoare angoasei.[1] În orice caz, am rămas fideli trupei Cameleonii, în ciuda faptului că celelalte albume ale lor au fost mult mai puțin reuşite. Și în ciuda faptului că unul dintre concertele la care merseserăm împreună fusese întrerupt la jumătate din pricină că doi dintre membrii trupei se luaseră la bătaie. Cred în ei, spusese Churchill în încercarea de a-i explica Yaarei de ce eram atât de ataşaţi de trupa asta. Au şi melodii mai bune, şi melodii mai proaste, dar eu cred mereu în ei.

1. Memoria – în general destul de bună – a domnului Fried îl trădează în cazul acesta. Textul citat din melodia trupei Cameleonii nu fusese scris de mine într-o felicitare, ca urare pentru ziua sa de naştere, ci într-o scrisoare pe care i-o transmisesem prin intermediul prietenului nostru comun, Amichai Tanuri. Domnul Fried era încorporat în perioada aceea într-o unitate militară care desfăşura în mod regulat operaţiuni în Samaria şi Iudeea şi fusese „cazat“, împreună cu alţi nouă soldaţi, pe acoperişul unei case din Nablus. În cartea sa, domnul Fried descrie săptămânile petrecute pe acoperişul respectiv şi citează o scrisoare pe care mi-a scris-o de acolo.

Scrisoarea respectivă m-a îngrijorat foarte tare.

Domnul Fried dădea dovadă de o incredibilă capacitate de autocontrol şi evita să-şi exprime în mod deschis suferința, având obiceiul de a se refugia în spatele unei comunicări pline de umor, folosite ca mijloc de apărare, pentru a se proteja atât pe sine, cât şi pe cei din jur. Dar în scrisoarea sus-menționată suferința şi confuzia păreau să fie mult prea profunde pentru a mai putea fi ascunse ori tratate cu ironie. Citindu-i cuvintele, m-am temut atunci că disperarea pe care

o exprimau ele ar fi putut atinge un punct din care n-ar mai fi existat cale de întoarcere.

La fel ca astăzi, şi atunci gândul la o viaţă, la o lume fără el mi se părea de neconceput, trist şi imposibil de suportat, aşa că am încercat cu disperare ca în scrisoarea mea să pun cuvintele cele mai potrivite pentru a-l îmbărbăta. Din câte se pare însă, cele care l-au impresionat cel mai tare au fost versurile melodiei trupei Cameleonii. (Y.A.)

Cameleonii sunt depozitarii tinereţii voastre, susţinea Yaara. După mine, ăsta e tot secretul. Îi ascultaţi de două ori: o dată pentru ceea ce sunteţi voi azi, iar a doua oară pentru ceea ce eraţi la optsprezece ani.

Şi ea, şi Churchill aveau dreptate, din câte se pare. Şi cu toate astea i-am spus lui Amichai că nu voi putea ajunge la concert, şi nici mai târziu, la petrecerea de adio organizată în cinstea nasului.

— Dar de ce? a întrebat el dezamăgit.

— De câte ori să-i tot vezi pe Cameleoni? am minţit eu. Gata! M-am săturat! Ca să nu mai spun că ultimele lor cântece au atmosfera aia de Tel Aviv. Nu a mai rămas nici urmă din trecutul acela din Haifa.

— De parcă tu n-ai sta de şapte ani la Tel Aviv, m-a stârnit Amichai. S-o lăsăm baltă, dacă n-ai chef să vii la concert, nu-i nici o problemă. Vino să ne distrăm împreună după.

— Poate, am spus eu, încercând să mă eschivez. Nu ştiu. De ce este atât de important pentru tine să fiu şi eu prezent?

— Cum adică? s-a înfuriat Amichai. Eşti prietenul meu. Şi al Ilanei. Nu înţeleg întrebarea asta. E de vină faptul că noi trei avem fiecare câte o iubită, iar tu eşti singur?

— Adevărul este că… da, am spus eu adevărul pe jumătate. Mă bucur foarte mult pentru voi, dar nu mă simt întotdeauna confortabil la întâlnirile astea în cuplu.

— Sigur că da, a zis Amichai pe un ton serios, înţeleg perfect. Iar după un scurt moment de tăcere, a adăugat: Doar nu uita că totul curge.

— Ce vrei să spui cu asta?

— Ascultă o poveste. Ieri primesc un telefon de la domnul Bass, de la casa de bătrâni „Părinţii“, din Rishon leTzion. Vă rog să mă iertaţi pentru deranj, îmi spune el, dar sper că vă mai aduceţi aminte de mine. Iar eu mă gândesc: Îmi aduc aminte, sigur că-mi aduc aminte, cum aş fi putut să uit? Timp de cinci ore – cinci ore! – m-a ţinut aşezat în faţa lui. Mi-a spus toată povestea vieţii lui, inclusiv perioada petrecută prin păduri, alături de

partizani, pentru ca în cele din urmă să-mi aducă la cunoştinţă, să-mi arunce fără jenă că nu mai are de gând să prelungească abonamentul. Şi de ce ar fi făcut-o? Din moment ce ai supravieţuit lagărelor, atunci ai inima îndeajuns de rezistentă încât să faci faţă câtorva probleme. Trece un an, şi iată că mă caută din nou, să mă întrebe dacă propunerea pe care i-am făcut-o ultima dată este încă valabilă. Da, sigur că da, îi răspund eu. Cu tot cu reducerea aceea specială de care beneficiază persoanele emigrate din Austria? Da, îi răspund eu afirmativ, dar ce s-a întâmplat, domnule Bass? V-aţi răzgândit? Circumstanţele sunt acelea care s-au schimbat, îmi spune el şi îmi cere o întâlnire în aceeaşi zi, pentru că este într-o situaţie de urgenţă. Şi ce crezi că îmi povesteşte în timpul întâlnirii noastre? Cu câteva luni în urmă, la azilul de bătrâni a sosit o tinerică pe nume Shulamit, iar „între noi doi s-a înfiripat o iubire cum n-am mai cunoscut nicicând înainte“. Vreme de cincizeci de ani am fost căsătorit cu Hayale, mi-a explicat el. Am avut o viaţă bună împreună. Ne-am făcut un cămin în Israel. Dar asemenea sentimente n-am mai avut niciodată. Nici măcar nu mi-am imaginat că aşa ceva ar putea fi posibil. Doamne, dar e minunat! spun eu, încercând să iau parte la bucuria lui. Dar tocmai în clipa aceea observ că este puţin palid. Inima mea, zice el, ducându-şi o mână la piept, în partea dreaptă, partea greşită. E de ajuns să-i pronunţ numele, că inima mea începe deja să palpiteze. O fi Shulamit tânără, dar eu nu mai sunt.

Tocmai acesta este motivul pentru care noi, cei de la asociaţia Inimi Sănătoase, putem fi soluţia optimă pentru el, spun eu, încercând să duc conversaţia într-o direcţie favorabilă pentru mine, timp în care îi întind în faţă o serie întreagă de oferte şi documente, explicându-i de ce ar fi mai avantajos pentru el să aleagă un abonament special, în locul ofertei obişnuite. Exact în clipa în care îl conving să semneze, uşa se deschide larg, iar în încăpere îşi face apariţia Shulamit, tinerica.

Ăsta e băiatul de la Inimi Sănătoase despre care ţi-am povestit, face el prezentările, iar eu strâng politicos mâna femeii. O bătrânică. De cel puţin şaptezeci de ani, nu una dintre acelea pe chipul cărora se văd încă semnele frumuseţii trecute, dar cu o expresie jucăuşă. Ar fi trebuit să vezi cum a privit-o în clipa în care a intrat. Cum tremura în timp ce-i lua mâna în mâna lui, în timp ce ea se aşeza. Apoi ea şi-a împletit degetele cu ale lui,

i-a aruncat o privire împăcată şi a spus: „Am avut parte de o întoarcere a bucuriei.“

— Ce exprimare! am zis eu uimit.

— Da, a încuviinţat Amichai. Iar partea amuzantă e că se ia, e o chestie contagioasă. Uite, chiar şi acum, în timp ce vorbesc cu tine, găsesc pe buzele mele expresiile lor.

— Frumoasă poveste, am zis eu.

— Important e să prinzi ideea, a spus Amichai.

— Şi care ar fi ideea? Că dacă aştept până la nouăzeci de ani, poate o să întâlnesc bucuria?

— Nu, că acum tu eşti singur, iar noi trei facem parte din câte un cuplu. Dar că avem toată viaţa la dispoziţie pentru a fi prieteni. Şi totul curge. Totul se poate schimba.

Nu am nici cea mai vagă idee de ce a zis asta. Astfel de gânduri ar fi fost mult mai potrivite pentru Ofir. Poate că, în calitatea lui de agent de vânzări experimentat, nu încerca decât să îndulcească refuzul meu cu o frază care mi-ar fi fost pe plac.

— Nici măcar nu am cine ştie ce înclinaţie spre misticism (în ciuda faptului că admit uneori existenţa unui oracol interior ascuns, care ştie ce urmează să se întâmple).

În orice caz, la petrecerea de adio organizată în cinstea nasului Ilanei nu am mai ajuns.

În urmă cu trei săptămâni, cunoscusem o fată pe nume Hani.

Îi tradusesem din engleză un articol intitulat *Prăbuşirea Uniunii Sovietice: revoluţie, sau evoluţie?*, iar ceva din modul ei ezitant de a fi mă atrăsese către ea. Cea mai mare parte a clienţilor mei nu îşi făceau nici un fel de mustrări de conştiinţă privitoare la faptul că ar fi fost neetic ca eu să fac în locul lor, în schimbul unei sume de bani, ceea ce, în fapt, ar fi fost de datoria lor să facă. Hani, în schimb, s-a bâlbâit şi s-a îmbujorat toată din pricina stânjenelii în prima clipă în care ne-am întâlnit, pentru a pune la punct detaliile. Ştii, mi-a zis ea, am făcut asta singură, jur că spun adevărul, dar engleza mea… În locul în care am crescut eu nu se predă deloc engleza… Eu mă străduiesc să recuperez acum… încerc din răsputeri… înţelegi?

După toate fetele acelea șterse cu care ieșisem de la despărțirea de Yaara, simțeam că era ceva proaspăt în ingenuitatea ei. Eram curios cum i-ar fi stat părul, care era tot timpul prins într-o coadă rigidă, în cazul în care și l-ar fi lăsat să-i cadă pe umeri. De aceea, când ne-am întâlnit pentru a-i da textul tradus, am întrebat-o dacă nu dorește să mergem undeva împreună. Iar ea a acceptat.

Încă de la această primă întâlnire am aflat că „locul în care nu se studia engleza“ era comunitatea ultraortodoxă din Bnei Brak și că ea renunțase la religie în urmă cu un an. Mai bine zis, fusese un proces foarte lent, care începuse pe vremea când era fetiță. Se uita la mama ei, la felul în care trăia mama ei, și știa că își dorește mai mult. La început, nici măcar n-a îndrăznit să-și spună sieși toate aceste lucruri în cuvinte clare. La început nu a fost decât o confuză senzație de foame, o foame pe care nu reușea să și-o potolească. Și nu putea vorbi cu nimeni despre această senzație de foame, pentru că în locul acela în care fusese crescută gândurile murdare se spală în familie.

Astfel, încetul cu încetul, a început să trăiască o viață dublă. A continuat să studieze la colegiul religios, dar în secret citea cărți precum *Spinoza și alți eretici* sau *Amantul doamnei Chatterley*.

— În orice caz, mi-a spus ea, în inima mea am încetat să fiu o persoană religioasă încă de la optsprezece ani. Însă am avut nevoie de încă trei ani pentru a reuși să mănânc o pizza.

— O pizza?

— O pizza care care nu era *kasher*, vreau să spun. Mă aflam în Givatayim. Am mâncat-o atât de repede, încât m-am ars la limbă cu brânza fierbinte, convinsă fiind că aceasta a fost pedeapsa lui Dumnezeu. Așa că după aceea am mai așteptat câteva luni. Mi-am cumpărat o fustă-pantalon largă, un fel de cale de mijloc între fustă și pantaloni. O purtam, dar numai la universitate, desigur. În clipa în care mi-am cumpărat o pereche de blugi, în urmă cu un an, am simțit cum cerul îmi cade pur și simplu în cap. Astfel, acțiunile astea ale mele au făcut ca inima să vrea tot mai mult. Iar în cele din urmă am plecat de acasă.

— E nevoie de foarte mult curaj pentru a face ceea ce ai făcut tu, i-am zis eu (și m-am gândit: eu, cu autocontrolul ăsta al meu, aș fi rămas în

Bnei Brak).

— În final nu a mai fost vorba despre curaj, ci despre lipsa posibilității de a alege, a răspuns ea.

— Poate că așa se întâmplă lucrurile în viață, am zis. Trebuie să suferim, să atingem fundul hăului, pentru a găsi forța necesară schimbării.

— Nu știu, a spus ea nesigură. Sună foarte trist ceea ce spui. Ești mereu atât de pesimist?

Spre marea mea surprindere și în total contrast cu timiditatea care emana din fiecare mișcare a lui Hani, am încheiat seara aceea în pat. Știi, mi-a zis ea în timp ce-și desfăcea părul de culoarea mierii, lăsându-l să-i cadă pe umeri, la școala asta sunt în urmă cu aproximativ cinci ani. Am restanțe la o mulțime de materii.

Nu eram primul ei bărbat. Dar eram primul care îi dăruia plăcere. Cel puțin așa mi-a spus. Indiferent cum ar fi fost, entuziasmul ei era contagios. Indiferent ce am fi făcut, pentru ea era un lucru nou, făcut pentru prima dată: sex oral. Restaurantul de la Ein Kerem Inn. Băncuța izolată de pe stâncă, de la Bet Yanai. Toate aceste locuri „magice“, pentru ea erau magice fără ghilimele. Nu mai văzuse niciodată *Rocky Horror Show* la miezul nopții. Nu știa că Ehud Banai și Meir Banai nu sunt aceeași persoană. Voia ca de revelion să mergem să dansăm la Colosseum. I-am explicat că discoteca aceea era închisă de foarte mulți ani, iar ea mi-a răspuns că știe, dar că citise în ziarele pe care mama ei i le interzicea despre o petrecere la Colosseum, apoi despre o altă petrecere la Colosseum, iar încetul cu încetul se fixase într-o fantasmă, imaginându-și că în noaptea în care ar fi luat parte la o petrecere la Colosseum împreună cu DJ Ilan Ben Shachar (el, și nimeni altcineva) ar fi semnat divorțul definitiv de lumea ortodoxiei.

— Mmm… vezi tu… am putea verifica dacă nu cumva Ilan ben Shachar mixează într-un alt loc în noaptea de Anul Nou, i-am propus eu, iar ea a clătinat din cap cu o tristețe care nu-i era deloc caracteristică și a spus, da, am putea, dar nu ar fi același lucru.

Așa că în noaptea mileniului ne-am îmbrăcat de sărbătoare, am luat cu noi un radio cu CD pe baterii și două difuzoare, împreună cu mai multe hituri ale anilor 80, mixate de Ilan Bar Shachar, și am plecat spre locul în

care pe vremuri se afla Colosseum, pe scara din Piața Atarim, care era murdară și neîngrijită ca întotdeauna, însă pe Hani nu o deranja deloc, pentru că în mintea ei avea o fantasmă cât se poate de limpede, iar ea era hotărâtă s-o transforme în realitate, în cele mai mici detalii.

La ora 23:20 am intrat printr-o fereastră spartă în spațiul întunecos al fostului club, abandonat acum.

La ora 23:25 am conectat boxele la radioul cu CD, iar ea și-a agitat părul acela frumos pe melodia *Girls on Film*, de Duran Duran.

La 23:55 am comutat pe radio, ca să auzim numărătoarea inversă, până la intrarea în noul mileniu.

Exact la miezul nopții ne-am sărutat lung-lung-lung, înconjurați de cabluri electrice, ferestre sparte, tencuială căzută, postere rupte cu Grace Jones și sticle de bere goale, din care nu mai rămăsese nici măcar mirosul.

La 00:30, în timp ce ne îndepărtam de piață, îndreptându-ne spre centrul orașului, i-a telefonat mama ei.

Era un fel de ritual. În fiecare noapte, exact la miezul nopții, mama ei îi dădea telefon și începea s-o insulte, dar în noaptea aceea, ca și cum ar fi intuit, grație instinctului matern, că fiica ei se distra cu adevărat, a folosit un ton realmente mușcător: Ești o curvă, Hani, știi asta? Nu? Atunci spune-mi tu care e diferența dintre tine și o curvă!

— Dar, mamă… a protestat Hani fără vlagă.

— Nu, serios acum, Hani. Explică-mi tu. Te culci cu un bărbat, dormi acasă la el. Dar știi ceva? Ești chiar mai rău decât o curvă, pentru că aia, cel puțin, primește bani în schimbul serviciilor ei. Tu o faci gratis.

— Gata, mamă, ajunge, a implorat-o Hani.

— Să nu-mi spui tu mie că ajunge, a continuat să urle mama. Aud muzică, acolo la tine. Nu ți-e rușine, Hani, să te bucuri de sărbătoarea creștinilor? Știi ceva, poate ar fi mai bine să devii una de-a lor. Băiatul ăla al tău oricum nu e evreu, nu-i așa?

Hani nu i-a răspuns. Nu mai avea nici măcar puterea de a pronunța acel „Ajunge“ de mai devreme. A inspirat doar adânc în telefon, în timp ce mama ei se dezlănțuia fără milă. Până când, în cele din urmă, s-a auzit nelipsitul „Nu mai vreau să știu nimic de tine. Nu te aștepta să te mai sun“, care încheia întotdeauna conversațiile lor nocturne.

— Nu înțeleg, de ce nu i-ai spus că sunt evreu? am întrebat-o după un moment de tăcere.

Păşeam încet, pe străzile cuprinse de vacarm. Dintr-un bloc răsuna un cântec de-al lui Robbie Williams.

— Nu știu, a răspuns Hani abătută.

— Și totuși, am insistat eu, nu înțeleg de ce îi permiți să-ți vorbească astfel. De ce îi răspunzi la telefon?

— Pentru că ăsta e felul ei… de a păstra legătura cu mine. Asta e legătura noastră acum, mi-a explicat Hani.

Melodia lui Robbie Williams se auzea şi din blocul vecin. Ritmată, plină de veselie, triumfală.

Hani s-a întins către mine, fără să tremure sau să plângă.

Îmi pare rău că am stricat seara, a zis.

— Nu ai stricat nimic, i-am răspuns şi am cuprins-o pe după umeri, simțind cum o căldură uşoară îmi inunda încetişor pieptul. Ca şi cum aş fi băut un pahar de vodcă. Nu ştiam prea bine cum să definesc căldura aceea – tristețe? Compasiune? Iubire? Şi nici nu ştiam cât avea să dureze. Însă îmi era teamă că totul se va nărui dacă o voi revedea pe Yaara. Chiar şi într-un context în care am fi fost înconjuraţi de persoane care ar fi vorbit despre nasul Ilanei. Chiar dacă n-aş fi schimbat cu ea nici măcar o vorbă, toată seara.

Gândurile sâcâitoare la Yaara nu au încetat nici după ce am început să ies cu Hani. Din contră, au devenit chiar mai supărătoare. Mă gândeam la Yaara în timp ce o sărutam lung pe Hani la Colosseum. Mă gândeam la Yaara în timp ce stăteam lângă Hani la Ein Kerem Inn. Îmi aduceam aminte cum îmi propusesem să merg acolo cu Yaara, dar nu reuşisem. Mă gândeam la cum m-aş fi simţit dacă în momentul acela lângă mine ar fi fost ea, cu ochii aceia verzi ai ei. Dacă şi-ar fi dat jos ochelarii.

Îmi era ruşine din cauza fantasmelor mele. Şi de faptul că de fiecare dată scoteam din dulap ciorapul desperecheat pe care Yaara îl lăsase la mine. Un ciorap roşu, cu o dungă galbenă. Nu avea nimic deosebit, cu excepția faptului că-i aparţinuse ei, dar lucrul ăsta era de ajuns pentru a trezi în mine ecoul dorinţei de fiecare dată când atingeam materialul acela subțire, feminin, mângâindu-l între degete (iar asta e o perversiune

acceptabilă, pe care sunt dispus să o mărturisesc fără a recurge la protecţia parantezelor. Apoi mai era şi înregistrarea video a nunţii, din care ştiam pe de rost cadrele în care Yaara apărea singură. Mai erau şi scaunele pe care şedeam în timpul întâlnirilor noastre, pe care mă grăbeam să mă aşez imediat ce se ridica ea, pentru a simţi urma pe care o imprima fundul ei pe tapiserie. Şi mai erau şi altele.)

— Îmi pare rău, frate, dar mă tem că de data asta va trebui să vă descurcaţi fără mine, i-am spus lui Amichai.

— Bine, a zis el, fără să-şi ascundă dezamăgirea.

— Să urli şi pentru mine pe piesa *Întunericul coboară asupra mea, întunericul coboară*, bine?

— Voi încerca.

— Şi transmite-i salutările mele Ilanei.

— Tâmpenii, a zis el. Nu-i decât o operaţie estetică. Se internează dimineaţă la nouă, iar după-amiază la cinci e deja acasă.

5

Toţi patru îngropaţi în nisip, doar capetele ni se văd. Ţeasta ţepoasă şi ciufulită a lui Ofir. Capul mare, tuns scurt al lui Churchill. Ţeasta ovală a lui Amichai. Şi capul meu mic, compact. Munciserăm timp de trei ore pe plajă, sub soarele dogoritor de iulie, pentru a ne săpa mormintele, după care ne mai trebuise o jumătate de oră, pentru ca nisipul să se strângă în jurul trupurilor noastre şi să pară că nu mai putem ieşi din ele. Nici nu-mi mai aduc aminte pentru ce fel de articol trebuia Ofir să creeze o reclamă, ca exerciţiu în cadrul cursului de producţie publicitară pe care îl urma la vremea aceea. Asigurări de viaţă? Spray nazal? În orice caz, noi patru primiserăm rolurile unor persoane în pragul morţii (în varianta finală a spotului, Ofir a reuşit să introducă în spot o imagine cu un vultur în zbor, capturată dintr-un film western) şi trebuia să rostim câteva replici, una sau două fraze prin intermediul cărora să ne exprimăm regretul de a nu fi avut îndeajuns de mult timp pentru a face anumite lucruri în timpul vieţii. Nu-mi mai aduc aminte ce am spus eu. Îmi amintesc doar că Amichai trebuia să spună: „O singură femeie. Începând de la vârsta de douăzeci şi doi de ani, nu m-am culcat decât cu o singură femeie. Ce risipă! Ce risipă!“, însă n-a reuşit s-o spună atât de convingător cât ar fi vrut Ofir, aşa încât a fost nevoie să filmăm cadrul respectiv iar şi iar, şi pe mine mă gâdila nasul, mă gâdila de îmi venea s-o iau razna, dar nu mă puteam scărpina, pentru că aveam mâinile îngropate în nisip, iar fotografa, o colegă de şcoală de-a lui Ofir, trecea din când în când de la unul la altul şi ne umplea gurile cu apă minerală, ca să nu ne deshidratăm; apoi am început să simt un fel de răceală neplăcută urcându-mi din tălpi, până spre pulpe şi spre şolduri, şi m-am gândit, poate că asta e răceala morţii, poate că aşa simte omul când moare, şi ce se întâmplă dacă mor acum, în mijlocul exerciţiului ăstuia, după care m-am întristat în clipa în care mi-

am dat seama că asta nu conta prea mult pentru mine, și nu pentru că mi-aș fi dorit să mor, dar în clipa aceea, cu viața mea care nu mergea în nici o direcție, deși poate era mai bine că nu mergea în nici o direcție, chestiunea asta nu mă interesa prea tare.

Din câte se pare, gândurile care îmi treceau prin minte mi se întipăriseră și pe față, pentru că, o săptămână mai târziu, atunci când Ofir și-a prezentat proiectul în fața clasei, profesoara a observat că băieții îngropați în nisip nu păreau deloc în pragul morții, cu excepția celui din stânga imaginii, cel cu capul mic, care, în mod evident, era actor profesionist.

Ofir a fost cel care m-a informat.

— S-a întâmplat ceva îngrozitor, mi-a spus el la telefon. Vocea lui era atât de amară, încât la început nici măcar nu l-am recunoscut.

— Dar cum e posibil? a bolborosit Churchill. Asta nu… asta nu se poate întâmpla.

— A apărut o complicație, ceva extrem de rar… legat de anestezie… un cheag de sânge… i-am spus eu lui Churchill exact ceea ce îmi spusese și Ofir mie.

— Înmormântarea are loc mâine, la ora unu. Ne întâlnim la intrarea în cimitirul din Haifa, m-a anunțat Ofir două ore mai târziu.

— Pot să-l sun pe Amichai? am întrebat. Răspunde la telefon acum?

— Nu vorbește. Și nu doar cu noi, nu vorbește cu nimeni, i-am explicat eu lui Churchill. Fratele Ilanei se ocupă de toate, și tot el îl ține la curent pe Ofir.

— Te aștept mâine la doisprezece, mi-a spus Ofir. E posibil să vin singur. Maria nu… Maria s-a prăbușit în clipa în care a aflat. Nu știu dacă va fi în stare să-și revină până mâine.

— Tocmai am ajuns la Hedera, voi unde sunteți? m-au întrebat Churchill și Yaara, telefonându-mi de pe autostradă.

— Chiar acum am plecat din Michmoret, am răspuns eu. Vom ajunge curând după voi.

— Atunci putem să ne oprim la intrarea în Haifa, să cumpărăm câte ceva. Ce se duce la o înmormântare? a întrebat Churchill.

Ofir ședea pe bancheta din spate a mașinii mele, alături de Maria, care se hotărâse în cele din urmă să ne însoțească și care din clipa în care urcase în mașină căzuse pradă unui plânset disperat. Să cumpere flori, mi-a spui Ofir, plecându-se în față, către mine, un buchet mare de flori. Iar după un lung moment de tăcere, a adăugat: Auzi, nu ți se pare și ție că toate mașinile de pe autostradă se îndreaptă spre înmormântarea Ilanei?

Amichai nu a spus nici măcar un cuvânt în timpul înmormântării. L-am încercuit din toate părțile, lăsându-l descoperit doar în față, acolo unde se afla mormântul. Ofir îi ținea o mână pe umărul drept, Churchill își pusese o mână pe umărul lui stâng, iar eu îl susțineam din spate. În cimitirul plin de chiparoși de la malul mării se afla o groază de lume. Îi recunoșteam pe câţiva. Afară era o vreme ciudată. Cald și umed. Ca în America de Sud. La stânga mormântului deschis al Ilanei se afla altul, cu o piatră funerară în formă de chitară, iar eu m-am gândit că ăsta era un lucru bun, pentru că astfel Amichai va putea găsi cu ușurință mormântul soției sale chiar și după douăzeci de ani. Bunicul meu este înmormântat în cimitirul din Holon, iar atunci când mergem acolo pentru celebrarea anuală, ne ia ore întregi până găsim mormântul, iar anul trecut bunica a leșinat în timpul acestei căutări, așa că, în cele din urmă, întreaga ceremonie a fost anulată. Aș vrea să plâng acum, mă gândeam în timp ce cantorul înălța spre ceruri rugăciunea pentru sufletul celei decedate, și mi-am adus aminte că Amichai îmi mărturisise că dintre noi, toți prietenii lui, eu fusesem preferatul ei. Nu înțelesesem niciodată de ce. Ce făcusem pentru a-i câștiga afecțiunea, având în vedere faptul că nu purtaserăm nici o conversație mai lungă de cinci minute. Poate datoram acest lucru jurnalului pe care îl ținusem pentru ea cu câțiva ani în urmă. Făcea o cercetare pe tema *Gânduri depresive în viața de zi cu zi* și ne rugase pe toți să ținem un jurnal timp de o săptămână, în care să ne notăm cele mai ascunse gânduri. Am nevoie de voluntari pentru proiectul de cercetare, ne-a spus ea, intrând în sufragerie cu un teanc de hârtii pe care erau trecute instrucțiunile. Cu toții am luat foile cu instrucțiuni, dar în cele din urmă eu

am fost singurul care a scris cu adevărat. Nu mai ţinusem un jurnal de la vârsta de zece ani – atunci când scriam şi în engleză, şi în ebraică, cu gândul de a-mi impresiona eventualii lectori cu competenţele mele lingvistice –, dar în clipa în care am pus creionul pe hârtie, cuvintele au început să curgă cu o uşurinţă surprinzătoare. Asta se întâmpla la numai câteva luni după întoarcerea din călătoria în America de Sud, pe care o făcusem împreună cu Churchill, şi încă sufeream din cauza diferenţei de fus orar. Nu mă înfăşurasem încă în toate straturile astea de tristeţe şi amărăciune care te ajută să accepţi micile compromisuri ale vieţii. Aşa că am scris despre acest lucru. Şi despre senzaţia permanentă de oprimare care mă însoţeşte chiar şi în cele mai calde momente petrecute alături de prieteni. Şi despre serile de vineri, în care luam masa împreună cu familia, când nu se vorbea aproape deloc despre chestiuni personale, în ciuda faptului că atmosfera era una cât se poate de plăcută. Şi despre faptul că încă – asta se întâmpla înainte de Yaara – nu am iubit niciodată cu adevărat o femeie. Ce se va alege de mine?

Am notat acolo şi gânduri mai puţin importante. Gândurile cele mai stupide. Ca, de exemplu: de ce prezentatorilor de televiziune nu le vine niciodată să strănute în timpul transmisiunilor directe? Sau: cum se face că sub nisipul de la malul mării se află apă? Şi, de asemenea: oare toţi oamenii, la fel ca mine, au fantezii masturbatorii detaliate, sau se mulţumesc cu un tablou general?

Nu am ascuns absolut nimic. Nici măcar numele nu mi l-am ascuns. Nu mă deranja faptul că Ilana avea să citească totul. Poate chiar îmi doream puţin s-o facă.

„Era înăuntrul tău ceva care-i făcea pe ceilalţi oameni să se deschidă faţă de tine“, a spus una dintre elevele sale. Citea de pe o foaie, încet, cuvinte alese cu multă grijă, însă după ce a rostit fraza aceea s-a deschis pe neaşteptate, asemenea unui nor. A izbucnit în lacrimi şi nu a mai reuşit să se oprească şi să continue.

După ea a vorbit fratele cel mare al Ilanei. Se referea la ea ca şi cum ar fi fost încă în viaţă, povestind că, deşi el fusese cel mai mare dintre fraţi, Ilana a avut mereu grijă de el, iar acum o implora să continue să-l protejeze în continuare, de acolo, de sus.

Şi mama ei s-a ridicat pentru a lua cuvântul. Dar asemănarea dintre ea şi Ilana era atât de izbitoare – silueta prelungă, trăsăturile, nasul – încât nu reuşeam să mă concentrez asupra cuvintelor pe care le rostea. Numai câteva cuvinte, disparate, au ajuns până la urechile mele: comoara mamei tale… rod al iubirii… în iubire te vei întoarce… ca atunci… când erai micuţă… pentru că nu ţi-am spus niciodată… sufletul tău…

Apoi s-a oprit şi s-a cufundat în tăcere. Câţiva oameni şi-au întors privirile către Amichai, din partea căruia se aşteptau la un discurs, însă el nici măcar n-a deschis gura. Nici în momentul acela, nici în cele şapte zile de *shiva*, săptămâna de doliu care s-a desfăşurat în casa părinţilor Ilanei, la Haifa. Stătea pe un scaun din plastic negru, mereu acelaşi, cu ochii în gol. Dacă cineva îi vorbea, nu răspundea niciodată. Din când în când dădea aprobator din cap. Dar de cele mai multe ori nu avea nici un fel de reacţie.

Tăcerea lui avea ceva înfricoşător. Poate tocmai pentru că era vorba despre Amichai, omul cu iniţiativele pline de veselie, omul gândurilor pozitive. Omul care dansa în cel mai ciudat mod posibil, fără să-i pese câtuşi de puţin de acest lucru. Omul care convingea tineri de treizeci de ani, sănătoşi ca nişte tauri, să-şi facă asigurări la Inimi Sănătoase, şi asta doar pentru că reuşea să le trezească încrederea.

— E în stare de şoc, a zis Churchill. Reacţia lui îmi aminteşte de aceea a inculpaţilor în clipa în care li se aduce la cunoştinţă că au fost condamnaţi la închisoare pe viaţă.

— A luat asupra lui toată vina, şi-a dat cu părerea Ofir. El a fost împotriva acestei intervenţii, sigur vă aduceţi aminte. Ca să nu mai spunem că tatăl lui a murit când el era doar un copil. Nu a avut niciodată ocazia să-l plângă cu adevărat. Poate că acum…

— Voi nu înţelegeţi, a intervenit Maria. Voi nu aţi fost atât de apropiaţi de Ilana… poate că tocmai de aceea vă e greu să înţelegeţi… dar el chiar a iubit-o. Dragostea lor era uriaşă şi frumoasă. Eu… eu niciodată în viaţa mea… nu am mai văzut un bărbat atât de îndrăgostit de soţia lui.

Ofir şi-a aşezat o mână pe umărul Mariei. Ea nu a dat la o parte mâna lui, dar nici nu s-a lăsat mângâiată.

Trupul ei a rămas încremenit. Refuza să se lase consolat.

În timpul săptămânii de doliu, n-am văzut-o mai deloc. Nimeni nu-i

ceruse asta, dar ea şi-a asumat de bunăvoie sarcina îngrijirii gemenilor. Vorbea cu ei. Le explica ce se întâmplase, atât cât era posibil. Îi mângâia, în îmbrăţişa şi îi masa. Îi îmbrăca, îi dezbrăca, îi hrănea. Şi-a anulat toate programările de la clinică, se trezea în fiecare dimineaţă la ora şase, la Michmoret, pentru a ajunge la Haifa la ora şapte şi un sfert, pentru a-i pregăti şi pentru a-i scoate puţin afară, la mare, în parc sau la centrul comercial, deoarece copiilor mici nu le face bine să-şi petreacă zilele aşezaţi pe scaune din plastic, negre.

La început, familia Ilanei n-a ştiut cum să gestioneze toată această generozitate a Mariei. Dar Amichai le-a dat de înţeles, printr-o privire fulgerătoare, că soluţia aceasta era foarte bună pentru ei. Nu era dispus să discute despre acest lucru. Prin urmare au fost obligaţi să accepte alegerea lui şi să le explice musafirilor că femeia aceea mare şi blondă era „o bună prietenă a Ilanei, de care copiii sunt foarte legaţi“.

În ceea ce-l priveşte pe Ofir, el nu era tocmai convins că aceea era cea mai bună soluţie. Nu eşti obligată să faci asta, îi repeta el neîncetat. Până când, într-o dimineaţă, în timp ce încerca s-o convingă să renunţe, măcar pentru o singură zi, la călătoria la Haifa, pentru a se odihni şi a se ocupa puţin de clinică, Maria a răbufnit. Tu nu înţelegi nimic, i-a urlat în faţă. Nu înţelegi nimic!

— Ce? Ce nu înţeleg? a întrebat Ofir speriat. Nu o mai auzise urlând niciodată până atunci.

— Vreau să mor, i-a explicat Maria pe un ton ciudat, glacial. Vreau să mor, Ofi. Iar unicul motiv pentru care n-o fac sunt copiii. Ei au nevoie de mine, iar eu voi rămâne în viaţă până în clipa în care tatăl lor îşi va veni în fire. După care nu ştiu ce se va întâmpla, înţelegi? Nu ştiu dacă mai vreau să trăiesc.

De două ori în timpul săptămânii de doliu, Amichai a reuşit să iasă din durerea profundă, copleşitoare în care se cufundase.

Prima dată s-a întâmplat în clipa în care şi-a făcut apariţia Shachar Cohen. Shachar Cohen a fost prieten cu noi până am plecat în armată. Când a intrat în carceră pentru că şi-a uitat arma într-o staţie de autobuz, ne-am întâlnit cu toţii şi ne-am dus să-l vizităm, însă curând după aceea a fost eliberat din motive medicale şi a plecat la Londra, să studieze dreptul.

Cel puțin asta ne-a spus sora lui, care a rămas în Haifa. El în schimb a tăiat orice legătură cu noi. Nici o scrisoare, nici un telefon, nici măcar un mail. Mama lui Ofir ne-a povestit însă că l-ar fi văzut, purtând părul lung și cântând la acordeon, la metroul din Paris. În clipa în care ea l-a salutat s-a făcut că n-o recunoaște. Apoi două alte surse independente au susținut la un moment dat că ar fi fost DJ la un festival la Amsterdam. Pe de altă parte, mai erau și oameni care declarau că tocmai se întorseseră de la Budapesta, unde l-ar fi văzut pe Shachar, sau pe cineva care îi semăna întocmai, trecând prin dreptul gardului care împrejmuiește clădirea Facultății de medicină veterinară. În Galapagos, pe un vapor, eu și Churchill am întâlnit o lesbiană germană de o frumusețe răpitoare, care, când a auzit că suntem din Haifa, ne-a întrebat imediat dacă îl cunoșteam pe Shachar Cohen. Am bâiguit amândoi că da, iar ea ne-a povestit că el era o figură renumită în comunitatea LGBT din Berlin, cânta la bas într-o trupă care făcea cover-uri după piesele formației ABBA, era producător de evenimente culturale și desena postere subversive. I-am explicat că Shachar Cohen e un nume comun în Israel și că era imposibil ca Shachar Cohen pe care-l cunoșteam noi să fie homosexual… n-avea cum… pentru că dacă ar fi fost… sigur am fi mirosit noi ceva… și totuși… vorbea mereu despre sex… sex cu tipe… adică. Nemțoaica ne-a zâmbit cu un aer de superioritate plină de compasiune, care ne-a făcut s-o evităm tot restul călătoriei. Dar la întoarcerea noastră în țară am aflat că Amichai a întâlnit o cunoștință care locuia într-un cartier vecin și care i-a spus că știa pe cineva care susținea că Shachar Cohen ar fi fost în vacanță în Israel cu o vară în urmă și ar fi fost văzut plimbându-se pe plajă, de mână cu un bărbat blond. Exact în clipa în care ascultam aceste vești surprinzătoare și ne aduceam aminte că nu înțeleseserăm niciodată de ce pe pereții din camera lui Shachar Cohen fuseseră lipite patru postere diferite cu Freddy Mercury, a sosit și a mia dovadă, care a zguduit din temelii toate certitudinile noastre. O tipă din Haifa, care lucra împreună cu Churchill la procuratură, plecase pentru a găsi puțină liniște în deșert, la Machtesh Ramon, dar pentru a nu se simți complet singură, și-a luat cu ea și cățelușa de companie. După câteva ore petrecute în soarele dogoritor, delicata cățelușă de oraș a început să aibă convulsii și să vomite, așa că stăpâna a

dat fuga la Mitzpe Ramon. Acolo a fost îndrumată către doctor Luis, veterinarul local. Doar că cel care i-a deschis uşa clinicii a fost nimeni altul decât Shachar Cohen în carne şi oase, dar care a susţinut sus şi tare că nu avea nici cea mai vagă idee cine era acest Shachar Cohen, iar pentru a-mi demonstra acest lucru mi-a arătat diploma lui de absolvire a Facultăţii de Medicină veterinară, eliberată de Universitatea din Torino, pe care scria cu litere mari „Ricardo Luis“. A tratat căţeluşa cu mult profesionalism, iar animalul şi-a revenit în curând. Apoi le-a invitat pe amândouă să înnopteze în apartamentul lui, a atins ca din întâmplare braţul avocatei, după care i-a luat cartea de credit şi i-a menţionat în treacăt despre colecţia de uleiuri aromatice de masaj pe care o avea în baie, cu alte cuvinte, a avut faţă de ea o atitudine vădit heterosexuală.

Entuziasmaţi de ideea de a rezolva enigma Shachar Cohen, a cărei dezlegare părea atât de aproape, ne-am hotărât să acţionăm şi să facem o călătorie până la Mitzpe Ramon. Odată ajunşi acolo, după ce ne-am oprit de cinci ori pe drum, pentru că motorul Broscuţei lui Churchill se supraîncălzea, am descoperit că tânăra avocată nu ne minţise: chiar exista un medic veterinar în Mitzpe Ramon. Şi, în ciuda faptului că în vorbirea lui nu exista nici urmă de accent latin, medicul se numea Ricardo Luis. Dar întâmplarea face că, numai cu câteva zile înainte, trăsese obloanele clinicii şi dispăruse.

Aceasta este o staţiune turistică, ne-au explicat localnicii, fără să pară câtuşi de puţin suspicioşi. Astfel de lucruri se întâmplă mereu. Dar noi eram deja sătui. După călătoria aceea dureroasă la Mitzpe Ramon, am hotărât să-l declarăm pe Shachar Cohen un personaj mitologic. Un simbol. Un ideal. Am abandonat orice încercare de a-l mai găsi vreodată şi am început să-i folosim numele în conversaţiile noastre, aşa cum foloseşti joker-ul într-un joc de cărţi.

— De ce nu ai venit vineri?

— Am fost să beau ceva cu Shachar Cohen.

— Unde eşti? Partida începe în două minute.

— Îmi cer scuze, am fost reţinut de Shachar Cohen.

— Câte persoane au căzut victime atentatului?

— Shachar Cohen şi încă cinci.

Odată cu trecerea timpului și cu introducerea numelui Shachar Cohen în conversațiile noastre, personajul Shachar Cohen s-a îndepărtat din ce în ce mai mult de omul în carne și oase care ni l-a inspirat, până într-atât încât la un moment dat am ajuns să uităm că a existat într-adevăr un băiat real cu acest nume, care chiar ne-a fost prieten într-o anumită perioadă. Din acest motiv, în clipa în care a intrat pe neașteptate pe ușă într-una din zilele săptămânii de doliu, nici măcar Amichai n-a mai reușit să-și ascundă surprinderea totală. Nu a rostit nici un cuvânt, dar sprâncenele i s-au înălțat într-un gest care exprima surpriza autentică.

— Frate, am auzit ce s-a întâmplat și am venit imediat, a zis Shachar Cohen și s-a aplecat pentru a-l îmbrățișa strâns. După care s-a îndreptat către rudele Ilanei și le-a îmbrățișat ca și cum ar fi fost foarte apropiat de fiecare dintre ele, bâiguind fără încetare: Ce nenorocire, ce nenorocire ni s-a întâmplat!

Plângea în hohote.

Apoi s-a așezat, și-a îndreptat cravata deschisă la culoare, și-a netezit haina neagră și a pus câteva întrebări despre Ilana. În principiu, întrebările îi erau adresate lui Amichai, dar, dându-și repede seama că nu va primi răspunsuri, și-a îndreptat atenția către alte persoane. Voia să știe ce anume se întâmplase mai exact. În ce fel se succedaseră evenimentele care conduseseră la moarte. Și, în general, ce fel de persoană fusese Ilana. Oamenii prezenți acolo îi răspundeau bucuroși la întrebări. Oferindu-i toate detaliile. Îi prezentau propriile lor necazuri, ca și cum ar fi fost un reprezentant al autorității locale, sau al legii, și ar fi putut să îndrepte orice nedreptate.

Noi urmăream schimburile de replici. Și încercam să punem cap la cap poveștile pe care le auziserăm despre Shachar Cohen de-a lungul anilor și să le suprapunem peste această imagine nouă, reflectată de haine elegante și de tonul studiat și afectat.

— Dar tu ce mai faci? a întrebat Churchill, cedând primul (dacă n-ar fi întrebat el, aș fi făcut-o eu. Tensiunea devenise de nesuportat).

— Eu… eu sunt bine, a răspuns Shachar Cohen nesigur, bâlbâindu-se ușor, ca și cum nu-i făcea deloc plăcere să vorbească despre el.

— Și unde… adică ce… cu ce te ocupi acum? am întrebat eu.

— Afaceri, a zis el repede.

— Ce fel de afaceri? am insistat eu.

— Internaţionale, a zis el, privind din nou stânjenit către cei prezenţi în încăpere, ca şi cum ar fi încercat să-i convingă că încercam să-l facem să vorbească împotriva voinţei sale.

Dar nu voiam să-l las să scape. Nu aveam nici cea mai vagă intenţie să pierd ocazia de a verifica ce se întâmplase în viaţa lui. Dar chiar în momentul acela salonul s-a umplut de o mulţime de rude venite din nu ştiu ce kibbutz, iar timp de câteva minute nu s-a auzit decât formula „Fie să nu mai cunoaşteţi nicicând durerea“, amestecată cu scrâşnet de scaune trase, menite să ofere câte un loc de şezut fiecăruia dintre membrii neciopliţi ai kibbutzului. În clipa în care gălăgia s-a mai domolit puţin, Shachar Cohen s-a aplecat spre Amichai, spunându-i: Ţi-am adus ceva, dar e jos, în maşină. Poţi veni cu mine o clipă?

Am aşteptat cu toţii, în tensiune maximă, reacţia lui Amichai. Încă de la începutul săptămânii de doliu, nu se mişcase deloc de pe scaunul lui negru, din plastic, aşezat chiar lângă bucătărie. Noaptea dormea pe covorul din salon, refuzând să-şi întindă o saltea. Dar, spre surprinderea noastră, n-a refuzat propunerea lui Shachar Cohen. S-a ridicat în picioare şi a ieşit împreună cu el.

Ne-am grăbit să-i urmăm, curioşi, dar şi îngrijoraţi. Judecând după mersul lui Amichai, părea că picioarele lui fac cu greu faţă pierderii suferite şi că riscă să se prăbuşească dintr-un moment în altul.

Shachar Cohen ne-a condus până la maşina lui, care, în mod surprinzător pentru un om de afaceri de nivel internaţional, era un simplu Subaru Station. A deschis portbagajul, lăsând la vedere un spectacol impresionant pentru ochii noştri: zeci de inhalatoare mici, ambalate în cutiuţe roşii. Îmi aminteau vag de inhalatoarele cu Ventolin. Cu asta te ocupi acum, importi medicamente? l-am întrebat eu.

— Putem spune şi aşa, a răspuns zâmbind Shachar Cohen, cu un aer ştrengăresc. Inhalatoarele astea sunt pline cu gaz ilariant. Sunt în topul tuturor petrecerilor din Europa. În Israel ajung abia acum.

A scos unul dintre inhalatoare din cutiuţa lui şi a zis: Cumpăr unul din ăsta cu doi dolari din Lubliana, după care îl vând cu cincizeci de şekeli la

Tel Aviv.

— Și ce… ce face? Ce efect are? am întrebat eu.

— Încearcă, mi-a zis el. Și mi-a întins un inhalator.

— Nu, mulţumesc, am zis eu, scuzându-mă. Sufăr de astm.

— Eu prefer substanţele naturale în ultima vreme, s-a grăbit să adauge Ofir.

— Aș încerca eu cu plăcere… a continuat Churchill cu tristeţe. Dar acum lucrez pentru procuratură și… suntem în mijlocul străzii… și… afacerea asta nu e sută la sută legală, nu-i așa?

Amichai a întins mâna, pentru a lua inhalatorul.

— Trage scurt de trei ori, l-a instruit Shachar Cohen. Apoi pauză. După care tragi din nou, de data asta lung, în plămâni.

Amichai a făcut întocmai cum i s-a spus. Noi aşteptam cu sufletul la gură, dar timpul trecea, iar cutele adânci pe care doliul le săpase în pielea feţei lui nu păreau să se risipească.

Shachar Cohen nu s-a dat însă bătut. Ce simţi? Nu ţi se învârte puţin capul? l-a întrebat el, iar Amichai a încuviinţat. Se întâmplă adesea când încerci asta pentru prima dată, creierul are nevoie de timp pentru a se obișnui cu noua substanță. Mai ia-ţi unul și încearcă peste două ore. În cele din urmă va funcţiona sigur. Nu ţi se va întâmpla nimic rău.

Amichai a luat câte un inhalator în fiecare mână și a mulţumit printr-o mișcare a capului.

Shachar Cohen a scos o carte de vizită din bordul doldora al maşinii şi a încercuit unul dintre numerele de telefon trecute acolo. Ăsta e numărul meu personal, i-a zis el lui Amichai, urcând pe neașteptate în maşină. Sună-mă dacă ai vreo problemă. Iar voi, băieţi, a zis, întorcându-se spre noi prin fereastra maşinii, nu fiţi proşti, haideţi să rămânem în legătură.

După câteva zile, l-am sunat să ne plângem de faptul că Amichai continua să nu râdă. O voce metalică ne-a anunţat că numărul respectiv fusese dezactivat.

Câteva luni mai târziu, în ziar a apărut fotografia unui bărbat care semăna cu el cum seamănă două picături de apă, iar articolul care o însoţea informa asupra faptului că medicul veterinar Ricardo Luis fusese

acuzat de comerţ ilegal de substanţe medicinale şi, ulterior, condamnat la doi ani de închisoare cu executare.

Şase luni mai târziu, Amichai a primit o carte poştală pe care era lipit un timbru din Sidney, Australia. Cu scrisul ăla întortocheat pe care i-l cunoşteam din liceu, Shachar Cohen îi scria că se gândeşte adesea la el şi speră că-i este mai bine. Transmite-le prietenilor mei că îmi e dor de ei, scria el în final. Pe curând.

A doua oară când Amichai s-a ridicat de pe scaunul lui a fost la sosirea lui Sadat.

În ziua aceea avusese loc un atentat. Al treilea în decursul unei singure săptămâni. Musafirii care veneau în vizită aduceau cu ei nu doar vorbe de alinare şi condoleanţe, ci şi relatări la zi ale numărului de victime şi ale progresului demersurilor legate de prinderea teroriştilor responsabili pentru atacuri.

Astfel că, în momentul în care a intrat Sadat – aplecat de spate, cu obrajii supţi, cu ochii înspăimântaţi – reacţia instinctuală a tuturor celor prezenţi a fost aceea de a lua poziţie de drepţi, asemenea unui pluton în stare de alertă.

Suspiciunea a crescut în clipa în care Sadat, fără să strângă mâna, aşa cum se obişnuieşte în astfel de situaţii, nici lui Amichai, nici vreunui alt membru al familiei, s-a aşezat pe unul dintre scaune, rămânând complet nemişcat şi privindu-şi fix picioarele, fără să scoată nici măcar o vorbă.

— Îmi cer scuze pentru faptul că îmi permit să vă întreb, dar cine… cine sunteţi, domnule? a îndrăznit Yaara să întrebe. Vocea ei avea un uşor tremur.

— Eu… îmi pare rău… eu… aceasta este familia doamnei Ilana, nu-i aşa? Eu… la punctul de control… am auzit de la prietenele ei ce s-a întâmplat… şi am zis… trebuie să merg… să vorbesc… ele mi-au dat adresa…

— Cum vă numiţi? a întrebat Churchill. Vorbea pe un ton agresiv, ca şi cum ar fi interogat un martor.

— Mă scuzaţi… nu m-am prezentat… mă numesc… Sadat.

— Şi numele de familie?

— Ce anume? A… Sadat Huriah.

— Şi care a fost relaţia ta cu Ilana, Sadat? s-a grăbit să întrebe Yaara, înainte ca Churchill să intervină din nou pe tonul ăla al lui (şi i-a pus o mână pe genunchi, încercând să-l liniştească).

— Eu, nu e nici o relaţie… a zis Sadat, mutându-şi privirea dinspre Churchill către ea, uşurat, adică… am avut o relaţie… nu suntem prieteni sau ceva… nu… doar că odată… Ilana m-a ajutat, m-a ajutat foarte mult.

Musafirii din sufragerie şi-au tras scaunele negre mai aproape, ca să audă mai bine. Cei care fuseseră însărcinaţi cu treburi la bucătărie şi-au abandonat lucrul pentru a veni în salon. Până şi Amichai s-a aplecat înainte.

— Ar fi trebuit… Sadat a început să vorbească, după care s-a oprit, încercând să-şi găsească cuvintele. Eu… sunt bolnav de cancer… da. Trebuia să ajung la tratament… într-un spital din Israel. Numai în Israel sunt medicamente. Iar armata mă lasă să ies doar o lună sau două. După care, într-o zi, ajung la punctul de control şi soldatul nu mă mai lasă să trec. De ce? Vărul meu din Gaza era implicat în activităţi ostile. Aşa că e convocat de autorităţi. Iar soldatul îmi spune că din cauza asta mie nu mi se permite să ies. Merge la superior. Şi superiorul zice că nu. Şi astfel trec trei săptămâni, iar eu merg la punctul de control în fiecare zi, şi în fiecare zi mi se refuză intrarea în Israel. De câteva ori dorm în furgoneta muncitorilor. Alteori dorm direct pe pământ, lângă punctul de control. Ca să fiu primul la rând dimineaţa. Dar tot nu mă lasă să trec. Între timp, cancerul se întinde. Până când Ilana… Ilana apare acolo. Mă vede… Îmi dă o sticlă de apă… să beau… mă întreabă ce s-a întâmplat… Eu îi răspund… iar ea zice că se va ocupa de asta… şi s-a ocupat într-adevăr.

— În ce fel? a întrebat Churchill. În ce fel s-a ocupat de chestiunea asta?

Tonul vocii lui Churchill devenise mai puţin inchizitorial şi mult mai interesat decât înainte.

— Nu ştiu… Într-o zi m-am dus din nou la punctul de control şi mi s-a spus că este totul în regulă. Şi că ea mă va duce personal la spital.

— Care ea? Ilana te-a dus personal la spital?

— Da… ea… ea mi-a spus că… s-a interesat la tribunal şi că este interzis să facă aşa ceva… ba mai mult decât atât… le-a spus… că îşi

asumă responsabilitatea de a mă duce la spital şi de a mă aduce personal înapoi în aceeaşi zi.

— Tu cunoşteai povestea asta, Amichai? a întrebat Churchill.

Amichai nu a scos nici o vorbă. Nici da, nici nu.

Sadat l-a privit cu atenţie pe Amichai.

— Tu eşti Ami… Îmi aduc aminte că ea vorbea cu tine la telefon… în timp ce călătoream împreună… iar tu… *yaani*… tu eşti soţul ei?

Amichai a dat din cap în semn că da.

— Tu… tu ai o soţie… cu totul specială… asta e motivul pentru care eu… astăzi nu m-am dus la spital… am venit aici… ca să ştii… că ea a fost pentru mine… şi nu doar pentru mine… pentru mulţi alţii… ca un înger.

Amichai tăcea. În ochii lui strălucea lumina aceea care prevestea plânsul.

Apoi s-a ridicat de pe scaun, s-a apropiat de Sadat şi s-a agăţat de umerii lui. A izbucnit într-un hohot de plâns disperat, emoţionant, şi a continuat să tremure în braţele lui, fără să scoată un cuvânt, vreme îndelungată.

— Am avut tot timpul senzaţia că nimic nu este real, a spus Yaara mai târziu. Arabul acela… apărut aşa, din senin. Parcă am fi fost într-un film.

— În orice caz, săptămâna de doliu are ceva… am continuat eu. Dar nu am găsit cuvântul potrivit.

— Da, a încuviinţat ea.

O luasem cu mine la întoarcerea la Tel Aviv. Venise la Haifa cu Churchill, dar, după numai o jumătate de oră, el fusese chemat de urgenţă la procuratură, fiindcă unul dintre martorii principali ai acuzării hotărâse să-şi schimbe declaraţia.

M-a întrebat, de faţă cu toată lumea: Mă poţi lua şi pe mine?, iar eu n-am vrut s-o refuz aşa, de faţă cu toţi. Prin urmare, la orele cinci după-amiaza am ieşit împreună din casa îndoliată, iar ea s-a oprit pentru o clipă în uşa blocului, pentru a-şi schimba ochelarii de vedere cu cei cu lentile de soare şi de vedere, şi eu m-am oprit împreună cu ea, obişnuit cu schimbarea aceasta, zâmbindu-i, după care ea mi-a răspuns tot printr-un

zâmbet, şi amândoi ştiam de ce. Muşchii gurii mele au rămas tensionaţi până în clipa în care am ajuns la maşină, unde i-am deschis portiera ca un adevărat cavaler, cu cheia, deşi aş fi putut s-o deschid din telecomandă, de la distanţă. Înăuntru, în timp ce mă aplecam pentru a debloca frâna de mână, i-am cerut scuze, şi cu toate astea, în ciuda faptului că şi-a mişcat piciorul, palma mea i-a atins coapsa. După care mi-am mai cerut o dată scuze.

Coboram încetişor pe strada Freud, iar în timp ce înaintam priveam marea. De pe Carmel, marea pare de-a dreptul enormă, ceea ce-ţi aduce aminte că pământul ocupă doar o pătrime din Terra. Soarele nu apusese încă, dar se pregătea s-o facă. Pe cer nu se vedea nici un nor. M-am gândit că trecuseră deja doi ani de când nu mai fusesem singur cu Yaara şi că, în ciuda faptului că-şi schimbase parfumul, mirosul care răzbătea dincolo de el rămăsese acelaşi. Un miros de curat.

Am rămas aşa, tăcuţi, până am ajuns la palmierii din Atlit.

Apoi ea a vorbit despre arab. Despre faptul că ceea ce se întâmplase era absolut teribil. Timp de câţiva ani simţiserăm că puteam spera la o schimbare, dar acum eram cu toţii prizonierii aceluiaşi cerc vicios. Iar lucrul cu adevărat îngrozitor era acela că nimănui nu-i mai păsa.

Pentru o secundă, mi-am adus aminte de ce s-a întâmplat în Teritorii la blestematul de Campionat Mondial din 1990, şi am zis: Nu cred că nu-i pasă nimănui, dar nimeni nu mai ştie cum să gestioneze situaţia, aşa toată lumea preferă să se spele pe mâini.

Ea a răspuns: Se infiltrează. Noi ne prefacem că nu se întâmplă nimic, dar lucrurile astea se infiltrează şi ies apoi la suprafaţă în tot felul de situaţii.

Şi atunci m-am gândit la un articol pe care îl traduceam în perioada aceea, referitor la refuzul oamenilor de ştiinţă sovietici de a accepta existenţa cromozomilor. Autorul articolului susţinea că oamenii de ştiinţă sovietici ignoraseră vreme de decenii întregi existenţa cromozomilor, deoarece genetica nu se potrivea liniei impuse de doctrina stalinistă, care susţinea faptul că mediul, şi nu zestrea genetică, reprezintă cauza unică a schimbărilor care intervin în natura umană. Am jonglat cu ideea de a aduce în discuţie articolul în cauză, dar nu ştiam cum anume aş fi putut să-

l leg de conversaţia noastră.

Aşa că am tăcut.

Dar Yaara a zis: Uneori nu înţeleg, de ce oare ne încăpăţânăm să rămânem în locul ăsta blestemat? De ce nu ne mutăm într-o ţară mai normală?

— Pentru că… aici sunt prietenii noştri, mi-a ieşit pur şi simplu răspunsul.

— Da… dar când aud de cazuri precum acela al lui Sadat… mă întreb… dacă prietenii reprezintă un motiv suficient.

— Nu ştiu, am răspuns eu, şi asta pentru că într-adevăr nu ştiam.

Dar Yaara a zis: Noroc că există oameni precum Ilana, care ne salvează onoarea. După care a adăugat: Simt că mi-am ratat şansa în privinţa ei, nu am cunoscut-o deloc. Nu ştiu, am avut mereu impresia că nu mă suportă.

— Chiar nu te suporta, am zis eu.

Şi am izbucnit amândoi în râs.

Şi am tăcut amândoi.

Şi am simţit lucrul acela începând să mi se umfle înăuntrul pieptului.

Iar după intersecţia de la Zikron Yakov, ea a spus: Uitasem cât e de plăcut să merg cu tine cu maşina. Conduci atât de liniştit. Când la volan se află prietenul tău, toţi muşchii corpului meu se contractă. Are obiceiul ăsta…

— De a frâna mereu în ultima clipă, am completat eu.

— În ultima milisecundă a ultimei milisecunde, a zis ea zâmbind.

— E foarte ocupat în ultima vreme, nu-i aşa? am întrebat-o eu, încercând să duc discuţia spre subiectul hai-să-ne-plângem-de-Churchill.

— Da, a zis ea, foindu-se în scaun. Cazul ăsta l-a absorbit complet.

— Bine, dar cazul ăsta chiar e foarte important, nu-i aşa? este vorba despre schimbarea destinaţiei de folosinţă a unor terenuri, plus scandalul de corupţie sexuală. Fiecare dintre speţe reprezintă un caz în sine.

— Da, numai că… nu ştiu.

— Ce anume? am întrebat-o, privind-o lung.

— Uită-te la drum! mi-a ordonat ea.

— Atunci nu mai fi atât de frumoasă, aproape că am lăsat să-mi scape vechea replică, de pe vremea când eram încă împreună.

— Uneori mi se pare… a continuat ea, ştii, biletelele alea pe care le-aţi scris la Campionatul Mondial… El mi-a spus care a fost prima lui dorinţă.

— Ei bine?

— Ți se va părea stupid, însă uneori am impresia că e obsedat de ideea de a reuși să-și împlinească această primă dorință înainte de următorul Campionat Mondial. Ba chiar a și spus-o, de mai multe ori: dacă nu reușesc să fac ceea ce mi-am propus, pentru mine va fi o mare deziluzie.

— Dar așa se obține succesul în viață, nu crezi? Ne propunem un țel, după care ne străduim să-l atingem.

— Da, a zis ea, întorcându-se către fereastră, dar tot o obsesie rămâne.

Tocmai treceam de Hedera, când am mai încetinit puțin. Pentru că nu voiam ca drumul acela să se termine atât de repede.

Tăcea și privea pe fereastră, în beznă.

— Obsesie e numele unui parfum, am zis eu.

— Ce anume? a întrebat ea, întorcând capul spre mine.

— Era o carte cu titlul *Obsesie e numele unui parfum.*

— Ai citit-o?

— Nu, îmi aduc aminte doar titlul.

S-a întors din nou către fereastră.

Ce prost sunt, m-am torturat singur. Credeam că ea își va aminti. Eram odată împreună pe Sinai și jucam un fel de joc. Unul dintre noi spunea titlul unei cărţi, iar celălalt trebuia să răspundă spunând un alt titlu, care începea cu litera cu care se termina titlul precedent. Ar fi putut să răspundă *Odiseea*, dar ea uitase de jocul nostru.

— Sunteți niște supertipi din Haifa, a zis ea pe neașteptate (mașina tocmai trecuse prin punctul, imediat după Hedera, din care Tel Aviv-ul e mai aproape de Haifa).

— Cum adică? Ce vrei să spui? am întrebat eu pe un ton defensiv.

— Ideea asta a voastră… cu biletele… la Campionatul Mondial… și felul în care vă purtaţi acum… cu Amichai… numai voi, cei din Haifa, puteți să faceți așa ceva.

— Încearcă să fii mai clară, te rog, ce vrei să spui prin „din Haifa“?

— Nu știu, a bătut în retragere Yaara. Abia la Netanya, când deja începusem să cred că a uitat, a adăugat: Vouă vă pasă.

— Ce?

— Voiai să-ţi explic ce înţeleg prin „băieţi din Haifa“. Prin urmare, iată definiţia: vă pasă unul de celălalt. Şi e ceva primitiv în lucrul ăsta, ştii, ceva demodat. În ziua de azi, nimănui nu-i mai pasă cu adevărat de nimic. Exceptând poate banii.

— Bun, dar asta e o generalizare crasă. Şi la Ierusalim există oameni cărora le pasă.

— Nu, asta e o chestie specifică doar băieţilor din Haifa. Şi ştii ceva? De fapt e vorba doar despre voi patru. Lumea din jurul vostru devine din ce în ce mai cinică şi mai violentă, iar voi reuşiţi să menţineţi în picioare compania asta a voastră, în care vă pasă atât de mult unuia de celălalt.

— Dar asta e chiar definiţia prieteniei, nu-i aşa? O oază care ne permite să uităm deşertul din jur… sau… o plută care îşi ţine scândurile laolaltă. Ori… o ţară mititică, înconjurată de duşmani. Nu crezi?

— N-am nici cea mai vagă idee, a zis Yaara. Ştii doar că nu am avut niciodată prieteni.

N-am mai zis nimic, şi am schimbat postul de radio. Ştiam exact unde anume ducea replica ei, nu-am-avut-niciodată-prieteni, şi nu aveam de gând să redeschid aceeaşi conversaţie, în care eu minţeam, susţinând că, dacă nu avusese nici un alt prieten cu excepţia iubiţilor, acest lucru se datora cu certitudine lipsei de noroc, deşi ştiam amândoi foarte bine că ea nu era pregătită pentru a-şi asuma devotamentul necesar unei prietenii cu o persoană care nu era îndrăgostită de ea.

— Spune-mi, a zis ea, întorcându-şi întreg trupul către mine, după un scurt moment de tăcere (în maşină se simţea un miros puternic de citrice, deşi ferestrele erau închise), tu ce ai scris?

— Unde? am întrebat eu, făcând pe prostul.

— În biletul ăla de la Campionatul Mondial. Care era dorinţa ta?

— Churchill nu ţi-a povestit niciodată?

— N-am reuşit să scot nimic de la el în privinţa asta.

— Atunci nu vei reuşi să scoţi nimic nici de la mine, am zis şi am apăsat pedala de acceleraţie.

— Bine atunci, a zis ea cu obişnuita-i delicateţe, pe care o cunoşteam atât de bine. Nu-mi spune nimic, dacă nu vrei. Eram pur şi simplu

curioasă… vorbeşti atât de puţin despre tine. Acum mă gândeam… ştii ceva… spune-mi doar… dorinţa pe care ţi-ai pus-o atunci… te apropii de împlinirea ei? Crezi că se va îndeplini vreodată?

— Chiar din contră, cu fiecare zi care trece sunt tot mai departe de împlinirea ei, am zis.

— Cât de trist… îmi pare foarte rău să aud asta, a spus ea. După care m-a atins cu delicateţe pe umăr şi a zâmbit: dar mai e încă mult timp până la viitorul Campionat Mondial, nu-i aşa?

— Da, aproape doi ani.

— Cine ştie ce se poate întâmpla până atunci?!

— Cine ştie, am repetat cuvintele ei, conducând în continuare. Umărul pe care mi-l atinsese mă ardea. Şi a continuat să mă ardă, ca şi cum m-ar fi ars soarele, până în clipa în care am ajuns la Tel Aviv. În apartamentul lor.

— N-ai mai fost niciodată la noi, a întrebat-declarat ea.

— Nu, n-am avut niciodată ocazia, am zis eu, gândindu-mă că şi fără să fi pus vreodată piciorul în casa lor, ştiam exact cum anume arăta apartamentul acela: pe peretele din salon era atârnată pânza aceea roşie pe care o adusese din Bolivia şi pe care o cărase cu el dintr-un apartament în altul. Într-un colţ, măsuţa de machiaj a Yaarei, despre care nu se ştie cum anume reuşeşte să susţină o greutate atât de mare. Deasupra ei, vechi pliante cu programe ale unor piese de teatru londoneze, pe care ea le colecţiona. Un alt colţ era ocupat de câteva plante aflate într-o stare jalnică (el cumpără mereu plante pentru a-şi decora apartamentele, dar apoi nu are chef să le îngrijească). În frigiderul lor găseşti Coca-Cola Light, Diet Sprite şi brânză maturată degresată, fiindcă lui îi e mereu frică să nu se îngraşe, aşa cum i s-a întâmplat tatălui său în ultimii ani. În dulăpiorul cu medicamente aveau o cutiuţă cu somnifere, pentru că ea se teme că nu va reuşi să adoarmă seara. Au un singur televizor, micuţ, deoarece el susţine că televizoarele mari sunt un lux indecent. Deasupra televizorului se află o fotografie mare a Londrei, pentru că ea a locuit acolo împreună cu părinţii ei pe vremea când era mică şi pentru că intenţionează să se întoarcă acolo, să studieze, dar asta abia după ce va fi reuşit să pună deoparte nouăzeci şi unu de mii de dolari. În dormitor au un pat enorm, aşa cum îi place ei. Sub pat, lângă papucii lui mari, gigantici,

sunt aranjate încălţările ei micuţe, delicate. Iar prin cearşafurile albe, bine călcate, se simte mirosul Yaarei, mirosul pielii ei, al părului ei, al transpiraţiei ei şi al fluidelor ei…

— Vrei să urci, să bei ceva? a întrebat ea, întrerupându-mi şirul gândurilor. Tonul vocii ei nu exprima altceva decât politeţe.

Da, m-am gândit. Vreau să urc. Sigur că vreau să urc. Şi să-ţi simt coapsa lipită de a mea. Cu putere. Şi să-ţi dau un sărut uşor pe ceafă. Exact în punctul în care se termină spina dorsală. Iar apoi, odată ajunşi în casă, să-mi afund nasul în părul tău şi să te adulmec, să te adulmec până când mirosul tău devine gust, după care, stând mereu în spatele tău, să deschei nasturii cămăşii tale fine. Pe primii doi încet de tot, iar pe ceilalţi să-i rup cu forţă. Pentru că nu se mai poate. Pentru că nu mai pot nu mai pot nu mai pot…

— Nu, mulţumesc, am răspuns. Cred că ar fi mai bine să merg acasă.

(Odată, în timpul unei excursii cu clasa, am scris pe spatele unei fete. Mi-am plimbat degetele pe cămaşa ei subţire şi am scris – literă cu literă – numele ei. Nu am avut curaj să scriu adevărul.)

Eram încă pe drum când am sunat-o pe Hani şi, în timp ce îi căutam numărul de telefon, ştiam că era o greşeală. Că nu era momentul potrivit. Dar oricum i-am propus să vină la mine. Iar ea acceptat, ca de obicei. Două ciocănituri ezitante în uşă, ca de obicei, deşi îi spusesem de o mie de ori că poate să intre fără să bată. I-am deschis. Iat-o stând acolo, cu frumosul ei păr desfăcut pe umeri, aşa cum îmi place mie. Şi un decolteu laic, adânc. Se aştepta să o iau în braţe. Aşa că am îmbrăţişat-o. Cu putere. Tocmai pentru că nu simţeam nimic, am îmbrăţişat-o cu putere. Iar ea a zis: Doamne, şi numai pentru o îmbrăţişare ca asta merită să renunţi la religie. Brusc, expresia aceea, „a renunţa la religie“, m-a deranjat foarte tare. De ce trebuia să vorbească astfel? Dintr-odată, totul mă deranja la ea. Limbajul ei îngrijit. Ochii ei mari, ingenui. Visele ei transparente, pline de nostalgie, pe care le avea noaptea despre mama ei şi pe care mă ruga să i le interpretez dimineaţa. Chiar şi cele două povestioare savuroase pe care mi le-a spus despre cele întâmplate în ziua respectivă – despre taximetristul care asculta muzică de meditaţie şi despre băiatul care

adormise în sala de lectură a bibliotecii, cu capul pe un volum din Talmud – chiar şi poveştile astea mă iritau. Nu ştiam cum să-mi domin furia, care mie nu mi se potrivea şi pe care ea nu o merita deloc. Aşa că am atins-o, am început s-o dezbrac, sperând că astfel voi uita totul. Dar totul era atât de fad. Încât am terminat repede. În ciuda faptului că nu eram deloc excitat, am terminat foarte repede. Ea a interpretat totul într-o cheie pozitivă, cu adevărat pozitivă, ceea ce m-a enervat şi mai tare. Brusc am început să-mi doresc ca ea să plece. Să plece şi să ia cu ea toate lucrurile care-i aparţineau şi care de câteva săptămâni stricau ordinea din apartamentul meu: şamponul ei. Săpunul ei. Cămaşa ei. Peria ei. Caietele ei de fetiţă, cu coperte cu inimioare. Voiam să şi le vâre pe toate într-un sac de gunoi şi să mă lase singur cu ciorapul Yaarei.

Iar ea a simţit acest lucru. A simţit că fierb. M-a întrebat: Cum a fost la Haifa? Ce face Amichai?

— Ca de obicei, am bâiguit eu.

— E frumos din partea ta că mergi acolo în fiecare zi, a spus ea.

Iar eu i-am răspuns, aproape ţipând:

— Ce draci de legătură are frumuseţea cu toată treaba asta? Doar e prietenul meu!

Ea s-a speriat: Sigur, tocmai la asta mă refeream. Iar după un moment de tăcere, a adăugat: E totul în regulă? Te simt departe azi. Eu am privit-o în ochi şi i-am mărturisit, cu mult curaj, că eram încă îndrăgostit de o altă femeie. De aceea nu rămânea loc în inima mea pentru o altă femeie.

Iată-mă înfrumuseţând din nou totul.

Nu i-am mărturisit, în fond, nimic.

I-am spus că sunt obosit, nimic altceva, şi că ne auzim a doua zi. Dar a doua zi nu i-am răspuns la telefon, nici nu am sunat-o înapoi, după ce i-am ascultat mesajele. Şi am procedat la fel în ziua următoare.

Am făcut-o cu laşitate. Cu o cruzime de catifea.

În cea de-a treia dimineaţă m-a prins.

— Tocmai pleci la Haifa, a zis.

— Da, am încuviinţat eu.

— Asta e ultima zi a săptămânii de doliu, nu-i aşa?

— Da.

— Vrei să vin cu tine?

— Nu, nu vreau.

Ea a rămas tăcută la celălalt capăt al firului, în timp ce eu mă gândeam că dacă prelungim conversația aceea, atunci voi pleca târziu și voi rămâne blocat în traficul de la ora de vârf.

— Voiam să te întreb… apoi a ezitat.

— Ce anume? am zorit-o eu.

— Prietenele mele cred că încerci să-mi dai papucii. Că la voi, cei nereligioși, așa merg lucrurile. Știi, eu nu am experiență cu astfel de lucruri.

M-am simțit dintr-odată inundat de un val de afecțiune. Și poate tocmai de aceea, din dorința de a reprima căldura rebelă care mă invadase, răspunsul meu a fost cu atât mai crud.

— Poate că prietenele tale au dreptate, i-am zis (ar fi fost destul dacă aș fi spus doar „Prietenele tale au dreptate“. Dar, folosind acel „poate“, îi induceam o urmă de îndoială, îi ofeream un lucru de care să se agațe, ca de o scândură în mijlocul mării, care te ajută să întrevezi salvarea, înainte de a muri înghețat).

Drumul spre nord mi s-a părut mai frumos ca niciodată în dimineața aceea. Vântul care pătrundea prin ferestre era exact atât de răcoros cât să nu fie nevoie să pornesc aerul condiționat. Simțeam că făcusem ceea ce trebuia. Spusesem nu renunțării. Nu compromisului. Nu unei iubiri reci.

Desigur, în apropiere de Hedera, probabil prin dreptul centralei electrice din apropierea șoselei, am avut o clipă de confuzie, iar preț de câteva minute am simțit exact contrariul – că pierdusem o ocazie cu Hani. Că fusese un moment, de Anul Nou, în care inima mea aproape se deschisese. Că era mai simplu să fantasmezi pe tema iubirilor trecute, decât să încerci să iubești cu adevărat. Dar când melodia s-a terminat și a început pauza publicitară, această senzație de moment a lăsat din nou locul celeilalte. Cea mai comodă.

Până am ajuns la Alit, n-am făcut decât să reflectez la lipsa de constanță a sentimentelor. La cât este de dificil să știi ceva cu certitudine. La modul în care toți cei care îmi sunt aproape au o mare dificultate în a pricepe ce se întâmplă cu adevărat, înșelându-se încontinuu; poate că asta e o

problemă care caracterizează generaţia noastră, poate că această cantitate de distracţii şi posibilităţile care ni se oferă ne aruncă într-o stare de confuzie atât de mare, încât ne pierdem traseul interior, spre deosebire de părinţii noştri, care ştiau limpede ce vor, fiindcă nu aveau prea multe alternative, deşi poate că în ceea ce-i priveşte, în spatele acelui fapt se ascundea o tristeţe profundă, sau cel puţin o vagă senzaţie de a fi pierdut o ocazie, pe care noi nu o puteam observa, deoarece eram copii şi nu puteam să-i vedem aşa cum erau (sau poate că am fi putut, dar am preferat, pentru binele nostru, să n-o facem?)

După ce am trecut de Atlit, gândurile astea abstracte au cedat locul unei întrebări mult mai presante: oare Yaara va fi şi ea prezentă în ultima zi de *shiva*?

6

În camera ei, în casa părintească, Yaara avea o fotografie uriașă cu ea, de pe vremea când era copil. Iar când zic fotografie uriașă, vreau să spun un adevărat afiș, atârnat deasupra patului, încadrat într-o ramă roșie. Îmi aduc aminte că prima dată când am făcut dragoste în camera aceea am avut senzația că fetița Yaara ne urmărește de pe perete, ceea ce a dat o notă perversă celor întâmplate între noi în noaptea aceea. Yaara din afiș era o fetiță frumoasă, cu o panglică în părul castaniu și ochi jucăuși, nu neapărat ingenui, și pulpe albe ieșindu-i dintr-o pereche de pantaloni foarte scurți de blugi, închiși la culoare. Dar nici măcar frumusețea aceea nu putea explica dimensiunile disproporționate ale fotografiei și faptul că aceasta rămăsese atârnată pe peretele camerei ei, chiar și după ce anii copilăriei trecuseră. De multă vreme chiar.

Nu căuta explicații, Yuval. Am lăsat fotografia asta pe perete doar pentru că simt că-mi face bine, atâta tot, mi-a răspuns ea în clipa în care am întrebat-o.

Și vizitele în casa părinților ei, în Rehovot, o făceau pe Yaara să se simtă bine. Nu înțelegea de ce, în timp ce conduceam spre Haifa, eram mereu dezamăgit. Și nici de ce, de fiecare dată când plecam, pentru a ne întoarce la Tel Aviv, lăsam să-mi scape un oftat de ușurare. De fapt, acasă o tratau ca pe o adevărată prințesă. Avea trei frați mai mari, pe jumătate îndrăgostiți de ea, care i se dedicau trup și suflet atunci când mergea acasă. Spune-mi, frate, încă reușești să-ți vezi picioarele? își tachina ea fratele mai mare, mângâindu-i burta de arhitect. După care adulmeca obrajii celui de-al doilea, spunându-i că mirosul loțiunii lui după ras îi dădea dureri de cap. În cele din urmă îi dădea celui de-al treilea o îmbrățișare specială, „îmbrățișarea de lebede“, pe care o inventaseră pe vremea când erau copii și în timpul căreia fiecare dintre ei își cuibărea

nasul în scobitura umărului celuilalt.

Cei trei fraţi se luau la întrecere: care dintre ei îi făcea mai multe complimente Yaarei, care dintre ei o făcea să râdă şi care o răsfăţa mai mult. Dar nici unul nu avea vreo şansă în faţa tatălui, care la serviciu îi era un şef neînduplecat, iar acasă, un curtezan asiduu. Tot comportamentul acesta îi oferea Yaarei o profundă siguranţă în privinţa propriei feminităţi şi îi oferea un bagaj concret de cunoştinţe în privinţa tehnicilor de a cuceri bărbaţii. Cu toate acestea, era şi ceva care o făcea să pară mult mai mică. Ceva ce o bloca în rolul de gheişă. Ceva ce o atrăgea mereu acolo, prin fire de mătase, chiar şi atunci când şi-ar fi dorit să plece cu orice preţ.

Acasă îi spuneau Yaarina. Terminase studiile, vorbea despre independenţă, despre feminism şi afirmare, avea opinii clare asupra oricărui subiect, dar ei continuau să-i spună Yaarina şi o tratau cu o veneraţie care friza condescendenţa.

Ea nu-şi dădea seama de lucrul acesta. Îi plăcea foarte mult să fie strigată Yaarina, îi plăcea să ia masa împreună cu ei la sfârşit de săptămână, iar eu o iubeam, aşa că nu eram sigur dacă nu cumva toate diagnosticele pe care le pusesem familiei ei nu ascundeau de fapt banala gelozie pe faptul că toţi erau atât de veseli, exact opusul părinţilor mei. Ştiam că nu peste multă vreme va reuşi să strângă cei nouăzeci şi una de mii de dolari, că se va smulge de pe scara rulantă din aeroport pentru a-şi îmbrăţişa tatăl, după care va pleca la Londra pentru a-şi realiza visul. După o vreme eu o voi urma în apartamentul maro şi cald pe care îl va fi închiriat în Golden Green, pentru că e întotdeauna util să ai lângă tine pe cineva care vorbeşte engleza fluent. Şi pentru că am fi fost în continuare un cuplu, desigur.

Am cinci sau şase fotografii cu Yaara adultă. Dar numai într-una dintre ele apărem împreună: cea din timpul călătoriei, în ziua în care am dus-o la Haifa.

Asta se întâmpla la câteva luni după ce ne cuplaserăm, iar eu voiam să-i demonstrez că Haifa nu era aşa cum îşi imagina ea, prin urmare am convins-o să-şi ia o zi de concediu şi am pornit-o spre nord, tot spre nord, iar la Atlit am făcut dreapta, aşa încât intrarea în oraş să se facă pe

strada sinuoasă și străjuită de tufișuri din Beit Oren, iar ea a spus: Uau, pare că suntem undeva în străinătate, și eu i-am răspuns: Așteaptă, n-ai văzut nimic încă, după care m-am oprit în locul acela din vârful muntelui, din care se vede marea din două părți. Apoi am coborât pe strada copilăriei mele, strada care merge de la Moriah până la Grădinile Baha'i, despre al căror program de vizitare mă interesasem în prealabil, și ne-am oprit chiar acolo, în uriașa grădină panoramică, să privim uimiți treptele acelea strălucitoare și delicate, tăiate în marmură cu precizie matematică, și grădinile îngrijite, colorate, care ne înconjurau din toate părțile cu simetria lor perfectă, după care ne-am alăturat unui grup de turiști, pentru a asculta prezentarea făcută de ghidul Baha'i, care explica cum că „frumusețea grădinilor avea menirea de a acționa asupra vizitatorilor asemenea unei muzici de fundal și de a crea o armonie inconștientă, care să le permită să se audă pe ei înșiși". Ar fi interesant de aflat ce anume ascund grădinile astea, a zis Yaara printre dinți, dar în clipa în care grupul s-a îndepărtat, și-a așezat capul pe umărul meu, recunoscând: Să știi că povestea asta cu armonia inconștientă funcționează, pentru că de când am intrat aici mă simt mult mai liniștită, iar eu am adăugat: păcat că Baha'i n-au o sucursală și la Tel Aviv, și ea m-a sărutat pe buze și a spus: Mulțumesc, mulțumesc că mi-ai dezvăluit toată această frumusețe, iar apoi, după ce am ieșit, m-a întrebat zâmbind: De ce nu devii Baha'i? Și tu ești un tip ordonat, un fanatic al esteticii, iar eu i-am răspuns: Bună idee, dar există o mică problemă, am impresia că bărbații Baha'i pot avea relații doar cu femei Baha'i, iar ea a izbucnit în râs: De dragul tău aș fi dispusă chiar și să mă convertesc la bahaism, după care am mers ținându-ne de mână până la aleea Panoramei, pe care mai mersesem în trecut și cu alte fete, spunându-mi că într-o bună zi mă voi întoarce cu o femeie pe care o voi iubi cu adevărat, și iată-mă acum acolo, și iat-o pe Yaara, și iată, acolo jos e portul, iar pe partea cealaltă se vede vechiul port Acco, iar dincolo, departe, se zăresc munții Galileii, iar mai departe, Siria.

Mi-e puțin frig – îmi aduc aminte că a zis ea – iar eu i-am dat geaca mea, deși îmi era frig și mie, apoi ea a îmbrăcat-o și m-a îmbrățișat cu brațele ei subțiri, după care ne-am apropiat de parapet și am privit împreună cum seara cobora încet deasupra golfului, am privit luminițele

care se aprindeau la ferestrele caselor și farurile mașinilor care mergeau pe străzi, iar ea a spus: Ce zi frumoasă ne-ai pregătit, o zi pur și simplu perfectă. Și eu mă gândeam că era incredibil faptul că nimic nu mersese prost până în momentul acela, deoarece atunci când programez lucrurile în detaliu, când am așteptări, se întâmplă câte ceva care duce totul de râpă, în schimb de data aceea… de data aceea nu s-a întâmplat așa. De când ieșiserăm din casă și până în momentul acela, totul mersese strună: timpul era frumos, în ciuda faptului că se anunțaseră ploi, și nici nu am întâlnit vreo cunoștință din liceu, lucru de care mă temeam cel mai tare, n-aș putea spune din ce motiv. Desigur, puțin mai târziu, în timp ce ne îndreptam înapoi spre parcare, dintr-o mașină care trecea pe lângă noi, am auzit un bărbat îmbrăcat în maieu alb strigându-ne: Hei, voi doi nu vă potriviți deloc! Dar era un lucru atât de ciudat, atât de absurd, încât am hotărât amândoi că nu auziserăm bine și că în realitate strigase: Hei, de unde sunteți de loc?; în orice caz, în fotografia aceea nu apare nici o urmă a acelui strigăt ciudat, și nici faptul că, două săptămâni mai târziu, Yaara m-a părăsit.

În fotografia aceea arătăm asemenea unui cuplu de europeni aflați în vizită la Haifa, în luna de miere: Yaara are în ochi privirea aceea pe jumătate jucăușă, pe jumătate serioasă, privirea aceea pentru care toți bărbații o doresc, eu par mult mai înalt decât în realitate, iar în colțul de jos, fotograful – un paznic de la centrul Panorama, pe care Yaara l-a convins să-și părăsească postul – reușise să surprindă un vapor mare și alb, care tocmai se întorcea în port, sau care poate tocmai părăsea portul. Asta e greu de spus.

Yaara nu a reușit să ajungă la ultima zi de *shiva*. Adevărul este că a fost mult mai puțină lume. Și cele mai multe dintre scaunele negre au rămas negre. Alături de Amichai rămăseseră mai ales membrii familiei, și poate că tocmai absența martorilor a fost aceea care a permis aducerea în discuție a chestiunilor economice.

Existaseră deja câteva semnale.

Un bărbat înalt întrebase într-o zi, pe un ton aproape șoptit, dacă erau pregătiți să treacă la chestiuni legale.

O femeie din kibbutz a povestit cum o altă femeie de la ei își făcuse

epilare cu laser şi rămăsese cu o cicatrice urâtă pe coapsă, primind în schimb daune materiale în valoare de o sută de mii de şekeli. Asta se întâmplase înainte de privatizări, aşa că totul a fost o şmecherie, pentru că banii au intrat în bugetul kibbutzului. După ce şi-a încheiat povestea, şi-a aţintit privirile asupra lui Amichai, dar acesta era în continuare cufundat în tăcere, refuzând să vorbească pe marginea acestui subiect, ca şi pe marginea tuturor celorlalte, deşi, pe măsură ce treceau zilele, tăcerea lui se transforma, dintr-o tăcere ameninţătoare şi plină de sens, care înghiţea tot aerul din încăpere, într-o muţenie cu care toţi cei prezenţi se obişnuiseră: deşi continua să stârnească un anumit respect, îşi permiteau din ce în ce mai mult să-l ignore.

Asta până în ultima zi…

Mătuşa Ilanei i-a anunţat pe toţi cei prezenţi că hotărâse să consulte un avocat de la firma la care lucra, iar acesta îi spusese că ar putea fi vorba despre daune materiale în valoare de cel puţin un milion de şekeli. Cel puţin!

O verişoară îndepărtată de-a lui Amichai a spus apoi – în acelaşi mod, fără a se adresa cuiva în mod special – că totul depindea de avocat. Şi că merita să investească într-un avocat bun, pentru că în final îşi vor acoperi investiţia.

Directorul de vânzări văduv, care, independent de interesele celor prezenţi, evaluase situaţia pe parcursul zilelor de doliu, a scos din buzunar un stilou, i-a desfăcut capacul şi a adăugat că trebuia să ţină cont şi de asigurarea de viaţă încheiată pe numele defunctei, suma definitivă ridicându-se astfel de două milioane de şekeli, dacă nu chiar mai mult.

Fratele Ilanei a murmurat: Un milion, două milioane, nici nu mai contează. Nimic nu ne-o va aduce înapoi pe Ilana.

Mama Ilanei a spus: Cel puţin copiii nu vor avea nici o grijă.

Şi mama lui Amichai a oftat – un oftat în care răzbătea un amestec de tristeţe şi uimire – două milioane înseamnă o sumă frumuşică. Poate că veţi reuşi, în cele din urmă, să vă mutaţi într-un apartament mai mare.

Fratele Ilanei a întrebat, dar nu în şoaptă, ca mai devreme: Despre ce apartament vorbiţi? La ce le-ar folosi un apartament în momentul ăsta? Mai bine să pună banii deoparte, într-un cont de economii.

Văduvul a scos din nou capacul stiloului şi a spus: Mă scuzaţi că intervin, dar un apartament ar fi o investiţie bună, care ar putea aduce profituri excelente. Luând în considerare situaţia actuală a pieţei şi preţurile mici, o cauză directă a izbucnirii acestei noi intifade.

Mama Ilanei a ridicat vocea: Eu nu înţeleg despre ce vorbiţi! Nu vă e deloc ruşine? E limpede că banii trebuie să meargă direct într-un fond de pensii!!

Iar mama lui Amichai – care pe parcursul întregii săptămâni de doliu încercase să-şi ascundă antipatia în timpul interacţiunilor cu mama Ilanei, dar care sfârşea acum prin a o arăta în faţa tuturor – a răspuns: Lucrul ăsta e limpede pentru tine.

Mama Ilanei a mijit ochii, şuierând: Ce vrei să spui?

Mama lui Amichai a răspuns: Exact ce crezi că vreau să spun.

Amichai s-a ridicat încet de pe scaun, iar pentru prima dată în săptămâna aceea, a deschis gura şi a spus: Gata!

Neavând nimic de adăugat în discuţia aceea pe marginea chestiunilor financiare, urmăream felul în care se succedau expresiile feţei lui, pe măsură ce aceasta se derula.

La început, ochii lui erau arzători, întunecaţi. Îşi ţinea bărbia în piept. Părea înfrânt. Părea că vorbele lor nici nu reuşesc măcar să ajungă la urechile lui. Dar apoi – poate că la un moment dat a prins ceva din zbor, un cuvânt de ici, altul de colo – sprâncenele lui s-au trezit la viaţă şi a început să urmărească schimbul de replici. A început să-i tremure buza de jos, iar el a încercat s-o muşte, să se abţină. Însă tremurul i-a cuprins şi buza de sus.

După care s-a ridicat.

M-am uitat în ochii lui. Eram sigur că voi descoperi acolo furie, dar n-a fost deloc aşa. Am fost surprins să văd în privirea lui strălucirea aceea familiară, scânteia pe care o ştiam atât de bine şi care vestea apropierea unei noi iniţiative.

— Gata! a spus. Nu vreau să aud astfel de lucruri. Câştig destul de bine pentru a le asigura viitorul copiilor mei. Cât priveşte banii din despăgubiri… din asigurări… dacă vor fi… aş vrea să fac altceva cu ei… ceva ce Ilana şi-ar fi dorit să fac…

— Ce anume? a întrebat fratele Ilanei, cu o notă de uimire în voce.

— Deocamdată nu știu, a răspuns Amichai puțin stânjenit. Poate voi crea o asociație. Poate altceva. Nu știu.

— O asociație? Ce fel de asociație? a întrebat fratele ei.

— V-am spus deja că nu știu, a răspuns Amichai fără chef. Și s-a așezat din nou. Cufundându-se iar în tăcere.

— Mă rog, a zis Churchill uimit, în clipa în care l-am sunat pentru a-i povesti ce spusese Amichai.

— Acum e confuz încă, a zis Ofir. Am avut la tratament astfel de persoane, în situația în care se află el acum, și știu că nu poți lua de bun tot ceea ce spun.

Dar, la finalul celor treizeci de zile tradiționale de doliu, toți trei am primit câte un telefon de la Amichai. Aș vrea să mă întâlnesc cu voi, ne-a zis. Vreau să mă consult cu voi în privința asociației.

— Nu știu ce să zic despre asta, mi-a împărtășit Churchill propriile-i îndoieli. Pare a fi încă o idee absurdă marca Amichai Tanuri. Nu știe nici măcar care va fi domeniul de activitate al asociației. Ascultă la mine: întâlnirea asta se va încheia cu el dorindu-și să cântăm împreună *Micuțul Simon*.

— El contează pe faptul că am fost copywriter, mi s-a plâns Ofir, dar eu mi-am ieșit complet din mână… nu mai sunt în stare să mă joc cu… cuvintele.

— Dar ce importanță au toate astea? am întrebat eu, încercând să-i conving. Prietenul vostru vă cere ajutorul, așa că ajutați-l. E timp suficient și pentru întrebări.

Cu câteva ore înainte de întâlnire, Amichai m-a sunat pentru a contramanda totul. În fundal se auzea foarte tare o melodie pentru copii.

— Am avut o noapte grea, ne-a explicat el. Cred că abia acum încep să înțeleagă. Noam a strigat-o în somn. În dimineața asta, Nimrod s-a trezit și mi-a spus că nu are de gând să meargă la școală până nu se întoarce mama.

— Și ce i-ai spus?

— Că nu are nimic dacă nu merge astăzi la școală. Iar în clipa aceea, și

Noam şi-a adus aminte că nu vrea să meargă.

— Sigur că da.

— Pe scurt, le-am promis că-i duc în parcul de distracţii. Şi nu ştiu când ne întoarcem. Şi în ce… stare. Cred că ar fi mai bine să lăsăm totul pe săptămâna viitoare. Poţi să-i anunţi tu pe ceilalţi?

— Poate e mai bine aşa, a spus Ofir în clipa în care i-am transmis mesajul. Să nu-i deranjăm… *Qi*-ul.

— Vezi? Ţi-am spus eu că nu se alege nimic de ideile lui Amichai, a decretat Churchill, care nici nu s-a prezentat la prima întâlnire, întâlnirea istorică a asociaţiei, care a avut loc, în ciuda scepticismului nostru, săptămâna următoare.

— Unde e Churchill? a întrebat Amichai în clipa în care eu şi Ofir ne-am aşezat. Maria intrase cu fetiţa în camera gemenilor, în timp ce Ofir o urmărea cu o privire preocupată. Zâmbetul ei larg se micşorase de tot în perioada aceea. Nici nu ne mai îmbrăţişa. Şi renunţase aproape complet la munca la clinică. Într-o noapte, Ofir se trezise pentru a merge la baie şi o găsise plângând în salon. Se aşezase lângă ea şi îi şterse cu limba toate lacrimile de pe obraji, iar după ce şi-a mai revenit un pic, i-a propus să plece împreună în Danemarca, poate i-ar fi făcut bine să fie aproape de familia ei, dar ea s-a înfuriat pe el şi a început din nou să plângă, reproşându-i că el nu înţelege, nu înţelege nimic, în Danemarca, în perioada asta, nu erau decât şase ore de lumină pe zi, iar întunericul era periculos pentru ea, se temea că întunericul avea să se târască înăuntrul ei, invadând-o cu totul, apoi mai erau şi gemenii, nu putea să plece de lângă ei aşa, pe nepusă masă.

De trei ori pe săptămână mergea la Amichai, pentru a sta cu ei, iar copiii erau încântaţi. Poate pentru că înţeleseseră, cu simţurile lor ascuţite de orfani, că în timp ce toţi ceilalţi adulţi îi compătimeau, ea chiar avea nevoie de ei. Sau poate pentru că împreună cu ea venea şi fiica ei, obiect al iubirii lor profunde şi care, de când le murise mama, devenise o iubire disperată.

— Unde-i Churchill? a întrebat din nou Amichai.

— El… ar fi vrut să vină, am îndrăznit eu. Dar e foarte ocupat cu cazul ăla, știi.

O umbră de amărăciune a întunecat privirea lui Amichai. Chiar ne-ar fi prins bine să știm care e părerea lui.

Am tăcut, așteptând ca dezamăgirea lui să se risipească. În fața noastră, pe peretele salonului, trona o fotografie cu Ilana. Privirea serioasă. Pistruii. Nasul impozant, o anumită expresie de dezamăgire (față de viață? Față de ea însăși?) în jurul gurii. Dintre toate fotografiile soției sale, Amichai alesese s-o transforme în tablou tocmai pe aceasta – o fotografie care n-o avantaja câtuși de puțin, care o înfățișa exact așa cum fusese. Deodată mi s-a făcut dor de ea, mi s-a făcut dor de conversația aceea simplă, autentică și intimă care se putea lega între noi și care nu va mai fi posibilă niciodată. Mi s-a făcut dor de platourile ei de *burekas*. De verdictele ei psihologice lipsite de echivoc. De simpatia discretă și inexplicabilă pe care o avea pentru mine.

— Iată cum stau lucrurile, a zis Amichai, aplecându-se către noi. Se pare că fondurile din asigurări nu sunt chiar atât de mari cum crezusem. Clinica recunoaște faptul că i-ar fi ascuns posibilitatea apariției unor complicații în timpul intervenției chirurgicale, însă au reușit să se agațe de o clauză contractuală care le asigură protecția. Pe scurt, ar fi vorba despre câteva sute de mii de șekeli, cu tot cu asigurare. Dar asta nu schimbă cu nimic lucrurile. Eu am de gând… am de gând să înființez o asociație care să poarte numele Ilanei și care să reprezinte pacientul.

— Să reprezinte pacientul? am întrebat noi. Ce înseamnă asta?

— Știți și voi, a zis el, mutându-și privirea de la unul la altul. Când ajungi la spital… când ambulanța… cu Ilana înăuntru… a ajuns acolo… paramedicii au alergat cu targa la urgențe… eu am alergat în urma lor… alergam cât de repede puteam… dar gardianul de la intrare m-a oprit. Voia un act de identitate. Eu i-am strigat că acolo, înăuntru, era soția mea. Iar el mi-a răspuns: Nu vă permit să țipați la mine, domnule, și a început să verifice documentele pe îndelete… așa că în final am ajuns acolo la un minut după ei. În momentul respectiv, nimeni nu reușea să-mi spună unde anume era Ilana. Infirmierele m-au trimis la asistente. Asistentele m-au trimis înapoi la infirmiere. Nimeni nu știa unde se află. În cele din urmă, o

pacientă care ședea pe coridor – imaginați-vă, o pacientă – mi-a spus că poate nu mai apucaseră să treacă prin filtrul asistentelor și o duseseră direct la reanimare. Am alergat spre secția de reanimare și într-adevăr se afla acolo. I-am rugat să-mi dea voie să intru, s-o văd… dar mi-au răspuns că nu se poate. Că e interzis. Am întrebat… Și ce ar trebui să fac eu acum? Mi s-a spus să mă așez pe bancă și să aștept, pentru că va veni cineva la mine. M-am așezat și am așteptat ore întregi. Nu știu dacă în realitate au fost ore întregi, dar mie așa mi-a părut. În orice caz, am stat acolo cel puțin o oră, ca un câine, fără ca nimeni să vină la mine și să-mi spună ce se petrece. Până când, deodată, un medic a strigat dinăuntru „Unde e Tanuri?“, „E aici Ta-nu-ri?“, iar felul în care mi-a pronunțat numele de familie… nu știu cum să explic… a fost ca și cum m-ar fi luat peste picior… asta nu mi-a dat deloc o senzație plăcută în legătură cu el… după care s-a apropiat de mine și, fără să se prezinte măcar, a început să-mi pună întrebări despre Ilana… suferă de boli cronice? Alergii la anumite medicamente? Boli ereditare? Iar eu îi răspundeam, așteptând să-mi spună ce anume se întâmpla… dar el nu zicea nimic… când în cele din urmă am întrebat… ce se întâmplă cu ea?… dar el nu mi-a răspuns nimic… înțelegeți, nu e ca și cum mi-ar fi dat un răspuns ocolit… sau pe jumătate… s-a mulțumit pur și simplu să-mi ignore întrebarea… ca și cum… ca și cum aș fi fost făcut din aer… și s-a întors să plece… moment în care mi s-a urcat sângele la cap, i-am înfipt o mână în spinare și l-am apucat de cămașă, înghiontindu-l, îți cer să-mi răspunzi, doctore… dar el mi-a dat mâna la o parte… cu forță… și mi-a spus, nu ridica mâna la mine, domnule Tanuri… și eu am zis… n-am ridicat mâna la dumneavoastră… doar v-am cerut… dar el m-a întrerupt, zicându-mi că nu era nicidecum vina lui că aleseserăm o clinică particulară de chirurgie estetică, în loc să mergem la spital… Ce?! Asta chiar m-a făcut să-mi pierd cumpătul… nu înțeleg de unde scosese povestea asta… atunci l-am întrebat fără rușine care este specializarea lui și dacă are competența necesară pentru a trata astfel de cazuri… dar el nu mi-a răspuns nici de data asta… atunci am spus că insist să cer și a doua părere… iar el a tăcut preț de o clipă, înainte de a pleca afișând un zâmbet strâmb și dezgustător și de a-mi arunca printre dinți: Vrei a doua părere? Atunci ia-ți nevasta și

du-o la alt spital.

— Ți-a zis el asta?

Eu și Ofir eram revoltați.

— Da.

— Incredibil.

— După ce a plecat, de mine s-a apropiat un infirmier, care mi-a spus că doctorul Gvirinsky era un medic foarte bun. Nu vă faceți griji, sunteți pe mâini bune, m-a consolat el. Dar nu a reușit decât… să mă enerveze și mai tare, pentru că numai pe mâini bune nu mă simțeam. După care m-am așezat din nou pe coridor și simțeam că înnebunesc… că mor. Nu era nimeni cu care să vorbesc. Nimeni nu s-a apropiat de mine. Până a doua zi dimineața. Se simțea în permanență un miros puternic de medicamente și de brânză de vaci. În fiecare minut simțeam venind către mine un nou val de mirosuri de medicamente. De atunci nu mai reușesc să mănânc nimic, de la mirosul ăla. Și numai dacă aud cuvintele „brânză de vaci“ îmi vine în minte coridorul ăla. Am rămas așezat acolo ca un om al străzii, ca un soldat uitat în postul de gardă, iar la ora cinci a venit un alt medic, nu Gvirinsky. Mi-a fost de ajuns să-i privesc fața, ca să-mi dau seama că totul se terminase…

Amichai respira greu. Se vedea că retrăia momentul acela, care i se înfățișa din nou acum, cu o intensitate dureroasă.

Ne-am grăbit să-i turnăm un pahar cu apă, dar nici măcar nu s-a atins de el.

— Tipul ăsta, al doilea medic, era chiar un om de treabă, a continuat Amichai după un acces de tuse. Dar unde dispăruse Gvirinsky la ora cinci dimineața? Vă dați seama că nu a avut curajul să vină în fața mea… nu… și tocmai faptul că și-a permis să nu vină în fața mea… ăsta e motivul pentru care…

— Poate că intrase de urgență într-o operație, a încercat să-l liniștească Ofir.

— Cum să nu!! Nu există așa ceva, să nu se poată prezenta în fața mea… Chiar nu putea găsi un înlocuitor pentru câteva clipe?

Am tăcut cu toții. Un vânt răcoros intra prin ușa deschisă a terasei, dar nici unul dintre noi nu s-a ridicat s-o închidă. Clopoțeii de vânt pe care

Maria îi confecţionase special pentru ultima zi de naştere a Ilanei scoteau un clinchet uşor.

— Dar ştiţi ceva? Aşa se petrec lucrurile, a zis Amichai după o pauză lungă, pe un ton mult mai calm. Aşa se petrec lucrurile în sectorul public. Bolnavul e o pacoste. Aparţinătorii care-l însoţesc reprezintă un obstacol. Trebuie să vedeţi cu ochii voştri. În sala de aşteptare, lângă mine, era o familie de etiopieni. Nu ştiau ebraică, aşa că în momentul în care le-a venit în sfârşit rândul, n-au priceput o iotă din ce li s-a spus. Cum este posibil ca în toată secţia aia de urgenţă să nu existe nici măcar o singură persoană care să vorbească limba lor? Nu vi se pare scandalos?

Am dat din cap a încuviinţare. Nu îndrăzneam să riscăm un alt răspuns.

— Dar înţelegeţi, a continuat el cu ochii în flăcări, că totul depinde de bunăvoinţa medicilor? Asta nu însemnă că medicii sunt neapărat nişte lepădături. Dar condiţiile în care lucrează, gărzile lungi, oboseala… Ştiţi că un medic studiază timp de doisprezece ani pentru a primi drept de practică, dar că în toată această perioadă nu are parte de nici un fel de instrucţie în ceea ce priveşte atitudinea faţă de pacient? Ăsta e motivul pentru care unii dintre ei ştiu, în mod instinctiv, cum să se poarte, pe când alţii habar nu au ce înseamnă umanitatea. Prin urmare, în loc să fie un principiu de bază, acest lucru devine o chestiune de hazard. Depinde ce medic nimereşti de data asta şi dacă a dormit sau nu îndeajuns.

— Stai o clipă, că nu înţeleg, am zis eu, încercând să fac puţină ordine în lucruri. Asociaţia asta va fi una împotriva sistemului sanitar, sau în sprijinul ei? Şi care va fi legătura cu chirurgia estetică? Asta e o altă poveste, nu-i aşa?

— Ai dreptate, mi-a spus Amichai, fără ca vocea lui să-şi piardă tonul acela plin de siguranţă. Totul este deocamdată doar în faza de idee. Dar voi sunteţi prietenii mei şi voiam să aud ce părere aveţi. Prin urmare, cum vi se pare, la prima vedere?

Eu n-am zis nimic. În primul rând, îmi aduceam aminte toate crizele de astm şi neputinţa pe care o simţeam de fiecare dată când trebuia să explic situaţia în care mă aflu (în cât mai puţine cuvinte posibil, pentru că fiecare vorbă era o risipă de aer preţios) unor medici lipsiţi de răbdare. Apoi mai fusese şi povestea cu cămaşa desfăcută la spate pe care mi-o dăduseră, fără

a se obosi să-mi spună, iar eu mersesem până la biroul infirmierelor îmbrăcat astfel. Sau atunci când mi-au cerut să-mi plimb dosarul dintr-un cabinet în altul, iar când m-am uitat atent la ce scria acolo, am observat că un medic care nu avea nici un fel de autoritate pentru a pune un astfel de diagnostic scrisese că aveam „ușoare tendințe spre melancolie“.

În al doilea rând însă, nici unul dintre medicii care mă trataseră nu fusese agresiv în relația cu mine. Arogant, da. Dar niciodată agresiv.

În al treilea rând, era Amichai.

În al patrulea rând, asociația. Ce aveam eu de-a face cu asociațiile?

— Cred că e o idee extraordinară, a zis Ofir. Tocmai asta susține și medicina alternativă, că trebuie să tratăm omul într-o manieră holistă, nu ca pe un conglomerat de simptome.

Mă priveau amândoi, așteptând să-mi audă părerea. Și Ilana mă țintuia, din fotografia de pe perete.

— Cred că ea ar fi foarte mulțumită, am zis, arătând spre fotografie (deși înăuntrul meu îmi spuneam că poate ea ar fi preferat o asociație care să-i ajute pe palestinienii de la punctele de control, însă știam că nu avea nici un rost să-i propun asta, deoarece nu exista nici o posibilitate ca Amichai, căruia palestinienii îi uciseseră tatăl în Liban, să consimtă la înființarea unei astfel de organizații).

— Da, și eu cred că ea ar fi fost de acord, a zis Amichai, aruncând o scurtă privire spre fotografia de pe perete, de parcă s-ar fi temut ca nu cumva nostalgia să-l absoarbă înăuntrul ei. Să-l înece.

— Deci cum se procedează? a întrebat Ofir?

— Ne întâlnim aici peste două săptămâni, a răspuns Amichai. Între timp, eu încep să mă interesez ce presupune înființarea unei asociații. Nu am deloc experiență în privința asta.

— Și noi? Care-i rolul nostru?

— Voi nu mă lăsați să renunț, a zis Amichai. Asta e tot deocamdată.

— Crezi că va ieși ceva de aici? m-a întrebat Ofir în clipa în care eram din nou toți patru în stradă, Maria, fetița, el și cu mine.

— Vrei adevărul? Nu, am răspuns eu. Dar ce importanță are? Tot ce contează e ca Amichai să fie ocupat. Să nu aibă timp să se gândească.

— Noroc că are copiii, a zis Ofir. Asta îl obligă să se mențină pe linia de

plutire. Cel puţin deocamdată. Dacă n-ar fi fost copiii, să-l trezească dimineaţa, nu ştiu ce s-ar fi ales de el.

— Copiii ăştia… a oftat Maria… ei… *I don't know.*

— Cum sunt? am întrebat eu.

— Nimrod e bine, a zis Maria. Plânge. Spune că îi e dor de Ilana. Exact aşa cum trebuie. Cel care mă îngrijorează e Noam. El e mult prea liniştit. Ţine totul înăuntru. Asta e *very bad* pentru un copil.

— E *very bad* şi pentru un adult, a adăugat Ofir. Aţi văzut cât de mult a slăbit Amichai? Aţi observat că nici măcar nu s-a atins de mâncare în cele trei ore pe care le-am petrecut la el? Iar pata de pe gât, aţi băgat de seamă că toată Galileea a dispărut fără urmă? Cum e posibil aşa ceva? Şi terasa, aţi văzut că a deschis terasa? Cu numai doi ani în urmă, au cheltuit cincizeci de mii de şekeli pentru a o închide! Ca să nu mai zic de puzzle, aţi văzut ce puzzle are acolo? Două mii de piese, Titanicul. Titanicul! Voi vă daţi seama? Toate astea sunt semnale de avertisment, vă zic eu. Eu am fost în starea aceea. El se preface că totul merge bine, dar trebuie să-l ţinem în permanenţă sub supraveghere. Pentru că dacă, Doamne fereşte, îşi va face vreun rău, nu o să ne-o iertăm câte zile vom avea.

(Din *Metamorfoze: filozofi care și-au schimbat opiniile*,
lucrare neterminată, de Yuval Fried)

În aprilie 1901, filozoful Bertrand Russell și partenera sa au fost invitați de prietenii lor, soții Whitehead, în Oxford. Într-una din seri, familia Russell iese la plimbare, iar la întoarcere o descoperă pe doamna Whitehead zăcând pe un divan, pradă unor dureri atroce. E ghemuită toată, în poziție fetală, și geme încontinuu. Se zvârcolește apoi preț de câteva secunde, după care se ghemuiește din nou. Russell se pregătește să se apropie de ea, s-o ajute. Dar domnul Whitehead îl oprește. Nu e nimic de făcut, îi explică el. E doar cardiopatia Evelinei. Trebuie să așteptăm să treacă.

În timp ce stătea deoparte, privind-o pe femeia care gemea pe divan, Russell a suferit o dramatică transformare interioară. (El însuși, în cartea sa autobiografică, folosește termenul religios de „convertire“ pentru a descrie evenimentul respectiv). În puternic contrast cu celelalte salturi calitative pe care le-a cunoscut gândirea lui de-a lungul anilor, transformarea pe care a suferit-o în noaptea aceea nu a fost precedată de nici un proces logic, rațional, și nici nu a putut fi explicată prin formule exacte. Pământul, după cum scrie chiar el, îi fuge de sub picioare în cele cinci minute în care asistă la suferința doamnei Whitehead. Dintr-odată – conform mărturiei proprii – înțelege totul: înțelege că sufletul omului e infinit de singur în fața durerii. Că este vorba aici despre o singurătate insuportabilă. El înțelege că singurul mod de a sparge barierele acestei singurătăți și de a o atinge este iubirea necondiționată, cea pe care o predică persoanele credincioase, și că orice gest care nu izvorăște dintr-o astfel de iubire e dăunător și lipsit de sens. Prin urmare trage concluzia (e amuzant de văzut cum până și linia aparent mistică a gândirii lui Russell urmează, în realitate, un parcurs rațional, asemănător unei demonstrații matematice) că războiul e rău, că educația din școlile publice e de-a dreptul rușinoasă, că orice gest de folosire a forței este unul reprobabil și că în relațiile interpersonale trebuie să pătrundem până în nucleul singurătății celuilalt și să-i vorbim.

Chiar și câteva luni mai târziu, Russell avea în continuare sentimentul

că a trăit o revelaţie şi se credea capabil să citească până şi cele mai întunecate gânduri ale oamenilor care treceau pe lângă el pe stradă. Aceste senzaţii mistice s-au diminuat cu timpul, dar filozoful nu avea să uite niciodată momentul acela din casa Whitehead, care a reprezentat, conform spuselor lui, momentul de trecere de la imperialism la pacifism. Russell, crescut într-o familie de oameni politici conservatori, în care i-a fost inoculată încă din copilărie încrederea în valoarea supremă pe care o reprezenta menţinerea Marelui Imperiu Britanic, acelaşi Russell care cu doi ani în urmă, în 1899, sperase cu toată fiinţa lui într-o victorie a Angliei în crudele războaie contra Burilor din Africa de Sud, devine în numai cinci minute, după cum admite el însuşi, un veritabil pacifist, susţinător al contestatarilor conştiinţei, iar mai târziu, un înflăcărat predicator contra participării Angliei la Primul Război Mondial…

7

Din perioada intifadei n-am decât o singură fotografie, cea cu Amichai pe acoperiș. Cred că n-am avut niciodată sentimentul că ceea ce făceam atunci la Nablus, la Jabalya sau la Rafah îmi va stârni la un moment dat nostalgii. Poate tocmai ăsta e motivul pentru care nu am prieteni din perioada armatei. Tatăl lui Ofir, de exemplu, se întâlnea de trei ori pe an cu tovarășii de campanie și începea să se agite de emoție cu o lună înainte de fiecare întâlnire. Tatăl lui Churchill are și el trei prieteni parașutiști, iar unul dintre ei a acoperit toate cheltuielile pentru o intervenție chirurgicală suportată în străinătate de către un camarad, și asta în urmă cu puțin timp. Am impresia că pentru ei, ca pentru mulți alții din generația lor, serviciul militar era un teren cât se poate de fertil pentru legarea de prietenii. În cazul meu însă, lucrurile au stat exact pe dos. Prieteniile mele cele mai trainice datează dinainte de armată. Dacă întâmplarea face să întâlnesc pe cineva cu care am luptat în Teritorii, atunci schimbăm între noi cât mai puține cuvinte posibil și am mereu senzația că amândoi ne închidem în sine. Desigur, e posibil ca doar eu să fiu acela care se închide în sine, lucrul acesta datorându-se tendinței mele spre opoziționism – Amichai, de exemplu, are câțiva prieteni din armată, iar dacă îl întrebi pe el, îți va spune o poveste complet diferită despre perioada intifadei, o poveste despre camaraderia între combatanți, despre atentate dejucate și despre adaptarea maximei talmudice: dacă cineva vine să te ucidă, ucide-l tu primul. În linii mari, ți-ar spune că armata i-a oferit posibilitatea de a o întâlni pe Ilana și l-a scos din familia lui tristă, anulând astfel rolul pe care era obligat să-l joace mereu în cadrul acesteia, astfel că cei trei ani de serviciu militar i-au permis să se simtă viu, pentru prima dată după moartea tatălui său…

Dar în cazul ăsta povestitorul sunt eu și vreau să spun că există mai

multe momente din tipul serviciului militar de care nu sunt deloc mândru, iar cel mai rău dintre toate a fost acela din timpul Campionatului Mondial din 1990 și care a avut loc într-o clădire în ruină, aflată undeva în suburbiile orașului Nablus.

Nici măcar prietenii mei nu știu nimic despre ce s-a întâmplat atunci. Și n-aș fi vrut să pomenesc despre evenimentele acelea nici aici – mă fermeca ideea acestei imagini imaculate, schițate de cuvintele mele –, dar confesiunea pe care urmează s-o fac și care bate la ușa cărții ăsteia de câteva pagini încoace, se rostogolește pur și simplu la vale, asemenea unei mingi.

Inițial, ar fi trebuit să stăm trei zile pe acoperișul clădirii ăleia din Nablus, dar am sfârșit prin a rămâne acolo timp de trei săptămâni. Ar fi trebuit să ne aducă rezerve de hrană o dată pe săptămână, dar nu ne-au adus decât rații de campanie. Eram atât de obosiți și de înfometați, încât la un moment dat am început să-mi privesc camarazii și să mă întreb care dintre ei ar fi fost mai apetisant, în cazul în care l-aș fi gătit. Asta deși, fără urmă de îndoială, dacă s-ar fi ajuns vreodată în punctul acela, cel care ar fi sfârșit în tigaie aș fi fost chiar eu. Toți ceilalți nouă soldați care se aflau împreună cu mine pe acoperiș fuseseră împreună încă de la început, în timp ce eu fusesem transferat la unitatea respectivă cu numai o săptămână înainte de plecarea la Nablus, după ce fusesem exmatriculat de la cursul pentru ofițeri. Cu toții – nu-mi dau seama cum anume – știau despre faptul că fusesem exmatriculat după ce adormisem în timpul unei conferințe susținute de comandantul bazei de antrenament, așa că se distrau urlându-mi în ureche „Bună dimineața, Fried!“ de fiecare dată când mă vedeau ațipind. Mai mult decât atât, îmi lăsau mie cele mai obositoare ture de gardă și făceau în așa fel încât întârziau mereu când le venea rândul să preia schimbul, împărțeau între ei puținele gustări pe care le aveau, fără a-mi oferi și mie și mă luau peste picior, pentru că îi scriam prea multe scrisori iubitei mele.

Nu aveam nici o iubită. Dar când m-au întrebat cui îi scriu n-am îndrăznit să le răspund că le scriam lui Churchill, sau lui Ofir, așa că mi-am inventat o iubită pe nume Edva, care efectua serviciul militar într-o bază de la granița cu Egiptul și căreia îi era atât de dor de mine, încât

trebuia să-i scriu în fiecare zi, pentru a o liniști. Uram să-i mint. Uram și gărzile acelea lungi, în timpul cărora stăteam la pândă pentru a descoperi copii ostili. Uram arestările nocturne, în case străine. Înspăimântate. Uram descinderile în forță. Și rasismul. Și faptul că la un moment dat devenisem autorul principal al acestor acte.

Dar cel mai tare m-am urât pe mine, după partida Anglia-Camerun.

A fost ideea lui Doron. El a fost cel care a spus: Vedeți casa aia cu televizor? Ce ziceți dacă mergem cu toții acolo, facem o mică percheziție, iar între timp ne uităm și la meciul dintre Anglia și Camerun?

Îmi aduc aminte că am zâmbit. Mă gândeam că glumește. Dar imediat după aceea, comandantul Harel a întrebat: Anglia-Camerun? La ce oră începe? Iar Doron i-a răspuns: Transmisiunea directă începe chiar acum, partida, peste o jumătate de oră. Comandantul Harel a spus: Cu siguranță va fi o partidă mişto. După care, fără să spună nimic altceva, a început să-și curețe arma, pregătindu-se de acțiune. Astfel, cufundați în liniște deplină, ne-am pregătit cu toții, cu excepția celui care era de gardă, înarmându-ne și punându-ne vestele antiglonț, după care am plecat înșiruiți pe două rânduri către căsuța aflată pe o stradă paralelă, prin ferestrele căreia strălucea o lumină albăstruie.

Chiar și acum, când încep să păşesc umăr la umăr cu soldatul Yuval, am senzația că nările mi se umplu de mirosul acela al Teritoriilor, un miros precum cel al unui pulover, după o noapte de stat lângă un foc de tabără. Văd și acum steagurile palestiniene atârnate de cablurile de înaltă tensiune de deasupra noastră, după ce cu o zi înainte obligaserăm populația să le dea jos. Văd sloganele negre de pe ziduri și resturile de cauciucuri arse. Simt dejecțiile canalelor stropindu-mi gambele, puturoase, vâscoase, lipicioase sub tălpile încălțărilor. Apoi, ca și cum n-ar fi trecut zece ani de atunci, simt cum în mine începe să pulseze frica, frica aceea că cineva ar putea arunca în noi, de pe acoperișul vreunei case, cu un bloc de ciment sau cu un frigider.

Puținii oameni care se aflau pe stradă la ora aceea au grăbit pasul și ne-au privit cu atenție: copiii de doi, trei ani încă ne priveau cu vădită curiozitate, în timp ce în ochii copiilor de patru sau cinci ani se citea deja teama. Mi-am întors privirea de la ei, fixând-o asupra bocancilor

soldatului care mergea în faţa mea, în încercarea de a mă convinge că ceea ce urma să facem nu era un lucru chiar atât e groaznic, şi că poate în cele din urmă va ieşi totuşi ceva bun de aici, vom privi partida împreună cu familia care locuia în casa spre care ne îndreptam, timp de nouăzeci de minute barierele vor fi coborâte, iar noi nu vom mai fi ocupanţi şi ocupaţi, nu vom mai fi cei care aruncă pietre şi cei care le încasează, evrei şi arabi, ci vom fi pur şi simplu oameni, care vor urmări împreună Campionatul Mondial.

Dar, din momentul în care am deschis uşa, dând-o de perete, totul a mers prost.

Familia în viaţa căreia intraserăm cu forţa urmărea un program de televiziune şi nu reuşea deloc să priceapă de ce anume căpitanul Harel le ordonase ferm să schimbe canalul, nici ce legătură avea acest lucru cu percheziţia pe care urma s-o facem. Fiul fratelui meu se află în Iordania, a încercat să explice capul familiei, el… înţelegeţi dumneavoastră… participă la acest concurs de televiziune… de aceea ţinem atât de mult să urmărim programul acesta. Concursul… se termină peste câteva minute… până atunci… tafaddalu… luaţi loc. Explicaţia bărbatului mi s-a părut plauzibilă, iar tonul vocii lui, ireproşabil. Dar comandantul n-a fost de aceeaşi părere şi, fără nici un motiv, i-a dat o palmă peste faţă. Cei doi fii ai bărbatului, care până atunci evitaseră să se amestece, l-au flancat fiecare din câte o parte, moment în care Doron a arătat înspre unul dintre ei, strigând: Uite-l pe nenorocitul care a aruncat ieri în noi cu blocul ăla de ciment!

În numai câteva secunde, în încăpere s-a iscat o hărmălaie infernală, în timpul căreia toate obiectele din salon, cu excepţia televizorului – vaze, tablouri, boluri, veioze – s-au făcut bucăţele. Băiatul care aruncase în noi cu un bloc de ciment (dar oare era într-adevăr el?) era încătuşat într-un colţ al încăperii, cu braţul stâng dislocat. Doron fusese acela care-l schilodise, urmând la literă instrucţiunile profesorului de luptă corp la corp, ale cărui cursuri le absolviserăm cu numai o săptămână înainte. Îmi amintesc cum gâfâiau în timp ce se luptau, dar şi bolboroseala de rugăciuni şi blesteme înşirate imediat după aceea de o bătrână arăboaică. Îmi aduc aminte că am împins-o pe bătrână, dar şi pe restul familiei, cu

ţevile puștilor și cu mâinile, într-o cămăruță laterală.

După care am butonat telecomanda, până când am găsit canalul care transmitea partida.

Și când spun „am butonat“, mă refer inclusiv la mine.

Desigur, există circumstanțe atenuante. În mod evident. Eram doar un băiat de nouăsprezece ani. Un copil! Și m-am limitat la a urma ordinele, ce altceva ar putea face un soldat, decât să urmeze ordinele?! Iar Rabin a spus deodată: Haideți să le rupem oasele. Tocmai Rabin al lui Atac-Rabin!!! Și ce ar fi putut face în cazul ăsta un copil din Haifa? În orice caz, eu n-am ridicat mâna asupra nimănui. Jur că n-am făcut-o! Ba mai mult, în timp ce Doron se năpustea asupra băiatului, eu i-am împins (cu prea multă forță? Cu prea mult entuziasm?) pe bătrâni și pe copii în cămăruța aceea laterală, pentru a-l împiedica să se dezlănțuie și asupra lor; apoi, într-o altă situație, la Jenin, un palestinian fusese împușcat cu un glonț orb și era căzut în mijlocul străzii; comandantul mi-a cerut să nu-mi bat capul cu ticălosul ăla, care probabil că și murise între timp, dar eu i-am strigat că sunt infirmier și că era de datoria mea să-l ajut, așa că am îngenunchiat lângă el și am reușit să-i opresc sângele care curgea șiroaie. Am reușit să opresc hemoragia și să-l salvez, și nu mi-a păsat că toată unitatea m-a poreclit după întâmplarea asta Yuval Shariq[2] sau Yuval Stângaciul[3], cum nu mi-a păsat nici de sancțiunea pe care am primit-o pentru faptul că am ignorat ordinele primite.

2. Luminos, în limba arabă. (N. tr.)
3. Referire la orientarea politică. (N. tr.)

Dar și eu m-am așezat împreună cu ei în salonul familiei din Nablus, pentru a urmări partida Anglia-Camerun. Mi-am întins picioarele și mi le-am sprijinit de o canapea care nu era a mea. Am fost bucuros când echipa Angliei a egalat la doi (dacă nu mă înșel, chiar m-am ridicat în picioare de emoție). Am mâncat și eu din humusul pe care l-am găsit în frigiderul familiei. Și am fost de acord cu faptul că arabii chiar știu să facă humus. Și eu auzeam gemetele de durere ale băiatului legat. Și rugăminţile insistente ale femeilor de a li se permite să meargă la baie. Și eu l-am văzut pe căpitanul Harel ridicându-se și dând mai tare volumul

televizorului, pentru a acoperi toate celelalte zgomote care ne deranjau.

Și eu am vrut să mai rămânem puțin, până după finalul partidei, să ne uităm la reluările cu momentele golurilor. Și apoi încă puțin, să ascultăm interviurile de după meci.

Abia mai târziu, când ne-am întors pe acoperiș, mi s-a făcut scârbă de mine însumi, de soldații din unitate și de blestematul acela de Campionat Mondial, și am încercat să mă consolez spunându-mi că nu fusese decât un fel de eclipsă temporară, însă știam că nu era așa, știam că așa arăta Yuval cel conformist, care luase naștere în timpul acelor ultime săptămâni. M-am zvârcolit toată noaptea în sacul de dormit, dar nu am găsit nici o poziție în care conștiința mea să poată dormi. Deodată, toată situația aceea mi se părea fără ieșire. Fără viitor. Îmi era evident, la fel ca întunericul de afară, că nimeni niciodată nu va mai veni să ne înlocuiască. Și că eu voi rămâne pe acoperișul acela, împreună cu oamenii aceia, pentru toată viața. Blestemul pe care l-a murmurat bătrâna arăboaică înainte de a o împinge în cămăruță avea să mă urmărească de-a pururi.

Am ieșit din sacul de dormit și m-am îndreptat spre un colț îndepărtat al acoperișului, un loc în care nu mă putea vedea nimeni. Odată ajuns acolo, am continuat să merg cu pași mici, ca ai lui Chaplin, până am ajuns chiar pe margine. Am privit strada de la picioarele mele și m-am gândit, ce se întâmplă dacă sar acum de aici și termin cu toate?

Ofir își poate face filmul ăla al lui, mi s-a rostogolit pe buze răspunsul acela amar și caraghios, de undeva din adâncul memoriei. I-am zis că dacă nici unul dintre noi nu va fi ucis până la sfârșitul armatei, atunci voi muri eu.

Am privit din nou în jos. Clădirea asta nu e suficient de înaltă, mi-am dat seama deodată. Cu norocul meu, mai că risc să rămân în viață. Paralizat.

Fratele meu din serviciile secrete, *i-am scris eu lui Churchill în aceeași noapte, cu lanterna într-o mână și cu stiloul în cealaltă.*

Nu înțeleg ce caut aici. Nu înțeleg cine e împotriva cui. Nu mai înțeleg ce înseamnă cuvântul „eu“. Nu înțeleg ce mă deosebeşte de un animal sălbatic. Nu înțeleg cum am ajuns în punctul ăsta. Nu înțeleg de ce m-am

încăpățânat să le ascund tuturor faptul că sufăr de astm, doar pentru a putea fi distribuit într-o unitate combatantă. Nu înțeleg de ce Arale, din *Blues pentru vacanța mare*, se înrolează în cele din urmă. Nu înțeleg de ce în clipa asta sunt mort de oboseală, și totuși nu reușesc să adorm. Nu înțeleg de ce sunt ca mut, deși aș vrea să urlu. Nu înțeleg ce ar fi de înțeles. Nu înțeleg de ce nu vine nimeni să ne înlocuiască. Nu înțeleg de ce nu-mi pasă că nu vine nimeni să ne înlocuiască. Nu înțeleg nimic.

Tu faci parte din serviciile secrete. Cu siguranță știi. Ai putea să-mi explici și mie?

După trei săptămâni în care fuseserăm abandonați, la baza clădirii pe al cărei acoperiș eram și-au făcut apariția soldații care trebuiau să ne înlocuiască. Soarele era la apus. Eu făceam de gardă, iar în clipa în care am observat un individ care semăna foarte mult cu Amichai, coborând dintr-o mașină de comando, m-am gândit că probabil aveam o halucinație. De unde și până unde? Imposibil. Nu făcea parte din brigada noastră. Cu siguranță sunt complet ars, de vreme ce încep să mi-i imaginez pe prietenii mei apărând în mijlocul Nablus-ului.

Și totuși era chiar Amichai. Cu o mitralieră FN MAG pe umăr, cu spinarea lui largă și mersul sprinten. Timp de câteva secunde, i-am auzit pașii apăsați urcând treptele, după care s-a ivit dintr-odată pe acoperiș, cu soarele scăldându-i părul într-o lumină aurie, aproape mesianică.

— Știam eu! Și a alergat fericit spre mine. Știam eu c-o să te întâlnesc aici! Le-am zis tuturor de aici, stați să-l vedeți pe cel mai bun prieten al meu! M-a strâns într-o îmbrățișare puternică, după care m-a prezentat soldaților care veniseră împreună cu el pentru a ne înlocui. Aceștia mi-au strâns mâna, iar eu am simțit din atingerile lor că simplul fapt de a fi fost prietenul lui Amichai mă făcea demn de tot respectul lor.

— Ce chestie! se mira el fără încetare. Ce chestie, să ne întâlnim aici! Lui Churchill și lui Ofir nici nu le va veni să creadă, când le vom povesti. Hai să ne facem o poză, să avem o dovadă.

— Mișcă-ți fundul, Fried, te așteptăm aici, jos, mi-au strigat soldații cu care petrecuserăm cele trei săptămâni pe acoperiș. Dar dintr-odată nu-mi mai păsa deloc de ei. Dintr-odată, grație prezenței lui Amichai, mă simțeam din nou o ființă umană.

Fotografia aceea ne înfățișează ca într-o reclamă cu „înainte“ și „după“. Numai că în cazul nostru, „după“, adică eu, arată înfiorător: nebărbierit. Obosit. Cu o pată de cerneală albastră pe buzunarul cămășii. Cu ochii împăienjeniți. „Înainte“, care e Amichai în cazul ăsta, arată de-a dreptul decent: bărbierit, cu hainele în perfectă ordine, aruncând o privire plină de curaj către aparatul de fotografiat.

Nu sunt vreun expert în arta fotografică, însă dintre toate pozele noastre, mi se pare că aceasta este singura care ar merita să fie expusă într-o galerie. Pentru lumina împuținată, care rămăsese încă pe cer în urma apusului. Pentru contrastul puternic dintre mine și Amichai, de care nici unul dintre noi nu e conștient. Dar și pentru că undeva în fundal, aparatul de fotografiat a surprins, în mod cu totul întâmplător, un băiețel palestinian de cinci sau șase ani, stând pe un alt acoperiș și privind scena.

După ce ne-am fotografiat, Amichai mi-a dat o scrisoare de la Churchill. Și m-a îmbrățișat încă o dată. Ai ajuns tocmai la momentul potrivit, frate, i-am șoptit eu la ureche. Ai ajuns chiar înainte să mă las cuprins de disperare. Și, din fericire, dintre toți ai ajuns chiar tu. Pentru că nici unul nu are capacitatea ta de a-mi aduce aminte că în lume există și bine (poate că nu i-am spus toate astea atunci, dar acum, în timp ce scriu, simt că a venit momentul s-o fac).

Apoi am coborât de pe acoperiș și m-am alăturat camarazilor mei, care mă așteptau jos. Soarele apusese deja, așa că ne aștepta un drum plin de pericole, prin întuneric.

— De unde te cunoaște tipul ăla cu FN Mag-ul pe umăr? m-a întrebat cineva după ce mașina s-a pus în mișcare.

— Amichai? am răspuns eu, e un prieten vechi, din civilie.

Cred că era prima dată când îl numeam prieten în mod conștient.

Prietenia dintre noi nu apăruse în mod spontan, așa cum mi se întâmplase cu Churchill și cu Ofir, ci crescuse odată cu trecerea anilor. Cu multă răbdare. Cu pași mici. Cu întâlnirea aceea la Nablus, de exemplu. Sau prima dată când mă invitase să-i cunosc familia, în cartierul Ramat Hadar, din Haifa.

Primul prieten pe care mi-l făcusem în copilărie, Oren Ashkenazi, locuia tot în Ramat Hadar, iar pe vremea când eram mici îl invidiam pentru casa

aceea frumoasă, ba chiar mi-am rugat părinții să ne mutăm în apartamentul de deasupra lor, care tocmai se eliberase.

— De ce să ne mutăm în Ramat Hadar? a întrebat mama cu zâmbetul atotștiutor al oamenilor mari, iar eu m-am entuziasmat: au acolo un teren de joacă enorm, unde toți copiii vin să joace fotbal și să arunce cu frisbee-urile, toate blocurile au lifturi, care atunci când urcă scot un sunet înfricoșător, sunt chiar și blocuri cu douăsprezece etaje, iar cel de-al doisprezecelea etaj e chiar foarte sus, și câteodată poți vedea și norii, adică îi vezi pur și simplu de acolo, de sus!

Atunci când m-am dus să-l vizitez pe Amichai în Ramat Hadar deja nu mai eram un copil. Oren Ashkenazi plecase împreună cu familia în America, iar cartierul mi s-a părut cu totul altfel de data aceasta: blocuri amenințătoare. Prea înalte. Prea gri. Aproape ca acelea pe care le văzusem în filmele lui Kieslowski.

M-am oprit pe aleea urâtă care făcea legătura între parcare și intrarea blocului, m-am uitat la locul acela de joacă ce pe vremuri mi se păruse extraordinar, iar în clipa aceea mi-am dat seama că era înconjurat de ziduri înalte de beton. Fără nici o ieșire. Fără să poți vedea nimic în jur. Asemenea curții unei închisori.

În momentul acela nu era nici un copil în spațiul de joacă. Nici măcar unul. Doar un om al străzii, prost îmbrăcat, poate chiar nebun, care stătea în picioare chiar în mijlocul parcului și vorbea singur cu voce tare, dar nu îndeajuns de tare încât să îl poți auzi de la distanță. Oare vorbea singur de atunci, de pe vremea când veneam eu aici să mă joc? Ne lua oare mingea în timp ce ne jucam, refuzând să ne-o dea înapoi? Sau poate o fi doar mintea mea cea care încurcă amintirile?

Am rămas pe alee preț de câteva minute, după care am scos din buzunar bilețelul pe care îmi notasem numărul scării și al apartamentului familiei Tanuri.

În sufragerie aveau un portret înrămat al tatălui său, îmbrăcat în uniformă, și care nu semăna câtuși de puțin cu Amichai. Avea părul blond și respira prin toți porii siguranță de sine. Privirea îi era inteligentă, jucăușă. Îmi aduc aminte că nu mai era nici o altă fotografie în camera aceea, doar diplome și medalii, pe care le primise de-a lungul timpului, în

cadrul diverselor unităţi militare din care făcuse parte. Cu consideraţie. Cu stimă. Cele mai bune gânduri legate de noua ta misiune. Din partea camarazilor de batalion, de regiment, de divizie. Îmi aduc aminte că la masă nu ne-a servit mama lui Amichai, ci Amichai însuși, farfuria femeii rămânând goală până la sfârșitul prânzului. Avea aerul că nu mai mâncase nimic de foarte multă vreme, iar când vântul a izbit fereastra de perete, m-am temut pentru o clipă c-o va ridica de la locul ei și o va învârti prin toată camera. Arunca din când în când câte o privire către televizorul stins din mijlocul camerei, și îmi era destul de limpede că-l stinsese doar în cinstea vizitei mele, pentru a nu-mi crea falsa impresie că familia Tanuri are nevoie de televizor pentru a relaționa. Mama lui Amichai s-a străduit să închege o conversație cu mine. Mi-a pus întrebări legate de școală și de tipografia tatălui meu, dar și de planurile mele de viitor, iar eu simțeam cum fiecare întrebare, fiecare cuvânt rostit reprezenta pentru ea un efort peste puterile sale.

Aș fi vrut s-o pot alina pe femeia aceea cu ochi căprui, mari și cu atât de mulți pistrui, încât îi dădeau un aer copilăresc. Aș fi vrut s-o scot de acolo. S-o salvez (Eu? Care eram cu douăzeci de ani mai tânăr decât ea? Tocmai eu trebuia s-o salvez?)

M-am limitat în schimb la a-i răspunde la întrebări.

La un moment dat, cei doi fraţi ai lui Amichai au început să se ciondănească (pentru a o scuti de obligația de a continua să-i pună întrebări musafirului?). Amichai i-a lăsat să schimbe între ei câteva replici, după care le-a spus pe un ton cât se poate de manierat: „Gai și Shai, ajunge.“ Iar ei au încetat imediat să se mai certe, s-au supus cererii lui și s-au așezat frumos în scaune.

L-am privit uimit. Nu reușeam să fac legătura între băiatul nesigur și puțin bleg care ieșea cu noi și adultul autoritar care mi se înfățișa pe neașteptate în momentul acela.

Mai târziu, în primii noștri ani la Tel Aviv, prietenia dintre noi doi a continuat să crească încetul cu încetul, construindu-se din mici cărămizi așezate una peste alta. De exemplu, de fiecare dată când am avut nevoie de ajutor pentru a mă muta dintr-o casă în alta, el s-a oferit imediat, fără nici o ezitare. Și nu cu o întârziere de trei ore, ca Ofir. Și fără a încerca să mă

convingă, asemenea lui Churchill, că ieșeam mai ieftin dacă angajam o firmă specializată.

Ori de câte ori avea nevoie urgentă de bonă – de obicei lucrul ăsta se întâmpla când Ilana intra în câte una dintre stările ei proaste, iar el simțea nevoia „s-o scoată puțin la plimbare, să schimbe un pic aerul“ – mă duceam imediat la ei, și le citeam copiilor povești, și le schimbam scutecele, simțind o dorință vagă de a avea copii ai mei, dorință care se transforma, imediat ce unul dintre ei începea să plângă, într-o criză acută de nerăbdare, pentru ca ulterior să redevină dorință de a deveni tată, imediat ce copiii adormeau.

O dată pe săptămână, între două întâlniri cu clienții, Amichai venea să mă viziteze. Aducând mereu cu el delicioșii biscuiți ai Ilanei. Și insistând de fiecare dată să pregătească chiar el cafeaua. Se arunca pe canapeaua mea și spunea, invariabil, o, ce plăcere!

Conversațiile care însoțeau cafeaua aceea erau banale, aproape plictisitoare: el îmi povestea despre un nou tratament pe care îl făcea pentru a scăpa de pata aceea de pe gât, iar eu îi spuneam că nimeni altcineva în afară de el n-o observă și că, dacă n-ar fi fost deja cu Ilana, cu siguranță ar fi fost râvnit de foarte multe femei. După care îi povesteam despre câte un nou eșec sentimental pe care-l trăisem, iar el se grăbea să-mi spună că fata respectivă nu merita atâta bătaie de cap. Și astfel, treceam de la una la alta – informări cu privire la ultimele succese academice ale Ilanei, despre ultimele achiziții ale gemenilor, lamentări cu privire la munca sa de la Inimi Sănătoase, discursuri în van despre posibilitatea de a lăsa totul baltă și de a se înscrie la un curs de shiatsu, aceleași discuții despre noua componență a echipei Maccabi Haifa sau a națională israeliene.

Nu o dată se întâmpla ca în timpul vizitelor lui să arunc câte o privire la ceas.

Cu toate astea, mă bucuram atât de tare când îi vedeam chipul prin vizor, săptămâna următoare.

Iată umerii aceia largi. Iată-i ochii de culoarea pământului. Iată sentimentul că totul are să fie bine.

După moartea Ilanei, a continuat să mă viziteze o dată pe săptămână.

Dar nu mai vorbea despre pata de pe gât, nici despre Maccabi Haifa sau despre naţionala Israelului. Mă îmbrăţişa fără vlagă la intrare, mergea în salon, se aşeza pe canapea şi tăcea.

La început am încercat să-l fac să vorbească.

— Vrei să vorbim? l-am întrebat.

— Da, doar că… abia reuşea să scoată vorbele din gură… doare.

— Vrei să bei ceva?

— Nu.

— Să mănânci?

— Nu, frate, mulţumesc.

— Atunci ce… pot să fac pentru tine?

— Nimic. Stai… stai aici cu mine.

Aşa că am stat cu el. O dată pe săptămână, stăteam amândoi pe canapea. Şi tăceam împreună. În faţa noastră, pe perete, erau fotografii înrămate cu noi patru. Tot în faţa noastră, pe măsuţă, câteva dulciuri pe care le cumpărasem dintr-un magazin. Din când în când, în timp ce priveam în gol, începeam să mă gândesc la câte un cuvânt pe care nu reuşeam să-l traduc, sau la cecurile primite de la clienţi, cu care trebuia să mă prezint la bancă, sau încercam să mă concentrez, pentru a-i citi cele mai neînsemnate gânduri, sau încercam să-i transmit, fără cuvinte, câte un gând de-al meu, ca de exemplu: frate, nu te mai simţi vinovat, ai făcut tot ce ţi-a stat în putinţă pentru a evita operaţia, şi în orice caz, cine ar fi putut anticipa faptul că o intervenţie chirurgicală atât de banală ar putea duce brusc la complicaţii atât de grave? Sau un alt gând: oricare altul în locul tău, inclusiv eu, s-ar fi transformat deja până acum într-un monument de durere, asemenea Egeriei, din Metamorfoze.

Dar, indiferent ce gânduri aş fi încercat să-i transmit, după o jumătate de oră se ridica de pe canapea şi se îndrepta către uşă.

De obicei mă îmbrăţişa repede şi ieşea, fără să spună nimic. O singură dată s-a oprit la uşă şi mi-a spus: Să rămâi printre noi, bine, Yuval?

Nici o problemă, i-am promis eu. Deşi nu înţelegeam la ce se referea acest „rămâi printre noi“.

S-a sprijinit de peretele casei scărilor, mi-a zâmbit trist şi a zis: Tu… tu

ești un prieten adevărat.

8

Când Amichai ne-a deschis uşa casei sale, două săptămâni mai târziu, am constatat uimiţi că pata de pe gâtul lui dispăruse aproape complet. Acolo unde dăduseră greş toate unguentele şi tratamentele cosmetice reuşise moartea Ilanei, iar acum de pe grumazul lui dispăruse nu doar Galileea, ci şi Negev-ul, Ierusalimul şi câmpia Yehuda, iar în afară de un punctişor rămas în locul în care înainte se aflase Tel Aviv-ul, nu se mai vedea nici urmă din pata aceea de forma hărţii Israelului pe care o avea pe gât şi care îi crease o mulţime de complexe de-a lungul anilor.

Slăbise foarte mult. Cămaşa atârna pe el, bărbia i se ascuţise, iar pometii obrajilor deveniseră proeminenţi, adăugând o dimensiune tragică tuturor lucrurilor pe care le spunea.

— Am veşti proaste şi veşti proaste, ne-a anunţat el la începutul întâlnirii.

— Cel puţin nu ai dubii în legătură cu care dintre ele ar trebui să începi, am zis eu. Însă n-am reuşit să-i smulg nici un zâmbet.

— Veştile proaste, mi-a explicat el, sunt că nu avem destui bani pentru a înfiinţa o asociaţie serioasă, prin urmare nu avem de ales decât să depindem de finanţările anumitor fundaţii. Vestea şi mai proastă este că nu putem primi finanţare din partea nici unei fundaţii, dacă nu am înfiinţat asociaţia şi nu am făcut cumva demonstraţia faptului că suntem activi.

Ilana ne privea de pe perete cu un aer dezamăgit. Bineînţeles, zicea privirea ei, bineînţeles că în final nu veţi reuşi să faceţi nimic.

— În cazul ăsta, am zis eu, haideţi să ne adresăm oamenilor în mod direct.

— Dar cum anume? a întrebat Ofir. Nici unul dintre noi nu e Teddy Kollek[4].

4. Om politic israelian, primar al Ierusalimului între 1965 şi 1993.

— Prin intermediul Yaarei, am spus. Părinții ei au trăit vreme de nouă ani la Miami și păstrează încă legături strânse cu bogata comunitate evreiască de acolo.

— Și ce le vom spune mai exact acelor evrei când îi vom întâlni? a întrebat Amichai.

— Nu e nici o problemă, a zis Ofir, intervenind în discuție. Le vei spune povestea ta. Funcționează întotdeauna. După care urmează o prezentare scrisă de mine…

— Și tradusă de mine, am adăugat eu.

— Și ce anume va conține prezentarea asta? ne-a întrebat Amichai, punându-ne în dificultate. Vreau să spun… ce va conține concret?

Ne-am scărpinat cu toții în cap, încurcați. Mai exact, fiecare dintre noi s-a scărpinat acolo unde se scarpină de obicei când se află în încurcătură – eu, pe obraz. Amichai, pe partea de sus a gâtului. Ofir, printre bucle.

Unde e Churchill când ai nevoie de el? Gândul ăsta a trecut printre noi, de la unul la altul, de la o conștiință la alta. El ar fi știut cu siguranță cum să ia toate ideile astea ale noastre, generale și disparate, și să le transforme într-un plan ordonat și logic.

Churchill era ocupat. Implicat până peste urechi în „unul dintre cele mai importante procese din istoria administrației publice israeliene“, după cum îl numise Michaela Raz, corespondenta de la departamentul juridic al Canalului 1 de televiziune. Figura lui Churchill apărea adesea în timpul transmisiunilor directe ale acesteia sau în ziarele economice, unde fotografiile alb-negru îi scoteau în evidență nasul într-o manieră foarte puțin reverențioasă.

Era foarte greu și să-l prinzi la telefon. Iar atunci când în cele din urmă răspundea, era mereu ocupat cu ceva. Sau era pe punctul de a se apuca de ceva. Se grăbea să pună capăt conversației. Atunci m-am hotărât să fac un lucru – să mă duc la el la serviciu, să-l iau de gulerul ăla scrobit al lui și să-i spun: *Habeas corpus* aici, pentru că prietenii tăi au nevoie de tine.

Când am ajuns la procuratură – mi-a luat o oră să găsesc intrarea, ascunsă printre clădiri cenușii, ca și cum s-ar fi rușinat de ceva și ar fi vrut să se țină departe de ochii mulțimii – mi s-a comunicat că nu se afla în

birou. O cercetare amănunțită a scos la iveală faptul că se afla la tribunal, ocupându-se de cazul acela important care-i fusese încredințat. Nu aveam de gând să renunț, așa că am plecat grăbit spre tribunal, aflat la numai câteva străzi distanță, hotărât să-l aștept la finalul ședinței, pentru a-i atrage atenția asupra modului complet lipsit de delicatețe în care se comporta față de Amichai.

Nu mai pusesem niciodată până atunci piciorul în Palatul Justiției, și nici n-am apucat bine să intru în clădirea aceea cu tavane înalte, că am și început să mă simt vinovat. Nu știam de ce anume mă făceam vinovat – poate de Mondialul din 1990, din Nablus? –, dar în timp ce stăteam acolo, în picioare, aveam senzația din ce în ce mai acută că unul dintre avocații prezenți va veni să-mi ceară, pe un ton cât se poate de ferm și politicos, să-l însoțesc în sală, unde se judeca tocmai cazul meu.

Dar nimeni nu s-a apropiat de mine. O sută de persoane traversau încontinuu sala dintr-o parte în alta, în diagonală sau în zigzag. Mergeau. Se grăbeau. Alergau. Unii dintre ei se mișcau atât de repede, încât mă temeam că mă vor doborî dacă se vor izbi de mine. Alții șchiopătau. De fapt erau destul de mulți infirmi. Unul se sprijinea într-un baston. O femeie se ținea de șolduri. Un al treilea târa după el un picior schilodit. Niciodată până atunci n-am observat cât de puțini oameni merg în linie dreaptă. Mai mulți trăgeau după ei câte un troler, și abia mai târziu, după ce am intrat într-o sală de tribunal, mi-am dat seama că ele serveau pentru a transporta documentele legale. Dar toate valizele astea nu-ți dădeau deloc impresia că te afli undeva în străinătate. Din contră. E ceva foarte „local“ în tribunalul acela, ceva cât se poate de israelian. Expresiile întipărite pe chipurile avocaților care alergau dintr-o parte în alta transmiteau senzația de urgență. Iar pe chipurile oamenilor obișnuiți, ale celor care nu aveau nici o legătură cu sistemul juridic, se citea grija și preocuparea aceea reprimată, tipic israeliană. La câțiva metri depărtare de mine, lângă una dintre coloanele acelea impunătoare din centrul aulei, fusese așezată o statuie înfățișând mâini întinse către cer. În clipa în care m-am apropiat de ea, am observat că se numea *Tufișul*. Nu mă gândisem niciodată la un tufiș ca la ceva care ar putea simți suferință. Un bărbat din apropierea statuii striga într-un telefon mobil: „Nu mai pot să am

încredere în el!“ După care a adăugat: „Dar îmi va plăti oricum“. Mi-a trecut din nou prin minte gândul că se referea la mine. Că în cele din urmă va trebui să-mi plătesc păcatul originar. O femeie care a trecut prin spatele meu, țăcănind cu tocurile pe podea, a spus: „Vouă vă e mult mai ușor să vă întoarceți de pe burtă pe spate, decât de pe spate pe burtă“. Din câte mi-am putut da seama, vorbea de una singură. Am privit în dreapta, apoi în stânga. Nu știam în ce direcție s-o apuc. Unde avea loc audierea cazului meu. Sau de unde anume să-l pescuiesc pe Churchill. Așa că am făcut ceea ce ar fi făcut Churchill dacă ar fi fost în locul meu – m-am îndreptat spre cea mai frumoasă femeie pe care am văzut-o în încăpere, o avocată tânără și impecabilă, a cărei cămașă albă îi scotea în evidență pielea de culoarea ciocolatei; ea știa perfect despre ce vorbeam și mi-a explicat că procesul lui Churchill îi fusese încredințat judecătorului Dovev. Și se desfășura la tribunalul districtual.

— La tribunalul districtual? Unde vine asta? am întrebat eu speriat. „Districtual“ îmi suna ca o clădire cenușie, aflată undeva în afara orașului.

— E chiar aici, la etajul al treilea, aripa dreaptă, m-a liniștit ea, îndrumându-mă către lift.

Churchill nu și-a dat seama când am intrat în sală.

M-am așezat în liniște pe ultimul rând, chiar lângă perete.

El era în mijlocul pledoariei. Umerii lui, dintotdeauna masivi, păreau şi mai impozanţi pe sub togă, iar brațele lui se deschideau în gesturi largi, asemenea aripilor unui vultur. Am încercat să urmăresc firul discursului său, privitor la un anumit document despre care Churchill susținea că ar putea fi primit ca probă fie și numai în virtutea faptului că există, dar care nu era acceptat drept probă la dosar. Sau invers. După câteva minute, am renunțat la a mă mai strădui să înțeleg tabloul general și am început să acord atenție detaliilor: felul în care Churchill ridica sau cobora tonul vocii, pentru a oferi mai multă credibilitate vorbelor sale, sau cum repeta același termen de o mie de ori, pentru ca apoi să întrebe retoric, pe neașteptate: despre ce vorbim aici? Felul în care își atingea degetul cu vârful limbii, înainte de a da pagina, cu un gest studiat, copiat de la Yaara, și cum introducea în discurs cuvinte de tipul „irefutabil“, sau „din culpă“, sau „în deplină cunoștință“, pe care, deși nu le mai auzisem niciodată

rostite de gura lui în timp ce ne uitam la meciurile de fotbal, nu le găseam deloc false sau forțate, pentru că dincolo de cuvintele frumoase și de gesturile largi ale mâinilor se simțea liniștita lui tărie interioară, pe care o cunoșteam atât de bine din discuțiile noastre prietenești, o tărie interioară care nu-i lăsa de ales opozantului său, decât să renunțe, sau cel puțin să se îndoiască, preț de o secundă fatală, de adevărul propriei cauze.

Și avocatul apărării, care ședea la dreapta lui, își freca fruntea încurcat, întrebându-se cum anume ar fi putut ține piept șuvoiului de cuvinte pe care Churchill îl năpustea asupra sa, cu tonul acela puțin glumeț și puțin îngâmfat care le însoțea; și poate că deja regreta faptul că alesese tocmai profesia aceea, și cu siguranță regreta că nu-l luase în serios pe procurorul acela tânăr, mult prea tânăr pentru a se ocupa de cazul respectiv, după cum spunea toată lumea; cu siguranță la asta se gândea și funcționara așezată la picioarele pupitrului judecătorului, care poate tocmai de aceea își ațintise privirea asupra lui Churchill și îl privea fix, urmărind felul în care mușchii gâtului lui se încordau în timp ce vorbea; prin urmare, și-a pierdut concentrarea preț de câteva clipe, uitând că trebuia să schimbe banda de înregistrare. Judecătorul a mustrat-o și l-a rugat pe Churchill să aștepte până când va fi montată următoarea bandă, iar acesta din urmă a răspuns: Da, Onorată Instanță, sigur că da, Onorată Instanță. În clipa aceea și-a întors privirea, iar ochii lui i-au întâlnit pe ai mei pentru o secundă. După care s-au întors imediat la documentele lui. Nu mi-a zâmbit. Nici nu m-a salutat. Cum ar fi putut s-o facă? Nu putea permite nimănui să-i distragă atenția de la obiectivul pe care și-l stabilise. Încă din liceu știa că voia să devină avocat. După primul an de serviciu militar se transferase la departamentul serviciilor secrete la Glilot, pentru a avea ocazia de a-și perfecționa ebraica, întocmind rapoarte informative și pentru a putea urma cursurile Facultății de Drept la Universitatea Deschisă. Da, în timp ce noi scuipam sânge la Nablus, el îi dădea înainte cu studiile lui și se culca cu jumătate dintre studentele la Drept, inclusiv cu profesoara, se înțelege, după care a fost admis la Facultatea de Drept a Universității din Tel Aviv, așa cum își dorea. A absolvit *magna cum laudae*, așa cum își dorea. A făcut practică la procuratură, așa cum își dorea, și poate că și din cauza asta – mi-a trecut fulgerător prin minte –, din cauza acestei vocații cu

adevărat vii, și nu doar din cauza Yaarei, în adâncurile sufletului meu eram invidios pe el și speram, în timp ce-l priveam, că va începe să se bâlbâie, că se va împiedica și se va prăbuși.

Avocatul apărării s-a ridicat în picioare și a cerut permisiunea să ia cuvântul. Dar Churchill a continuat să lucreze chiar și în timp ce acesta vorbea. De fiecare dată când avocatul apărării spunea vreun lucru cu care nu era de acord, reacționa printr-un gest al mâinii care voia să spună „asta nu are importanță“. Iar când acesta a introdus trei cuvinte străine într-o singură frază, l-a criticat cu voce tare, „De ce nu vorbești ebraică? Suntem într-un tribunal israelian. Oamenii de aici sunt israelieni. La ce bun toate cuvintele astea străine?“

După ce s-a abținut cu gesturi studiate timp de câteva minute, timp în care și-a răsfoit documentele și și-a aranjat roba pe umeri, creându-i bietului avocat al apărării iluzia că va fi lăsat să-și continue pledoaria în liniște, Churchill a intervenit deodată în discuție: Ceea ce apărarea încearcă să susțină vine în contradicție totală cu sentința pronunțată de Statul Israel contra Aharoni, când a fost judecată o speță similară. Aharoni? a repetat după el avocatul apărării, în încercarea de a câștiga timp pentru a-și aduce aminte despre ce fusese vorba în cazul respectiv. Dar Churchill înota din nou în cuvinte, exemple și probe, era când ironic, când serios, totul îmbrăcat într-un vocabular bogat „motiv pentru care“, „ca urmare“, „s-a produs o eroare“, „în opinia mea“.

Departe de mine, într-un alt colț al sălii, ședea un bătrân, cu un plasture lipit pe scalpul chel. Nu părea să aibă nici un fel de legătură cu procesul. Poate că venise acolo pentru a se bucura de ebraica pe care oamenii o vorbeau pe vremuri și care acum se mai găsea doar în cărți și în sălile de tribunal?

Pentru o clipă am avut impresia că și judecătorul cu ochelari cu rame argintii se bucura la auzul ebraicii lui Churchill, deoarece se aplecase ușor în față, având buzele întinse într-un zâmbet discret – poate se gândea că Churchill îi amintea de el însuși, cel din vremea tinereții? –, însă după câteva minute, în vreme ce discursul lui Churchill părea să se lungească la infinit, zâmbetul acela delicat de plăcere s-a transformat într-o mică grimasă, într-o bătaie rapidă cu degetele în lemnul pupitrului, până când,

în cele din urmă, l-a întrerupt, spunând: Domnule avocat Alimi, argumentul e suficient de clar şi consider că posed toate datele necesare pentru a-mi forma o opinie asupra acestei spețe.

— Onorată Instanță… vă rog să-mi permiteți…

Avocatul apărării a cerut permisiunea de a lua cuvântul, însă judecătorul l-a întrerupt şi pe el, dictându-i decizia sa dactilografie care se afla în dreapta lui. Judecătorul vorbea foarte încet, am încercat să aud ce spune, însă din modul în care Churchill şi-a încrucişat mâinile la ceafă mi-am dat seama că, cel puțin de data aceea, talgerul balanței înclina în favoarea lui, deoarece atunci când e satisfăcut, ca de exemplu atunci când câştigă Maccabi Haifa, Churchill îşi încrucişează degetele la ceafă, exact în acelaşi fel.

Nu s-a grăbit spre mine în timpul pauzei stabilite de judecător, ca şi cum s-ar fi simțit stânjenit dacă ar fi permis manifestarea unor semne de prietenie în interiorul zidurilor tribunalului; s-a rezumat la a-mi transmite din priviri că ne vom întâlni afară; acolo stăteau de vorbă avocații cu clienții, în grupuri micuțe, pentru a-şi pune la punct strategia pe care o vor urma în timpul procesului, şi cu toții au coborât tonul vocii în clipa în care am trecut prin dreptul lor. Am căutat un loc liniştit, fără minciuni şi secrete, şi l-am găsit chiar lângă automatul de băuturi răcoritoare. Churchill a ieşit din sală şi s-a îndreptat prompt spre mine, ca şi cum ar fi ştiut sigur că eram acolo, ca şi cum cei zece ani de prietenie dintre noi i-ar fi permis să intuiască în modul cel mai exact cu putință ce colț al încăperii aş fi ales pentru a-l aştepta, şi dintr-odată m-a îmbrățişat, lucru care nu se mai întâmplase de doi ani. De la povestea cu Yaara începuserăm să ne salutăm cel mult cu o înclinare a capului, deşi fuseseră câteva momente în care el se apropiase cu intenția de a mă îmbrățişa, dar eu mă retrăsesem, şi poate că în ziua aceea, acolo, când juca pe teren propriu, s-a gândit că nu-mi va veni uşor să-l resping. Şi nici nu am făcut-o, ba din contră, l-am îmbrățişat la rândul meu, deşi poate nu cu atâta forță cu câtă mă strângea el, poate şi pentru că brațul meu stâng se încurcase uşor în materialul robei lui, împiedicându-mă să-l cuprind într-o îmbrățişare completă.

— Ai văzut? m-a întrebat după ce ne-am desprins din îmbrățişare şi ne-am îndepărtat unul de celălalt. Ai văzut cum l-am luat prin surprindere cu

Statul contra Aharoni? Nici nu înțelegea ce l-a lovit.

— Am văzut, am încuviințat eu. Și, fără voia mea, am murmurat: Felicitările mele.

Churchill și-a încrucișat din nou palmele la ceafă și a adăugat: Da, dar nu e decât o bătălie, ce ai văzut tu acolo nu e decât o bătălie dintr-un lung război. Și acuzatul nu e deloc un nătâng necioplit. E un om foarte puternic. Bogat. Cu multe relații. Tocmai de aceea e atât de important să-l prindem. Pentru că dacă el va cădea, se va produce într-adevăr o schimbare. Oamenii se vor gândi de două ori înainte de a cere favoruri sexuale. Își vor spune: Dacă el, care este un rechin, a căzut în plasă, poate ar fi mai bine să fim atenți.

— Iar în felul acesta tu vei obține exact ce-ți dorești, nu-i așa?

— Ce vrei să spui?

— E exact ce ai scris pe biletul de la Mondiale, că îți dorești să câștigi un proces important, o speță care să aducă o schimbare în societate.

— Da, ai dreptate, a zis Churchill pe un ton gânditor forțat, prefăcându-se că ar fi uitat de povestea cu biletele, fără să-și imagineze că Yaara îmi spusese că, în realitate, nu uitase de ea nici măcar o secundă.

— Dar spune-mi, a zis el deodată pe un ton mirat, cum se face că ai venit azi aici?

— Joia viitoare mergem la Amichai, să discutăm despre înființarea asociației.

— Și?

— Și comportă-te ca un om bun, treci pe acolo, chiar dacă și numai pentru o jumătate de oră. Pentru el e foarte important.

— Mă crezi când îți spun că nu am nici o jumătate de oră? Nici măcar un sfert de oră?

O rază de soare a răzbătut brusc printre nori, pătrunzând în încăpere printr-o fereastră mare și lovindu-l direct în ochi, iar el și-a făcut mâna streașină, pentru a nu fi orbit.

— Nu ai un sfert de oră pentru unul dintre prietenii tăi? l-am întrebat eu.

Și-a luat mâinile de la ochi, pentru a și le pune în șolduri. După care le-a lăsat să-i cadă pe lângă corp. Pentru ca apoi să și le pună din nou în

șolduri.

— Îți voi spune adevărul, Fried, poate că medicii de prin spitale n-or fi ei niște sfinți, dar munca lor e sfântă. Cine suntem noi să le punem bețe în roate? Și apoi, toată ideea asta cu asociația nu-mi trezește deloc interesul. După părerea mea… e ceva ce nu se potrivește. Lucrurile despre care vorbiți voi intră în atribuțiile instituțiilor publice în statele care funcționează așa cum ar trebui. De ce ar fi nevoie ca o entitate privată să-și asume responsabilitatea pentru astfel de lucruri? Asta nu face decât să perpetueze nedreptățile existente.

Cui îi pasă dacă statul funcționează sau nu? aș fi vrut să-i strig în față. Prietenul tău are nevoie de tine! Chiar tu ai fost acela care, cu o seară înainte de înrolare, ne-ai obligat pe toți să semnăm formularele alea – ridicole, redactate într-un amestec de limbaj juridic și argou fotbalistic – prin care ne obligam să rămânem prieteni pe toată durata serviciului militar și să facem tot ce ne va sta în putință pentru a ne întâlni. Pentru a vorbi unii cu alții. Pentru a ne scrie cât mai mult posibil. Oare ce s-a întâmplat între timp? Când anume ți-ai schimbat părerea?

Înainte de a fi apucat să-i pun toate aceste întrebări, Churchill m-a anunțat că trebuie să se întoarcă în sala de judecată. Și că vom vorbi din nou în cursul serii.

În seara aceea am așteptat telefonul lui așa cum aștepți un telefon de la o fată. Am pus telefonul lângă mine, ca nu cumva, doamne ferește, să nu-l aud sunând. L-am luat cu mine chiar și la duș. Și în pat.

Dar de sunat, n-a sunat.

Așa că ne-am întâlnit fără Churchill. La început, o dată la două săptămâni, după care, când lucrurile au început să se miște, o dată pe săptămână, în sufrageria apartamentului lui Amichai. În fața uriașei fotografii a Ilanei.

Din când în când, Amichai își pierdea șirul vorbelor și rămânea preț de câteva minute cu ochii fixați asupra tabloului. Noi continuam să vorbim, așteptând momentul în care el ni se va alătura din nou, momentul potrivit pentru el.

Din când în când, Ofir și cu mine ridicam privirile spre fotografia

înrămată, pentru a primi confirmarea Ilanei asupra câte uneia dintre hotărârile noastre.

Primul lucru pe care l-am făcut a fost să alegem numele asociației: „Dreptul nostru“ (Ofir propusese nume mai provocatoare, precum „Corpul ăsta e al meu“ sau „Antimedic“, dar în cele din urmă am decis, cu susținerea tăcută a Ilanei, să păstrăm o atitudine pozitivă).

După care am formulat o definiție clarificatoare pentru statului asociației: „Asociație pentru drepturile omului în sistemul sanitar“.

În urma unor vizite inopinate prin spitale și a studierii altor asociații din străinătate, similare celei înființate de noi, am schițat viitoarea structură a acesteia.

Un departament de legătură – care ar fi trebuit să aibă un reprezentant în fiecare secție de urgențe din țară.

Un departament educativ – care trebuia să se ocupe cu informarea medicilor și a pacienților asupra valorilor și drepturilor omului.

Un departament legal – care ar fi trebuit să asigure o minimă asistență juridică celor ale căror drepturi ar fi fost încălcate.

Amichai a propus apoi să mai adăugăm un departament, care să se ocupe de drepturile medicilor.

— Toate problemele sunt cauzate de faptul că turele și gărzile medicilor sunt de-a dreptul inumane, zicea el. Nu i se poate pretinde unui om să respecte drepturile pacientului, dacă în noaptea respectivă el a dormit o singură oră.

Ofir s-a opus cu înverșunare creării acestui nou departament. Aruncă în aer mesajul nostru, a zis el. Nu poți să transmiți două mesaje prin intermediul unei singure campanii. Iar dacă vom încerca să obținem mai mult, nimeni nu va mai înțelege ce ne dorim cu adevărat.

— De ce folosești termenul „campanie“? Aici nu e vorba de nici o campanie, a intervenit Amichai iritat. Lasă la o parte aerele astea de publicitar. Doar nu încercăm aici să vindem Coca-Cola.

— Asta nu schimbă cu nimic lucrurile, a insistat Ofir. Nu se poate, pur și simplu nu se poate, nu poți atinge toate subiectele din lumea asta. Dacă e așa, de ce să nu înființezi și un departament pentru drepturile femeii, și unul pentru controlul prețurilor cafeteriilor din spitale?

O săptămână întreagă au continuat să se certe asupra acestui subiect, ajungând în cele din urmă până la anularea, pentru prima dată în toată istoria prieteniei lor, a meciului săptămânal de squash pe care îl jucau împreună.

În fiecare zi de marţi, la ora zece seara, lăsau în urma lor râuri de sudoare pe terenul numărul doi din campusul sportiv al universităţii; loveau mingea neagră de perete, de fereastră, alergau şi făceau să scrâşnească tălpile încălţărilor, în încercarea de a ajunge la minge înainte ca aceasta să sară de două ori, şi ciocnindu-se unul de altul din greşeală, sau în mod intenţionat.

Apoi se aşezau pe scaunele căptuşite ale tribunei cu vedere spre teren şi beau apă (Ofir) şi ciocolată caldă de la aparat (Amichai), le priveau pe studentele care se întorceau de la sală şi îşi dădeau cu părerea despre care dintre ele era cea mai frumoasă.

După care se întrebau care ar fi cea mai avantajoasă alegere, să cumperi un apartament, sau să închiriezi unul, contrazicându-se pe tema asta.

Discutau despre alergarea pe asfalt, dacă lucrul ăsta îţi face sau nu rău la picioare, din nou în contradictoriu.

Se întrebau care era numele copilului răpit la un moment dat de o comunitate religioasă: să fi fost Yossele Schumacher, sau Yossele Churbacher?

Amichai şi Ofir nu cădeau niciodată de acord asupra vreunui lucru. Iar dacă întâmplarea făcea ca în timpul conversaţiei dintre ei, Doamne păzeşte!, la orizont să se profileze perspectiva unui acord, atunci imediat unul sau altul dintre ei îşi consolida poziţia, în aşa fel încât să creeze şi mai multă tensiune. La început, când abia îi cunoscusem, eram sigur că nu era decât o chestiune de timp până când discuţiile acelea interminabile aveau să le destrame prietenia, însă cu vremea mi-am dat seama că ele reprezentau tocmai legătura dintre ei. Când a murit Ilana, Amichai i-a cerut fratelui său să-l sune prima dată pe Ofir, iar lucrul acesta spune multe, fiindcă primul telefon pe care-l dai după ce ţi s-a întâmplat ceva foarte frumos sau ceva îngrozitor vine direct din pântece, nu din creier, şi transformi persoana pe care o auzi într-un prieten mai bun, o aduci mai aproape, şi bineînţeles că Amichai simţea astfel faţă de Ofir, poate tocmai

pentru că întâlnirea lor săptămânală la meciul de squash le permitea să se năpustească unul asupra celuilalt fără să-şi facă rău, să convertească toată tensiunea aceea acumulată între ei în puncte înscrise, în victorii, în satisfacţia care derivă din învingerea unei persoane care te scoate mereu din sărite.

De-a lungul anilor, meciul de squash din fiecare marţi rezistase la orice, inclusiv perioadei în care Ofir, după întoarcerea din India, ne anunţase că nu mai era dispus să joace pe puncte, deoarece competiţia era mama tuturor relelor, şi chiar şi perioadei în care Amichai pierdea în mod intenţionat, pedepsindu-se şi în felul acesta pentru moartea Ilanei.

Şi iată că tocmai discuţia aceea irelevantă despre „drepturile medicilor“ a dus la abolirea unei instituţii pe care ajunseserăm s-o considerăm indestructibilă.

În absenţa jocului de squash, nu mai aveau cum să se elibereze de furia pe care o simţeau unul faţă de celălalt. Astfel, de la o întâlnire la alta, tonurile vocilor lor se înăspreau tot mai tare, până când au ajuns să semene cu tonurile cu care eram obişnuiţi de pe vremea când Ofir nu purta încă şalvari.

În cele din urmă au ajuns în punctul cel mai de jos în care poate ajunge o discuţie – generalizările istorice.

— Asta a fost întotdeauna problema ta, a zis Amichai. Pentru tine totul e doar alb sau negru.

— Ba nu, uite care e problema ta, a ripostat Ofir. Trebuie să introduci mereu un element incoerent în lucrurile pe care le faci, în aşa fel încât să dai greş, să nu le poţi duce la bun sfârşit.

Îi ascultam fără nici o plăcere. Ştiam că dacă povestea cu asociaţia va continua să se desfăşoare astfel, se va destrăma înainte chiar de a fi apucat să se închege. Iar atunci nimic nu l-ar mai fi putut împiedica pe Amichai să se ducă la vale.

Nu ştiam ce să fac. De obicei Churchill era acela care punea capăt conflictelor dintre ei: îi reducea la tăcere, uneori chiar striga la ei, iar ei se retrăgeau, fiecare în câte un colţ al ringului, aşteptând runda următoare. Dar Churchill era ocupat până peste cap acum, şi nu era nimeni altcineva care să împiedice galopul lor sălbatic spre panta ranchiunei.

— Am o propunere, am zis eu după o nouă discuție aprinsă pe marginea „drepturilor medicilor“, încheiată cu ieșirea lui Amichai pe terasă, pentru a se ocupa de puzzle-ul cu Titanicul, și cu Ofir vârându-și hârtiile în geantă și amenințând că pleacă.

S-au întors amândoi către mine, fără prea mult entuziasm.

— Ce ziceți… am început eu, trăgând de timp în speranța că voi găsi o idee… ce ziceți dacă în loc să înființăm un „departament“ pentru drepturile medicilor, înființăm o „unitate“ pentru drepturile medicilor?

— Cum adică? m-au întrebat amândoi deodată.

Propunerea mea era atât de spontană, încât nici măcar eu n-o puteam explica fără a o repeta într-o formulă ceva mai elegantă.

— Ei bine, pe lângă cele trei departamente principale, am putea adăuga o unitate micuță, secundară, adresată medicilor.

Ofir și-a așezat geanta pe podea. Amichai s-a întors de pe terasă, însă a rămas în picioare, nu s-a așezat.

— Cred că aș putea accepta ideea, cel puțin pentru moment, a zis Ofir, fără să ridice privirea de la geantă.

— În fine, nu e o soluție ideală… a ezitat Amichai.

— Ține cont de faptul că nu este decât o declarație de intenție, l-am încurajat eu. Lucrurile se vor schimba în momentul în care asociația va fi fost înființată.

— Foarte bine, dacă nu este decât o declarație de intenție, a zis Amichai.

Odată depășit acest mare obstacol, drumul a fost deschis pentru punerea la punct a prezentării. Între timp, i-am dat Yaarei undă verde pentru stabilirea de întâlniri cu potențiali sponsori.

Urmându-i sfatul, am limitat a priori căutarea la oameni care ar fi putut avea un interes anume în această direcție: cineva care a pierdut de curând pe cineva drag, sau chiar mai bine, cineva care a suferit de curând încălcări ale drepturilor personale sau care a fost victimă a neglijenței medicilor. Era dificil să identifici persoane care corespundeau acestei descrieri în rândul bogătașilor din Miami. Mai mult decât atât, aceștia aveau la dispoziție medici personali, care făceau toate eforturile pentru a le prelungi viețile atât lor, cât și celor apropiați. O altă problemă cu care

ne confruntam era limitarea impusă de Amichai: potenţialul sponsor trebuia să poată ajunge din când în când în Israel, deoarece, cu toată bunăvoinţa, el nu se putea deplasa în străinătate pentru prezentare, şi să-i lase pe copii singuri, fără tatăl lor.

În cele din urmă Yaara a reuşit, cu un considerabil ajutor din partea tatălui ei, să ne stabilească o serie de întâlniri pentru luna imediat următoare sărbătorii de Pesah.

Mi-a dictat prin telefon numele hotelurilor şi datele întâlnirilor, după care a adăugat: Să nu vă faceţi prea multe speranţe. Oamenii ăştia n-au devenit milionari pentru că ar fi fost nişte mână-largă.

— În orice caz, am zis eu, ai tot respectul nostru pentru faptul de a fi reuşit să organizezi totul.

— E de-a dreptul… emoţionant ceea ce faceţi pentru a-l proteja pe Amichai. Felul în care vă străduiţi să-l ţineţi ocupat.

— Trebuie să recunosc, i-am mărturisit eu, că e destul de plăcut. De când am terminat liceul, n-am mai făcut altceva decât să ne uităm împreună la meciuri. Povestea asta… într-un anumit fel… ne uneşte. Ar trebui să-l vezi pe Ofir. Câtă plăcere îi face să stea aici cu noi, să se gândească, să inventeze. Se vede limpede cât de mult i-a lipsit. Păcat doar că Churchill…

— Da, şi eu cred că e păcat, a încuviinţat ea.

— Cât va mai dura procesul ăsta? am întrebat eu. N-ar fi trebuit să se încheie deja?

— Da’ de unde? a zis ea. Numai în filme procesele încep şi se termină în acelaşi episod. În viaţa reală nu se întâmplă deloc aşa. Însă, după părerea mea, nu e deloc corect că nu vă ajută. Toată porcăria asta cu „statul care funcţionează aşa cum trebuie“… i-am zis că n-o înghit.

— Şi el cum a reacţionat?

— Nu sunt sigură că m-a ascultat. Procesul ăsta îl absoarbe cu totul. Lucrează în fiecare zi până la miezul nopţii, uneori rămâne chiar să doarmă la birou, ca să nu mai piardă timpul pe drum.

— Şi tu cum reuşeşti să adormi seara? am întrebat-o eu. Îmi aduceam aminte că ura să doarmă singură. La numai o săptămână după ce am început să ieşim împreună, s-a şi hotărât să vină să doarmă la mine, pentru

că în apartamentul ei se auzeau „zgomote“.

— Nu reușesc, mi-a răspuns ea. Mă ridic din pat de câte șapte ori, să verific dacă nu cumva a intrat vreun hoț. Îmi țin un spray lacrimogen sub pernă, lucru care nu face însă decât să mă agite și mai tare. Uneori mi se întâmplă să adorm pentru o jumătate de oră sau o oră. După care încep coșmarurile…

— În care cineva te urmărește pe stradă cu un cuțit de bucătărie uriaș, iar tu ești încălțată cu o pereche de pantofi care te împiedică să alergi. Încerci să te descalți în timp ce alergi, dar nu reușești, încerci să te transformi într-un iepure, pentru a deveni mai rapidă, dar nu reușești nici asta, apoi, în clipa în care el te ajunge din urmă…

— Mă trezesc. Ce interesant că-ți aduci aminte.

(N-am uitat nimic, mă gândeam. Nici coșmarurile tale, nici faptul că pe sub hainele alea scumpe ale tale porți chiloți simpli, de doi bani, nici faptul că în ziua dinaintea ciclului ești excitată ca o fiară, nici că oprești alarma de trei ori înainte de a te trezi, nici faptul că în adâncul inimii tale ești convinsă că ai fundul puțin cam mare, dar nu există nici o șansă de a ține o dietă, fiindcă nu ai îndeajuns de multă autodisciplină, nici gelozia ta pe fratele mai mare, pe care, din anumite motive, îl consideri mai inteligent decât tine, nici ușoara ta neliniște atunci când nu reușești să ai orgasm, nici încruntarea sprâncenelor atunci când asculți ceva cu atenție, nici felul special în care pronunți cuvântul iu-bi-re, nici cum singura dată când un producător, prieten de-al fratelui tău, ți-a propus un post de asistent de regie în cadrul unui spectacol de teatru, ai dat înapoi, arborând scuza că nu ți se părea suficient de interesant, nici siguranța de sine, sub care se ascunde multă nesiguranță, sub care se ascunde un sâmbure de orgoliu. Nu am uitat nimic, Yaara, în ciuda faptului că am încercat.)

— E greu să uiți, am zis eu, când cineva te trezește de două ori pe săptămână în creierii nopții, pentru a-ți povesti de fiecare dată același coșmar.

— E incredibil. Coșmarul ăsta mă urmărește de pe vremea când aveam șaptesprezece ani. Mi s-au întâmplat atât de multe lucruri de atunci, dar asta mi-a rămas.

— Asemenea unui prieten credincios.

— Exact așa. Dar știai că ești unul dintre puținii oameni din lumea asta care știu că îmi e frică să dorm singură?

— De ce? Îți e rușine cu asta?

— Da. Și nici nu m-ar crede. Nu vine în armonie cu ceea ce transmit în exterior. Trebuie să recunoști că și tu ai fost surprins prima dată când ți-am povestit.

— Da, dar contradicția asta… între ceea ce ești în timpul zilei… și ceea ce ești noaptea… în toate conflictele astea interioare pe care le ei… e și ceva seducător.

— Drăguț din partea ta să crezi asta.

— Drăguț să-i spui surorii tale.

— Dar nu am surori.

— Păcat, ar fi putut veni să doarmă la tine.

— Maniacule.

Ultimele replici, cele mai îndrăznețe, ale acestui dialog nu au fost nicicând pronunțate. Am tendința de a mă înfățișa mai spiritual decât sunt în realitate arunci când reproduc aici discuțiile lui Yaara. Dar în definitiv oricine își rescrie practic propria viață atunci când și-o povestește lui însuși, nu-i așa? Și, în afară de asta, replicile pe care le-am scris aici nu diferă foarte mult de cele care s-au spus în realitate. Vorbeam mult în perioada aceea, eu și Yaara. Amichai și Ofir îmi dăduseră sarcina de a ține legătura cu ea. Eu am avut câteva tentative firave de a mă împotrivi, dar au insistat, spunându-mi că Yaara avea o slăbiciune pentru mine. Poate din pricina sentimentelor de vinovăție. În orice caz, merita să profit de situație, pentru binele asociației.

Exista întotdeauna o scuză bună pentru telefoanele ei nocturne: schimbarea datei unei întâlniri. O informație confidențială privind unul dintre sponsorii pe care urma să-i întâlnim, informație de care merita să ținem cont în timpul pregătirii prezentării (ăsta e de dreapta, celălalt, în schimb, e de stânga. Ăsta are o slăbiciune pentru emigranții ruși, în timp ce altul se interesează de soarta etiopienilor. Tipul ăsta are un accent texan foarte puternic, motiv pentru care e greu de urmărit, iar celălalt, cel care insistă să vă întâlniți la Ierusalim, e obișnuit ca toți oamenii din jurul lui să fie de acord cu ceea ce spune el, să-i vadă pe toți entuziasmați de ideea

lui, prin urmare nu-i de ajuns să spuneţi „*Of course*“ atunci când vorbeşte el, ci trebuie să ziceţi „*Absolutely!*“).

— Bun, e un lucru important de ştiut, felicitările mele, îi spuneam eu Yaarei şi notam toate informaţiile în caietul asociaţiei, după care sfârşeam prin a povesti despre tot felul de alte chestiuni.

Aşa cum în trecut îi povesteam despre articolele interesante pe care le traduceam (de exemplu, unul care susţinea că motivul pentru care femeile sunt de patru ori mai predispuse la depresie decât bărbaţii ar fi tocmai diferenţa structurală dintre creierul feminin şi cel masculin). Şi, la fel ca în trecut, ea îmi dădea explicaţii care contraziceau rezultatele cercetărilor (diferenţe structurale? Ce tâmpenie! Bărbaţii nu sunt dispuşi, pur şi simplu, să recunoască faptul că sunt în depresie. Nici măcar faţă de ei înşişi, darămite faţă de cercetători).

La fel ca în trecut, înregistra pentru mine scenele cele mai groteşti care aveau loc în timpul întâlnirilor de afaceri la care lua parte în calitate de secretară personală şi supercritică a tatălui ei. („Iar atunci, adjunctul directorului de marketing, care mai devreme cu cinci minute se declarase complet împotriva acestei strategii, a început să explice de ce anume aceasta devenise inevitabilă“, sau „Nu-ţi va veni să crezi, am petrecut aproape trei zile întregi cu un consultant expert în probleme organizatorice, pentru a definitiva strategia societăţii noastre. Dar ce Dumnezeu, suntem nebuni? Cu toţii ştiu că singura strategie a tatălui meu este aceea de a face tot mai mulţi bani.“)

La fel ca în trecut, am crezut-o prostească când mi-a jurat că slujba aceea la firma tatălui său era doar una temporară, aşteptând doar să-şi adune îndeajuns de mult curaj şi cele nouăzeci şi una de mii de dolari pentru a putea face ceea ce îşi dorea cu adevărat – să plece la Londra.

Spre deosebire de trecut însă, nu întrerupeam conversaţia din cinci în cinci minute pentru a-i spune cât de mult o iubesc. Că era extraordinară. Faptul că toate acele conversaţii se desfăşurau la telefon, faptul că era căsătorită cu unul dintre prietenii mei, toate mă îndreptăţeau să păstrez o oarecare distanţă, de la care reuşeam totuşi s-o iau peste picior. Să râd de ea. Ba chiar îmi permiteam şi un strop de cruzime în interacţiunile cu ea.

Uram convorbirile acelea cu ea. Şi le aşteptam cu nerăbdare.

Scoteam încontinuu ciorapul din ascunzătoarea lui, din dulap.

Prima prezentare a asociației „E Dreptul Nostru“ a avut loc la hotelul Hilton.

La intrarea în hotel ne aștepta o mică surpriză. Ofițerul însărcinat cu siguranța, cel care se ocupa de controlul genților și sacoșelor era Yarom Mendelssohn în carne și oase, copilul genial al școlii noastre. A sărit peste școala primară, iar din școala generală a dispărut la un moment dat, umblând vorba că s-ar fi mutat împreună cu familia la Ierusalim și că ar fi fost admis într-un program național secret, care ar fi avut menirea de a pregăti viitorii oameni de știință ai țării. Cu toții eram convinși că într-o bună zi va primi Premiul Nobel.

În schimb acum îl vedeam blocându-ne intrarea în hotel, cu o mustăcioară micuță, și întreba oamenii dacă au sau nu arme asupra lor.

— Mendelssohn! Yarom Mendelssohn! l-am salutat noi cu entuziasm, dar chipul lui a rămas inert, în vreme ce s-a limitat la a trece magnetometrul prin dreptul nostru.

— Ce faci aici, Mendelssohn? a întrebat Ofir.

— Muncesc, a răspuns el laconic.

— Dar… n-ar fi trebuit să fii… la Institutul Weizmann, sau ceva de genul ăsta?

— L-am absolvit. Nu-mi dădeau voie să lucrez la cercetarea mea.

— Nu te lăsau să lucrezi? Dar de ce?

— Au zis că nu e destul de practică, a șuierat el cu dispreț. Că e previzibilă, din punctul lor de vedere.

— Previzibilă?

— În clipa în care voi reuși să demonstrez ceea ce încerc să demonstrez, se va isca un adevărat cutremur în lumea credințelor lor. A axiomelor lor. Oamenii se simt foarte legați de propriile axiome, știți și voi.

— Dar ce încerci să demonstrezi, mai exact?

— E complicat. Sunt deja trei ani de când lucrez la cercetarea asta. Tocmai de aceea am acceptat slujba asta, pentru că e atât de plictisitoare, încât nu mă împiedică să gândesc.

— La ce anume? La ce trebuie să te gândești?

— Îmi pare rău, dar pentru moment prefer să păstrez asta pentru mine.

— Bine, atunci nu voi insista. Deşi… ne-ar face mare plăcere să auzim.

— Îmi pare chiar foarte rău, a răspuns Yarom Mendelssohn, ridicând din umeri, iar noi ne-am luat genţile, cu intenţia de a intra în hotel, numai că n-am apucat să facem nici măcar un pas, pentru că el a început să vorbească.

— Bine, dacă vă interesează chiar atât de mult… Încerc să construiesc un motel fizico-matematic prin intermediul căruia să explic fenomenul reîncarnării.

— Fenomenul reîncarnării?

— Vedeţi voi – şi-a trecut degetele peste mustăţi, ca şi cum s-ar fi curăţat de nişte urme de lapte –, diferenţa dintre lumea celor vii şi lumea celor morţi este o axiomă universal acceptată de civilizaţia occidentală. Dar să ne gândim în ce măsură moartea reprezintă o parte inseparabilă a vieţii în ţara asta, de exemplu. Prin urmare, de ce nu ar face şi viaţa parte din moarte? Ca să nu mai spunem că reîncarnarea este o concepţie foarte răspândită în anumite zone ale lumii. Chiar şi în Israel, dacă mergeţi la druzii din Daliyat el-Carmel, veţi auzi tot felul de poveşti… de vi se încreţesc neuronii.

— Şi în India… a început Ofir să povestească.

— Nu doar în India, l-a întrerupt Yarom Mendelssohn, peste tot în lume sunt oameni care spun poveşti despre reîncarnare, dar nici un om de ştiinţă nu a încercat până acum să studieze acest fenomen într-o manieră aprofundată, din prisma unei abordări ştiinţifice. Nu vi se pare suspect lucrul acesta?

— Mai mult decât suspect, e chiar o conspiraţie, am zis eu şi m-am uitat la ceas, pentru a le da de înţeles că trebuia să ne grăbim.

— Deci aţi rămas prieteni? a zis Yarom Mendelssohn uitându-se pe rând la fiecare dintre noi (întotdeauna când ne întâlneam cu foşti colegi de şcoală se întâmpla acelaşi lucru, cu toţii se uitau la noi cu o privire în care se citea un amestec de uimire şi gelozie, la gândul că rămăseserăm prieteni vreme de atâţia ani), bravo vouă! bravo vouă! Eu nu am prieteni. Am avut prieteni la institut, desigur, dar din clipa în care am început să vorbesc despre reîncarnare au dispărut, de parcă aş fi fost lepros.

— Da, aşa se întâmplă cu prietenii de la serviciu.

— Nu-ți face griji, a zis Amichai și și-a așezat o mână pe umărul lui Yarom Mendelssohn, îți vei face alți prieteni.

— Și, în cel mai rău caz, dacă nu reușești să-ți faci prieteni în viața asta, am zis eu, poate reușești în următoarea.

Yarom Mendelssohn a tăcut preț de o clipă, ca și cum ar fi fost pe punctul de a se simți jignit, după care a izbucnit într-un hohot de râs imposibil de stăpânit, de neoprit. Râsetul unui copil de șaptesprezece ani.

L-am salutat, promițându-i că „ne vom revedea curând“, după care am intrat în holul hotelului.

Un tinerel cu cravată de om bătrân ne-a ieșit în întâmpinare, rugându-ne să așteptăm câteva clipe, după care domnul Eisenmann avea să ne primească în sala de reuniuni.

— Eisenmann?! Probabil că… s-a produs… o eroare… am zis eu. Ar fi trebuit să ne întâlnim cu domnul Goldmann (Îi plac fetele. Îi plac cluburile de noapte. Caută să vadă *passion* în ochii celor care-i propun tot felul de inițiative sociale, prin urmare folosiți cuvintele *passion*, *passionate* sau *passionately* odată la două fraze, în timpul prezentării voastre).

— Sorry, dar nu e nici o eroare, ne-a explicat tinerelul acela cu cravată, pe un ton plin de bunăvoință, domnul Eisenmann vă va primi pentru a auzi care este propunerea dumneavoastră, după care domnul Goldmann va decide dacă acceptă sau nu s-o finanțeze.

OK, Sir. Of course, Sir. Absolutely.

Ne-am așezat pe una dintre canapelele întoarse cu fața spre mare. Simțeam sub picioare covoarele moi. O cameristă japoneză ne-a întrebat în ebraică ce anume am dori să bem. În jurul nostru era un adevărat babel lingvistic. Engleză, franceză, germană, rusă.

— Nu ţi se pare că ceea ce se spune într-o limbă străină pare întotdeauna mult mai inteligent? a întrebat Ofir.

Eu am zâmbit, dar Amichai, nu. Se uita pe fereastră, fixând cu privirea un stol de păsări care se apropia de noi. Poate se gândea la cât de posibil ar fi fost ca sufletul Ilanei să se fi reîncarnat în trupul uneia dintre păsările acelea, iar acum să zboare către noi, pentru a ne ura succes. Sau poate că și-ar fi dorit să se alăture stolului aceluia și să zboare cât mai departe de

propria viață.

— Nu vi se pare incredibil faptul că, dintre toate locurile din lumea asta, oamenii aleg de bună voie să-și petreacă vacanțele tocmai în orașul ăsta îngrozitor? a întrebat Ofir, însă nici unul dintre noi nu a găsit energia necesară pentru a-i răspunde. Amichai se uita în continuare la păsări, în timp ce eu îmi imaginam cum candelabrul luxos care atârna deasupra capetelor noastre se va desprinde din tavan și se va prăbuși peste noi, zdrobindu-ne. Eram cât pe ce să mă las din nou pradă gândurilor mele apocaliptice, când tânărul cu cravată a venit să ne informeze că domnul Eisenmann ne aștepta.

— Puteți să-mi spuneți Ron, ne-a zis el la începutul întâlnirii.

Nici unul dintre noi n-a îndrăznit să-i spună Ron, nici la început, nici pe parcursul întâlnirii, și cu toate acestea întâlnirea a decurs splendid. Amichai a deschis prezentarea prin câteva cuvinte. Ofir a continuat cu prezentarea Power Point, inserând cu eleganță mai multe exemple revelatoare pe care le întâlnise în cariera lui, dar și cazuri prezentate în presă. Îl priveam cu multă atenție. Avea buclele vâlvoi, ochii îi străluceau în lumina proiectorului, iar hainele pe care le purta, trebuie s-o spun, îi veneau mult mai bine decât obișnuiții lui șalvari.

După ce Ofir și-a încheiat expunerea, ștafeta mi-a fost predată mie, pentru ultima parte a prezentării: domnul Eisenmann a pus câteva întrebări, motivându-și rezervele, iar eu i-am răspuns la fiecare dintre ele. Era limpede faptul că engleza mea impecabilă îi făcea o impresie cât se poate de bună. Senzația mea era că ideea noastră reușise să-i capteze interesul.

— Vedeți voi, ne-a zis el în clipa în care ne-am încheiat prezentarea, cred că inițiativa voastră este foarte importantă. Iar voi îmi păreți cu adevărat dedicați acestei cauze. Simt cum îmi saltă inima când văd că în Israel sunt tineri dedicați unui vis, iar eu consider că este foarte important să încurajăm astfel de inițiative.

Două ore mai târziu, Yaara ne-a telefonat pentru a ne informa că domnul Eisenmann hotărâse să nu-i recomande șefului său finanțarea.

— Dar cum e posibil așa ceva?! am protestat noi. Era atât de…

— American, a zis scurt Yaara. E un mod complet diferit de a comunica.

La ei, da înseamnă nu, iar nu înseamnă poate. Dar nici asta nu e o regulă pe care să te poţi baza.

— Şi acum ce facem?

— Poimâine avem programată o nouă întâlnire. Faceţi tot ce vă stă în puteri pentru a vă îmbunătăţi prezentarea. Şi rugaţi-vă să meargă.

Am urmat sfaturile Yaarei. La începutul fiecărei pagini am pus câte un verset din textele sfinte, pentru a scoate în evidenţă faptul că iniţiativa noastră era profund înrădăcinată în iudaism şi în valorile lui. Am mers cu o cameră de luat vederi în centrul comercial din apropierea spitalului şi i-am întrebat pe oameni dacă sunt mulţumiţi de calitatea serviciilor medicale de care au beneficiat. Am inclus două dintre declaraţiile lor în prezentarea noastră şi am hotărât că le vom folosi în cazul în care situaţia o va cere. În fiecare pagină a prezentării Power Point am inserat cuvintele *empowerment* sau *sustainability*, aşa cum văzuserăm că fac asociaţiile pentru drepturile omului din Statele Unite.

Ne-am dat seama că modul în care ne împărţiserăm sarcinile în cadrul primei prezentări fusese unul mult prea rigid, aşa că de data aceasta ne-am propus o abordare care să pară mult mai spontană.

Aşa că ne-am întors din nou la Hilton. Unde ne-am întâlnit din nou la intrare cu Yarom Mendelssohn (care ne-a anunţat că, în ziua precedentă, tocmai atinsese un punct important în cercetarea pe care o efectua şi că nu peste multă vreme aveam să auzim peste tot vorbindu-se de el, iar noi vom fi mândri de faptul că-l cunoscuserăm).

Şi de data aceasta, prezentarea a decurs ca la carte.

Iar două ore mai târziu, sponsorul a informat-o pe Yaara că nu este interesat de iniţiativa noastră.

— Ticălosul! am izbucnit noi.

— Cine are nevoie de banii lui?

— Ai văzut ce faţă avea? Ca evreii ăia din caricaturile naziste. Să sperăm că neonaziştii ajung la putere în America. Să-l vedem noi atunci cum fuge repede să se refugieze aici.

— Capul sus, oameni buni, a încercat Yaara să ne ridice moralul, mai aveţi programate o mulţime de întâlniri. Nu vă daţi bătuţi.

Şi nu ne-am dat bătuţi. Cum am fi putut să facem asta? Am continuat să

mergem dintr-un hotel în altul, de la Tel Aviv la Ierusalim, pentru a auzi cum ni se spune „nu“ de fiecare dată.

Asemenea șoarecilor într-un labirint, care primesc electroșocuri pentru a-și continua traseul, în cele din urmă am încetat până și să încercăm să înțelegem de ce anume dădeam greș. Am continuat să-l însoțim pe Amichai la aceste întâlniri pentru simplul motiv că ne era teamă să-l lăsăm singur.

— Cum e? am întrebat-o noi pe Yaara înainte de ultima întâlnire.

— Cine?

— Tipul cu care urmează să ne întâlnim poimâine.

— Eeee… s-a bâlbâit Yaara, nu e un individ tocmai comod… sunt deja treizeci de ani de când refuză să doneze fie și un cent. Iar de când i-a murit soția, în urmă cu un an, și-a lichidat toate afacerile, una după cealaltă. A acceptat să vă întâlnească doar pentru a-i face o favoare personală tatălui meu. Însă tata mi-a dat de înțeles că nu ar trebui să vă faceți prea multe iluzii. Tocmai de aceea am pus întâlnirea cu el pe ultimul loc.

Cu o zi înainte de prezentare, m-a sunat Amichai. Noam, gâfâia el în telefon, nu-l găsesc. Nu s-a întors de la școală… i-a spus lui Nimrod că rămâne la bibliotecă să-și facă tema, dar bibliotecara spune că nici măcar n-a trecut pe acolo.

— Ai sunat la poliție?

— Spun că n-a trecut încă îndeajuns de mult timp pentru a putea începe căutările. Dar între timp… habar nu am unde ar putea să fie… și nu e decât un copil… un copil mic…

— În cinci minute sunt la tine, am zis eu speriat. Îl sun și pe Ofir.

În timp ce mă îndreptam spre Amichai, încercam să mă gândesc unde, unde ar putea fi un copil? Când eram de vârsta lui, îmi doream tot timpul să fug de acasă. Cred că mama a pierdut o sarcină în perioada aceea, nici până în ziua de azi nu știu sigur. Dar luni întregi mi-a tot povestit că urma să am o surioară, care avea să-mi fie „ca o prietenă“, după care, pe neașteptate, mama a fost internată în spital din cauza unei amigdalite, iar la întoarcere n-a mai pomenit nimic despre surioară.

S-a dedicat apoi complet îngrijirii obsesive a colecției de fotografii cu familia regală, pe care o moștenise de la mama ei și pe care continuase s-o păstreze cu multă grijă și s-o îmbogățească și aici, în Israel, grație abonamentelor la publicații lunare de genul *Royal Romances* sau *Monarchy at Work*.

Tata era înghițit de hârtiile lui.

Iar eu – eu eram mic și nu înțelegeam nimic. Simțeam doar că din casă lipsea oxigenul. Mai ales atunci când în casă se aflau amândoi părinții mei. Și mai simțeam că până și regina Elisabeta, al cărei portret înrămat fusese atârnat pe peretele din salon, părea pe punctul de a ieși din tablou și de a fugi în Anglia.

Și eu îmi doream să fug. Îmi găsisem până și un loc în care aș fi putut să mă duc: părculețul de distracții de pe strada Einstein. Îmi inventasem un prieten imaginar, pe nume Ofir (da, chiar Ofir, un nume predestinat), pentru a nu mă simți complet singur. Dar la început Ofir n-a vrut să fugă cu mine, iar apoi, când în cele din urmă l-am convins, mi-a lipsit mie curajul de a-mi face bagajul, de a ieși pe ușă și de a mă ascunde în spațiul acela de sub carusel, așa cum îmi pusesem în minte. Și astfel, în loc să fug de acasă, am suferit prima mea criză de astm.

— În zona asta sunt părculețe de distracții și locuri de joacă? l-am întrebat eu pe Amichai în clipa în care am ajuns la el.

— Parcuri de distracții, în mijlocul Tel Aviv-ului? E unul singur, pe strada Carmiya, dar e departe. Și, în orice caz, Noam nu cunoaște locul.

— Atunci hai să verificăm cu atenție zona din jurul școlii, am propus eu.

— Am făcut deja asta, mi-a zis scurt Amichai.

Mâinile îi tremurau, părul îi era în dezordine.

— Să mai mergem o dată, am insistat eu. Acum suntem doi. Imediat ajunge și Ofir. E cu totul altceva când suntem împreună.

În minutul acela infinit în care îl așteptam pe Ofir, Amichai și-a încrucișat mâinile pe abdomen, într-o tăcere tensionată. Mi-am adus aminte o noapte de demult, când Ilana era încă în viață, iar eu eram la ei acasă, făcând pe bona, și Noam s-a trezit din somn. Eu stăteam în salon și priveam reluarea unei partide de la Cupa UEFA când, deodată, de mine s-a

apropiat, cu maşi mici, un omuleţ îmbrăcat în pijama. Hei, Noamon, de ce te-ai trezit? l-am întrebat eu. E un leu în camera noastră, unchiule Yuval, mi-a răspuns el pe un ton cât se poate de liniştit. Ai visat că e un leu în cameră? am zis eu, încercând să-i alung teama. Nu, nu am visat, a insistat el, chiar avem un leu în cameră, vino să vezi. Bine, am spus eu şi l-am urmat în dormitor. Am aruncat un ochi înăuntru, după care am ieşit şi am spus, cred că a plecat leul care era acolo. Nu, nu a plecat, a răspuns Noam, clătinând din cap. Nu-l poţi vedea din cauză că e negru. Negru? Da, e culoarea specială pe care şi-a ales-o pentru a se putea camufla, fiindcă astfel nu se vede pe întuneric. Atunci să aprindem becul şi să-l prindem? am propus eu. Nu! m-a mustrat Noam. Cum să facem aşa ceva, unchiule Yuval? S-ar trezi Nimrod. El se trezeşte din orice fleac. Şi atunci ce propui să facem? l-am întrebat eu, mângâindu-i căpşorul. Am o idee! a zis el – exact pe tonul tatălui său –, aş putea să mă uit puţin la meci împreună cu tine? Sigur că da, am zis eu şi i-am făcut loc lângă mine, pe canapea. S-a aşezat aproape de mine, iar după numai câteva minute căpşorul i-a căzut pe coapsa mea dreaptă, şi după alte câteva minute l-am luat în braţe şi l-am dus înapoi în pat. Cât de uşor era trupşorul lui, mi-am amintit în timp ce Ofir ieşea din maşină şi se îndrepta spre noi îngrijorat. Cât de moale era pijamaua lui.

O oră mai târziu au sunat de la universitate. Noam luase un autobuz care-l dusese acolo, coborâse în staţia bună, trecuse de controlul de securitate, intrase în departamentul de psihologie, urcase la etajul al treilea şi bătuse la uşa biroului care fusese al Ilanei.

Din câte se pare, în inima lui se cuibărea încă suspiciunea că mama lui era la serviciu. Şi că nu voia să se întoarcă de la birou.

— E un fenomen bine cunoscut. Gândiţi-vă cât de tare refuzăm noi, adulţii, să acceptăm moartea, ne-a explicat psiholoaga care l-a găsit. Şi este absolut firesc ca fiecare dintre gemeni să reacţioneze altfel la pierderea suferită, a adăugat ea. Am putea presupune că fiecare dintre ei şi-a construit propriul mod de a reacţiona în relaţie cu atitudinea manifestată de celălalt.

Eu şi Ofir am fost aceia cărora le-a expus toate aceste opinii. Amichai era mult prea agitat pentru a o putea urmări. Îl mângâia şi-l îmbrăţişa pe

Noam, ca și cum ar fi vrut să verifice dacă toate mădularele copilului erau la locul lor, repetând încontinuu aceleași cuvinte.

Copilul meu. Copilul meu. Copilul meu.

Când ne-am întors acasă, Amichai m-a rugat pe mine să conduc, iar el s-a așezat pe bancheta din spate, sărutându-l pe Noam pe obraji și pe frunte și pe frunte și pe obraji, și spunând: Tu și fratele tău sunteți tot ce mi-a mai rămas, tot ce mi-a mai rămas sunteți tu și fratele tău, n-am mai rămas decât noi.

Mă străduiam să nu ascult. Cu cât rostea mai multe cuvinte, cu atât simțeam mai tare cum rămân fără aer. Îmi repetam încontinuu că, din fericire, drumul era destul de scurt, altfel aș fi căzut pradă unui atac de astm.

Când am ajuns acasă, a spus că regretă, dar nu crede că va putea ajunge la întâlnirea programată pentru ziua următoare. Era mult prea mult pentru el.

Ofir i-a spus că dacă el nu va veni, atunci întâlnirea nu va mai avea nici un sens. E suficient să vii și să stai undeva acolo, fără să spui nimic, a încercat Ofir să-l convingă cu delicatețe, va fi bine oricum. Iar eu am zis că aceea era ultima zi a americanului în Israel și că, anulând întâlnirea, aveam să pierdem ultima ocazie de a obține finanțarea.

— Nu știu, a zis Amichai. Nu știu dacă reușesc.

Dar eu am insistat, uimindu-mă până și pe mine; de unde venea hotărârea aceea? Cu Ofir era altă poveste, pentru el ea venise tocmai la momentul potrivit, chiar înainte să se plafoneze de tot în casa aceea de la Michmoret. Dar eu? De când eram atât de implicat emoțional în proiectul acela?

— Îți aduci aminte ce ne-ai rugat la început? m-am auzit eu întrebând. Să nu te lăsăm să renunți.

— Da, a încuviințat Ofir. Nu e momentul să dăm înapoi, Amichai. Trebuie să înotăm contra curentului.

9

Amândoi stau foarte aproape de ea, de o parte și de alta, abia ajungându-i la nivelul umerilor. Ea se uită spre aparatul de fotografiat cu privirea aceea pătrunzătoare a ei (e o copilă foarte inteligentă, ne-a spus Maria odată. Dacă nu suntem atenţi la ea, va deveni o femeie rea), în timp ce ei o privesc pe ea. Nu chiar pe ea. Ar fi mai corect să spunem că o privesc cu coada ochiului (sau poate că privirile lor se întâlnesc? Pentru a-și da seama care dintre ei doi stă cel mai aproape de ea?)

Sunt aproape sigur că cel din dreapta e Noam, iar cel din stânga, Nimrod. Dar poate că mă înșel. Fruntea lui Noam e mai înaltă, dar lucrul ăsta nu poate fi observat decât atunci când sunt tunși într-un anumit fel. Iar aici, pe căpșorul micuț al fiecăruia dintre ei, este așezată câte o coroniță festivă, împletită din frunze, care le ascunde frunțile.

Amichai le-a făcut poza asta de ziua lor, cu un an în urmă, când Ilana era încă în viață. În perioada în care încă îi făceau curte fiicei Mariei într-un mod delicat. Timid. După moartea mamei lor însă, au lăsat la o parte orice urmă de reţinere, iar între ei a izbucnit un război de-a dreptul sălbatic pentru cucerirea inimii iubitei lor. Până și noi, care la început am privit trioul acela cu un zâmbet amuzat (a, iubirile nevinovate ale copiilor), îi urmăream acum cu o oarecare preocupare (dar cum e posibil, sunt chiar atât de copleșitoare iubirile nevinovate ale copiilor?).

Când Noam s-a întors acasă, după fuga la universitate, Nimrod n-a fost deloc fericit. Ești ca un bebeluș, ai făcut-o doar pentru a atrage atenția, a zis el. Și era limpede la a cui atenţie făcea referire.

Când Nimrod a participat la campionatul regional de judo, Noam s-a așezat în tribună alături de fată, cu intenţia de a tempera entuziasmul acesteia. E cel mai mare din tot grupul, îi șoptea el la ureche, normal că-i bate pe toți.

Inventau pentru ea cele mai ciudate întreceri: Care dintre ei poate reproduce din memorie un număr alcătuit din nouă cifre? Din zece cifre? Cine își poate ține respirația mai mult timp? Cine mănâncă cele mai multe căpșuni, fără să vomite?

Ea era juriul. Ea decidea învingătorul. Dar alegerea cea mai importantă, alegerea decisivă era mereu și mereu amânată.

— Ești rea, a certat-o Maria în cele din urmă (Ofir ne-a povestit despre conversația asta, iar în timp ce ne vorbea, inima lui creștea de orgoliu patern).

— Dar de ce, mamă?

Fetița a ridicat ochii spre ea, iar un gest firesc și-a îndesat o șuviță rebelă în cocul auriu pe care și-l făcuse la spate.

— Pentru că tu te distrezi când îi vezi cum umblă după fustele tale, nu-ți pasă că le faci rău, a spus mama.

— Dar mi mer*, eu chiar îi iubesc pe amândoi, a protestat fiica. Cu adevărat!*

— Poate că are dreptate. Cine zice că nu se poate iubi decât o singură femeie, sau un singur bărbat? Ofir a tras concluzia acestei discuții cu un aer gânditor, iar Yaara mi-a aruncat o privire fulgerătoare (sau poate că doar mi s-a părut că ar fi fost o privire fulgerătoare).

În cele din urmă, Amichai a venit la întâlnirea cu sponsorul.

Nebărbierit. Încălțat cu o pereche de adidași care pe vremuri fuseseră albi.

Înainte de a intra în sală, ne-a rugat să susținem noi prezentarea, pentru că nu-și revenise încă după cele întâmplate în ziua precedentă. Dar Ofir abia apucase să proiecteze prima imagine, când l-a și întrerupt.

— Ajunge, a zis. Nu mai suport Power Point-ul ăsta.

— Ascultă, a spus apoi, întorcându-se către milionarul uluit, și a început să-i povestească despre Ilana.

Eu și Ofir ne-am uitat unul la altul, implorând ajutor. Speram că cel puțin îi va explica omului care era legătura dintre Ilana și intenția noastră de a înființa o asociație, dar nimic. S-a limitat la a-i povesti pur și simplu despre Ilana. Despre cum a intrat într-o zi în biroul de resurse umane de la

unitatea militară şi a văzut o mulţime de fete care râdeau tare, şi numai una care stătea deoparte, cu o pisică râioasă pe genunchi. Despre cum s-a îndrăgostit de ea nebunește, dar a avut nevoie de trei luni până a găsit curajul de a i se adresa, cerându-i un formular. Apoi un alt formular. Apoi pentru a o invita la o cafea și la o prăjitură la cantina unităţii militare. Pe neașteptate a descoperit că și ea îl dorea în secret de trei luni. Că și ea tânjea după el. Tocmai asta era ceea ce îi plăcuse dintotdeauna la ea, faptul că sub vălul acela de răceală disperată Ilana era străbătută de curenţi calzi, ascunși de ochii străinilor, pe care doar el avusese privilegiul să-i simtă. El și pisicile abandonate. Și, mai târziu, el și studentele cele mai puțin înzestrate. Apoi el și palestinienii de la punctele de control. Tot restul lumii – familia ei, prietenii – cu toţii credeau că era o femeie cu tendinţe spre depresie. Mama lui Amichai chiar l-a avertizat înainte de nuntă, îndemnându-l: „Să te gândeşti bine la ce ai de gând să faci. Pentru că dacă ea e aşa acum, cine ştie ce se va întâmpla cu hormonii ei după ce naşte?“ Dar pe el nu-l interesa. Cum nu i-a păsat că a fost primul dintre noi care s-a căsătorit. Care a făcut copii. Nu-i păsa nici măcar de faptul că ea avea într-adevăr tendinţe depresive. Și că lucrul acesta îl forţase pe el să devină singurul responsabil cu bucuria vieţii în familia lor. Și că-l condamnase la o frică permanentă, care nu-l părăsea niciodată, la gândul că s-ar putea întoarce într-o zi acasă, pentru a descoperi că ea a hotărât să renunțe.

— Știi ce înseamnă să te întorci în fiecare zi acasă cu spaima că ai putea să-ți găseşti soţia atârnând de o funie sau întinsă pe jos, cu o cutie goală de medicamente lângă ea? l-a întrebat el pe milionar.

Îl priveam în timp ce vorbea şi mă gândeam la toate dăţile în care se aşezase pe canapeaua mea și ţinuse toate lucrurile acestea sub tăcere.

Milionarul nu spunea nimic. Judecând după expresia feţei lui, era dificil să-ți dai seama dacă era indignat, curios, sau dacă aştepta răbdător ca Amichai să înceteze cu pălăvrăgeala.

Însă Amichai a continuat. Abia după ce s-au născut gemenii m-am mai liniştit un pic, a zis el, fiindcă era atât de legată de ei, încât eram sigur că n-ar fi renunțat. Nu-mi păsa c-o lăsam să câștige întrecerea secretă pentru câștigarea iubirii copiilor, care nu lipsește din nici un cuplu de părinți, nu-mi păsa dacă ei o iubeau mai mult pe ea decât pe mine, dacă asta o făcea

fericită. Fiindcă atunci când ea era bine şi eu eram bine. Chiar dacă de dragul copiilor am fost nevoit să renunţ la visurile mele. Ştii, aş fi vrut să studiez tehnici de medicină alternativă, să vindec oameni. Cu trei ani în urmă, la Campionatul Mondial, când fiecare dintre noi am scris… în fine, să lăsăm asta la o parte. Ceea ce vreau să spun e că nu mi-a displăcut să renunţ. Nu mi-a displăcut să trag la jug ca un bou, pentru ca banii să ajungă pentru scutece, şi pentru şerveţele umede, şi apoi să mă întorc acasă şi să trag din nou la jug ca un bou, pentru a fi un tată bun. Lucrul cel mai important era ca la sfârşitul zilei eu şi Ilana să ne întindem unul lângă celălalt în acelaşi pat şi să stăm de vorbă. Chiar dacă şi numai pentru câteva minute. De atât era nevoie pentru ca inteligenţa ei să pună într-o lumină nouă tot ceea ce mi se întâmpla de-a lungul zilei. Şi acum? Acum mă întind pe pat singur. Şi nimic nu are sens. Nimic.

Amichai s-a oprit. Ca şi cum şi-ar fi dat brusc seama că, de vreme ce nimic nu avea sens, nici cuvintele lui nu aveau sens.

Milionarul şi-a privit ceasul. Era un bărbat bronzat şi scund, chiar mai scund decât mine, cu o faţă rotundă, un cerc aproape perfect. Faţa unui om zâmbitor. Dar nu zâmbise nici măcar o dată de când intraserăm în încăpere.

Ofir m-a privit, căutând susţinere, după care a reînceput prezentarea, expunând structura asociaţiei. Şi originea proiectului.

În timpul lămuririlor lui Ofir, milionarul şi-a mai privit ceasul încă de două ori.

Când am ajuns la momentul întrebărilor, care îmi fusese repartizat mie, nu mi s-a pus nici măcar o singură întrebare.

Există vreun detaliu important pe care doriţi să-l cunoaşteţi? am întrebat eu, încercând să-l îndemn la dialog.

— *No, thank you*, a răspuns el, ridicându-se în picioare.

— Îmi pare foarte rău că am stricat totul, a zis Amichai în clipa în care am ieşit din hotel.

— N-ai stricat nimic, m-am grăbit eu să-l asigur.

— Ai spus ce-ai simţit, a zis şi Ofir.

— Da, dar nu am spus-o persoanei potrivite, a răspuns Amichai supărat. Monologurile de genul ăsta au nevoie de un psiholog.

— Cine știe, am zis eu în glumă, poate e și psiholog.

— Nu, a spus Ofir ferm, e prea bronzat pentru a fi psiholog.

Amichai tăcea. N-a schițat nici un zâmbet. A privit îndelung un stol de păsări care traversa cerul de la nord la sud, într-o formație ce desena un semn de întrebare, apoi a spus: Ce prieteni buni sunteți! Mă simt prost față de voi, pentru că ați muncit atât de mult la prezentarea asta.

— Prostii, a spus Ofir. Oricum n-aveam nimic mai bun de făcut. Maestrul meu din India zice că energia pozitivă nu se pierde niciodată, am adăugat apoi, așezându-și o mână pe umărul lui Amichai. Ce ziceți, aveți chef să facem o plimbare pe malul mării?

— Să mergem, am zis eu, nu mă grăbesc nicăieri.

— Eu în schimb sunt în cea mai mare grabă, a spus Amichai cu amărăciune, uitându-se la ceas, acceptând totuși să ne însoțească într-o scurtă plimbare împotriva vântului care umfla velele gata-gata să le rupă, agita nebunește geamandurile roșii, învârtea în aer vechi pliante publicitare, purta prin aer spuma valurilor, întorcea paginile cărții pe care o femeie în vârstă încerca s-o citească pe o bancă, și paginile cărții pe care o citea îngrijitoarea ei filipineză, se insinua prin mânecile cămășilor elegante pe care le îmbrăcaserăm special pentru întâlnirea de la hotel, ne pătrundea în nări, în guri și în urechi, obligându-ne să mergem preț de câteva minute fără să spunem nimic, pentru că indiferent ce întrebare am fi pus în momentul acela și indiferent ce răspuns am fi primit, *my friend*, acestea ar fi fost purtate de vânt până la Bob Dylan, și abia în momentul în care ne-am apropiat de clădirea Operei vântul a început să se mai potolească și am reușit să înaintăm cu mai multă ușurință, fără să opunem rezistență, iar Amichai a zis: E frumos aici, pe malul mării, iar Ofir, care de când se întorsese din India nu mai suporta ca nimeni să spună ceva frumos despre Tel Aviv, a adăugat: Păcat totuși că strada e atât de aproape, și păcat că toată plaja e ocupată de betoane și de magazine, păcat că e un simbol pentru tot ceea ce se petrece în orașul ăsta, atât de lipsit de profunzime, în care totul e la vedere, totul celularizat, lipsit de intimitate, lucru care se răsfrânge și asupra relațiilor dintre oameni, care sunt fragile și efemere, să ne luăm de exemplu pe noi patru, iată, suntem împreună de atâția ani, am avut mii de ocazii de a ne face noi prieteni, și am rămas

alături unul de…

— Poate ne așezăm puțin lângă fântână, a spus Amichai, în timp ce eu mă rugam ca Ofir să tacă odată, pentru că vocea lui Amichai tremura în clipa în care a cerut să se odihnească și aveam impresia că ajunsese la capătul puterilor, dar nici n-am apucat să traversăm bulevardul, când Ofir a arătat spre noul sediu al restaurantului Abulafia și a spus: Uite ce chestie, din cauza intifadei oamenii nu mai merg în Jaffa, așa că au deschis un restaurant și aici, ca să nu mai fie nevoiți să stea cu arabii, și de ce ar face-o, pentru că arabii nu sunt un spectacol tocmai frumos, nu-i așa?

Ne-am așezat pe marginea fântânii, dar nici măcar apa care curgea înăuntrul ei nu l-a mulțumit pe Ofir.

Și-a prins nasul cu două degete și a zis: Bleah, ce putoare, dar de ce or băga atâta clor în apa asta? După care a arătat cu degetul spre piața din spatele nostru și a adăugat: Priviți câte cluburi cu animatoare sunt aici, câte săli de joc, parcă ar fi Roma în perioada de decadență. Apoi a arătat spre intrarea în centrul comercial și a întrebat: Ce sunt toate statuile alea cu oameni cântând la acordeon? De ce au fost atârnați de coloane cu capetele în jos? Ce a vrut să ne spună artistul, că atunci când a văzut centrul ăsta comercial oribil i-a venit să se sinucidă? La Copenhaga nu s-ar întâmpla niciodată așa ceva. La Copenhaga ar fi adus cei mai buni artiști pentru a realiza un astfel de proiect, în loc să se spele pe mâini cu o sculptură de doi bani.

— Dar tu… n-ai fost niciodată la Copenhaga, am zis eu, încercând să pun capăt monologului lui Ofir, mai ales pentru a-l cruța pe Amichai, a cărui față devenea din ce în ce mai întunecată pe măsură de Ofir continua să trăncănească și a cărui spinare de cămilă dădea semne că ar fi fost pe punctul de a se frânge într-o secundă, într-o jumătate de secundă.

— Și ce contează asta? a întrebat Ofir, refuzând să tacă, e de ajuns să văd fotografii din Copenhaga ca să-mi dau seama cum trebuie proiectat un oraș mare. Nu ca orașul ăsta, care e alcătuit dintr-o bucată așezată peste altă bucată, așezată peste altă bucată, așezată peste…

— La revedere, a zis Amichai pe neașteptate, iar înainte ca noi să ne dăm seama ce se întâmplă, traversase deja strada, îndreptându-se spre plajă.

Ne-am grăbit să-l urmăm, la timp pentru a-l vedea dezbrăcându-se în chiloți și aruncându-se în marea agitată și rece.

— Ești fericit acum? am strigat eu la Ofir. Din cauza tâmpeniilor tale, Amichai s-a aruncat acum în marea înghețată.

— Ce e așa de rău la marea înghețată? mi-a răspuns el pe un ton calm. Știai că locuitorii Copenhagăi se aruncă iarna în apă, printre aisberguri? Se spune că asta le-ar face chiar mai bine decât meditația!

Am ridicat brațele într-un gest disperat și m-am îndepărtat de el. Iar el, drept răspuns, și-a ridicat mâinile în aer, după care și le-a lăsat să cadă până la nivelul șoldurilor și a început să facă mișcări gra-ți-oa-se și luuungi de *tai-chi*.

Și tatălui meu îi plăcea să se arunce în mare iarna. Un fel de nebunie care nu se potrivea sub nici o formă cu stilul lui de viață rigid. Înota mereu către apa adâncă, cea care se găsește întotdeauna dincolo de valuri. Eu îl așteptam să iasă pe mal. Mama refuza să meargă împreună cu el, pentru că „*only masochists* merg la mare pe o asemenea vreme“, și se mira că eu acceptam să-l însoțesc. „De ce mergi cu tata, Yuvali? Oricum nu intri niciodată în apă“, îmi repeta ea, încercând să mă convingă să rămân acasă și să ne uităm împreună la documentarele despre casa regală produse de Middle East Television. Ceea ce nu reușea ea să înțeleagă era faptul că eu aveam o misiune acolo, la mare. Încercam să mă prefac, să mă țin ocupat cu tot felul de activități, cum ar fi să construiesc un castel de nisip sau să fac exerciții fizice, dar în realitate stăteam cu ochii pe tata. Îi căutam capul, pe care îl urmăream în timp ce se îndepărta tot mai mult de plajă, mă asiguram fără încetare că nu s-a înecat. Uneori capul lui dispărea printre valuri, întârziind acolo câteva clipe în plus, iar eu îl așteptam pe mal, cu picioarele până la glezne în apă, îngrijorat, nehotărât dacă să merg sau nu la cel mai apropiat centru salvamar pentru a cere ajutor, imaginându-mi cadavrul lui revenind la mal și pe toată lumea învinuindu-mă că n-am făcut nimic, pentru că, în adâncul sufletului meu, îmi dorisem ca el să moară. În cele din urmă ieșea cu un zâmbet ud, își lua de la mine ochelarii groși și prosopul și spunea: Sănătate curată. Apa asta e sănătate curată. Păcat că nu vrei să vii cu mine, *son*.

Și de data aceea am urmărit țeasta lui Amichai dispărând și apărând, apărând și dispărând, timp de mai multe minute, după care, brusc, a dispărut complet.

— Frate, am zis, punând o mână pe umărul lui Ofir, nu-l mai văd pe Amichai.

Ofir și-a continuat mișcările de tai chi, zicând: Te stresezi prea tare, omule. Amichai Tanuri e mai puternic decât toate valurile la un loc.

Iar tu ești mai idiot decât toate meduzele la un loc, am spus în gând. Tocmai tu ai fost acela care a spus că dacă i se întâmplă ceva lui Amichai, nu ne-o vom ierta toată viața. Și acum, ce s-a întâmplat?

M-am dezbrăcat, hotărât să mă arunc în valuri, să-l salvez pe Amichai de la înec, dar chiar înainte de a fi apucat s-o fac, lângă noi a oprit un jeep al jandarmeriei, prin portavocea căruia răzbătea un ordin autoritar: „Către toți înotătorii, către toți înotătorii, sunteți rugați să ieșiți din apă. Apa e poluată din pricina unui accident la rețeaua de canalizare. Toți înotătorii sunt rugați să iasă din apă.“

Câteva secunde mai târziu, Amichai a ieșit din valuri. S-a apropiat de noi cu pași ușori, a ajuns la un metru de noi și a început să-l imite perfect pe Ofir, copiindu-i inclusiv vocea nazală și gesturile din mâini: Ați auzit jeep-ul ăla? Ați auzit ce a spus? La Co-pen-ha-ga nu s-ar fi întâmplat niciodată așa ceva!

Ofir a izbucnit într-un hohot de râs zgomotos, iar eu mă gândeam că era pentru prima dată când îl auzeam râzând de el însuși după întoarcerea din India, și dacă cineva e în stare să râdă de el însuși, atunci cu siguranță există încă speranță în privința lui.

Apoi Amichai s-a șters cu maioul, și-a îmbrăcat hainele de prezentare și ne-am întors.

De data asta mergeam în direcția vântului, care ne împingea cu repeziciune către nord, de parcă am fi fost niște zmeie (când era mic, tata îmi spunea zmeu. De fiecare dată când mă cufundam în gânduri, el trăgea de un firicel subțire și invizibil, pentru a mă ridica în aer cu câte o inițiativă laborioasă: să întărim cel mai solid picior al mesei, să spălăm o mașină deja spălată, să demontăm și apoi să montăm la loc un ceas de perete funcțional).

— Nu va pierdeţi speranţa, băieţi, până la urmă tot reuşim noi să punem pe picioare asociaţia asta, a zis Amichai în clipa în care aproape ajunseserăm la maşina lui Ofir. M-am gândit la asta în timp ce înotam şi vă asigur: în cele din urmă vom reuşi!

Ofir şi cu mine ne-am uitat unul la altul în tăcere.

Pe Amichai l-a trecut un fior în momentul în care o pală de vânt i-a mângâiat pe neaşteptate pielea, iar el şi-a încrucişat braţele peste piept.

— Iar dacă… în cel mai rău caz nu reuşim, am adăugat eu repede, putem să ne reîntoarcem la vechile noastre activităţi, să ne uităm iar împreună la meciurile de fotbal, pentru că oricum… le-am cam neglijat în ultima perioadă.

— Miercuri avem Champions League, şi-a amintit Ofir.

— Cine joacă?

Curiozitatea lui Amichai fusese stârnită.

— Real contra Bayern, a răspuns Ofir.

— Joacă acasă?

— Tu glumeşti? Suntem deja în sferturile de finală.

Miercuri Yaara ne-a sunat pentru a ne da ultimele veşti. Milionarul acela bronzat, aşa cum era de aşteptat, refuzase. În schimb domnul Goldmann, pe al cărui reprezentant îl întâlniserăm primul, hotărâse brusc să-şi revizuiască opinia şi reevalua ideea de a ne susţine financiar.

— Dar ce… ce s-a întâmplat de l-a făcut să-şi schimbe opinia?

— S-a simţit rău la sfârşitul săptămânii trecute şi a petrecut o noapte întreagă în spital, iar lucrul acesta… l-a determinat să-şi schimbe uşor părerea. Dar nu vă entuziasmaţi, e mult prea devreme pentru a sărbători. E dispus să vă sponsorizeze timp de un an, a adăugat Yaara, după care, dacă va vedea că sunteţi serioşi, vă va oferi sponsorizare pentru încă doi ani. Însă totul cu două condiţii… condiţii destul de neplăcute, ca să fiu sinceră.

— Spune.

— Insistă ca asociaţia să poarte numele mamei lui. Adică… nu numele Ilanei.

— Ce idiot, a izbucnit Ofir.

L-am privit pe Amichai. Ştiam cât de important era pentru el să păstreze vie memoria Ilanei. Pe fiecare diapozitiv pe care-l prezentam era scris „E

Dreptul Nostru – Asociaţie înfiinţată în memoria Ilanei Abramoviz-Tanuri“.

Amichai a dat din cap aprobator, încet de tot, digerând parcă informaţia, după care a spus către microfon: Mă ocup eu de asta. Continuă, Yaara, care e cea de-a doua condiţie?

— Vrea un *matching*.

— *Matching*?

— Nu vrea să fie singurul sponsor al asociaţiei. Doreşte să mai fie unul. Cineva cu cetăţenie israeliană.

— De ce?

— Nu l-am întrebat. Mă temeam că, dacă voi pune prea multe întrebări, îşi va retrage şi oferta aceasta.

— Ce chin! Ce facem acum? Şi unde naiba să găsim noi acum un *matching*?

O săptămână mai târziu, Amichai a primit acasă un plic conţinând o sumă substanţială. Foarte substanţială. Aceasta era însoţită de un bileţel:

Amichai, fratele meu,

Să ştii că după vizita pe care ţi-am făcut-o pentru a-mi prezenta sincerele condoleanţe nu am încetat să mă gândesc la tine. Aş vrea atât de mult să fiu alături de tine în perioada asta dificilă, însă viaţa e un fluviu mare şi puternic, ce a purtat micuţul trunchi rupt, care e Shachar Cohen, departe de voi, şi cel puţin pentru moment nu mă pot întoarce în Israel. Dar o păsărică mi-a spus despre asociaţia pe care încercaţi s-o înfiinţaţi, pentru a ajuta oamenii pe care medicii nu-i tratează aşa cum ar trebui; cred că e o idee fantastică, aşa că vreau să contribui şi eu cu o sumă modestă, în speranţa că vă pot fi de folos. Nu trebuie să te simţi dator faţă de mine, întâmplător am câştigat ceva bani anul trecut şi e mai bine să-i cheltuiesc cu prietenii, decât pe haine. Nu eşti de acord cu mine?

Salutări tuturor,
Shachar

Cum făcuse Shachar Cohen de aflase despre asociaţia noastră? Nici până în ziua de azi nu ştim. Cu câteva săptămâni înainte de această

întâmplare, un fost coleg de clasă ne-a povestit că fusese în vizită la Berlin, iar la grădina zoologică văzuse un tigru al cărui bot semăna surprinzător de mult cu faţa lui Shachar Cohen. Ne-am zis că, după ce colindase lumea în lung şi-n lat, Shachar Cohen devenise în cele din urmă tigru.

Yaara a recunoscut că-i trecuse prin minte să apeleze şi la Shachar Cohen, ba chiar telefonase, fără ştirea noastră, la ambasada Israelului la Canberra, în Australia, ultimul loc din care Shachar dăduse un semn de viaţă. Dar ambasada îi transmisese că nu deţinea nici o dovadă a prezenţei în ultimii zece ani pe teritoriul Australiei a vreunui cetăţean israelian pe nume Shachar Cohen sau Ricardo Luis.

Trei luni mai târziu am inaugurat asociaţia E Dreptul Nostru cu un eveniment solemn. Ca să fim sinceri, reprezentanţii mass-media erau mult mai interesaţi de tragedia personală a lui Amichai decât de asociaţie, dar Ofir a spus că aşa sunt toţi ziariştii şi că nici nu mai conta: important era să atragă atenţia.

Foarte mulţi oameni s-au prezentat la biroul care aduna adeziunile voluntarilor. O bună parte dintre ei proveneau din sistemul sanitar: oameni deja licenţiaţi, oameni în pragul pensionării, oameni care se îmbolnăviseră brusc şi se găseau deodată de cealaltă parte a barierei, expuşi slăbiciunilor unei structuri din care făcuseră până atunci parte.

Spre surprinderea noastră, printre aceste persoane s-a numărat şi directorul unui spital micuţ din centrul ţării, care fusese supus recent unei serii întregi de investigaţii cu privire la atitudinea ruşinoasă a medicilor faţă de bolnavi. Din pricina intervenţiei mass-media, spitalul suferise o diminuare atât de drastică a numărului de pacienţi, încât aproape că ajunsese în pragul unei crize economice.

Directorul l-a luat deoparte pe Amichai, a purtat cu el o conversaţie scurtă, i-a pus o mână pe umăr, cu un gest patern, după care a fixat o întâlnire, pentru a vedea dacă există sau nu posibilitatea unei colaborări.

Puţin mai târziu în cursul serii, după ce ultimii invitaţi au plecat şi nu am mai rămas decât noi trei, am încercat să-l convingem pe Amichai să ieşim undeva, să sărbătorim succesul. Nu să sărbătorim, să bem ceva. Nu să bem ceva, să stăm undeva doar noi. În fine, orice i-ar fi făcut plăcere.

Amichai ne-a zis că nu avea dispoziţia necesară. Evenimentul îi amintise de Ilana, iar toate interviurile acelea îl întristaseră. Se prefac că empatizează cu tine, a zis el, iar apoi, după ce au scos de la tine tot ce se putea scoate, imediat ce interviul a luat sfârşit, nu-i mai interesezi câtuşi de puţin.

— Nu-i nimic de făcut în privinţa asta, a spus Ofir, aşa sunt ziariştii.

Amichai a răspuns că era sătul să tot audă „asta e“. Voia să se întoarcă acasă, la fiii lui.

Aşa că Ofir şi cu mine am mers să sărbătorim singuri.

Nu prea ştiam unde să mergem. Pe vremea când Ofir lucra prin tot felul de agenţii publicitare, ne ţinea mereu la curent cu locurile cele mai la modă din oraş, dar acum, de când se refugiase la Michmoret, se încredea în mine. Dar eu nu am fost niciodată un monden. Aşa că ne-am dus la un bar pe care îl frecventam pe vremuri, iar când am ajuns acolo ne-am dat seama că-i schimbaseră numele. Şi-l renovaseră. Am ezitat preţ de o clipă, după care Ofir a spus că oricum n-are importanţă, pentru că noi oricum voiam doar să stăm puţin de vorbă. Am intrat. Înăuntru se auzea o muzică grea, la volum maxim, iar oamenii dansau în spaţiile dintre mese. Adică nu dansau cu adevărat, era mult prea înghesuit şi aglomerat pentru asta, iar curând îşi agitau braţele, atingându-se unii pe alţii. Ne-am aşezat pe ultimele două locuri libere de la bar, înghesuiţi unul în altul, şi am încercat să-i facem semn barmanului să se apropie, însă el nici nu ne-a observat. Am încercat să vorbim între noi, dar nu se auzea nimic. Cântecul acela îngrozitor care se auzea când intraserăm se încheiase şi începuse altul, chiar mai oribil, un cover oribil după o melodie frumoasă din anii ’80. Dacă e ceva ce urăsc, atunci astea sunt cover-urile. Îmi lasă mereu un sentiment de nostalgie după piesele originale. Mi-am apropiat buzele de urechea lui Ofir şi l-am întrebat dacă nu cumva platfusul… îi provoca durere… din întâmplare.

El a zâmbit mulţumit. Era frumos din partea mea că-mi aminteam de vechea lui scuză.

Ne-am refugiat în stradă. Ne-am plimbat în tăcere, până când am ajuns la un chioşc. Am cumpărat nişte bere şi ne-am aşezat pe o băncuţă care avea mare nevoie de o mână nouă de vopsea. Din când în când, prin faţa

noastră treceau femei care-l priveau insistent pe Ofir.

Femeile îl priveau mereu pe Ofir.

— Ai uitat cum e, nu-i aşa? am întrebat eu, arătând cu mâna către locul din care fugiserăm.

— Da, a zis el, luând o gură de bere. Era… prea multă gălăgie… prea multă agitaţie. Nu mai sunt obişnuit. Şi oamenii… m-am simţit un pic…

— Generaţia asta de după noi e…

— Nu e mare lucru de capul ei… nu e deloc mare lucru… a zis Ofir cu un uşor accent polonez.

— Nu le pasă de nimic ticăloşilor ăstora.

— Nu-i interesează decât banii.

— Şi petrecerile, promiscuitatea.

— Şi promiscuitatea.

— Of, tineretul din ziua de azi.

— Nu mai e tineretul care era odată.

— Cu siguranţă. Şi altfel, domnule Zlotocinsky, cum staţi cu sănătatea?

— Binişor. Ne vom petrece sărbătorile la Marea Moartă.

— Din pricina psoriazisului lui Rivkele?

— Nu, sunteţi într-o confuzie, Rivkele suferă de reumatism. Psoriazisul e al meu. Doar al meu.

— Aha.

Ofir a fost dintotdeauna partenerul ideal pentru aceste fantastiloguri (aşa numiserăm noi dialogurile noastre închipuite). Pe parcursul întregii perioade a armatei, am continuat să ne dăm telefon unul altuia în timpul gărzilor de noapte şi să ne cufundăm în fantastiloguri: între o mamă permanent îngrijorată şi un fiu însărcinat să lucreze la magazia cazarmei, între şeful Statului Major şi ministrul Apărării, între un Duplo şi un Bounty.

În timpul ultimul an de armată, când ne aflam amândoi în pragul unei căderi nervoase, am mai făcut un pas înainte în direcţia asta şi am început o lungă corespondenţă între două personaje imaginare: Edva Abarbuch şi Nurit Sadeh. Eu eram Edva, o virgină crescută într-un kibbutz, care făcea armata într-o bază militară aflată foarte departe, undeva la graniţa cu Egiptul, unde nu se aflau decât bărbaţi. Ofir era poetica Nurit, din Kiryat

Tivon, care își efectua stagiul militar într-unul dintre birourile Șefului de Stat Major de la Tel Aviv și era la curent cu toate „aspectele“ marilor comandanți militari, mai puțin cunoscuți publicului larg. Era irecuperabil îndrăgostită de superiorul ei, Dan Dom, șeful regimentului de paradă, însă el nici măcar nu observase că există.

Corespondența asta a durat un an întreg, în timp ce noi ne cufundam din ce în ce mai mult în lumea interioară a celor două femei. Scrisorile lui Ofir erau cu adevărat extraordinare. Reușea să-și anuleze propria identitate și să se identifice total cu Nurit. Aceasta din urmă folosea un limbaj unic, doar al ei, care conținea expresii de tipul „iubirea nu așteaptă după tine“, sau „toate inimile sunt purpurii azi“, sau „femeia care trăiește în mine e încă doar o copilă“.

Mai târziu, când Ofir a început să-și caute de lucru în publicitate, mi-a cerut permisiunea de a folosi fragmente din această corespondență în mapa lui de prezentare. Eu am consimțit, în ciuda faptului că mi s-a părut a fi destul de ciudat.

— Știi de ce mi-am amintit acum? m-a întrebat Ofir.

Încă ședeam pe băncuță.

— Sigur că da, de Nurit Sadeh.

— Cum de-ai știut?

— Pentru că și eu mă gândeam la Edva.

— Mă întreb ce s-o fi ales de ele.

— Edva a murit într-un atentat. Nu cu mult timp în urmă.

— Ce bine i se potrivește acest sfârșit.

— Ea și Shachar Cohen. Fotografiile lor au fost publicate una lângă cealaltă în ziar.

— Dar era încă virgină atunci când…?

— Din păcate, da. Au scris chiar și în ziar, în articolul care însoțea fotografia: o fată liniștită. Cât se poate de virgină.

— Și Nurit? Ce s-a ales de Nurit?

— Pe mine mă întrebi? Tu ar trebui să știi.

— Știu, Fried. Am știut dintotdeauna. Voiam să văd dacă și tu ți-ai dat seama.

— De ce anume?

— De faptul că superiorul ei, comandantul Dan Dom, era şi el îndrăgostit de ea. Dar se temea să arate asta, pentru că deasupra capului său atârna o condamnare pentru molestare sexuală.

— Ce tragedie.

— Dar în cele din urmă ea a fost lăsată la vatră.

— Moment în care el i-a mărturisit totul…

— Da. Numai că ea deja nu-l mai dorea. Pentru că ceea ce iubea ea cu adevărat era să tânjească.

— Pentru că astfel…

— Putea să se exprime în limbajul acela al ei, în limbajul dorinței, nu al realizării ei.

— Deci, în realitate, pentru ea limbajul era mai important decât iubirea?

— Exact.

— Ce frumos. Ai talent, Ofir. Ar trebui să scrii. De ce n-o faci? La Mondiale, tu erai cel care…

— Mondialele erau înainte de Maria.

Ofir a rostit această ultimă propoziție pe un ton ferm. Ca și cum faptul că Mondialele se petrecuseră înainte de Maria ar fi explicat totul, fără a lăsa nici cel mai mic loc, nici măcar cât o fisură, pentru îndoială.

În tăcere, am mai luat o înghițitură de bere.

— Și apoi, a zis Ofir zâmbind, totul a fost din vina ta. Dacă ai fi murit în timpul armatei, așa cum ai promis, aș fi făcut despre noi un film de Oscar și n-ar mai fi fost nevoie de lucrez în publicitate, și lucrurile ar fi evoluat complet diferit.

Înainte de a fi apucat să-mi cer iertare pentru asta și să-i promit că voi face tot ce-mi va sta în putință pentru a muri mai repede, de noi s-a apropiat o femeie cu o eșarfă verde înfășurată în jurul gâtului. Credeam că avea de gând să ne ceară bani, însă n-a făcut decât să-i strângă emoționată mâna lui Ofir și să-i mulțumească, pentru că în săptămâna aceea se simțise mult mai bine. Mă bucur tare mult să aud asta, i-a spus Ofir, masându-i cu delicatețe palma. Ne vedem joi? Joi, joi, a repetat femeia, asemenea ecoului din munți, apoi a adăugat: Ești ultima persoană pe care mă așteptam s-o văd aici.

— Nici eu nu m-aș fi așteptat să mă întâlnesc aici, i-a răspuns Ofir,

după care au izbucnit amândoi într-un hohot de râs.

— Totul e doar o problemă de ego, a zis Ofir. Trecuseră deja câteva minute bune de când femeia plecase, iar eu nu-mi dădeam seama la ce se referea. Toate dorințele mele din ziua aceea, de la sfârşitul Campionatului Mondial, m-a lămurit el. Totul era despre ego. De ce voiam să scriu o carte? Nu pentru că aş fi avut ceva important de zis, nici pe departe. Voiam să mă trezesc într-o librărie, cu o mulţime de oameni aşteptând la rând după autograful meu. Asta aveam în minte când am scris dorința aia.

— Și ce e rău în asta?

— Asta nu duce la fericire. Doar la frustrare. Pentru că egoul nu e niciodată mulțumit, cere mereu din ce în ce mai mult. După care ajungi să trăiești cu frica permanentă că într-o zi inspirația nu va mai veni. Sau că publicul nu va mai veni. Iar eu nu-mi doresc să trăiesc așa, pe marginea prăpastiei. Pot să trăiesc așa, dar nu vreau.

— Și atunci ce vrei?

— Să fiu pentru ceilalți. Să dăruiesc. Să fiu tată. Să ascult trupul. Să vindec. Ai văzut-o pe femeia care mi-a strâns mâna mai devreme? În urmă cu cinci ani, şi-a călcat cu maşina propria fiică, într-o parcare. A dat cu spatele, fără a observa că fetița era în spatele mașinii, pe trotinetă. Îți dai seama câtă durere era în coloana ei prima dată când am atins-o? Adevărate și veritabile acumulări de tristețe. Între omoplați. Pe umeri. În partea de jos a coloanei. Îți dai seama? Ce i se poate spune unei femei aflate în situația ei? Există cuvinte care s-o poată consola? Există cuvinte care s-o poată atinge? Iar scriitura, scriitura e alcătuită doar din cuvinte… un buchet de cuvinte… poate că odată credeam în cuvinte, dar după atâția ani de publicitate, cu toate sloganurile alea pe care le-am inventat… de genul „Fii curajoasă și spune adio ridurilor“, „Un cotlet sănătos, cu triplă acțiune“, am înțeles că vorbele sunt folosite mai ales pentru a minți. Pentru a te minți pe tine, dar și pe alții.

Tăceam. Cu cât Ofir părea mai hotărât, cu atât mai tare se trezea înăuntrul meu îndoiala că nu era tocmai sigur de sine însuși.

— Asta nu înseamnă că nu am momente în care… a continuat el. Tu mă cunoști bine, îți dai seama că platfusul începe să mă deranjeze la un moment dat… uneori îmi vine câte o idee de poveste… toată munca asta

pentru asociație, de exemplu, a venit exact la timp, pentru că tratamentele… nu sunt mereu… nu reușesc întotdeauna să fiu sută la sută acolo, nu ca Maria… și apoi, nici Maria, după ce s-a întâmplat cu Ilana… nici ea nu mai e ca Maria… poate tocmai de-asta m-am simțit atât de bine să vin la întâlnirile asociației… în afara casei, vreau să spun.

— Sigur.

— Dar să fugi e cel mai simplu. Asta a făcut tatăl meu. Asta am făcut și eu toată viața. Am trecut la lucrul următor. Însă de data asta încerc să rămân pe loc, îmi spun că nu e nimeni de care să fug, nimic către care să fug. Pentru că oricum nu am de ales. Știi, de dragul fetiței.

— De dragul fetiței?

— A fost deja părăsită de un tată. Iar ea are încredere în mine, înțelegi? Nimeni pe lumea asta n-a mai avut atâta încredere în mine. Tatăl meu n-a avut niciodată încredere în mine; cum ai putea să ai încredere într-un copil crescut doar de mamă? În armată nu aveau încredere în mine pentru că eram mereu cel mai tânăr din toată unitatea. În publicitate, deși au avut încredere în mine, am renunțat. De data asta nu-mi pot permite să renunț pentru că nu pot s-o dezamăgesc. Ăsta e lucrul cel mai important pentru mine. Cel mai important dintre toate. Mai important decât scrisul. Înțelegi?

— Sigur că înțeleg.

Un cuplu în vârstă a trecut prin fața noastră, umăr lângă umăr, la braț.

— E frumos să-i privești cum se plimbă așa, la vârsta asta.

— Pe el îl doare coloana, jos, a spus el cu un sughiț de bețiv.

— Ce?

— Bărbatul suferă de dureri lombare. Are dureri mari.

— De unde știi?

— Privește-i mersul. Nu e deloc echilibrat. Merge strâmb, pentru a evita junghiurile. Iar ea îl susține cu brațul. De-asta merg atât de aproape unul de celălalt.

— Dar cum așa? Chiar poți observa asemenea lucruri?

— Da, a răspuns Ofir, arătând spre vânzătorul de la chioșc. El, de exemplu, suferă de torticolis fiindcă își ridică încontinuu capul pentru a se uita la televizor. Televizorul a fost montat mult prea sus.

M-am uitat la vânzător. Chiar își mișca toracele asemenea unui robot. Uau, mi-am spus în gând. Ofir e cu adevărat *bun* la asta. Știe despre ei lucruri dintre cele mai intime, fără a schimba cu ei nici măcar un cuvânt. Chiar că nu are nevoie de vorbe.

— Dar ai putea scrie tu, a continuat Ofir pe neașteptate.

— Eu?! am întrebat speriat.

— Da. Unele dintre scrisorile tale erau cu adevărat frumoase.

— Eu? Să scriu? Nici nu-mi trece prin cap.

— De ce nu? Chiar…

— Las-o baltă, i-am tăiat-o eu scurt. Probabil că ești mort de beat, de-mi faci asemenea propuneri.

Ne-am ridicat de pe băncuță, clătinându-ne spre mașină. Eram chercheliți, ușor amețiți, și poate că de aceea am reacționat cu întârziere la ceea ce s-a întâmplat. Un bărbat îmbrăcat în blugi deschiși la culoare și cămașă albă, cu mâneci lungi, s-a apropiat de noi. În momentul respectiv nu ne-am dat seama că purta blugi deschiși la culoare și cămașă albă, cu mâneci lungi, de lucrul ăsta ne-am amintit abia mai târziu, când am încercat să reconstituim faptele. La fel și bereta pe care o purta pe cap. Și faptul că era ceva ciudat la fizionomia lui, ceva nefamiliar.

Duba s-a oprit în dreptul lui când se afla la o distanță de aproximativ douăzeci, treizeci de metri de noi. O dubă enormă, mare cât o balenă. Din ea au coborât trei indivizi, care l-au prins pe bărbat și l-au înghesuit pe bancheta din spate a mașinii. El nici măcar nu a încercat să opună rezistență. Ciudat. Nu a strigat. Nu a lovit. Nu și-a agitat pumnii în aer. Cu toate astea, unul dintre cei trei bărbați tot l-a lovit în cap cu ceva ce semăna a fi patul unei puști. Totul s-a desfășurat în numai câteva secunde, nu mai mult de o jumătate de minut. După care cei trei au urcat din nou în mașină și au plecat. Dar nu în trombă. Nici un scârțâit de roți la curbe. Din contră. La următoarea intersecție s-au oprit liniștiți, așteptând la culoarea roșie a semaforului. Apoi, după ce s-a făcut verde, au pornit din nou.

— Ce… ce s-a întâmplat? Ai văzut și tu?

— Da, adică, mi se pare… nu știu… poate ar trebui să chemăm poliția?

— Poate chiar ei sunt poliția, a zis Ofir.

— Și atunci unde-i sirena?

— Poate că sunt în civil, a propus Ofir o explicație logică. În orice caz, am sunat la numărul unic de urgențe. Am așteptat preț de câteva minute, înainte ca cineva să ne răspundă. Între timp, o voce înregistrată repeta încontinuu cuvintele „serviciu“ și „pentru voi“. Când ne-a răspuns în cele din urmă, Carmit avea vocea cuiva care abia se trezise din somn. Și-a notat succesiunea evenimentelor, așa cum i-o prezentam eu, fără să dea dovadă de prea mult interes. Am încercat să-i ofer cât mai multe detalii, însă în timp ce făceam acest lucru aveam senzația acută că nu mă urmărește. Îmi pari destul de indiferentă, Carmit, am protestat eu. Astfel de lucruri nu se întâmplă în fiecare zi. Un om a fost răpit cu o mașină în plin centru al orașului.

— S-ar putea să vă mire, a zis ea, dar chiar în clipa asta se află în desfășurare o operațiune a autorităților însărcinate cu combaterea imigrației ilegale, care au pornit în căutarea muncitorilor străini.

— O clipă, deci sunteți la curent cu ce se întâmplă? Sunteți sigură că despre asta a fost vorba?

— Nu știu, a răspuns Carmit. Poate era vorba despre un RC.

— Un RC?

— Un rezident clandestin. Sunt palestinieni din Teritorii care se ascund la angajatorii lor. Și ei sunt căutați acum.

— Să înțeleg că au deschis sezonul de vânătoare.

— Ce ați spus?

— N-are importanță. Ne puteți ține la curent cu evoluția lucrurilor?

— Nu avem obiceiul de a-i informa pe cetățeni în legătură cu astfel de chestiuni.

— Și cum altfel… putem face să știm…

— Citiți ziarele. În cazul în care evenimentul căruia i-ați fost martori e unul ieșit din comun, atunci îl vom raporta. În orice caz, poliția israeliană vă mulțumește pentru vigilență. Vă urez o noapte bună și liniștită.

Am reînceput să mergem spre mașini, în tăcere. Cred că amândoi eram stânjeniți de faptul că stătuserăm acolo pe loc, fără să mișcăm un deget. Deși ar fi fost destule de făcut.

Odată ajunși în parcare, Ofir a zis: Ce final pentru ziua asta!

Și eu am adăugat: Da, în țara asta nu ești lăsat nici măcar să sărbătorești

în liniște.

Și Ofir a continuat: Ceva s-a stricat de tot aici în ultimii doi ani. Sau poate… poate că lucrurile au stat mereu la fel și doar acum, din pricina Mariei, încep să le observ? Totul a devenit atât de vulgar. Atât de brutal. Voi, cei care locuiți în orașul ăsta, aveți impresia că puteți să scăpați. Credeți că sunteți cosmopoliți. Dar vă înșelați. Tocmai asta e cel mai rău. Toți oamenii din orașul ăsta se revendică de la liberali, dar de fapt liberalismul se traduce aici doar prin a fuma iarbă. Nu vă dați nici un fel de atenție unul altuia. Nici nenorocirilor care se petrec sub nasul vostru.

Dar ce vrei de la orașul ăsta? l-am întrebat în gând. Ce punct nevralgic îți atinge?

— Ține minte ce-ți spun acum, m-a avertizat Ofir, în cele din urmă vă va exploda drept în față. Va veni peste voi exact de unde vă așteptați mai puțin.

— De ce „nouă“? Cu ce drept se autoexclude? m-am întrebat eu. Pentru că locuiește la Michmoret, sau pentru că Maria l-a convins să-și arunce telefonul mobil, sau pur și simplu pentru că trage un pui de somn în fiecare după-amiază, fiindcă „asta e ce-și dorește cu adevărat corpul nostru“? În orice caz, nu consideram că era momentul potrivit pentru a-l înfrunta. Și tocmai de aceea n-am mai zis nimic.

Ofir a continuat: Am o rugăminte. Dacă poți, nu-i povesti Mariei despre… despre ce s-a întâmplat aici.

— Nici o problemă, i-am răspuns.

— Deja e distrusă de când… de când cu Ilana. Iar eu nu vreau să…

— Nici o problemă.

Nu doar Mariei am evitat să-i povestesc despre episodul cu răpirea. Ci și mie însumi. Un articol pe care l-am tradus recent susține că primii noștri doi ani de viață ni se șterg din memorie, deoarece dramele care se petrec în timpul copilăriei mici sunt mult prea puternice pentru a li se putea face față. În același fel mi-am alungat din memorie și povestea cu răpirea, ca și cum nici nu ar fi existat vreodată, până când, în timpul primei noastre lecții de scriere creativă, profesorul ne-a rugat pe fiecare dintre noi să povestim o întâmplare adevărată și una falsă despre noi înșine, iar episodul a ieșit brusc la suprafață, asemenea unui submarin

rătăcit, și am povestit cum, în timp ce mă plimbam pe stradă, o dubă mare s-a oprit lângă un bărbat, care a fost îndesat în interiorul mașinii precum Iona în burta balenei, iar noi n-am avut nici un fel de reacție, nici măcar n-am avut timp să reacționăm, sau poate că n-am putut, sau poate că n-am vrut. Am spus povestea în cele mai mici detalii, așa cum ne ceruse profesorul, și tot grupul, cu excepția unei fete exagerat de timide, a crezut că mint și că povestea adevărată a fost de fapt inventată, și anume cea în care spuneam că la aproape treizeci de ani continuam să călătoresc cu mijloacele de transport în comun folosindu-mă de abonamentul pentru minori, și asta pentru că nimeni nu mă suspecta că aș fi fost mai mare, din pricina feței mele de bebeluș. Și a înălțimii.

Lucrul ăsta m-a rănit, trebuie să recunosc. În ciuda faptului că scopul exercițiului era acela de a impresiona auditoriul, așa că nu mă interesa dacă nimeni nu credea prima mea poveste. O clipă vă rog, am pretins eu să mi se explice, de ce nu vi se pare realistă povestea cu răpirea?

— Din felul în care ai povestit-o, pare o scenă dintr-un film de la Hollywood, mi-a răspuns un băiat cu ochelari, care părea a fi chiar regizor de film la Hollywood.

— E o poveste care se potrivește în America. Astfel de lucruri se întâmplă la New York, nu la Tel Aviv, a adăugat altcineva.

— Nu ai introdus în povestea ta destule detalii concrete, mi-a explicat profesorul. Ăsta e motivul pentru care au dificultăți în a te crede.

Colegii din grupul de scriere creativă mă înfuriau din ce în ce mai tare. Continuau să nu mă creadă. Și apoi, ce naiba însemna „detalii concrete“?! Cât de enervant e când profesorii folosesc cuvinte pe care nu le înțelege nimeni. Și cât de enervant e faptul că produc tocmai efectul prețios pe care-l urmăresc. Și ce-i cu scaunul ăsta pe care m-au pus să mă așez? Nici măcar nu e un scaun, e un scăunel. Și nici măcar un scăunel, e un taburet. De ce să-mi revină mie un astfel de loc? Și de ce am plătit oare integral cursul de la început? E ultima dată când mai vin.

— Spune-mi, m-a întrebat fata aceea timidă, a fost ceva… adică, a apărut ceva în ziare?

— Nimic, am recunoscut eu. A doua zi dimineață m-am grăbit să cumpăr toate ziarele. Am citit toate paginile, una după alta. Nici un

cuvânt. Nici măcar unul singur. Toată săptămâna.

Deşi aceleaşi ziare se osteniseră totuşi să dedice două, trei articolaşe subiectului înfiinţării asociaţiei E Dreptul Nostru – Asociaţie înfiinţată în memoria lui Jennifer Goldmann şi a Ilanei Abramovitz-Tanuri, cu scopul de a proteja drepturile pacienţilor în cadrul sistemului sanitar.

În toate articolele apărea o poză cu chipul lui Amichai şi un scurt text, alcătuit mai ales din fragmente selectate din pliantele pe care le distribuiserăm în timpul evenimentului (Ofir ne-a explicat că ziariştilor nu le place să se obosească prea tare, aşa încât era mai bine să pregătim dinainte un pliant care să conţină un text frumos, care să poate fi copiat şi folosit ca atare.)

Tonul general al articolelor era în mod evident unul pozitiv. Unul dintre ziare menţiona faptul că era vorba despre „o iniţiativă interesantă“. Altul susţinea că ideea înfiinţării asociaţiei era „binevenită“. Un al treilea mergea chiar mai departe, publicând la sfârşitul articolului numărul de telefon al asociaţiei. A doua zi, pe telefonul instalat special de Amichai în acest scop apăreau 5.421 de apeluri telefonice nepreluate, iar până la sfârşitul săptămânii, numărul de apeluri ajunsese la 8.000. În mod evident, iniţiativa lui Amichai deschisese o uşă până atunci încuiată, atinsese o coardă sensibilă a publicului şi funcţionase asemenea unui şoc electric asupra unui nerv rămas descoperit în societatea israeliană. Printre persoanele interesate care ne-au telefonat se aflau mulţi liber profesionişti – avocaţi, comercianţi, electricieni –, cu toţii victime ale încălcării drepturilor individuale, dispuşi să-şi pună experienţa profesională în slujba asociaţiei, în calitate de voluntari.

Într-un interval de numai trei luni – şi fără să renunţe la slujba de la Inimi Sănătoase, „pentru că la un loc bun de muncă nu se renunţă“ şi „pentru că oamenii au încredere în mine“ – Amichai a reuşit, cu tenacitatea alergătorului de cursă lungă şi cu răbdarea omului pasionat de puzzle, să transforme asociaţia, dintr-un proiect teoretic, într-un organism viu.

Organizarea administrativă a asociaţiei cădea în seama a patru angajaţi cu venituri fixe, dar cea mai mare parte a muncii era depusă de către zecile de voluntari. Tot Amichai îşi împărţise timpul între conducerea asociaţiei

şi întâlnirile cu angajaţi şi reprezentanţi ai spitalelor şi ai Ministerului Sănătăţii, indispensabile pentru a se reuşi realizarea unei analize-pilot, care să aproximeze eficacitatea prezenţei mediatorilor şi a interpreţilor din cadrul asociaţiei E Dreptul Nostru în secţiile de primiri urgenţe ale spitalelor, în raport cu drepturile oamenilor în interiorul acestor instituţii.

Eu şi Ofir urmăream cu mândrie şi surprindere rapoartele prezentate în mass-media în legătură cu activitatea sa. E întotdeauna ciudat să vezi cum un om pe care l-ai cunoscut din copilărie reuşeşte să dea lovitura în lumea adulţilor. Îţi aduci aminte cum a rămas fără aer la primul fum de ţigară, atunci demult, în spatele terenului de baschet, iar acum el e cel care-i lasă fără aer pe directorii de spital, când le prezintă rapoartele de control pe care le pregătesc incognito voluntarii lui. Ţi-l aminteşti tremurând în faţa catedrei profesorilor, iar acum el e acela care bate cu pumnul în biroul ministrului Sănătăţii.

Dar mai era ceva aici, ceva ce nu-mi place să recunosc.

Întotdeauna îl subestimaserăm puţin pe Amichai, poate pentru că era cel mai puţin articulat şi coerent dintre noi (poate tocmai acesta să fi fost motivul pentru care Ilana refuzase să se integreze în grupul nostru? Pentru că simţise acest curent ascuns care venea dinspre noi?) Noi trei ne stăpâneam perfect limbile. Lui Ofir îi făcea plăcere să se joace cu vorbele. Lui Churchill îi plăcea să se exprime cât mai exact. Iar eu, tocmai pentru că părinţii mei nu au reuşit niciodată s-o stăpânească aşa cum se cuvine, fusesem hotărât s-o vorbesc impecabil. Citeam dicţionarele ca pe romane. Deschideam întotdeauna radioul la ora cinci fără cinci, fără excepţie, pentru a asculta emisiunea expertului în ebraică Avshalom Kor, şi mă distram inventând, doar pentru uzul personal, echivalente ebraice la cuvintele străine cărora academia nu apucase încă să le găsească un corespondent.

E dificil de spus dacă nu cumva tocmai această atracţie faţă de cuvinte a fost aceea care ne-a unit pe mine, pe Ofir şi pe Churchill încă de la bun început sau dacă am început ulterior să semănăm din acest punct de vedere, după ce prietenia dintre noi se cimentase deja, însă încă din liceu ne plăcuseră discuţiile, apoi şi după armată, când toţi trei ne aleseserăm profesii în care limba joacă un rol important, tendinţa noastră de a

verbaliza încontinuu a crescut constant, făcându-le pe femeile care se aflau întâmplător în compania noastră să ridice din sprânceană: pentru că, în fond, buzele strânse erau unul dintre semnele distinctive ale eroului masculin din filme, așa că la ce bun să trăncănim atâta?

Amichai, în schimb, a preferat întotdeauna să facă, nu să vorbească. Se exprima greoi, folosea cuvinte învechite, ca „ce ușurare“ și „boem“, iar dacă unul dintre noi îi amuza pe ceilalți cu un joc de cuvinte cu dublu sens, el era ultimul care pricepea gluma. Se căsătorise cu o femeie care, cel puțin fățiș, nu arăta că l-ar fi iubit cine știe ce. Apoi vorbea încontinuu despre cursuri de *shiatsu*, care nu se concretizau niciodată. Și mai erau și încercările prosteşti de a scăpa de pata pe care o avea pe gât. Și propunerile lui ridicole, de-a dreptul jenante, cărora uneori le dădeam curs, dar pe care, de cele mai multe ori însă, le respingeam.

Și iată că acum, exact ca în jocurile alea de stradă, în care trebuie să tragi cartea norocoasă, aceasta apare din cel mai neașteptat loc, tot așa și inițiativa lui Amichai, inițiativă pe care marele Churchill, atotcunoscătorul, o catalogase ca fiind „neserioasă“, inițiativă în care nici măcar eu nu mă încrezusem la început, prinsese deja aripi. Primise finanțare. Câștigase respect.

La aproximativ șase luni după înființarea asociației a fost lansat primul proiect-pilot, chiar în cadrul spitalului plin de probleme din centrul țării, al cărui director stătuse de vorbă cu Amichai în timpul ceremoniei de inaugurare.

După o săptămână, proiectul-pilot a fost întrerupt pe neașteptate. Un reprezentant al asociației E Dreptul Nostru era acuzat de fratele unui pacient că el și numai el ar fi fost responsabil pentru moartea fratelui său. Un grup de medici stagiari din cadrul uneia dintre secții a amenințat cu demisia în masă, din cauza gărzilor și a schimburilor inumane. Medicii din cadrul unei alte unități, în schimb, refuzau să colaboreze cu reprezentanții asociației, de teamă să nu le fie dezvăluite secretele profesionale.

— Ce mi-ai făcut? s-a răstit directorul la Amichai. Situația nu face decât să se înrăutățească! Dar Amichai nu părea deloc tulburat. Preț de câteva secunde, a lăsat strigătele directorului să alunece pe lângă el,

asemenea valurilor pe lângă un debarcader, iar în cele din urmă i-a răspuns calm: Micha, eu nu trebuie să-ți explic tocmai ție că e nevoie de timp pentru a face anumite schimbări. Mai ales unele atât de mari. De aceea îți propun să examinăm rezultatele pe termen lung.

— Cât ar însemna asta? a vrut să știe directorul.

— Cel puțin trei luni, a spus Amichai.

Trei luni mai târziu, o anchetă parțială a confirmat faptul că, deși crease anumite probleme, prezența reprezentanților asociației E Dreptul Nostru reușise o reală ameliorare a comunicării între medici și pacienți, ceea ce dusese la o micșorare vizibilă a numărului de reclamații.

Drept urmare, Amichai a fost convocat la Ministerul Sănătății pentru a evalua în ce măsură era posibilă implementarea proiectului-pilot și în alte spitale din țară, fiind invitat chiar și în cadrul unor emisiuni de televiziune matinale, pentru a vorbi despre ideea care stătea la baza asociației pe care o înființase. (Apariția lui în fața camerelor are un impact extraordinar, pentru că emană sinceritate, mi-a spus Ofir. Nu se lasă înșelat de falsa relaxare a prezentatorilor, și cu toate astea nici nu pare arogant.)

Când apărea la televizor, multe femei sunau pentru a cere numărul de telefon al văduvului cu ochi de culoarea pământului.

Amichai le respingea cu eleganță pe toate femeile interesate.

— Dar de ce? l-am chestionat când ne-am întâlnit.

— E prea devreme, mi-a explicat el.

Inima lui era încă în doliu. Noaptea se întindea încă în pat, s-o ia pe Ilana în brațe. Ziua forma încă, fără să-și dea seama, numărul ei de telefon, pentru a-i povesti despre lucrurile care i se întâmplau. De fiecare dată când se uita la copii o vedea pe ea (Noam avea pistruii ei mici, iar Nimrod avea privirea ei). De fiecare dată când auzea melodia lui Aviv Gefen, *Oh, Ilana*, stingea radioul. De fiecare dată când auzea sirena unei ambulanțe, își aducea aminte de ambulanța aceea. De fiecare dată când auzea sunând alarma unei mașini, își aducea aminte de ambulanța aceea. De fiecare dată când… dar stai puțin. El nu voia să vorbească despre asta. Cum îl făcusem să vorbească? Îi face rău să vorbească despre toate aceste lucruri.

— Bine, am zis, apoi l-am lăsat în pace.

Dar nu și femeile. Ele continuau să-i dea telefon, să-i trimită scrisori, fotografii și chiar poezii. El continua să fugă de ele. Celor care îi păreau cu adevărat disperate le povestea despre un foarte bun prieten de-al său, un băiat excepțional, serios, de origine anglo-saxonă. Care tocmai își scria teza de doctorat în filozofie.

Cu una dintre ele chiar am ieșit la un moment dat. Dar mi se părea o chestiune imorală, profund imorală, să profit de pe urma asociației pentru îndeplinirea unor nevoi personale, și totuși…

— O cheamă Yaara.

Cât de mult îmi plăcea să-i savurez numele în timp ce vorbeam. Ya-a-ra, rosteam încet, insistând asupra fiecărei silabe, simțindu-mă ca și cum cineva ar fi înclinat tot mai tare și mai tare pe spate balansoarul în care ședeam. Unde locuiești, Ya-a-ra? De unde ești, Ya-a-ra? Ce chestie, și ție îți plac Cameleonii, Ya-a-ra, ți-ar plăcea să sărim peste prima întâlnire și să trecem direct la a doua? Ce vreau să spun cu asta? Adică să sărim peste toate întrebările astea banale, previzibile, pe care ni le punem acum, la telefon. Așa, la a doua întâlnire am putea purta o conversație adevărată. Foarte bine. Să începem. Cu ce te ocupi?

Antrenoare.

Mă gândeam că era antrenoare personală în vreo sală de fitness și deja îmi imaginam cum îmi voi trece degetul pe deasupra pulpelor ei musculoase, însă în clipa în care ne-am întâlnit mi-a explicat că era vorba despre antrenamente mentale. *Coaching*, în limba mea maternă. Se întâlnește în particular cu managerii și îi ajută:

– să-și definească obiectivele;

– să identifice obstacolele care stau în calea atingerii obiectivelor;

– să ajungă la un punct important în realizarea acestora.

— Asta pe scurt, mi-a zis ea, în timp ce tăia o tartă cu ciuperci în bucățele minuscule, toate de aceeași dimensiune.

Am dat aprobator din cap. Oracolul meu interior profețea un eșec total, dar am continuat să-i povestesc lucruri cvasipersonale despre mine însumi, iar la finalul serii i-am spus că mi-ar plăcea s-o revăd. Buza ei de sus s-a curbat ușor către cea de jos, pregătindu-se parcă pentru sărut. Autocontrolul pe care îl manifesta în fiecare dintre mișcările pe care le

făcea mă determina să-mi doresc să văd cum reacţionează în momentul în care pierde controlul, însă cel mai tare mă fascina ideea de a putea face dragoste cu ea şi de a-i şopti, în timpul ăsta, Ya-a-ra, Ya-a-ra.

Dar asta nu s-a întâmplat. Deşi iniţial totul părea să meargă ca pe roate. Aşa cum făceam întotdeauna la cea de-a doua întâlnire, la un moment dat i-am spus că sufăr de daltonism. Stai puţin, ce culoare are rochia mea? m-a întrebat ea, aşa cum fac toate, fără excepţie, iar eu am ezitat pentru o secundă, pentru a creşte suspansul, după care am zis: Roşie. Şi i-am explicat că problema nu era recunoaşterea în sine a culorilor luate separat, obositoare fiind distingerea lor în momentul în care se aflau una lângă alta. De exemplu, dacă ea, îmbrăcată cu frumoasa ei rochie roşie, s-ar fi aflat pe o pajişte verde, probabil că n-aş fi văzut-o. Ce chestie, s-a mirat ea, aşa cum era de aşteptat, iar eu mă pregăteam deja pentru etapa următoare, în care îi ceream fetei să-mi povestească ceva personal, ceva intim legat de ea, iar aceasta, influenţată de deschiderea mea oarbă, îmi povestea mult mai multe decât m-ar fi interesat, după care, pentru a se justifica faţă se sine însăşi, accepta să mă însoţească acasă sau tăcea şi-mi fixa gura cu o privire intensă, care părea să spună: Sărută-mă. Dar, cu o fracţiune de secundă înainte de a mă apleca s-o sărut pe Yaara numărul doi, ea mi-a spus că mai era ceva ce voia, ceva ce trebuia neapărat să-mi mărturisească, iar eu m-am lăsat pe spate şi i-am spus: Te rog.

— Tu nu ai nici un scop, a început ea. Tot ceea ce mi-ai spus până acum despre tine mă face să cred că treci prin viaţă asemenea unui orb. Fără să faci o cartografiere a dorinţelor şi a posibilităţilor pe care le ai.

— Şi… şi ce-mi propui în sensul ăsta?

— Să-ţi găseşti un scop, a zis ea, apoi a adăugat: sunt dispusă să-ţi dau o mână de ajutor. În general, n-am obiceiul de a amesteca viaţa profesională cu cea privată, dar aş putea face o excepţie în cazul tău.

— Vezi tu, am spus eu, retrăgându-mă în capătul cel mai îndepărtat al canapelei, tu eşti, fără îndoială, o femeie extraordinară, iar metodele tale le sunt de ajutor multor oameni, însă mie… mie nu mi se prea potrivesc…

— De ce?

— Fiindcă până şi rostirea cuvântului „scop“ îmi dă fiori. Şi nu fiori de emoţie. Ci de febră.

— Mare păcat, a zis ea, așezând între noi o pernă mare, pentru că e o chestiune pe care eu n-o pot accepta. Nu pe termen lung.

— În fine, atunci cel puțin am putea să ne consolăm unul pe celălalt? am întrebat eu, așezându-mi o mână pe pernă.

— Să ne consolăm? Pentru ce?

— Pentru că suntem singuri. Pentru că suferim de răceala trupului neatins. Pentru că nu putem elibera focul din trupurile reci, din pricină că nu sunt atinse.

Ea a clătinat din cap a negație, apoi a zis: Cald sau frig, eu nu fac așa ceva. Scopul meu e să-mi găsesc un partener serios. Și tot ceea ce nu mă duce în această direcție e o pierdere de timp. Apropo, a adăugat ea în clipa în care era deja la ușă, după părerea mea, cei care te țin în loc sunt chiar prietenii tăi.

— Prietenii mei?

— Niciodată în viața mea n-am mai cunoscut pe cineva care să vorbească atât de mult despre prietenii lui, care să le arate femeilor cu care iese albumele de fotografii ale acestora și care să aibă atârnate pe pereții casei sale fotografii înrămate ale lor. Dacă aș fi fost *coach*-ul tău, ți-aș fi spus că ești un caz tipic al modelului „trenul din față“.

— Trenul din față?

— Atunci când trenul tău se oprește în stație, iar trenul din față începe să se miște, tu ai impresia că și trenul tău s-a pus în mișcare. În realitate însă, nu se întâmplă deloc așa. E doar o iluzie optică.

— Ce încerci să-mi spui, mai exact?

— Nimic. Doar că, dacă aș fi fost consiliera ta, ți-aș fi zis că poate trăiești viața prietenilor tăi, în loc să-ți trăiești propria viață.

— Dar nu ești, am zis eu iritat.

— Ce nu sunt?

— Nu ești consiliera mea, am spus eu și i-am închis ușa în nas, încercând cu disperare, dar fără să reușesc, să mă simt satisfăcut de faptul că avusesem ultimul cuvânt, în timp ce prin minte îmi treceau răspunsuri care să-i contrazică ipoteza și pe care aș fi putut să i le dau, dar pe care nu i le dădusem, precum: într-adevăr, în momentul acela nu aveam un scop precis, dar toată povestea aceea cu asociația mă făcuse să-mi doresc mai

mult. Să mă apuc de ceva serios. Cât mai curând. Foarte curând. Iar în privința prietenilor mei se înșela foarte tare, fiindcă dacă vorbesc atât de mult despre ei o fac pentru că-i iubesc, iar să spui că trăiesc viața lor în loc să-mi trăiesc propria viață e chiar o nerozie. Nerozie cu n mare.

Către finalul anului, un cotidian important a publicat lista persoanelor nominalizate pentru decernarea titlului de Omul anului. Printre candidații la categoria „Omul anului pentru merite civice“ se număra și Amichai Tanuri. Juriul explicase includerea lui pe listă în felul următor (am decupat din ziar articolul acela micuț și l-am pus pe tăblița de plută din bucătărie):

Într-un interval foarte scurt de timp, Amichai Tanuri a reușit să transforme discuția pe marginea drepturilor omului în sistemul sanitar într-un dialog neîntrerupt între pacienți și medici. Activitatea asociației E Dreptul Nostru, înființată de el, a început deja să dea roade și să influențeze viața de zi cu zi a cetățenilor acestei țări. Povestea lui Amichai Tanuri și a asociației E Dreptul Nostru este povestea unei inițiative private, urmare a unui întâmplări personale tragice, dar care a știut să stârnească interesul multor altor persoane, grație idealurilor umane pe care le are la bază. Acesta este motivul pentru care, după părerea noastră, Amichai Tanuri e demn de a fi inclus printre candidații la titlul de „Omul anului pentru merite sociale“.

Candidatura aceasta a atras ulterior și mai mult atenția presei asupra sa. Mutra lui Amichai apărea din când în când la televizor, în cadrul emisiunilor de seară (însă cu toții trebuiau să se supună condițiilor pe care le punea: să înregistreze interviul dimineața, pentru că, cel târziu la ora cinci după-amiaza, el trebuia să fie acasă, la copii).

Întrebările erau mereu aceleași, iar Amichai – același Amichai. Vorbea greoi, folosea mereu pluralul. Încă își scărpina partea superioară a pieptului, chiar lângă gât, atunci când cădea pe gânduri. Și încă tremura ușor atunci când era întrerupt.

Odată, un jurnalist l-a întrerupt pentru a face loc unei transmisiuni în direct de la corespondentul pe probleme juridice, Michaela Raz. Evoluție

surprinzătoare în procesul care a pus pe jar toată țara, de mai multe luni, a anunțat ea, cu ochii aproape ieșiți din orbite. Yoav Alimi, responsabil al Ministerului Public, persoana însărcinată cu preluarea cazului în urmă cu un an și jumătate, a fost obligat astăzi să-și semneze demisia, din cauze pe care procuratura le numește „stânjenitoare motive personale“.

— Ești în măsură să ne spui mai multe în legătură cu aceste motive? a întrebat prezentatorul din studio.

— Deocamdată nu, îmi pare rău, a răspuns Michaela Raz pe un ton din care nu răzbătea câtuși de puțin părerea de rău. Sunt zvonuri care circulă și aici, și în mediul online, dar ele n-au fost confirmate oficial deocamdată. Sperăm să putem reveni la voi curând, cu reacția avocatului Alimi.

— De acord, Michaela, așteptăm cu răbdare intervențiile tale, a comentat prezentatorul, după care s-a întors către Amichai. În așteptarea reacției avocatului Alimi, a continuat el, ne întoarcem la Amichai Tanuri și la asociația E Dreptul Nostru. Domnule Tanuri, nu găsiți problematic faptul că jumătate din fondurile asociației dumneavoastră provin de la un finanțator din Statele Unite? Nu e oare și aici vorba despre ceea ce pe vremuri se numea „cultura cerșetorului“?

Dar Amichai amuțise. Pentru prima dată de când începuse să acorde interviuri, corzile sale vocale amuțiseră. Churchill a demisionat? se gândea el stupefiat. Dar de ce?

10

Churchill e epicentrul. Deși stă deoparte și ține în mâini o pancartă relativ mică, e limpede că el e epicentrul fotografiei. E greu de explicat. Este ceva în poziția lui. Ceva în modul în care capetele tuturor celorlalți participanți la protest sunt întoarse către el, așteptând instrucțiuni, sau poate confirmare. Pe pancarta lui e scris cu litere mari, de tipar, TOȚI SUNTEM SHACHAR COHEN, pe cea pe care o țin eu scrie FĂRĂ SHACHAR COHEN – FĂRĂ CURSURI, iar pe cea a lui Amichai se poate citi ACUZAȚII NEFONDATE ÎMPOTRIVA LUI SHACHAR. Desigur, Ofir fusese acela care inventase toate aceste sloganuri. Iar sora mai mică a lui Amichai le scrisese cu caligrafia ei rotunjită.

Cu două zile înainte, Shachar Cohen fusese exmatriculat din școală. Avusese loc o ciocnire în timpul pauzei. Ciocnire e un cuvânt mult prea frumos. Se ajunsese la lovituri, iar Shachar Cohen fusese implicat. Fusese implicat și în povestea cu examenele fraudate la istoria textelor sfinte. Și în cea cu graffiti-urile în arabă. Și în cea cu păpușa gonflabilă din biroul directorului. Niciodată nu era el inițiatorul, dar avea un adevărat talent de a se implica exact în momentul cel mai nepotrivit, tocmai atunci când adevărații inițiatori puteau pasa responsabilitatea asupra „ăluia înscris în programul de integrare“, salvându-și astfel pielea. Uneori părea că lui Shachar Cohen chiar îi face plăcere să fie mereu cel învinuit. Ca și cum, în loc să lupte împotriva prejudiciilor pe care i le aducea eticheta de „ăla înscris în programul de integrare“, ar fi decis să se modeleze după ea. Să se identifice cu ea.

Churchill nu-l suferea pe Shachar Cohen. Între ei rămăsese o poliță neplătită, de pe vremea când copiliăriseră amândoi în același cartier. Dar, mai mult chiar decât pe Shachar Cohen, Churchill nu suporta nedreptatea. Și, pe măsură ce mărturiile despre cele întâmplate în timpul pauzei luau

amploare, devenea din ce în ce mai clar că direcţiunea avea să se spele pe mâini de toată povestea. A ieşit la iveală faptul că cel care iniţiase totul fusese fiul preşedintelui asociaţiei Prietenii Şcolii. S-a dovedit că provocările îndreptate spre Shachar Cohen, verbale şi fizice deopotrivă, începuseră cu foarte mult timp înainte ca acesta din urmă să-l gratuleze cu un pumn în figură. S-a aflat că o numea pe mama lui Shachar „curvă", iar pe Shachar însuşi – „micul criminal". Din câte se pare, făcuse un pariu secret cu prietenii lui, prin care promitea să scoată la lumină micul criminal care se ascundea înăuntrul lui Shachar Cohen.

Fiecare dintre ei pariase câte cinci şekeli.

Ticăloşii ăştia se tem că tatăl lui îşi va retrage donaţia pentru laboratorul de informatică, ne-a explicat Churchill, aşa că aruncă toată vina în cârca lui Shachar. Cel mai simplu e să-l învinuiască pe el, fiindcă n-are cine să-l apere.

Dar îl vom apăra noi! a zis tot Churchill, ca răspuns la propriile cuvinte, trăgându-ne pe toţi după el şi organizând un protest în faţa porţii şcolii.

După ce am stat acolo o jumătate de oră, strigând în gura mare, până am răguşit, ca suporterii de pe stadion, cuvintele scrise pe pancarte, am trecut la următoarea fază a planului de acţiune elaborat de Churchill şi ne-am legat cu lanţuri de gardul şcolii. Nu am fotografii din această etapă a protestului (nici unul dintre noi nu putea face poze, de vreme ce eram legaţi). Dar în fotografia pe care am decupat-o din ziar şi pe care am păstrat-o, se vede Churchill legat de gard şi un braţ alb într-un colţ, care pare a fi al lui Amichai.

Conducerea şcolii a renunţat repede. Articolul din ziarul local susţinea fără rezerve poziţia noastră, prezentând şi mărturiile altor elevi implicaţi în conflict. Asociaţia Prietenii Şcolii a convocat o întâlnire de urgenţă, decizând înfiinţarea unei comisii speciale, comisie care nu s-a mai întrunit niciodată. Shachar Cohen a fost reprimit în şcoală cu anumite condiţii şi, impresionat, i-a mulţumit lui Churchill pentru tot ceea ce făcuse pentru el.

Nu am făcut-o pentru tine, am făcut-o de dragul unui principiu, a spus Churchill, după care a adăugat, pe cel mai dur ton posibil: Să nu-ţi imaginezi că am uitat cele întâmplate, Shachar. Nu-ţi face iluzii că vom

deveni prieteni.

Nici unul dintre noi nu știa ce se întâmplase. De fiecare dată când încercam să-l descoasem pe Shachar, nu ne lua în serios. Și, de fiecare dată când încercam să-l întrebăm pe Churchill, tăcea.

Abia mulți ani mai târziu, pe drumul de întoarcere de la Mitzpe Ramon, Churchill mi-a povestit despre asta. Pe un ton liniștit. Fără să mă privească nici măcar o dată în timpul călătoriei.

Tatăl lui Churchill fusese cel mai frumos bărbat din Haifa. Chiar și după patruzeci de ani, Michel Alimi avea încă părul des și îngrijit. Și tâmplele argintii. Fascinante. Brațele îi erau musculoase și bronzate, mai ales cel pe care și-l ținea pe fereastra mașinii. Avea zâmbetul unui bărbat care știe că poate cuceri pe oricine cu un simplu surâs.

Era instructor auto, iar specialitatea lui erau femeile căsătorite. De pe Carmel. Pe la mijlocul anilor 1980 a apărut în zonele bune ale Haifei moda „celei de-a doua mașini a familiei“, iar zeci de femei care nu aveau permis de conducere, sau care aveau, dar nu mai conduseseră de ani de zile, se grăbeau să ia lecții de la cel mai bun profesor din oraș.

Bun venit în regatul meu, le întâmpina el la prima întâlnire, deschizându-le galant portiera. Înăuntru le așteptau un scaun bine tapițat, aer condiționat și un subtil parfum de after shave, iar în torpedou – cutii de dulciuri: bomboane cu mentă, caramele, bomboane cu lămâie și bomboane care îți umplu gura cu ciocolată caldă, încă de la prima mușcătură.

Uneori le aștepta acolo și un copil, așezat pe bancheta din spate. Fața lui era mare și albă, complet diferită de cea prelungă și oacheșă a tatălui. El e Yoav, fiul meu, le explica Michel elevelor, în timp ce acestea fie îi zâmbeau în oglindă, fie se întorceau și îi strângeau mâna, fie se întorceau și îl mângâiau pe obraz. Sau îi ignorau complet prezența.

Cu timpul, copilul a învățat că tocmai acestea din urmă, cele care-l ignorau, care intrau în mașină hotărâte să demonstreze că se aflau acolo doar pentru a învăța să conducă, și nimic altceva, erau primele care cădeau în plasa tatălui său.

Începea întotdeauna cu un compliment. „Culoarea asta îți stă foarte

bine“. „Ți se potrivește tunsoarea asta.“ „Te rog să nu te mai dai cu parfumul ăsta când te urci în mașina mea, pentru că nu mă pot concentra.“ După care veneau atingerile. Atingeri ușoare, aparent întâmplătoare, pe braț sau pe mână. Și apoi atingeri intenționate: „Îmi permiți o clipă? Hai s-o face împreună. Mâna pe schimbător, piciorul pe pedală, și acum schimbăm viteza, cu atenție, nu cu forță, imaginează-ți că ții în mână un obiect plăcut, bine?“

După care, exact în clipa în care atmosfera din mașină începea să se încingă, urma momentul de furie programat dinainte: „Nu așa! Ce faci?! Vrei să ne omori pe toți?!“ Ridica vocea și oprea mașina, făcând să scârțâie frânele de la dubla comandă. „Eu îți explic, iar tu mă asculți. Îmi pare rău, dar dacă vom continua în felul ăsta, nu vei trece niciodată examenul“, le mustra el cu brațele bronzate încrucișate pe piept, iar ele ieșeau din mașină debusolate. Uneori cu ochii în lacrimi.

Săptămâna următoare le aștepta în mașină cu un buchet de flori. Sau o cutie cu bomboane de ciocolată. Și-și cerea cele mai sincere scuze pentru că ridicase vocea. Și se împăcau brusc. Ca și cum le-ar fi atins o coardă sensibilă. La finalul lecției își permitea deja să-și treacă degetele prin părul lor sau să le așeze câte o mână pe coapse. În tot acest timp, copilul îi urmărea de pe bancheta din spate a mașinii, iar înăuntrul lui bolboroseau vocile a doi băieței: primul îl admira pe tata Michel, își dorea să fie la fel de frumos ca tata Michel, iubit ca tata Michel, în vreme ce al doilea voia să strige că ceva nu era în regulă, deși nu înțelegea despre ce anume era vorba.

Pe măsură ce copilul creștea, vocea celui de-al doilea băiețel devenea din ce în ce mai puternică, până când, într-o zi, după ce o tânără îmbrăcată într-o rochie foarte scurtă și cu păr blond, vopsit, a depus un sărut nerușinat pe obrazul tatălui său înainte de a ieși din mașină, nu s-a mai putut abține și a spus: Tati, femeia aia are păduchi.

Păduchi? Tatăl s-a întors către el amuzat. Da, are păduchi în păr! a insistat băiatul. Ca să nu mai spun că mama noastră e mult mai frumoasă. Mama noastră? Privirea din ochii tatei a devenit dintr-odată serioasă. Ca și cum abia în momentul acela ar fi devenit conștient de ceea ce ar fi putut trece prin mintea copilului care petrecea ore întregi așezat pe bancheta

din spate a mașinii. Mama noastră e o femeie uimitoare, Yoavi, a zis Michel Alimi. Eu o respect pe mama noastră. Iar ele… toate femeile astea pe care le vezi aici, în mașină, nu sunt bune decât pentru un singur lucru.

Un singur lucru? Ce lucru? a întrebat băieţelul de șapte ani.

Nu contează, a evitat răspunsul tatăl, întorcându-se la locul lui. După care și-a privit fiul în oglinda retrovizoare preţ de câteva minute, pentru ca apoi să pună mașina în mișcare și să spună cu voce tare: Nu uita ce-ți spun acum, băiete, nici o femeie nu-i poate ajunge mamei tale nici la degetul mic, m-ai auzit? Nici măcar una!

Și mama lui Churchill era o femeie cunoscută în Haifa. Dina Haiut-Alimi, directoarea comitetului de cartier. Al comitetului părinţilor. Al comitetului muncitorilor. Femeia care trasase o liniuță apăsată la mijlocul numelui ei de familie, cu mult înainte ca lucrul acesta să devină la modă printre femeile din Tel Aviv. Femeia care crescuse șase copii în cel mai sărac cartier al Haifei, învățându-i că e interzis să mintă, că trebuie să facă întotdeauna ceea ce cred ei că e corect, nu ceea ce spune lumea și, lucrul cel mai important, că nu trebuie să se teamă niciodată de un lucru: și anume că nu trebuie să le fie frică să fie inteligenţi. Să nu se teamă să fie deschizători de drumuri. Să nu le fie frică de succes. Pentru că acela care vrea să reușească va reuși. Nu are nici o importanţă de unde a venit bunicul. Sau în ce cartier a crescut.

Cu toate acestea, nu toți copiii Dinei au avut la fel de mult succes. O parte dintre ei, oprimaţi de opiniile rigide și dihotomice pe care li le impunea, au sfârșit prin a deveni niște oameni supuși. Churchill a fost însă mândria-mamei-sale încă din momentul în care venise pe lume. Tu ești darul pe care mi l-au oferit cerurile, îi șoptea ea, în așa fel încât ceilalţi fraţi să nu audă, îi plătea cursuri speciale, pe care ceilalţi nu le putuseră face, îi cumpărase bicicletă cu doi ani înainte de bar mitzvah, pentru că „în el se putea avea încredere“, și-l însărcinase cu tranșarea conflictelor dintre frații săi, fiindcă deciziile lui ar fi fost acceptate de toţi.

Când Churchill a împlinit doisprezece ani, mama lui a hotărât că el va merge la cea mai bună școală din oraș, fără discuţii (diferenţele dintre clasele sociale din Haifa urmărea întocmai topografia locului, în cel mai ridicol mod cu putinţă: cu cât locuiai mai sus pe Carmel, cu atât mai

înaltă era poziţia ta socială). Prin urmare, conform criteriilor stabilite de municipalitate, un băiat care locuia într-un cartier de la poalele muntelui, ca Churchill, nu avea nici o posibilitate de a învăța într-o școală de pe Carmel. Dar Dina Haiut-Alimi s-a informat și a descoperit că fiecare școală bună era obligată să accepte zece elevi din alte cartiere ale orașului, așa că și-a pus în minte să-l ajute pe Churchill să treacă examenul de admitere. Și s-a pregătit împreună cu el, de dimineața până seara, timp de trei luni.

Numai doi copii din cartierul lui Churchill trecuseră examenul de admitere și fuseseră acceptaţi pe lista elevilor școlii de pe Muntele Carmel: el și Shachar Cohen.

La numai câteva zile după ce a primit scrisoarea care începea cu clasicul „suntem încântaţi să vă informăm“, Churchill l-a întâlnit pe Shachar Cohen la Stella Maris, coasta de pe care se puteau privi gratis partidele de pe stadionul Kiryat Eliezer. Am auzit că vom merge la aceeași școală, a zis el, apropiindu-se cu un zâmbet larg. Mândru.

În loc să-i răspundă, Shachar Cohen l-a apucat de gulerul cămășii, lipindu-l cu spatele de trunchiul unui pin.

Tu să nu vorbești cu mine, nenorocitule! Dacă nu-i spui tatălui tău să-și ia labele alea jegoase de pe mama mea, te omor, jur pe Dumnezeu că te omor. Te omor în prima zi de școală, mă auzi?

După „incidentul cu păduchii“, tatăl lui Churchill nu și-a mai luat niciodată fiul cu el la orele de conducere, prin urmare Churchill nu era la curent cu idila dintre tatăl lui și mama lui Shachar Cohen. Știa însă că mama lui Shachar îl născuse la vârsta de șaisprezece ani, fiind cea mai tânără mamă din cartier. Mai știa și că tatăl lui Shachar Cohen era un ofițer de carieră, încartiruit într-o unitate militară din apropiere de Beer Sheva, care venea acasă doar o dată la două săptămâni. Și că în urmă cu o lună fusese avansat la gradul de maior, și că armata îi oferise o mașină de serviciu, ceea ce îi permisese să-și lase acasă mașina personală. Pentru a putea fi folosită de soția sa. Care nu avea însă permis de conducere.

Toate aceste gânduri se înghesuiau în mintea lui cu repeziciune, în timp ce Shachar Cohen îl ținea cu spatele lipit de trunchiul copacului, însă nici unul dintre ele n-a îndrăznit să se transpună în cuvinte. Mâinile sale

vorbeau însă în locul lui, încercând să-l elibereze din strânsoarea lui Shachar Cohen – care, în ciuda faptului că era mai scund decât el, era acum mânat de furie – nu i-a dat drumul, și au căzut amândoi la pământ, încleștați unul de celălalt, lovindu-se cu picioarele, lovindu-se cu capetele pe marginea stâncii.

Ceilalți copii se adunaseră în jurul lor, fără ca nici unul dintre ei să îndrăznească să intervină.

Spre deosebire de certurile obișnuite, care erau parte integrantă a copilăriei lor (la fel ca melodia care se auzea dinspre mașina de înghețată vara și ca refulările rețelei de canalizare iarna), în lupta aceea se juca de fapt altceva. E dificil de explicat, dar, în anumite momente, spectatorii aveau impresia că Churchill și Shachar Cohen se îmbrățișau. Uneori lăsau impresia că încercau să găsească puțină consolare unul în celălalt. Pe de altă parte, nici nu încetau să-și care lovituri unul altuia, iar după câteva minute fețele amândurora, și mâinile, și piepturile, și coapsele, toate erau pline de sânge cald și lipicios.

În ziua aceea, Churchill nu s-a întors acasă, nici măcar după căderea serii. A așteptat până când a văzut mașina tatălui intrând pe alee, și s-a așezat în mijlocul drumului, blocându-l. Tatăl a oprit cu scrâșnet de frâne și a ieșit din mașină, apropiindu-se de el, speriat. Au avut o conversație scurtă, foarte scurtă, la lumina unui felinar spart, care ba se stingea, ba se aprindea, încontinuu. O dată la câteva secunde, Michel Alimi își trecea degetele prin părul acela frumos al lui, arunca priviri în toate părțile și vorbea aproape în șoaptă. Ascultă, a zis el. Înțelege, a mai zis. Sunt și eu bărbat… și…

Și ce dacă ești bărbat? l-a întrerupt Churchill, reducându-l la tăcere, strivind în felul ăsta și celelalte argumente pe care tatăl său încerca să le aducă în apărarea sa, cu aceeași atitudine calmă și echilibrată cu care avea să strivească, ani mai târziu, argumentele avocaților apărării pe care îi avea de înfruntat.

Ziua următoare, frumoasa mamă a lui Shachar Cohen a apelat la serviciile profesionale ale unui alt instructor auto. Așa că Churchill n-a mai fost ucis în prima lui zi de școală. Ba din contră, aceasta a decurs extraordinar de bine.

Înainte de sfârșitul primei zile, reușise cumva s-o convingă pe Shoshana Roth, înspăimântătoarea profesoară de matematică, să dea mai puține teme pentru acasă, prezentându-i un tabel în care erau trecute toate temele primite în ziua respectivă, la diferite materii, împreună cu un calcul statistic al timpului mediu necesar, și imposibil de acoperit fizic, unui elev pentru a le pregăti așa cum ar fi trebuit; în timpul pauzei ieșise în curte și pusese capăt disputei dintre două echipe de fotbal, decizând că fusese fault, iar la sfârșitul zilei s-a apropiat de Rona Reviv, snoaba clasei, de care nimeni nu îndrăznise să se apropie până într-a cincea, i-a vorbit pur și simplu, fără să lase privirea în pământ, reușind chiar și s-o facă să râdă de două ori, pentru ca, în numai două săptămâni, în jurul lui să se cristalizeze un grup de prieteni-admiratori, care îi imitau mersul, modul de a se îmbrăca, felul de a râde, de a fuma, urmându-l întru totul.

Shachar Cohen nu făcea parte din grupul acela de admiratori, dar era mereu prin preajmă. O ranchiună ținută sub control continua să mocnească între el și Churchill, fără ca nici unul dintre colegi să știe de ce. Abia în noaptea aceea, în timp ce ne întorceam din călătoria pe care o făcuserăm în încercarea disperată de a-l găsi pe medicul veterinar Ricardo Luis la Mitzpe Ramon, când Ofir și Amichai adormiseră pe bancheta din spate, iar radioul nu reușea să localizeze nici un post, cu excepția celui din Amman, Churchill s-a întors cu fața spre întunericul care se întindea la dreapta noastră și mi-a povestit totul, pentru ca la sfârșit să spună: Să știi, Fried, că nimeni altcineva în afară de tine nu mai știe despre asta, iar eu am tăcut, simțindu-mă norocos și important.

Adevărata poveste care stătea în spatele „stânjenitoarelor motive personale“ am auzit-o direct de la sursă.

Churchill a bătut la ușa mea la câteva zile după anunțul făcut la televiziune.

Era îmbrăcat ciudat. Judecând după partea de jos a corpului – pantaloni negri și pantofi de lac – l-ai fi catalogat drept procuror. Dar în partea de sus a corpului avea un tricou de-al echipei Maccabi Haifa, având pe spate numărul lui Eyal Berkowitz. O burtică proeminentă, tipic israeliană, se zărea prin tricou. Oare se îngrășase în ultimul timp, sau îmi dădeam eu seama de asta abia acum?

— Pot să intru? m-a întrebat el. Îmi cer scuze că am venit la ora asta…

— Prostii, i-am zis eu și l-am invitat să intre.

I-am pregătit un ness tare, frecat bine cu o linguriță și jumătate de zahăr, așa cum îi plăcea lui, pe care i l-am adus în sufragerie.

— Mulțumesc, frate, a zis el și a pus cana pe masă. Ce mai călătorie, nu? a spus arătând spre fotografia înrămată de pe perete, făcută în timpul excursiei noastre pe Sinai. Sunt ani întregi de când n-am mai văzut poza asta, a adăugat, stânjenit de tăcerea mea.

— Sunt ani întregi de când n-ai mai venit aici, i-am zis eu pe un ton sec.

— Da, a încuviințat el, plecându-și ochii și ațintindu-și privirea asupra propriilor încălțări.

De obicei îi plăcea să-și desfacă larg picioarele atunci când stătea așezat, de parcă i-ar fi tras-o aerului, însă de data aceasta genunchii lui erau lipiți unul de celălalt.

— Știu, a zis el, că în ultimii doi ani tu și cu mine nu… adică… ne-am îndepărtat… tu te-ai îndepărtat… după ce s-a întâmplat… pe bună dreptate… desigur…

După care s-a oprit și m-a privit.

Eu am încuviințat asemenea unui judecător, încurajându-l să-și continue pledoaria. Pentru moment.

— Dar, în ceea ce mă privește… ai rămas mereu prietenul meu… iar acum sunt în rahat până-n gât… și n-am cu cine vorbi, n-am cui să-i cer sfatul… Yaara nu mai e dispusă să… Amichai are destule probleme pe cap… iar Ofir mi-a telefonat și a început să-mi spună că orice greșeală e o lecție, și o fi având el dreptate, dar banalitățile astea ale lui mă scot din minți… cât îi privește pe părinții mei… tata nu înțelege nimic din astfel de lucruri… și mama… de ea mi-e rușine… știai că anul ăsta s-a apucat de studiat dreptul? Zice că succesul meu i-a dat curaj, înțelegi? Cum aș putea eu să-i povestesc despre ce s-a întâmplat, cum aș putea s-o dezamăgesc atât de tare…? Dar trebuie neapărat să mă sfătuiesc cu cineva… cu cineva care gândește limpede… pentru că eu nu mai reușesc singur…

— Ți se răcește cafeaua, l-am întrerupt eu. Încă nu știam ce-mi doream mai mult: să-l ajut, sau să-l arunc pe scări în jos.

— Și apoi, a zis el după ce a sorbit de câteva ori din cafea în tăcere, ești

singurul în stare să mă înțeleagă în toată povestea asta. Pentru că ești singurul care știe cine e Keren.

— Keren?

— Keren din Cuzco. Îți aduci aminte că tu te-ai îmbolnăvit, iar eu te-am vindecat? Chiar în perioada aceea am cunoscut o fată care…

— Cea cu secretul?

— Exact. Cea căreia i-am spus să aștepte până când te vei face bine, iar ea mi-a răspuns că „ceea ce trebuie să se întâmple…“

— … se va întâmpla, iar dacă vă este scris să vă întâlniți, vă veți întâlni. Îmi aduc aminte, dar ce legătură are ea cu „stânjenitoarele motive personale“?

— Ea este sursa „stânjenitoarelor motive personale“, mi-a răspuns Churchill și a început să-mi povestească.

Vocea lui Churchill avea un ton aparte atunci când vorbea despre cuceririle lui. Pe măsură ce vorbea despre femeile pe care reușise să le cucerească, vocea lui devenea tot mai profundă, mai bolovănoasă, semănând cu vocile actorilor care vorbeau în trailerele de film de la Hollywood, și-și însoțea cuvintele de gesturi largi ale mâinilor, gesturi lămuritoare, intrând mereu în cele mai intime detalii. Unde o atinsese. La început ea nu voise. După care da. Dar ce spun eu, aproape că-l implora, strigând din toate găurile. Și sunetele pe care le scotea – o, Doamne! Și ce miros avea gura ei. Și ce gust aveau buzele ei. Și celelalte buze, de jos. Când eram copii, toate astea ni se păreau extrem de excitante, iar de obicei când îl auzeam vorbind astfel îmi părea a fi un tip dur, pentru ca apoi, după ce am crescut, să mă satur de toate astea, să mă simt stânjenit din pricina lor. Era vulgar. Chiar dacă uneori, când vorbea astfel, încă mi se părea a fi un tip dur.

În orice caz, de data asta vorbea pe un ton diferit. Ezitant. Îndurerat. Se oprea din când în când și-și masa tâmplele (despre ale căror oase mă întrebam dacă nu cumva se adânciseră în ultima vreme, sau poate că ele fuseseră dintotdeauna așa, iar eu nu le observasem până atunci. După care în minte mi-a încolțit o altă întrebare: dacă el arată așa bătrân, înseamnă că la fel arăt și eu?)

— S-a apropiat de mine la finalul unei audieri, mi-a explicat Churchill.

Iar eu, ca un idiot, nu m-am întrebat ce caută acolo. Eram mult prea bucuros s-o revăd.

— Ai recunoscut-o?

— Imediat. Arată exact la fel ca atunci. De fapt, nu chiar ca atunci, ci mult mai bine. Mai femeie. Era îmbrăcată cu o rochie lungă, de culoarea vinului, cu o crăpătură mare pe-o parte. Când stau acum să mă gândesc, totul a fost planificat dinainte, însă n-am bănuit absolut nimic. Mi-a spus că trecea pe acolo din întâmplare și s-a gândit să intre, iar mie, explicația ei mi s-a părut cât se poate de logică. Mi-a spus că îmi stă bine în robă, după care, în momentul în care ne-am retras împreună mai la o parte, în curtea din fața muzeului, mi-a mărturisit că nu trecuse nici măcar o singură zi fără să se gândească la mine.

— De la povestea din Cuzco?

— Da. Și i-am spus că nici eu nu am încetat să mă gândesc la ea… de atunci.

— Nu știam.

— N-am povestit nimănui despre asta. Mi se părea de-a dreptul jalnic să continui să mă gândesc la ea după atât de mulți ani. Cine era fata asta, de fapt? Nimeni altcineva decât o tipă cu care am petrecut două zile și…

— … Și la care ai continuat să te gândești. Ce e jalnic în asta?

— Nu știu. Credeam că dacă voi vorbi despre asta, dacă voi spune povestea cu voce tare, ea ar fi cucerit un spațiu chiar mai mare în gândurile mele.

Sau poate pentru că, dacă ai fi făcut-o, imaginea pe care ți-ai creat-o s-ar fi năruit, mi-am zis eu în gând.

— Vrei să-ți mai spun un lucru pe care nu-l știe nimeni? a continuat Churchill. Cu câteva zile înainte de nuntă, am făcut o călătorie la Ashdod. Mi-am adus aminte că Keren îmi spusese că familia ei locuiește la Ashdod. Așa că m-am dus acolo și m-am plimbat cu mașina prin tot orașul. Am căutat-o. Am mers încet. Ore întregi. Ashdod a devenit un oraș mare în ultimii ani. Totul este împărțit în cartiere acolo. Așa că am măturat cartier după cartier. Mi-am spus că dacă o voi vedea va fi un semn.

— Ce fel de semn?

— Nu ştiu. Dar simţeam o dorinţă puternică de-a o găsi. De a vorbi cu ea. Înainte să mă însor.

— Dar nu ai găsit-o.

— Nu.

— Şi apoi apare pe neaşteptate cu crăpătura aia, şi cu senzaţia pe care mi-o transmite, că ascunde un fel de secret, şi-mi mărturiseşte că nu trece nici măcar o zi fără a se căi pentru faptul că nu a stat să ne aştepte la Cuzco, fiindcă între ea şi mine era o magie specială. Unică. Şi oricât de mult ar fi încercat să descopere magia aceea în relaţia cu alţi bărbaţi, nu mai simţise nicicând acelaşi lucru.

— Uau!

— Da, clişee. Dar atunci nu mi-am dat seama. Iar în timp ce vorbea mă atingea cu gesturi uşoare, care-mi provocau fiori de plăcere. La început, doar pe mână. Apoi pe genunchi. Iar în cele din urmă m-a mângâiat lung aici, în interiorul coapsei.

— Şi te-ai culcat cu ea?

— Oarecum… a zis Churchill şi s-a ridicat de la locul său. De obicei, în acest punct al poveştii urmau descrierile detaliate. Dar acum s-a ridicat, a oftat asemenea unui om bătrân, s-a apropiat de fereastră, a tras perdeaua şi s-a uitat afară, pe stradă.

— Incredibil, a zis el.

Credeam că se referea la el însuşi, la ceea ce se întâmplase. Dar el a mai spus o dată: incredibil. Vino, vino să vezi ce se întâmplă aici.

M-am apropiat de fereastră. Era ora unu noaptea, iar pe strada aceea micuţă pe care locuiam eu, printre maşinile parcate, treceau vreo zece femei îmbrăcate în costume tradiţionale, aurii. Procesiunea era condusă de o femeie mai în vârstă, cu părul lung şi negru, care bătea un ritm în crescendo într-o tamburină. În mijlocul grupului, îmbrăcaţi în haine albe, erau un băiat şi o fată, mire şi mireasă, vădit amuzaţi şi emoţionaţi de ceea ce se întâmpla în jurul lor. O dată la fiecare câţiva paşi, tinerele se opreau din dansat preţ de câteva secunde, pentru a arunca confetti deasupra capetelor mirilor, după care reîncepeau să cânte şi să danseze.

— Hina[5], a zis Churchill.

5. Ceremonie tradiţională organizată în familiile de evrei provenind din Africa de Nord şi

Orientul mijlociu, în ajunul nunţii. La finalul ei mâinile mirilor sunt pictate cu hena. (N. tr.)

— În mijlocul nopţii? am întrebat eu mirat.

— Tocmai asta e frumos în oraşul ăsta, a zis el. Se poate întâmpla orice. Şi ce e şi mai frumos, nimeni nu face caz de asta.

— Ai dreptate. Dacă am fi fost în Haifa, vecinii ar fi chemat deja poliţia.

O jandarmeriţă foarte serioasă şi-a făcut apariţia exact în clipa în care grupul de femei ajungea la colţul străzii. În numai câteva secunde, a fost înconjurată de marea de veşminte aurite, atinsă de pretutindeni de mâini de femeie, mângâiată, îmbiată la dans. La început s-a opus, a încercat să rupă cercul care se formase în jurul ei, după care, brusc, a renunţat şi s-a lăsat dusă de val, şi-a desfăcut părul şi un nasture de la cămaşă, plutind prin faţa mirelui.

— Uită-te la ea, ce femeie! a zis Churchill.

În cele din urmă jandarmeriţa s-a desprins din grupul de femei şi s-a îndepărtat, pentru a împărţi amenzi, însă el a continuat să ţină fereastra deschisă.

— Spune-mi, îţi aduci aminte excursia aceea la Tel Aviv, de Ziua Independenţei? Îţi aminteşti că te-am convins să juri că te vei transfera aici, cu mine, după armată?

— Sigur că da.

— Crezi că lucrurile ar fi stat altfel, dacă am fi rămas la Haifa?

— Ce să fie altfel?

— Totul… noi. Ţi se pare că oraşul ăsta ne-a schimbat?

— Clar. Uneori am impresia că nici nu mai ştiu cum se face o plecare din rampă.

— Şi… în afară de a asta?

— Nu ştiu. Nu sunt sigur. Pentru că a trecut deja atâta timp de atunci, şi e dificil de spus…

— Uite, priveşte-o pe femeia aceea cu tamburina, m-a întrerupt Churchill. Uită-te cât e de frumoasă. Cu siguranţă e mama miresei. Păcat că Ofir nu e cu noi acum, să vadă asta, poate l-ar fi convins să vină să locuiască aici.

— Mă îndoiesc, am zis eu. Am impresia că el a trecut deja de punctul

acela fără întoarcere.

— Punctul de-afară-ntoarcere, a spus Churchill, folosind unul dintre jocurile de cuvinte care-i plăceau atât de mult lui Ofir pe vremea când era copywriter.

Procesiunea aceea colorată ajunsese deja în capătul străzii, dar Churchill a rămas lângă fereastră preț de încă vreo câteva minute bune, ca și cum nu i-ar fi făcut nici un fel de plăcere faptul că trebuia să-și continue povestea despre Keren. Ca și cum ar fi vrut să se alăture grupului aceluia vesel, să lovească în tamburină și să uite totul.

— Spune-mi, m-a întrebat el deodată, la nunta mea și eu păream la fel de fericit ca mirii ăia doi de pe stradă?

Nu am știut ce să răspund. La nunta lui mă uitasem mai mult la mireasă.

— Nu, pentru că trebuie să-ți spun, a continuat el fără să-mi aștepte răspunsul, pentru că și în timpul nunții mă gândeam la Keren. Și cel puțin de două ori în timpul ceremoniei nupțiale am avut imaginea ei în minte. De-asta am băut atât de mult, ca să alung gândurile la ea. Iar în bilețelele de la Campionatul Mondial, îți amintești de bilețelele pe care le-am scris? Ea era una dintre cele două dorințe pe care nu le-am citit cu voce tare. „Îmi doresc s-o întâlnesc pe Keren, total întâmplător, după care o voi uita pentru totdeauna“, iată ce am scris.

— „O fată micuță iubit-am în Galileea“, am continuat eu, rostind versurile cântecului lui Meir Ariel.

Churchill a întors către mine o privire caldă, una dintre privirile acelea pe care le schimbam pe vremuri, înainte de ruptură. O privire care spunea „ce frumos că există pe lume cineva a cărui înțelegere poate să-mi pătrundă până în adâncul sufletului“.

— Știi ce-i amuzant? a continuat el, căpătând puțin curaj, amuzant e că ea chiar a locuit în toți acești ani în Galileea, pe colină, în apropiere de Carmel.

— Singură?

— Uneori singură, alteori nu. Cel puțin asta mi-a spus ea. În orice caz, nu mai știu ce e adevărat și ce e fals. Mi-a spus că nu e dispusă să renunțe la libertatea ei pentru nimic în lume, dar în același timp mă invita s-o urmez în Galileea. I-am răspuns că-i voi face o vizită cu prima ocazie, iar

ea s-a așezat picior peste picior și mi-a zis: Vreau să spun că mi-ar plăcea să vii acum.

— Deci te-ai culcat cu ea, am izbucnit eu nerăbdător.

— Da, dar numai pentru a-mi exorciza demonii. Mi-am spus că în felul ăsta o înșelam pe Yaara, dar în realitate îi făceam un bine.

— Un bine? am strigat eu. Aveam din nou senzația că Churchill își bătea joc de mine cu argumentele pe care le aducea.

— Știu că asta sună prost, a zis el, dar asta era în mintea mea. Că, dacă mă culc cu ea, voi descoperi secretul la care făcea mereu aluzie. Iar dacă voi descoperi secretul, nu mă va mai bântui.

— Și l-ai descoperit? am întrebat eu, încercând să nu pară că pun presiune asupra lui.

— Mi l-a spus chiar ea, a zis Churchill trist. După ce ne-am sărutat câteva minute, acasă la ea, mă oprește brusc și îmi spune: E ceva ce trebuie să-ți spun. Iar tu trebuie să înțelegi că în momentul acela eu ardeam de dorință, la fel ca marginile arse ale felicitărilor pe care vi le trimiteam pe vremuri de ziua voastră. Dar ea îmi oprește mâna și zice: Cred că ar trebui să-ți spun că nu mă aflam la tribunal din întâmplare.

— Și atunci ce căuta acolo?

— Este fiica acuzatului.

— Uau!

— Fiica cea mare, din prima căsătorie. Nu prea ține legătura cu tatăl ei. Din contră, e furioasă pe el. Şi-a schimbat până și numele de familie, pentru a fi diferit de al lui. Nici măcar nu era sigură dacă venise la tribunal pentru a-l susține, sau pentru a se bucura de necazul în care intrase.

— Stai o clipă, dar asta e legal?

— Ce să fie legal?

— Ca acuzarea să aibă relații cu fiica acuzatului.

— E o chestiune de etică, dar dacă nu se cunoaște faptul că ea este fiica acuzatului, atunci apărarea nu poate fi acuzată de nimic.

— Deci de-asta ea…

— Mi-a povestit, sigur că da. Pentru ca după aceea, când au ascultat înregistrarea, să nu poată fi negat faptul că știam.

— Înregistrare?

— Înregistrare. O cameră ascunsă. Au făcut o treabă foarte bine pusă la punct.

— Dar ce… de ce ar fi depus atât de mult efort? Dacă tu dispari, vor numi oricum un alt procuror, nu-i aşa?

— Ei cred că eu am acceptat cazul ăsta din raţiuni personale. Că am dorinţa obsesivă de a-l vedea condamnat, pentru că astfel voi face carieră. Tot mereu mi se spune asta.

— Şi tu nu… nici o clipă… cu Keren… n-ai bănuit nimic?

Churchill a chicotit cu tristeţe.

— Să bănuiesc? Pentru a bănui trebuie să gândeşti. Iar eu nu mai gândeam în momentul ăla. Zece ani! Zece ani trecuseră de la întâmplările din Cuzco, zece ani în care mă gândisem la ea, şi iat-o acum în faţa ochilor mei. Cu crăpătura aia. Înţelegi? Era ca şi cum ai fi încercat să-ţi ţii respiraţia.

Churchill s-a ridicat din nou şi s-a apropiat de fereastră. Ochii lui căutau în stradă un alt eveniment dramatic, care să-l elibereze de nevoia de a încheia povestea.

— A doua zi, a spus el, întorcându-se spre mine, m-am prezentat la procuroarea districtuală, pentru a-i mărturisi cele întâmplate. Însă ea ştia deja. Îi trimiseseră înregistrarea în timpul nopţii. Cu toate astea, a reacţionat foarte bine. Mi-a spus că apreciază faptul că m-am dus să-i mărturisesc din proprie iniţiativă. Mi-a mai spus şi că toate eforturile pe care le depunea familia inculpatului pentru a mă scoate din joc nu făceau decât să demonstreze cât de tare se temeau de mine. Însă nu avea de ales, fiind nevoită să-mi ia cazul. Mi-a propus să demisionez cât mai repede, înainte ca veştile să ajungă în ziare, deoarece era mult mai bine ca iniţiativa să pornească de la ea, decât să pară o consecinţă a presiunii publice. Mi-a pus o mână pe umăr şi mi-a spus că sunt încă tânăr, că e important să învăţ din această greşeală… şi cam atât. Două ore mai târziu, au trimis pe cineva să-mi elibereze biroul, să ia cutiile…

— Cutiile?

— Cutiile, da, cele în care păstram materialele pentru proces. Un an întreg m-am documentat pentru cazul ăsta. Îl visam până şi noaptea. Apoi, în numai două ore – puf! – totul a dispărut ca prin farmec. A doua zi

dimineața, când am deschis registrul…

— Registru?

— Da, registrul în care sunt trecute toate înfățișările noastre la tribunal, organizate pe zile, ei bine, când l-am deschis, am văzut că înlocuiseră deja numele meu cu cel al unui avocat mai în vârstă. Îți dai seama?

S-a uitat la mine, așteptând o vorbă de consolare, o privire prietenească. Mi-am adus aminte de un text pe care-l văzusem scris pe un zid, în ziua în care mersesem să-l văd în plină acțiune, la tribunal. DEPINDEAM DE JUDECATA TA, stătea scris acolo, cu litere de tipar. Acum Churchill depindea de judecata mea. Iar eu mă uitam fix la peretele din fața mea.

Aș fi fost mândru să pot spune că în clipa aceea am fost îndeajuns de puternic încât să învingă satisfacția plină de răutate pe care am simțit-o, însă nu s-a întâmplat așa. Chiar am simțit o satisfacție plină de răutate. Și milă. Și furie. Și senzația subtilă, plăcută, de superioritate, pe care o încerci de fiecare dată când cineva îți cere sfatul.

— Și atunci ce chestiune te nelămurește? am întrebat eu în cele din urmă.

— Cum adică mă nelămurește?

— Mi-ai zis că ai venit aici să-mi ceri un sfat, n-am dreptate?

— A… da. Pur și simplu… ea… procuroarea… m-a lăsat să decid singur dacă vreau să părăsesc procuratura sau dacă vreau să rămân. Probabil că se așteaptă ca eu să plec. Însă n-am unde să mă duc. E adevărat că oamenii mă privesc oarecum compătimitor… dar compătimirea lor e negativă. Enervantă. Ieri, colegii cu care iau de obicei prânzul au ieșit la masă fără să-mi spună. Astăzi am avut impresia că simt o notă acuzatoare până și în tonul paznicului parcării. I-a luat o jumătate de oră până să-mi ridice bariera. Părea că o face intenționat, pentru a-și bate joc de mine. Nu știu. Poate doar mi se pare. Poate am devenit paranoic. Ce zici? Ce crezi că ar trebui să fac?

I-am amintit lui Churchill de propria lui teorie, teoria 51:49, conform căreia atunci când există o situație de tipul 50:50, asupra căreia ceri sfatul unui prieten, tu de fapt înclini deja către una dintre soluții, chiar și inconștient, iar în momentul în care îi pui întrebările, o faci în așa fel încât răspunsurile pe care ți le dă el să vină în întâmpinarea soluției

convenabile.

— Nu trebuie decât să te întrebi care soluție se află de partea lui 51, i-am spus eu.

— La naiba, a zis Churchill. Iar după un scurt moment de tăcere, a adăugat scurt, fără să zâmbească: Am o teorie nouă – toate teoriile geniale pe care le inventezi vin înapoi către tine ca un bumerang.

— Mai vrei o cafea? l-am întrebat eu după câteva clipe. Mă simțeam stânjenit să stau acolo cu el și să-l compătimim împreună.

— Poate un ceai, a zis el („ceaiul e pentru doamne“, îi spunea el mereu lui Ofir, luându-l peste picior).

— Spune-mi, i-am strigat eu din bucătărie, care-i treaba cu tricoul echipei Maccabi Haifa?

— Yaara m-a dat afară din casă, mi-a strigat el înapoi, drept răspuns.

— Ce?! am întrebat, întorcându-mă repede în sufragerie. Mă întrebam dacă detectase tonul vesel din vocea mea.

— A schimbat broasca și mi-a lăsat la ușă, pe covorașul de la intrare, o punguță cu chiloți și șosete. Și tricoul ăsta, al lui Berkowitz.

— Mereu a avut simțul umorului.

— Da, nu-i așa? a spus Churchill, scărpinându-se ușor pe brață, prin mâneca largă a tricoului.

— Adevărul este că, a zis el, iar ochii i s-au întunecat pentru o clipă, asta mă doare cel mai tare. Am pierdut deja cazul, dar s-o pierd și pe ea… e deja prea mult. Ea… ea n-a renunțat niciodată la mine, înțelegi?

Am tăcut. Nu eram sigur că vreau să înțeleg.

— Ea este prima femeie care nu m-a lăsat să dau înapoi, a continuat Churchill. Îmi spunea tot timpul: ești un fricos. Habar n-ai ce-i dragostea, pentru că ești un fricos. Dar gata cu toate astea. Pentru că eu nu-ți dau voie să faci pe fricosul cu mine.

Churchill s-a oprit preț de o clipă, iar eu mi-am imaginat-o pe Yaara spunându-i cuvintele astea. Își scoate ochelarii. Pronunță cuvântul iu-bi-re așa cum numai ea știe s-o facă. Îi atinge ușor mâna, exact în clipa în care pronunță „gata cu toate astea“.

— Știi, continuă el să vorbească, nimeni nu mi-a mai spus asemenea cuvinte. Nici o altă femeie n-a mai observat că ofeream doar douăzeci la

sută din ceea ce aş fi putut dărui. Cu excepţia ei. Mi-a repetat de atât de multe ori lucrurile astea, încât începeam să simt cum pătrund înăuntrul meu. Începeam să simt că poate există posibilitatea de a mă depăşi pe mine însumi. Dar acum… acum s-a terminat. Am distrus totul.

La ce naiba se aşteaptă, m-am revoltat înăuntrul meu, ca *eu* să-l consolez *pe el* din pricina faptului că era pe punctul de a o pierde pe Yaara? Există o limită, nu?

Probabil că Churchill şi-a dat seama cu cine stătea de vorbă, pentru că n-a insistat.

Am tăcut amândoi câteva clipe. M-am dus din nou la bucătărie, de unde m-am întors cu o cană de ceai fierbinte. L-a băut încet, până la ultima picătură.

— Şi unde dormi? l-am întrebat eu.

— Ieri m-am plimbat toată noaptea pe străzi… iar azi… nu ştiu, mi-a răspuns el, uitându-se spre canapeaua din sufrageria mea.

— Poţi să rămâi aici, l-am poftit eu. Şi imediat m-am căit. Câtă plăcere mi-ar fi făcut să-i ignor aluzia şi să-l las să se chinuie.

— Mulţumesc, frate, a zis el.

I-am întins un cearşaf pe canapea. I-am pregătit o pernă. I-am pus chiar şi o plapumă, deşi nu era frig, amintindu-mi că, atunci când mă găzduise, în primele luni ale şederii mele la Tel Aviv, îmi dădea mereu o plapumă, spunându-mi că „te face să te simţi ca acasă“. I-am aprins televizorul şi i l-am fixat pe canalul sportiv, apoi i-am explicat de unde se stinge şi se aprinde din telecomandă.

— Anglia împotriva României? Ce Dumnezeu de partidă e asta? a întrebat, arătând spre ecran.

— Calificările pentru Mondiale.

— Se joacă deja calificările?

— Sigur că da. Tu pe ce lume trăieşti? Peste zece luni începe campionatul.

— Unde?

— În Japonia şi Coreea. Îl găzduiesc împreună.

— Doamne! Sunt complet pe dinafară. Dar stai puţin. Şi noi? Ce a făcut Israelul?

— Noi jucăm săptămâna viitoare partida decisivă… cu Austria. Dacă învingem, trecem de eliminatorii.

— Și dacă trecem de eliminatorii?

— Mergem la Mondiale.

În zori, m-am trezit să merg la baie, iar în timp ce mă întorceam în dormitor, am aruncat o privire în sufragerie. Churchill stătea în fund pe canapea, cu ochii închiși. Avea un deget înfipt adânc în urechea dreaptă, iar în timp ce dormea îl mișca foarte repede și cu multă forță, de sus în jos, și înăuntru și în afară. Cunoșteam ritualul ăsta de pe vremea când călătoream împreună, partea mai puțin reușită a călătoriei. De pe vremea când timp de săptămâni întregi nu întâlneam persoane noi, care să-i dea noi și noi asigurări privind faptul că era o persoană excepțională. Dar, în timpul călătoriei noastre, episodul nu dura mai mult de câteva secunde, cam atât cât îți trebuie în mod normal pentru a-ți curăța urechea, pe când de data aceasta Churchill se încăpățâna să se afunde din ce în ce mai tare, ca într-o stare de transă, de parcă ar fi vrut să se cureţe nu doar înăuntrul urechii, dar și în străfundurile sufletului. Aveam impresia că în curând își va sparge timpanul, deoarece era evident faptul că-și făcea rău. Mi-am adus aminte de pe vremea călătoriei noastre împreună că era suficient să-i pronunți numele cu voce tare pentru a deschide ochii și a înceta, însă de data aceasta nu eram sigur dacă să întrerup ceremonialul acela intim ar fi fost cel mai bun lucru de făcut. Poate că îi făcea bine? Sau poate că *dorea* să-și provoace durere?[6]

6. Consider că, apelând la această descriere, domnul Fried, grație deja celebrei sale gentileți, a încercat să-mi protejeze onoarea. Mă tem însă că trebuie să recunosc faptul că scena la care a asistat într-adevăr în noaptea aceea nu a înfățișat o misterioasă scobire în urechi, ci o banală criză de plâns nestăpânit. Țin să precizez faptul că, odată ajuns la vârsta maturității, am plâns de numai două ori: prima dată, chiar în noaptea aceea, acasă la domnul Fried, când mi-am dat seama că eram pe cale de a o pierde pe singura femeie, cu excepția mamei, care mă iubise cu adevărat. A doua oară s-a întâmplat cu aproximativ o lună în urmă, când tatăl domnului Fried mi-a telefonat pentru a mă anunța despre cele întâmplate.

Din câte știu, domnul Fried s-a inspirat pentru scena cu urechea din obiceiul unui copil înscris în proiectul Perah, în care a fost implicat pe vremea când era student. În ciuda faptului că domnul Fried a păstrat legătura cu copilul respectiv vreme de foarte mulți ani, micuțul nu este pomenit nici măcar o dată în carte. Dar acesta nu reprezintă singurul detaliu despre care nu se amintește în carte – multe alte detalii ale vieții private a domnului Fried sunt trecute sub tăcere, ca de exemplu

conversațiile telefonice zilnice cu mama sa, suma de bani pe care o primea cu regularitate de la tatăl său, la întâi ale lunii, sau că avea obiceiul să publice pe internet comentarii sarcastice, drept reacție la declarațiile oficiale are reprezentanților armatei, ascunzându-se în spatele pseudonimului „Marele Søren Kierkegaard“.

În calitatea mea de responsabil cu editarea cărții sale, am obligația de a respecta cererea lui de a ține sub tăcere anumite fapte, deși uneori cererea aceasta mi se pare de neînțeles (ca de exemplu, ce motiv ar fi avut domnul Fried să ascundă numele partenerului său obișnuit de șah? Sinuciderea prin spânzurare a acelui bătrân sfrijit a reprezentat cu certitudine un factor declanșator al situației în care s-a aflat el însuși ceva mai târziu!). (Y.A.)

Am rămas acolo, în picioare, până când a încetat să-și tortureze și cea de-a doua ureche, m-am asigurat că se întinde din nou în pat, după care m-am dus în camera mea.

În zilele care au urmat, Churchill nu s-a mișcat de pe canapea. A privit un număr infinit de partide, motivând că oricum la procuratură nu-l aștepta nici un caz de care să se ocupe și că, oricum, să se uite la meciuri era singurul lucru pe care se simțea în stare să-l facă pentru moment (odată l-am surprins urmărind rezumatul sportiv, pentru ca imediat după aceea să-l mai urmărească o dată, în reluare).

Îmi atrăgea atenția de fiecare dată când asista la o eroare gravă de arbitraj (Churchill era extrem de atent la astfel de greșeli, părând a se bucura foarte tare de ele, poate chiar mai tare decât de goluri în sine). Din când în când încerca s-o sune pe Yaara, fără succes însă. Ea nu-i răspundea nici pe telefonul fix, nici pe cel mobil, iar secretarele de la serviciu îi spuneau de fiecare dată că Yaara se află într-o ședință, iar fiecare nouă înfrângere era marcată printr-o mușcătură dureroasă în dosul obrajilor, care pornea de la ureche, până la buze.

În săptămâna pe care a petrecut-o la mine, nu am vorbit deloc despre Yaara. Ca și cum n-ar fi trecut șapte ani între timp, am reintrat în vechea noastră rutină lenește, cea pe care o experimentaseră la sfârșitul marii noastre călătorii împreună. Când călătorești împreună cu cineva timp de două luni, toate canalele obișnuite de conversație se epuizează rând pe rând și ajungi să te comporți cât se poate de natural. Se vorbește puțin. Se tace în liniște. Iar din când în când se înfiripă, ca din întâmplare, o conversație care aduce în discuție ceva nou. La fel s-a întâmplat și în săptămâna în care Churchill s-a adăpostit în casa mea. Am jucat o mulțime de partide de șah (pe care le-am câștigat eu de fiecare dată) și am răsfoit

împreună albumul de fotografii făcute în timpul călătoriei noastre împreună. Am avut prilejul să redescopăr câteva dintre obiceiurile lui nesuferite, precum faptul că lasă mereu desfăcut capacul de la sticla de şampon, sau că pune întotdeauna paharul direct pe masă, în loc să-l aşeze pe suport, deşi ştie că asta mă scoate pur şi simplu din sărite, sau de faptul că habar n-are cum se spală vasele, iar după ce termină, toată chiuveta e plină de resturi de mâncare. Pe de altă parte, a fost o bună ocazie să-mi reamintesc de generozitatea lui (în prima zi după sosirea lui la mine, a comandat prin telefon o cantitate exagerată de cumpărături, şi în fiecare seară intra în bucătărie, să pregătească pentru noi „o masă porcească“), dar şi să mă bucur din nou de curiozitatea lui autentică, seducătoare. Voia să ştie ce articole traduceam, aşa că eu i-am povestit că lucram la un articol scris de un profesor de la Oxford, care analizase programele celor mai mari partide care participaseră la ultimele alegeri din Europa occidentală, le pusese faţă în faţă cu programele politice pe care le adoptaseră guvernele formate după alegeri şi ajunsese să facă o descoperire extraordinară – în foarte multe cazuri, partidul învingător ajunsese să implementeze, punct cu punct, programul guvernamental propus de partidul învins. Lui Churchill îi părea de neconceput, aşa că i-am citit câteva fragmente din articol, în care profesorul prezenta o serie de exemple uimitoare din Italia şi Germania, după care am încercat să ne dăm seama dacă modelul respectiv putea fi regăsit şi în cazul Israelului, pentru ca în final să ajungem la concluzia că, în parte, răspunsul era pozitiv, fiindcă Begin fusese cel care semnase pacea cu Egiptul, dar, pe de altă parte, putem spune că Ariel Sharon, cel care câştigase ultimele alegeri, fusese nevoit să continue programul impus de Partidul Muncitorilor, adică retragerea din Gaza, care era absolut de neimaginat. După aceea m-a ajutat, cu mult entuziasm, să traduc un articol care avea ca temă aspectele juridice ale operei shakespeariene, cu accent pe *Hamlet*. În timp ce naviga pe internet, căutând un termen asupra căruia nu era sută la sută sigur, eu m-am dus să pregătesc două căni de ceai de plante – pentru că doar asta a vrut să bea toată săptămâna – şi m-am gândit că într-adevăr nu aveam, cu excepţia lui, nici un prieten cu care aş fi putut discuta atât de înflăcărat pe marginea pieselor lui Shakespeare şi că era într-adevăr cât se poate de

plăcut să nu mă mai simt singur în fața fiecărei mici, enervante decizii de a folosi în traducere un termen sau altul, ca de exemplu termenul corect pentru *changeability*, pe care îl găsisem într-unul dintre articole: „instabilitate“, sau poate „variabilitate“, sau chiar, așa cum sugerase Churchill, „mutabilitate“, în sensul de „proporţionalitate“?

Aproape că nu am ieșit deloc din casă toată săptămâna. În ceea ce mă privește, sunt unul dintre aceia care preferă să citească *24 Fun* decât să facă ce scrie acolo, în timp ce lui Churchill îi era pur și simplu frică să scoată nasul afară.

Mi-a spus că era urmărit de presă din clipa în care toată povestea ieșise la lumină, iar cel mai tare îl chinuia corespondenta de la Canalul 1. Eu îi explic că nu vreau să dau interviuri, iar ea continuă să-mi telefoneze de șapte ori pe zi, s-a plâns el, și m-a rugat să mă uit pe vizor înainte de a deschide ușa, în cazul în care ciocănea cineva, fiindcă „vampirița aia ar putea să apară chiar și aici“.

— Și cum arată? l-am întrebat eu, iar el a dat televizorul pe canalul de știri, ca să mi se imprime bine în minte figura ei.

Veștile erau proaste. După morți au urmat răniții, iar după răniți, accidentele, după accidente, incidentele, după incidente, luptele, după lupte, bătăile, după bătăi, morții. Mi-am dat seama de un lucru ciudat – cuvintele care ieșeau din gurile ziariștilor erau dinamice, pline de entuziasm, cuvinte precum „schimbare“, „escaladare“, „desfășurare dramatică“, însă realitatea descrisă de aceste cuvinte de mișca într-un cerc închis. Blocată. Am mai observat și că reporterii îi tratau pe oamenii intervievați cu o ostilitate fățișă. Cu repulsie. Ca și cum violența care se prelingea din toate știrile pe care le citeau cu fețe lipsite de orice expresie, împietrite, ca într-un spectacol de groază le pătrunsese în sânge. Îi întrerupeau cu grosolănie pe cei pe care-i aveau în față, bătând cu degetele în pupitru, înghițind vizibil în gol, și aveam senzația persistentă că la un moment dat nu vor mai putea suporta blestemata aia de falsitate care le era impusă de regulile televiziunii, că toată furia și frustrarea pe care și le reprimau în tăcere în timpul acelor simulări vor țâșni din corpurile lor precum lava și vor distruge studiourile.

Corespondenta pe probleme juridice și-a făcut apariția la sfârșitul

telejurnalului. Păr blond. Vorbește repede. Ochelari. Seamănă puțin cu Yaara. Pare chiar simpatică Michaela asta, a zis Churchill. Dar ferește-te de ea, drăgălășenia asta a ei nu-i decât o capcană, s-a grăbit să adauge Churchill, după care a spus: Nu deschide nimănui, bine?

În primele zile m-am ținut de cuvânt. N-am deschis nimănui ușa, înainte de a mă uita pe vizor.

Primul care a ciocănit a fost Menashe, de la etajul al doilea, care venise să-mi ceară banii de întreținere.

După el a apărut pe neașteptate un curier de la Fed Ex, care aducea un colet de la domnul Shachar Cohen, Ljubljiana.

L-am deschis cu multă grijă, iar înăuntru am găsit o cutie de carton care conținea cinci tuburi mici, de culoare oranj. Pe tuburi nu era trecută nici o marcă, nici o denumire, iar în loc de prospect sau instrucțiuni de folosire, Churchill a găsit o scrisoare de la Shachar.

Salutare, frate!

Ce mai faci?

Am auzit că traversezi o perioadă nu tocmai bună și în ciuda faptului că știu foarte bine că nu m-ai iertat niciodată pentru ceea ce s-a întâmplat în cartier și că ultima oară când ne-am întâlnit la înmormântarea soției lui Amichai abia dacă m-ai băgat în seamă îmi voi aduce mereu aminte de protestul pe care l-ai organizat pentru mine la școală așa că m-am întrebat cum aș putea ajuta la rândul meu pe cineva care mi-a întins o mână la greu și imediat mi-a venit ideea să-ți trimit crema asta pentru dureri de inimă la care lucrăm deja de doi ani în laboratoarele noastre dar pe care n-am pus-o încă pe piață din pricina unor chestiuni tehnice – permise documente tocmai de aceea lipsește și pliantul ilustrat cu instrucțiunile de folosire, însă astea sunt doar prostioare fiindcă nu trebuie să știi prea multe lucruri despre unguentul ăsta decât că e natural și e fabricat dintr-un extras de dulcineea o plantă care crește în apropierea Lacului Bled din Slovenia iar în privința instrucțiunilor de folosire crede-mă nu trebuie decât să-ți întinzi o cantitate mică de unguent de două ori pe zi pe partea stângă a pieptului în zona inimii iar după numai două trei zile se va simți o semnificativă diminuare a tristeții eu ți-o spun nu ca urmare a

experimentelor pe șoareci ci din proprie experiență pentru că am avut și eu necazurile mele dar nu vorbim despre mine aici și sper din tot sufletul că te va ajuta și în orice caz să știi că eu pentru tine am doar cele mai bune gânduri și sunt sigur că vei trece cu bine peste toate astea, cu sau fără crema mea.

Salutări tuturor prietenilor
Shachar

PS Îmi cer scuze că scrisoarea nu conține semne de punctuație și că nu mă mai descurc prea bine cu scrisul în ebraică

La câteva ore după sosirea tubuleţelor de culoare oranj şi-au făcut apariţia şi Ofir şi Amichai, care dăduseră o fugă doar „pentru a vedea dacă Churchill mai trăiește“, dar care au rămas apoi să vadă împreună cu noi partida-ultima-ocazie a naţionalei israeliene.

Era prima dată după moartea Ilanei când ne întâlneam toţi patru pentru a ne uita la un meci de fotbal, iar la început, în aer plutea o prudenţă ciudată. Ce faci, cum te descurci, toate bune. Ca şi cum am fi fost patru străini sau patru persoane cărora li s-a dat să ducă la îndeplinire o sarcină comună, în cadrul unui test de aptitudini, în nici un caz patru prieteni la cataramă. Presupun că o parte din stânjeneala asta venea de la faptul că, în ultimul an, Amichai devenise o persoană cunoscută, admirată, şi iată că omul acela care apărea la televizor şi în ziare stătea acum cu noi în sufragerie; nu ştiam prea bine cum să ne purtăm cu el. Era oare o fiinţă umană, ca noi toţi, sau era un zeu?

Dar Churchill a început să povestească despre pachetul de la Shachar Cohen, iar ei au insistat să încerce crema aia, ce rău i-ar putea face, aşa că el a luat o cantitate mică de unguent şi şi-a întins-o circumspect pe partea stângă a pieptului, în dreptul inimii, exact cum îl sfătuise Shachar, iar în mai puţin de un minut a început să simtă o mâncărime teribilă.

— Ce nenorocit ticălos, Shachar ăsta! a zis Churchill, scărpinându-se cu unghiile.

— De ce e un nenorocit ticălos? E un geniu! a spus Ofir râzând, acum te mănâncă atât de tare pielea, încât nu te mai poţi gândi la altceva.

— Dar tu ce ai de eşti aşa fericit, cu şalvarii ăia ai tăi? a strigat Churchill în timp ce punea jos tubul de cremă şi alerga spre duş, pentru a stinge incendiul.

Când s-a întors, încă scărpinându-se, Ofir a făcut un joint pentru toţi patru şi ne-a spus că era fericit pentru că erau însărcinaţi, adică, da, Maria lui era însărcinată. Pentru a sărbători evenimentul mersese la Jaffa, ca pe vremuri, pentru a face rost de marfă bună, iarbă tare, proaspăt sosită din Liban. Ne-am ridicat cu toţii pentru a-l îmbrăţişa, pe rând, mult noroc, frate, mult noroc, tăticule. Apoi am trecut ţigara de la unul la altul în linişte, iar Churchill a început să râdă: Dacă poliţia ar face acum o razie inopinată prin apartamente şi ne-ar prinde asupra faptului, cel puţin n-aş mai fi nevoit să iau o decizie în privinţa rămânerii sau nu în procuratură, iar faţa lui Amichai a devenit uşor palidă, după care a zis: Nu cred că prezenţa poliţiei ar fi o idee prea bună, duşmanii mei din sistemul sanitar ar lua-o razna de fericire, ca să nu mai spun de presă, pentru ca Ofir să pună paie pe foc: Deja îmi imaginez titlurile din ziare – *E Dreptul Nostru să fumăm? Fondatorul asociaţiei E Dreptul Nostru a fost descoperit consumând substanţe interzise*.

Churchill a propus şi un subtitlu:

Tanuri se apără: Există şi fum fără foc.

Tanuri se apără: Credeam că e vorba despre organizaţia JOINT[7].

7. Referire la Jewish Joint Distribution Committee, o asociație care funcționează la nivel mondial și care asigură asistență evreilor aflați în situații de viață dificile. (N. tr.)

Tanuri se apără: Acţiunile mele au fost scoase din context.

Tanuri se apără: În fapt, nu făceam nimic altceva decât să ajut populaţia arabă din Jaffa.

Tanuri se apără: N-am fost eu, a fost Shachar Cohen.

Am continuat să inventăm titluri imaginare pentru necazul în care ar fi putut intra Amichai. Cu cât erau mai puţin amuzante, cu atât râdeam mai tare. Stânjeneala dispăruse, iar firele acelea invizibile ale apropierii spontane, neforţate, se întorseseră din nou să ne unească. Chiar şi partida naţionalei Israelului părea să se desfăşoare destul de bine. Alb-albaştrii obţinuseră un penalti, pe care chiar reuşiseră să-l transforme într-un gol,

obținând astfel un avantaj în fața Austriei. De-acum, până la finalul partidei, joc de pase! zicea Amichai, dar Churchill nu era de acord: Jocul de pase n-ar fi decât o invitație la atac pentru austrieci. Iar Ofir a fost de părere că cel mai bine ar fi să joace în apărare și să iasă din propria jumătate de teren doar pentru a ataca.

În timp ce partida se apropia de sfârșit, nu mai discutau deja despre tactica jocului, ci începuseră să facă planuri pentru o eventuală călătorie împreună la următorul Campionat Mondial. Fratele Ilanei lucrează în Japonia, a zis Amichai, sunt sigur că am putea sta la el. Maria are o prietenă, a cărei colegă de apartament e secretară la FIFA, ne-a mărturisit Ofir. Poate ne-ar putea face rost de niște bilete. Cum ar fi să ne facă rost de patru bilete la semifinale, la finală și la toate meciurile Braziliei, a zis Churchill, visând cu ochii deschiși.

Doar eu tăceam. Pesimismul meu fundamental nu-mi dădea voie să mă las dus de valul acelui entuziasm, deși mi-aș fi dorit. Și exact în ultimul moment mi-am dat seama că avusesem dreptate să n-o fac (un pesimist nu se bucură când i se confirmă bănuiala. Doar o mică picătură amară îi atinge limba. Nimic mai mult).

Echipa Austriei a obținut o lovitură liberă. Zidul (cum era de așteptat) n-a fost făcut unde trebuia. Portarul israelian (cum era de așteptat) nu a văzut la timp mingea. Iar mingea (cum era de așteptat) a intrat în poartă.

— Mult prea previzibil, a comentat Churchill.

— Plutea în aer, a zis și Ofir.

— Măcar dacă am reușit să mai înscriem un gol, a îndrăznit să spere Amichai.

Dar arbitrul a fluierat finalul partidei, comentatorii au izbucnit, cerând pe tonuri din ce în ce mai înalte demisia antrenorului, sufrageria mea s-a umplut de cioburile unor vise frânte, iar Ofir s-a grăbit să mai pregătească un joint, pentru că, dacă tot ne-am întâlnit, e păcat să pierdem ocazia, numai că cea de-a doua țigară a avut un efect urât, fiindcă în loc să ne înveselească, a adâncit în noi dezamăgirea produsă de eșecul național, care s-a transformat apoi, fum după fum, într-o stare de disperare generalizată și profundă, din pricina vieţilor noastre, din pricina felului în care curgeau, mult diferit de felul în care ne imaginaserăm și ne

aşteptaserăm s-o facă. Dintr-odată totul a început să ne pară atât de greu de suportat, încât eram aproape convinşi că nu mai are nici un rost să continuăm, şi atât de înfricoşător, încât ni se făcuse greaţă, simţeam cum inima ne bătea cu putere şi voiam să deschidem fereastra şi să ne aruncăm de la etaj, să ne zdrobim de trotuar, pentru că şi dacă ne-am fi lovit, tot ar fi fost mai bine decât în momentul ăla…

— Marfa asta… a mormăit Amichai cu pupilele dilatate, e puţin cam tare, nu vi se pare?

— Îmi pare rău, a răspuns Ofir, am fost la Jaffa, la vechiul meu furnizor, doar că acum s-a cuminţit, se ocupă de copiii străzii. Aşa că am fost trimis la altcineva, care mi-a spus că e marfă bună… dar de unde era să ştiu eu? Pe vremuri mă pricepeam mai bine la asta. Îmi pare rău, îmi pare sincer rău. Voiam să ne înveselim.

— Haide, lasă, i-am zis eu.

În momentul acela a început pe neaşteptate să plângă.

N-aveai de unde să ştii, a spus Amichai, încercând să-l liniştească, dar el plângea cu sughiţuri: Nu aveţi idee, nu aveţi idee. După care a tăcut. Apoi, după ce a mai tras un fum din ţigară, a zis: Nici nu vă imaginaţi cât de tare mă îngrijorează Maria. Nu face altceva decât să se plimbe prin Teritorii, pe la punctele de control. Încerc să-i explic că nu e nevoie să facă asta. Că acum e însărcinată. Dar nici nu mă ascultă. Continuă să meargă acolo… nu ştiu… uneori am impresia că nu-şi doreşte sarcina asta. Că, în ceea ce o priveşte, ar prefera să fie lângă Ilana, în ceruri.

Chipul lui Amichai s-a întunecat la auzul numelui soţiei sale. Nu mă pot bucura, a zis el, trăgând încă un fum din ţigară. Nimic nu mă mai bucură de când Ilana… pe vremuri îmi plăcea să fac asta. Orice lucru mărunt. Să fac duş. Să pregătesc de mâncare. Să conduc cu viteză şi cu geamul maşinii lăsat. Acum am devenit la fel ca mama după moartea tatei. Merg înainte. Supravieţuiesc. Nici măcar de asociaţie nu mă bucur. Dacă se întâmplă să am vreun moment trecător de satisfacţie, imediat apare sentimentul de vinovăţie legat de faptul că eu sunt mulţumit, în timp ce Ilana e moartă. Aşa că… aşa că nu mai sunt mulţumit.

Îi ascultam pe Amichai şi Ofir fără să simt nici cea mai mică urmă de empatie. Ba din contră. Mă enervau chiar. De ce se plângeau atât? Cel

puţin trăiseră câte o mare iubire. Cel puţin li se întâmplase ceva important în viaţă. Dar eu? Yaara fusese cel mai important om din viaţa mea. Iar Churchill mi-o luase. Şi acum avea tupeul să-mi ceară să-l adăpostesc la mine. Iar eu am făcut-o.

Am continuat să trecem ţigara de la unul la altul. Deşi ne era limpede că ne făcea rău, nu reuşeam să ne abţinem. La televizor intervievau un reprezentant al Asociaţiei Israeliene de Fotbal, care spunea că necalificarea naţionalei la Mondiale nu era o tragedie şi că, şi în cazul în care ar fi fost o tragedie, oricum nu era el cel vinovat pentru asta.

— Ce om de nimic, a spus Ofir.

— Ce om de rahat, a zis Amichai.

Ce gaşcă demnă de milă suntem, m-am gândit eu, în timp ce-i priveam pe cei trei bărbaţi aşezaţi în sufrageria mea. Deodată simţeam că-i disprețuiesc. Ofir ăsta, a cărui spiritualitate se opreşte la linia verde. Nu face decât să sporovăiască despre generozitatea faţă de ceilalţi, iar când soţia lui merge la punctele de control, tună şi fulgeră. Şi Amichai, care pretinde că nu se bucură de asociaţie. E ca o frunzuliţă care până de curând a stat înfăşurată, iar acum se deschide în sfârşit către lume, cu toţii îl văd aşa. Dar el nu recunoaşte. Pentru că dacă ar face-o, ar trebui să admită faptul că punctul de pornire a fost moartea Ilanei. Faptul că el n-a mai fost nevoit să-şi risipească toată energia în încercarea de a ţine sus moralul soţiei sale. Şi Churchill, de ce dracu' vomită acum? De ce pe covorul meu? De parc-ar fi un copil! Şi de ce trebuie să fiu eu ăla ce-i curăţă lui voma? N-o curăţ. S-o curețe el.

În final, Ofir a fost cel care a curăţat voma lui Churchill. După care l-a cărat în spinare până la baie. L-a spălat pe faţă cu apă rece. Şi l-a ajutat să se întindă. În patul meu.

E doar vina mea, s-a scuzat Ofir mai târziu, în timp ce se îndrepta spre uşă, iar eu i-am zis, nu-ţi face griji, e doar vina lui Shachar Cohen. Dar Ofir a insistat, spunând că în ziua următoare avea să meargă înapoi în Jaffa, să vadă ce-i vânduseră de fapt. Dacă e ceva periculos, vă anunţ, ne-a promis el, iar eu m-am gândit că era frumos din partea lui să-şi asume întreaga responsabilitate în felul acela şi că-l judecasem greşit prima dată, şi Amichai a spus că poate va trece şi el a doua zi pe la mine, să vadă cum

se mai simte Churchill și să-i aducă niște haine, pentru că purtau aceeași măsură, mai mult sau mai puțin…

Așa că a doua zi, pe seară, în timp ce Churchill făcea un duș, când am auzit bătăi ușoare în ușă, am fost sigur că erau ei. Am uitat pentru moment rugămintea lui Churchill de a mă uita pe vizor înainte de a deschide.

Yaara stătea în picioare, în fața mea. Prima Yaara. Yaara visurilor mele.

— Face duș, i-am spus. Vrei să-l aștepți?

— Nu, am venit la tine, mi-a zis ea și mi-a aruncat o privire pătrunzătoare pe deasupra ochelarilor. Abia atunci am observat că era îmbrăcată cu fusta aceea albastră, largă, cea care știa că-mi plăcea atât de mult. Cea în care îmi imaginasem de zeci de ori în ultimii trei ani că va veni la mine acasă, pentru a-mi spune că a ales bărbatul nepotrivit. Și pentru a-mi cere să-i mai dau o șansă.

Simțeam cum ceva începea să se umfle înăuntrul pieptului meu.

— Stai o clipă, i-am spus, simțindu-mi gâtul uscat, după care i-am lăsat lui Churchill un bilet în care îi ziceam că am plecat să joc șah la club, mi-am luat haina și am ieșit împreună cu ea pe casa scărilor.

— Unde mergem? m-a întrebat Yaara.

— Pe strada Gilboa, am zis eu cu o siguranță care nu-mi era deloc caracteristică.

La jumătatea distanței dintre cel de-al doilea etaj și primul, s-a stins lumina. În timp ce eu pipăiam cu mâinile pe întuneric, căutând un perete de care să mă sprijin, ea mi s-a strecurat deodată în brațe. Am simțit dintr-odată pântecele ei lipit de pântecele meu. Pe neașteptate, nările mi-au fost inundate de mirosul ei. Brusc și-a afundat nasul micuț și rece în scobitura gâtului meu și a spus:

— Am greșit. Am ales bărbatul nepotrivit. Crezi că-mi mai poți da o șansă?

(Din *Metamorfoze: Filozofi care și-au schimbat opiniile*, lucrare neterminată de Yuval Fried)

… Și apoi, pe neașteptate – în ultima clipă, în apendice! –, David Hume se răzgândește. După ce a făcut un efort uriaș, întins pe sute de pagini, pentru a demonstra că nu există un „eu“ definit; după ce s-a ostenit să-și convingă cititorii că în spatele fluxului pur al conștiinței nu se ascunde nimic căruia s-ar putea spune că-i aparține acest flux al conștiinței și că sufletul fiecăruia dintre noi e comparabil cu o republică în interiorul căreia coexistă o serie întreagă de persoane și concepții diverse și complementare una alteia, după toate aceste raționamente ordonate, Hume se răzgândește.

Nu știu cum aș putea să explic acest lucru, scrie el cu vădită stânjeneală în apendice. Gândirea mea logică mă conduce în direcții diferite, și cu toate astea nu pot nega faptul că simțim cum concepțiile noastre sunt pătrunse de ceva simplu și personal. Ce este lucrul acela stabil? se întreabă Hume. Eu nu sunt capabil să-l cuprind, recunoaște Hume dezamăgit. Iar în următoarele două paragrafe, ultimele ale cărții, face corectura asiduă a două mici erori de foarte mică importanță, apărute la paginile 87 și 135 ale cărții, spunând: dacă tot am greșit totul, de la un capăt la altul, măcar să fie o greșeală făcută cu măiestrie.

11

Știu că pare greu de crezut. Aproape prea artistic. Care ar fi fost șansele ca Yaara să repete întocmai cuvintele pe care o puneam eu să le rostească în fanteziile mele? Dar exact asta a spus. Cuvânt cu cuvânt. În primele secunde în care am început să mergem împreună pe stradă, în mine s-a deșteptat îndoiala, întrebându-mă dacă ceea ce se întâmpla se petrecea aievea, în realitatea exterioară, sau undeva într-o breșă apărută între realitate și imaginație, acolo unde se ajunge atunci când te concentrezi suficient de mult timp asupra uneia și aceleiași dorințe iluzorii. Asemenea lui Churchill după ce a băut San Pedro, în clipele alea simțeam nevoia imperioasă de a avea un indicator uman, de a avea pe cineva pe care să-l pot chema de douăzeci de ori pe minut, ca să mă sigure iar și iar că totul era adevărat. Dar nu aveam de unde să iau un asemenea indicator, așa că am continuat să merg alături de Yaara, amuțit în fața destinului, până când am ajuns pe strada Gilboa.

Pășeam unul lângă celălalt pe strada care despărțea șirurile de case, trăgând în plămâni aerul diferit al locului aceluia, urmărind din priviri terasele largi, copacii liniștiți, mașinile care doar aici par ancorate într-un port sigur, în timp ce peste tot altundeva în oraș seamănă cu niște bărci aruncate pe caldarâm.

Yaara fusese aceea care îmi arătase prima dată strada Gilboa, imediat după ce am început să ieșim împreună, iar de fiecare dată când ne simțeam obosiți și presați ne retrăgeam acolo, ne opream în locul în care puseseră o masă de ping-pong și una de piatră pe care era desenată o tablă de șah și pe care frunzele, în locul pieselor, erau mutate de vânt după bunul său plac, ignorând toate regulile jocului.

Și în ziua aceea ne-am așezat de-o parte și de alta a tablei de șah, iar ea și-a întins brațul pe deasupra pătratelor albe și negre, m-a luat de mână și

mi-a spus: M-am gândit că vei fi fericit.

— Dar sunt fericit.

— Nu pari fericit.

— Sunt în faza de adaptare.

— Bine, atunci anunță-mă când o depășești.

După care s-a lăsat pe spate și a tras adânc în piept parfumul tufișului de iasomie care se ridica deasupra capetelor noastre. Și-a dat jos ochelarii, și-i i-a şters cu un colţ al cămășii, după care i-a pus înapoi la ochi. Preț de câteva clipe, a urmărit cu un interes studiat un bătrân care traversa încetișor strada, iar în cele din urmă a izbucnit.

— Știu la ce te gândești.

— La ce mă gândesc?

— Că vreau să i-o plătesc lui Yoav. Că sunt furioasă pe el din pricina lui Keren, și că din cauza asta nu gândesc limpede, și că după ce mă voi liniști mă voi răzgândi din nou. Dar nu e adevărat. Lucrurile nu stau deloc așa!

În timp ce vorbea, claviculele ei se ridicau și coborau de emoție. Știam că o excită să fie sărutată cu delicatețe acolo.

— Și cum stau atunci? am întrebat-o eu, deja mai puțin defensiv.

Ea a întins din nou brațul, pentru a mă lua de mână. Atingerea ei era atingerea ei.

— Adevărul este că niciodată n-a mers bine cu Yoav. A fost interesant, a fost enervant, dar bine n-a fost. Nu eram fericită. Și nu doar din cauza trădărilor lui… astea sigur n-au adus cu ele nimic bun… dar chiar și fără ele… nu eram liniștită cu el. Ne certam încontinuu. Și nu din pricina unor chestiuni de principiu, ci din tot felul de prostii. Și asta era… epuizant. Fiecare asemenea ceartă îți mai toarnă un pic de venin în sânge, până când…

A tușit ușor, ca și cum veninul despre care vorbea ar fi fost cât se poate de real și i-ar fi ars gâtul.

În apartamentul de la parterul clădirii lângă care ședeam a sunat telefonul.

— Nu mai vreau să plâng, a continuat Yaara. Am plâns de mult prea multe ori în acest ultim an. Și de mult prea multe ori m-am simțit singură. Nedorită. De prea multe ori m-am simțit în apartamentul nostru ca într-o

închisoare. De prea multe ori am rămas întinsă lângă el pe pat, fără să reușesc să adorm. Lucrurile n-ar fi trebuit să fie așa. Iubirea trebuie să fie ceva frumos, nu-i așa?

Am încuviințat cu o mișcare ezitantă. Ce știam eu despre iubire?

— Când eram cu tine, a continuat ea, între noi doi era o comunicare, așa… o armonie. Îmi aduc aminte sâmbetele pe care le petreceam împreună… cum sâmbăta seara mă întrebam mereu unde fugise timpul? Îți amintești?

(Trupul ei gol și bronzat întins în patul meu. Ochelarii ei pe noptieră. Un ziar deschis pe podea, marginile paginilor lui atingându-i tălpile. O șuviță rebelă de păr blond i se încolăcește pe obraz asemenea unei podoabe. Corpul ei adormit emană un miros de sandvici proaspăt. Eu stau întins lângă ea cu ochii larg deschiși și mă gândesc: trebuie să încetezi. Trebuie să renunți la frică și la dorința ca ea să te părăsească).

— Și apoi cu tine mă simțeam bine și în pat, a continuat ea, cu nimeni altcineva nu m-am mai simțit atât de bine.

— Și atunci de ce ai plecat, Yaara? Dacă totul era atât de magnific precum spui, de ce ai plecat? am întrebat-o eu cu o voce bolovănoasă, amintindu-mi de conversația aceea, rea. Îmi spusese atunci că are nevoie de timp de gândire. Îi trebuiseră trei ani să se gândească?

Telefonul din apartamentul de lângă noi a sunat din nou. Apoi încă o dată.

Yaara s-a ridicat de la locul ei, a ocolit masa și s-a așezat lângă mine.

— Ia-mă în brațe, mi-a cerut.

Avea vocea unei fetițe cu sândăluțe albe, cu curelușe.

Am îmbrățișat-o.

— Mai tare, mi-a cerut ea, vreau să-mi faci rău.

Am îmbrățișat-o mai tare, dar fără să-i fac rău. Nu puteam să-i fac rău. Nu ei.

— Sunt praf, a zis ea. Ceva înăuntrul meu e profund greșit.

Corpul ei era tremura în brațele mele.

— Cu toții suntem praf, pentru simplu fapt că suntem ființe umane, i-am repetat eu ceea ce-i spusesem deja mai demult lui Ofir.

— Dar eu sunt mai praf decât oricine, a insistat ea. Nu înțelegi…

exceptându-te pe tine, toți bărbații cu care am fost m-au rănit… în mod limpede, înăuntrul meu e ceva ce atrage răul, ceva ce-și dorește răul.

Mi-am adus aminte toate dățile în care o atacasem ușor, în care o luasem peste picior, în care îi furasem desertul, în care refuzasem să-i spun ce scrisesem pe biletul de la Mondiale, și de cât de mult îi plăcuse, de fiecare dată.

— Dar vreau să mă schimb, vreau să sparg cercul ăsta vicios, a zis ea și s-a îndepărtat puțin de mine, fixându-mă cu o privire hotărâtă, aproape imobilă. Și cred că pot s-o fac! Sunt sigură că pot s-o fac!!! a adăugat ea, după care, pentru a doua oară în timpul acelei conversații, mi-a adus aminte de Ofir – în clipa în care Ofir începea să vorbească pe un ton declarativ, puteam fi siguri că n-avea încredere sută la sută în ceea ce spunea.

— Și apoi, a zis ea, ca și cum mi-ar fi simțit îndoiala, și tu te-ai schimbat.

— Eu?! am întrebat uimit (încă traduc articole din limba engleză. Încă mănânc merele cu cuțitul, la fel ca tata. Încă sunt scund. Încă sunt îndrăgostit de tine. Cum anume m-am schimbat?).

Ea a desfăcut primul nasture al cămășii mele, și-a strecurat mâna înăuntru și a început să-mi mângâie pieptul cu degetele.

— În primul rând, văd că aici ți-a mai crescut un pic de păr.

— Puțin de tot.

— Puțin de tot e foarte bine. Pe lângă asta, când v-am ajutat cu asociația și vorbeam la telefon, era ceva diferit la tine.

— Diferit?

— Mai pozitiv. Mai solid. În fine, oricum au trecut trei ani. S-au întâmplat tot felul de lucruri în viața ta.

(După fiecare conversație de genul ăsta, în care ție îți păream mai pozitiv, fugeam să scot repede din dulap șoseta ta. Odată am ieșit cu o femeie doar pentru că avea același nume ca al tău. De fiecare dată când stăteai lângă mine, atunci când ieșeam cu prietenii, simțeam cum organele mele interne își doreau să-mi părăsească trupul, să vină la tine, și sunt zone întregi ale orașului prin care evit să pun piciorul, pentru că îmi aduc aminte de tine, și sunt lucruri pe care aș fi vrut să le spun, dar care n-au

acum ecou în mine, în fine, continuă. Să mă mângâi. Pe mine. Pe piept. Știi cât de mult îmi place asta. Cât îmi placi tu. Nu s-a întâmplat nimic în toți anii ăștia. Doar tu. Mă trezeam dimineața, mă întâlneam cu oameni, cumpăram fructe pentru șabat, pastă de susan și cămăși noi, și nu simțeam nimic altceva decât dorul de tine. Singurul lucru care te-a făcut să crezi că am devenit mai pozitiv și mai puternic a fost faptul că am purtat discuțiile alea la telefon. Faptul că erai departe și implicată profesional în toată povestea aia m-a ajutat să păstrez distanța, și controlul, și limitele, dar acum, dacă mă atingi astfel, în fine, continuă, continuă, s-a pornit incendiul, doar așa te pot iubi, doar așa, poate că aș putea și altfel, cu o altă femeie, dar cu tine va fi mereu necondiționat, cu tine e mereu o fuziune, și da, încep să înțeleg că nu vei reuși niciodată să strângi cei nouăzeci şi unu de mii de dolari, și încep deja să-mi dau seama că în spatele tuturor sentințelor tale despre ceilalți se ascunde nimic altceva decât pura şi simpla lene, și o frică uriașă de schimbare, dar acum, în timp ce-mi mai desfaci un nasture de la cămașă, toată înțelepciunea mea, și toată intuiția mea, și toată precauția mea se dizolvă într-un fluid clocotitor de iubire, și tocmai asta e ceea ce nu suportai, ceea ce te doare și va continua să te doară, până când într-o zi te vei ridica și vei pleca, luând cu tine mirosul ăsta de curățenie care stârnește în mine dorința de a linge, și iată că îți ling interiorul urechii, iar tu îți descoperi gâtul, pe care eu îl sărut și-l mușc, așa cum îți place ție, iar tu îmi cauți buzele, și uite că ne sărutăm, iar gustul tău e artificial, de vanilie, totul e fals dar plăcut totul plăcut și peste câteva secunde peste câteva secunde mai puțin de o secundă nu vor mai fi cuvinte așa încât cu ultimele puteri opresc încerc să opresc să spun oprește-te continuă oprește-te e mult prea…)

— Oprește-te.

— Să mă opresc? a întrebat Yaara și s-a îndepărtat de mine surprinsă.

— Vreau să-ți spun ceva. E important pentru mine să-ți spun înainte să…

— Atunci spune, a zis ea, îndepărtându-se și mai mult, cu gâtul înroșit.

— Nu că… ce ai spus mai devreme… nu m-am schimbat… adică tot ce are legătură cu tine… a rămas exact la fel.

— Și atunci?

— Atunci poate că aşteptările tale sunt… exagerate.

— Poate, a zis Yaara gânditoare.

După care am vrut imediat s-o conving de contrariul.

— Sau poate că ai dreptate, dar vorbim despre asta după, a spus ea şi a început să-mi mângâie din nou pieptul. Acum, a mai zis privindu-mă pe deasupra ochelarilor, cum numai ea ştia s-o facă, acum mă aştept pur şi simplu să mă săruţi ca pe vremuri. E o aşteptare exagerată?

Un erou de la Hollywood s-ar fi ridicat şi ar fi plecat în momentul acela, demonstrându-şi astfel superioritatea morală faţă de celelalte personaje ale filmului şi demonstrând totodată, fără a mai încăpea nici o îndoială, faptul că se schimbase cu adevărat: că trecuse de la adolescenţă la maturitate. De la iresponsabilitate la responsabilitate. De la statutul de haimana care o arde prin suburbii, la cel de antreprenor de succes.

Dar eu sunt mult prea scund pentru a fi un erou de la Hollywood.

Voiam să mai gust o dată vanilia de pe buzele ei.

Iar după ce am gustat-o am mai vrut o dată, şi încă o dată.

După ce ne-am sărutat aşa o jumătate de oră, lângă măsuţa de şah, i-am propus să mergem la mine acasă, dar ea mi-a adus aminte că acolo era Churchill şi m-a târât până la apartamentul lor, aflat la numai trei străzi distanţă, iar pe drum ne-am oprit de două ori, adăpostindu-ne în întunericul dintre case pentru a ne săruta, i-am sărutat ceafa, exact aşa cum îmi dorisem să fac atunci, în timp ce ne întorceam de la înmormântarea Ilanei, şi e a rămas ca împietrită, spunându-mi că un fior de plăcere îi traversase tot trupul, simţindu-l până şi în degetele mari de la picioare, şi că probabil era prima femeie care simţea orgasmul în degetul mare de la picior.

Din nu ştiu care motiv, descrierea actului sexual în ebraică le creează întotdeauna mari deziluzii protagoniştilor. Ca şi cum faptul că sunt evrei i-ar împiedica să se bucure până la capăt, sau poate că scriitorul se teme ca nu cumva descrierea să se transforme într-o scenă de pornografie, aşa încât preferă să ducă imaginea la polul opus, la înstrăinare şi ocazii pierdute. Poate că aş fi făcut-o şi eu, dacă asta n-ar fi fost o minciună.

Nu mi-e deloc uşor să intru în detalii. Eu nu sunt Churchill.

Mă mulţumesc să spun că trupul ei e ceva extraordinar. În numai o singură noapte, două corpuri pot exprima o infinitate de emoţii şi sentimente: căinţă, iertare, disperare, speranţă, umilinţă, orgoliu, singurătate profundă şi empatie, gratitudine, dar şi o bucurie simplă, genuină. Şi răzbunare. Şi iubire.

Aş putea s-o citez pe Yaara, care mi-a spus mai târziu că în momentul acela era sigură că eram cel mai bun bărbat cu care fusese vreodată. Ce bine ar fi fost dacă toţi bărbaţii s-ar fi dovedit la fel de preocupaţi ca mine să le producă plăcere femeilor lor.

Şi aş mai adăuga, fără a avea de ales, că vorbele pot fi înşelătoare, că gândurile pot fi perturbatoare, dar corpul – corpul ştie. În dimineaţa care a urmat acelei nopţi, ştiam amândoi că nu va mai exista niciodată una la fel. Că eu nu o puteam face să sufere aşa cum avea ea nevoie, fără să mă prefac, iar ea, în ciuda faptului că probabil îşi dorea să creadă că da, nu ar fi rezistat mai mult de câteva ore în faţa iubirii pe care o aveam eu de oferit. Pentru că după numai câteva ore începe să simtă o uşoară nelinişte. Încearcă să ascundă asta, dar eu, cu simţurile mele mult prea ascuţite, îi surprind privirea agitată. Umerii care se răcesc. Iar lucrul ăsta mă erodează, mă face să-mi fie teamă c-o voi pierde. Aşa că purtarea mea devine chiar mai lipsită de echivoc. O iubesc chiar mai mult. Lângă nici o altă femeie nu sunt aşa. Doar lângă ea. Iar ea pur şi simplu nu poate să accepte asta. Nu de la mine. Nu pentru mult timp. Şi nici eu nu pot să mă las erodat prea mult timp. Şi ăsta e cercul nostru vicios. Iar cercul ăsta, indiferent pe ce parte l-am întoarce, va rămâne mereu închis şi ne va ţine prizonieri până în clipa în care vom fi nevoiţi să-l spargem. Pentru a fugi.

A doua zi dimineaţa am devorat împreună, în tăcere, un mic dejun copios.

Eu purtam o cămaşă de-a lui Churchill (aproape sigur, în momentul acela, în apartamentul meu, el purta o cămaşă de-a mea), iar Yaara nu purta nimic.

— Uitasem cum mănânci fulgii de porumb, a zis ea.

— Cum anume?

— Într-un fel amuzant. În fiecare lingură pe care o duci la gură e doar unul singur.

— Și eu uitasem cum mănânci tu fulgii de porumb.

— Cum?

— Într-un fel amuzant. De fiecare dată când duci lingura la gură, sânul tău drept se mișcă puțin.

Ea și-a vârât lingura în gură, pentru a verifica adevărul spuselor mele și a început să râdă în clipa în care și-a dat seama că aveam dreptate.

După o clipă de tăcere, a spus: Cred că am fi putut să fim un cuplu extraordinar.

— Sunt de acord cu tine.

— Am fi putut avea o relație foarte bună. Sănătoasă.

— Cu un grad mare de intimitate, dar și cu îndeajuns de mult spațiu personal, care să favorizeze creșterea individuală a fiecăruia dintre noi.

— Și cu o bună relație sexuală.

— O foarte bună relație sexuală, am zis eu. Apoi mi-am întins mâna pe sub masă și am atins-o între picioare.

Ea și-a strâns dintr-odată pulpele cu putere, în jurul mâinii mele.

— Ai, aiii, mi-ai rupt degetele!

Mi-am eliberat mâna din strânsoarea ei și mi-am scuturat-o în aer ca și cum m-ar fi durut.

— Vino, vino, a zis ea, s-a aplecat peste masă, mi-a luat mâna în palmele ei și mi-a sărutat pe rând articulațiile degetelor. Ianuarie, martie, mai, iulie.

— Și de ce nu, până la urmă? a întrebat ea.

Ochii cu care mă privea erau atât de inocenți, dar ceva în tonul vocii ei trăda luciditatea celei care știa deja răspunsul la această întrebare, încercând totuși să-și ancoreze senzațiile de cuvintele mele.

— De ce nu ce? am întrebat eu, prefăcându-mă că nu înțelesesem despre ce era vorba.

— Nu contează, a zis ea și a dat brusc drumul mâinii mele.

— Pentru că, dacă am rămâne împreună, am spus eu oftând, am fi obligați să fim fericiți.

— Fericiți? a întrebat ea și s-a îndepărtat de masă cu un gest teatral. Doamne ferește! Orice, dar nu asta!

— Vezi și tu, am zis eu.

Şi amândoi am schiţat câte un zâmbet a cărui veselie se oprea în colţurile gurii. Din care se scurgea o picătură de tristeţe, până în valea aceea micuţă dintre cele două clavicule. Te iubesc, ştii? Ea şi-a apropiat din nou scaunul de masă şi mi-a luat din nou mâna în palmele ei, înseninată.

— Da, am răspuns eu.

— Cum aşa?

— Corpul tău mi-a mărturisit totul, i-am spus.

— Noaptea asta… Yuval… eu n-o voi uita niciodată… pentru mine a fost… cu totul specială… vreau să ştii şi tu asta, bine?

Am continuat să mâncăm fulgi de porumb, fiecare în felul lui, după care ea mi-a întins brânză pe o felie de pâine neagră, iar eu i-am spus că ar fi fost de-a dreptul fraieră dacă nu gusta din salata de avocado pe care o pregătisem eu.

— Acum te întorci acasă la tine? a întrebat ea.

— Da, am răspuns eu. Am de terminat o traducere până mâine.

— Pe ce temă? a întrebat Yaara, punându-şi un picior gol peste celălalt. Deodată am observat că are picioare scurte.

— Se numeşte *Întoarcere în viitor*, i-am explicat eu. E rezumatul unui discurs susţinut în urmă cu mai mulţi ani de către preşedintele Asociaţiei Psihologilor Canadieni, Jeremiah Miller, cu ocazia întâlnirii lor anuale. El susţine că în psihologia modernă există o luptă ascunsă între şcoala americană, care priveşte spre viitor, şi şcoala europeană, care se întoarce, în linii mari, spre trecut. În clipa în care un psiholog american consultă un om, prima întrebare pe care şi-o pune este următoarea: Încotro se îndreaptă omul acesta? Dacă acelaşi om va fi consultat de către un psiholog european, atunci prima lui întrebare va fi: De unde vine acest om?

— Dar există totuşi o legătură între cele două abordări, nu-i aşa?

— Tocmai asta afirmă şi Miller. Că trebuie găsită o metodă care să sintetizeze cele două întrebări. Mai exact, că psihologii canadieni ar trebui s-o găsească.

Şi de ce tocmai cei canadieni?

— El susţine că Statele Unite sunt o entitate relativ tânără, cu o istorie

scurtă, la care, cel puţin parţial – de exemplu comportamentul lor faţă de populaţiile băştinaşe – nu au nici un interes să facă referire. Europenii, pe de altă parte, sunt mândri de istoria lor glorioasă, de amintirea zilelor în care erau centrul cultural al lumii occidentale, iar acesta este motivul pentru care le e greu să privească înainte. Din acest motiv, doar canadienii, care reuşesc să reconcilieze două culturi diferite, sunt îndeajuns de liberi încât să poată propune o sinteză adevărată.

— Cam multă înfumurare, nu crezi?

— Nu ştiu, în engleză nu sună rău.

— Nu ştiu nici eu, a zis Yaara, vârându-şi un deget în gură, pentru a-şi linge de pe el resturile de salată de avocado.

— Ce nu ştii?

— Eu ţin cu europenii. Nu poţi să fugi de propriul trecut. Uită-te la idiotul ăla de prieten al tău. Se poartă exact ca tatăl lui. În ultimul an a început să semene până şi fizic cu Michel. Aceeaşi frizură. Acelaşi mers legănat, pe care îşi promisese să nu-l adopte niciodată. Cât a mai vorbit despre faptul că vrea să fie diferit, şi a sfârşit călcându-i întocmai pe urme.

— Determinismul este refugiul…

— Netrebnicilor, a completat Yaara sentinţa lui Churchill. Şi Australia a fost fondată de puşcăriaşi alungaţi din Anglia, ştiu. Şi cu toate astea…

Apoi a tăcut. La fel şi eu. Am fărâmiţat o bucăţică de pâine neagră. Apoi am fărâmiţat firimiturile de pâine neagră.

— El cum se simte, a zis ea.

La finalul propoziţiei ei nu era nici un semn de întrebare, ca şi cum s-ar fi străduit să pară că vorbele ei erau cu totul spontane.

— E terminat, i-am spus eu adevărul.

— Foarte bine, a zis ea pe un ton sec. Dar în pupilele ei se citea faptul că-i păsa.

Apoi m-am oferit să spăl farfuriile, însă ea a zis: Lasă-le. Atunci m-am îmbrăcat cu hainele mele, mi-am pus încălţările, ca de atâtea alte dăţi, fără să desfac şireturile, timp în care ea s-a dus în dormitor, de unde s-a întors cu o plasă plină de cămăşi pentru el, zicând: Doar n-o să umble la infinit îmbrăcat în tricoul ăla al lui Berkowitz.

— Mulţumesc, am zis eu în numele lui, după care ne-am îmbrăţişat lung, lung de tot, o îmbrăţişare de despărţire, iar eu am simţit din nou cum ceva se umflă înăuntrul pieptului meu, am sărutat-o pe obraz şi am plecat, am ieşit în stradă, păşind uşor, abia atingând pământul, şi mă simţeam cu cel puţin cinci centimetri mai înalt, aş fi fost în stare să fac orice, viaţa mea avea să se schimbe începând din ziua aceea cum nici măcar nu-mi putusem imagina. Nu-mi dădeam seama dacă mă simţeam astfel din cauza faptului că mă eliberasem în sfârşit de speranţa care mă urmărise încontinuu de la ultimul Campionat Mondial până în clipa aceea, speranţa de a-mi împlini într-o bună zi, contrar tuturor aşteptărilor, cele trei dorinţe legate de Yaara, pe care le scrisesem pe biletul acela, sau din cauză că trupul meu se simţea fericit pentru noaptea pe care o petrecuse alături de trupul ei. O fericire care, prin natura ei, era de scurtă durată.

În timp ce mergeam fericit, mi-am adus aminte de Søren Kierkegaard, melancolicul filozof danez, şi de noaptea metamorfozei sale – în 19 aprilie 1848 a petrecut o lungă noapte dramatică, în timpul căreia s-a reîndrăgostit de Dumnezeu. A doua zi dimineaţa, scria în jurnalul său, pradă unei emoţii profunde: „Întreaga mea fiinţă s-a schimbat, neliniştea, firea mea ascunsă, toate au dispărut – trebuie să vorbesc! Doamne Dumnezeul meu, revarsă-Ţi îndurarea asupra mea!“

Dar ce s-a întâmplat după dimineaţa aceea? Beatitudinea limpezimii interioare care se pogorâse asupra lui Kierkegaard a durat oare mai mult decât câteva ore? S-a risipit odată cu somnul? A reuşit să lase în urmă tristeţea care-l însoţea încă din copilărie? Analizându-i opera, pot fi găsite mai multe răspunsuri la aceste întrebări, multe dintre ele chiar contradictorii.

Probabil că, m-am gândit eu, şi în cazul meu trebuie să treacă mai multe zile, înainte să înţeleg care era semnificaţia euforiei care mă cuprinsese.

Adevărul este că au trecut numai câteva zile, înainte ca Yaara să-mi telefoneze, să mă anunţe că e însărcinată.

12

Din câte se pare, Ilana se afla încă în rezerva post-operatorie, pentru că în fotografie nu apărea. În centrul imaginii se vede Amichai, stând în picioare, cu două coșulețe identice din plastic în fața lui, coșulețe din cele care se folosesc în spitale. Pare obosit. Epuizat. Dar fața lui pare scăldată într-o lumină nouă. Cu toții zâmbim spre aparatul de fotografiat, iar în zâmbetele noastre se citește un amestec de fericire și stânjeneală. Aveam douăzeci și cinci de ani, dacă nu mă înșel, aproape niște copii noi înșine, și dintr-odată unul dintre prietenii noștri devenea tată, ba chiar dublu tată. Habar nu aveam cum să digerăm asta. Se vedea asta și din fotografie. Și nu doar din zâmbetul confuz, ci și din posturile trupurilor noastre. Mâinile lui Ofir sunt înfipte în buzunarele blugilor, Churchill își ține brațele încrucișate pe piept, ca și cum s-ar apăra de ceva, iar eu țin o mână pe umărul lui Amichai, deși s-ar putea spune mai curând că el era cel care mă susținea pe mine. „Tu ești avangarda noastră“, îi scrisese Churchill în numele nostru, al tuturor, pe felicitarea care însoțea buchetul de flori. „Vezi un pic cum e chestia asta cu copiii, iar dacă ți se pare că e ceva de capul ei, venim pe urmele tale.“ Mai târziu, în timp ce coboram cu liftul, Ofir ne-a spus că motivul pentru care Amichai se grăbise atât de tare să-și întemeieze o familie ar fi fost dat de faptul că el însuși își pierduse tatăl când era foarte mic, încă de copil fiind privat de prezența unei familii normale. Dar Churchill l-a contrazis: Ce spui tu acolo?! A făcut-o numai ca s-o vadă pe Ilana fericită, atâta tot. Eu în schimb m-am gândit că Amichai părea fericit acolo, între cele două coșulețe din plastic, că în alte societăți bărbații de douăzeci și cinci de ani pot fi deja tați a câte patru copii, și că poate Amichai era acela care se comporta normal la vârsta lui, în vreme ce noi întârziam în zadar și ne pierdeam timpul cu povești sterile de iubire.

— Nu e al tău, s-a grăbit Yaara să mă liniștească.

— De unde știi… vreau să spun… cum poți fi sigură?

(Dacă ar fi fost copilul meu, mi-a trecut deodată prin minte, cel puțin una dintre dorințe – un copil cu Yaara – s-ar fi îndeplinit.)

— Am calculat zilele, mi-a spus ea. S-a întâmplat ultima dată când m-am culcat cu Yoav, adică exact în urmă cu trei săptămâni.

— Bun… atunci, dacă așa stau lucrurile… felicitări, i-am spus eu. Nu știam ce altceva să-i spun.

— Da, a zis Yaara.

După care am tăcut amândoi. Încercam să-mi imaginez corpul ei în timpul sarcinii. Imposibil.

— Bine, dă-mi-l la telefon pe idiotul ăla de prieten al tău, a spus în cele din urmă.

L-am chemat, el a luat telefonul și s-a retras în baie, și au vorbit timp de trei ore și jumătate – la un moment dat nu m-am mai putut abține și a trebuit să cobor în curtea blocului, să mă ușurez –, iar a doua zi dimineață și-a adunat lucrurile, m-a îmbrățișat, m-a informat că eram un suflet nobil și s-a întors în apartamentul lor.

Amichai și Ofir erau uluiți de comportamentul Yaarei. Cum putea fi dispusă să-i mai ofere o șansă, apoi încă una, și încă una, deși era evident faptul că n-avea să se schimbe niciodată? Mi-au pus această întrebare mie, ca și cum aș fi fost un expert în probleme yaarice. Stăteam așezați pe peluza din fața cinematicii, roiuri de copii treceau prin fața noastră, în drum spre școala aflată în imediata apropiere, iar eu am tras adânc aer în piept și le-am spus că există o mulțime de lucruri care țin un cuplu împreună. Uneori poate fi vorba tocmai despre capacitatea de a lovi acolo unde doare cel mai tare. Le-am mai spus și că explicația mea trebuia luată cu foarte multe rezerve, având în vedere faptul că nici unul dintre noi nu avea idee ce se întâmpla între ei doi odată ce ajungeau acasă și-și scoteau măștile, fiindcă nu eram acolo, să vedem. Ofir mi-a dat dreptate, în principiu, și între el și Maria circulau niște fluxuri de energie întunecate, dar în cazul lui Churchill, la interval de numai câteva săptămâni, maximum de câteva luni, mai ieșea la lumină o aventură amoroasă.

Churchill în schimb a încercat să ne convingă că vestea că va deveni

tată l-a cuminţit, ajutându-l să distingă între ceea ce era important şi ceea ce nu era. După părerea mea, nu a făcut decât să repete clişeele pe care le foloseau fotbaliştii în interviuri, adevărata lovitură care ar fi trebuit să-l ajute să facă distincţia între ce e important şi ce nu fiind chiar demisia şi renunţarea la cazul la care lucra. Aveam senzaţia că, deoarece îl numiserăm atât de mult timp Churchill, şi pentru că îl trataserăm atâta vreme ca pe Churchill, uitase că el era de fapt Yoav. Îi plăcea faptul că prietenii lui aveau puţin mai puţin succes decât el. Că erau puţin mai puţin inteligenţi decât el. Îşi dezvoltase, în deplină colaborare cu noi, o încredere mesianică în faptul că nu era un om ca oricare altul. Nu era un biet băiat din Haifa. Sau din Tel Aviv. Nu pur şi simplu unul dintre cei şase fraţi Alimi. Aveam impresia că succesul pe care-l repurtase în calitate de avocat îi întărise această credinţă în mod disproporţionat, transformând-o într-un monstru lacom, care-i înghiţea, una după alta, toate calităţile.

La o zi după demisia oficială din procuratură, Churchill a primit un telefon de la Amichai, care îi propunea să preia conducerea departamentului juridic al asociaţiei E Dreptul Nostru.

Iniţial a rămas fără cuvinte. Dar… cum… eu nu m-am purtat deloc bine… când voi aţi înfiinţat asociaţia… nici măcar n-am venit la… n-am venit la întâlniri… deci cum să… cum…

— Ascultă, l-a întrerupt Amichai. În momentul ăsta, postul e ocupat de o persoană de care nu sunt mulţumit. Şi cred că tu ai putea face o treabă mult mai bună. Tot restul e irelevant.

— Dar nici măcar nu mi-am cerut scuze… nici n-am avut ocazia să spun că-mi pare rău…

— Scuzele tale retroactive sunt acceptate, i-a tăiat-o Amichai scurt. Începi lucrul duminică la ora opt şi jumătate. Îţi trimit imediat printr-un voluntar toate materialele pe care trebuie să le citeşti. E important să-ţi faci o imagine de ansamblu.

— Mulţumesc… mulţumesc f…f…foa…rte mult, s-a bâlbâit Churchill.

— Îţi vine să crezi? râdea Amichai cu mine o jumătate de oră mai târziu. Churchill s-a bâlbâit!

Churchill chiar se bâlbâise, şi termina lucrul în fiecare zi la ora şase, se

întorcea acasă la şase şi jumătate, fără să se mai oprească pe drum pe la Sharona, sau la Keren, sau la Hagit. Petrecea seri liniştite în faţa televizorului împreună cu Yaara, gravita încontinuu în jurul ei, o răsfăţa, era atent cu ea şi îşi aşeza palma pe burta ei, pentru a verifica dacă se simţea vreo mişcare venind dinăuntru, după care venea la noi să se plângă că ea nu-i cere niciodată îngheţată şi castraveţi muraţi, aşa cum se întâmplă întotdeauna în filme.

Ea, pe de altă parte, a uitat complet de formularele de înscriere la universităţile londoneze pe care le descărcase de pe internet, a renunţat definitiv la visul de a studia teatrul, pentru că oricum deocamdată „nu e practic“. „Şi programul de lucru la firma tatălui ei e foarte comod“, şi oricum, „teatrul nu e o profesie tocmai potrivită cu maternitatea, trebuie ţinut cont de lucrul ăsta“. Judecând după uşurinţa cu care a intrat în rolul de mamă perfectă, mi-am spus eu amuzat, se pare că scena teatrală a pierdut într-adevăr o mare actriţă. Ştiu ce crezi, Yuval, mi-a spus odată la telefon, iar înainte ca eu să apuc să neg m-a implorat: Te rog, nu-i spune nimic. Sunt în plină campanie de autoconvingere, aşa că de ce să mă torturez tocmai acum cu adevărul, înţelegi?

Pe măsură ce sarcina avansa, conversaţiile mele cu Churchill şi Yaara se împuţinau din ce în ce mai tare. Părea că se retrăseseră sub o carapace doar a lor, unde nu mai era loc şi pentru vechii prieteni.[8]

8. Dacă restul descrierilor făcute de domnul Fried în această carte, deşi inexacte, se bazează pe fapte adevărate, aici, în paragraful acesta scurt, distorsionează complet realitatea într-un mod pe care îmi este foarte greu, în calitatea mea de redactor şi prieten, să-l accept. Nu noi am fost aceia care s-au refugiat sub o carapace – el a fost acela. Eu şi soţia mea l-am invitat de nenumărate ori acasă la noi, însă el nici măcar n-a catadicsit să ne dea un răspuns. Nu ştiu de ce domnul Fried a ales să schiţeze un tablou în care pare că prietenii lui au fost aceia care l-au abandonat. Poate pentru a justifica faptul că s-a îndepărtat de noi cu scopul de a scrie o carte, ale cărei personaje eram chiar noi, fără ca nimeni să ştie nimic despre asta. Sau poate pentru plăcerea latentă, intrinsecă oricărui gest de autocompătimire. Sau poate pentru că fiecare scriitor se limitează exclusiv la punctul lui de vedere. Adevărul este că dacă fiecare dintre noi patru am fi fost rugaţi să scriem o carte despre evenimentele întâmplate în ultimii patru ani, cel mai probabil am fi obţinut patru cărţi complet diferite. În orice caz, în situaţia de faţă, faptele nu au fost deloc în concordanţă cu declaraţiile domnului Fried. Eu şi soţia mea nu am încetat nici măcar pentru o clipă să ne interesăm de soarta lui, de starea lui de spirit şi de astmul de care suferea. Nu am încetat nici măcar o clipă să-i fim recunoscători pentru cadourile generoase pe care ni le-a făcut amândurora, pentru că mi-a oferit un acoperiş deasupra capului, pentru consolare şi prietenia lui

sinceră. Dar dacă, în ciuda tuturor celor spuse aici de mine, domnul Fried simte că l-am abandonat, nu am altceva de făcut decât să-mi cer scuze față de el (și având în vedere faptul că, în situația în care se află în acest moment, nu poate nici accepta, nici respinge scuzele mele, o voi face aici, în scris). (Y.A.)

Și Amichai s-a retras din ce în ce mai mult în sine. Fiica Mariei i-a anunțat pe neașteptate pe gemeni că voia ca Noam, și doar Noam, să fie de acum înainte iubitul ei, spulberând astfel trioul. Drept răspuns, Nimrod a rupt în mii de bucățele toate fotografiile din casă (cu excepția celei a mamei sale) și a aruncat de la fereastra camerei lui, direct în stradă, un casetofon micuț, cu tot cu cele două boxe. Experții în domeniu i-au explicat lui Amichai că, în realitate, pe lângă furia pe care o simțea față de fiica Mariei, Nimrod își dădea acum voie, pentru prima dată, să accepte moartea mamei sale. Amichai credea însă că se înșelau, că nu luaseră îndeajuns de în serios forța autonomă a iubirii copiilor (și el se îndrăgostise în școala de generală de o anumită Irit. Luni întregi plănuise cum să-i propună să fie partenera lui la petrecerea de sfârșit de an, iar în cele din urmă ea nici măcar n-a mai apărut la petrecere). În orice caz, Amichai și-a delegat cea mai mare parte a responsabilităților către directorul general pe care-l angajase, și-a redus drastic numărul de apariții televizate și a început să petreacă timp, cât mai mult cu putință, cu Nimrod al lui.

Prietenilor le telefona rar, iar când îl sunam eu, de obicei îmi promitea că mă sună el înapoi după ce culcă băieții. Dar nu mai suna niciodată.

Dintre toți, numai Ofir și Maria se interesau de activitățile mele (sau, mai bine zis, de lipsa activităților mele), iar odată chiar mi-au făcut o invitație protocolară să iau cina împreună cu ei, în familie.

Oracolul meu interior profețea numai rele. Susținea că nu era o perioadă bună pentru cine în familie. Dar eu, așa cum am mai scris deja, fusesem educat să cred că, dacă ești invitat undeva, acceptarea invitației e o chestiune de curtoazie, așa încât m-am adunat și a pornit-o spre Michmoret.

Pe drum am ascultat muzică israeliană autentică, difuzată pe Canalul 3. Un aer plăcut intra pe fereastra mașinii, iar șoferii care treceau în grabă pe lângă mine mi se păreau oameni, nu doar conducători auto. Mi-am spus că

era frumos din partea lui Ofir şi a Mariei să mă invite la ei. Şi că trebuia să mă bucur pentru ei, având în vedere faptul că erau însărcinaţi.

Însă din clipa în care am pus piciorul în căsuţa lor de lemn, n-am mai simţit altceva decât invidie. O invidie amară, clocotitoare, sâcâitoare.

Le invidiam cuibuşorul acela modest. Faptul că se afla la numai cinci minute de mers pe jos faţă de mare. Îi invidiam pentru vântul care aducea cu el mirosul de sare şi legăna uşurel hamacul. Îi invidiam pentru curajul de a fi părăsit oraşul. Şi pentru curajul de a face ceea ce le place. Îl invidiam pe Ofir că o are pe Maria, care şi acum, după trei ani împreună, îi mângâia din când în când ceafa, fără vreun motiv anume. O invidiam pe Maria că are o fetiţă, chiar dacă, în realitate, cele două s-au certat aproape toată seara.

La început, fetiţa n-a vrut să stea la masă împreună cu noi. După care a refuzat să folosească furculiţa şi cuţitul. Apoi, în timp ce mâncam, a vrut neapărat să se dea pe balustrada care străjuia scara ce cobora de la mansardă în salon. Vino aici jos, te pui în pericol inutil, i-a zis Maria. Auzi cine vorbeşte, i-a răspuns fetiţa pe un ton sfidător. Ce vrei să spui?! a întrebat Maria alarmată. Întreabă-l pe Ofir ce vreau să spun, a şuierat copila, căţărată în continuare pe balustradă. Maria şi-a întors privirea către Ofir. Drumurile mele la punctele de control reprezintă o chestiune privată, a spus ea, încercând să-şi ascundă dezamăgirea, nu înţeleg de ce ai implicat-o şi pe ea în asta. Deoarece eu nu cred că sunt doar o chestiune privată, i-a răspuns Ofir, fără să ridice deloc tonul vocii.

Ea a răspuns la rândul ei. A vorbit despre Lana. Aşa înţelegea ea s-o jelească.

El a răspuns. A încercat să-i atingă mâna. Ea şi-a retras-o. Dar fără ostilitate.

Apoi s-au ridicat amândoi de la masă şi s-au dus să ia fetiţa de pe balustradă, s-o aducă înapoi la masă. Dar în tot acest timp, printre cuvintele furioase şi grele pe care şi le adresau unul altuia toţi trei, se simţea apropierea care-i unea. Vieţile lor se împleteau una cu cealaltă. Eu nu am trăit niciodată nimic asemănător, m-am gândit în timp ce mâncam *mujadara à la* Copenhaga, şi am continuat să povestesc despre articolele pe care le traduceam şi să le dau ultimele veşti, destul de puţine, despre

Amichai şi Churchill, dar invidia ardea înăuntrul meu. Rodea. Invidiam salata de fructe care a fost servită la desert (un burlac nu-şi pregăteşte niciodată salată de fructe). Am invidiat faptul că nu aveau televiziune prin cablu (aşa ar trebui să trăim!). Am invidiat liniştea care s-a lăsat după ce ne-am ridicat de la masă şi ne-am întins pe pernele din salon (o linişte relaxată, ca şi cum n-ar fi avut loc nici o ceartă cu doar câteva minute mai devreme). Am simţit invidie chiar şi în clipa în care au început să vorbească despre situaţia dificilă în care se afla clinica.

Mi-au spus că, de când izbucnise cea de-a doua intifadă, oamenii aveau tendinţa să nu mai cheltuiască prea mulţi bani pe lucruri inutile, iar medicina alternativă, ce să-i faci, încă era considerată un moft în Israel…

Cât de mult le pasă de clinica asta, mă gândeam eu. Cât e de importantă pentru ei. Eu n-am avut niciodată în viaţa mea un asemenea lucru. Nimic nu mi s-a părut atât de important, niciodată.

Ofir a zis că, dacă situaţia nu avea să se schimbe, dacă numărul pacienţilor va continua să scadă, probabil va fi obligat să se întoarcă să lucreze în publicitate, măcar pentru o vreme, fiindcă facturile trebuiau plătite din ceva. Dar lucrul ăsta nu-l îngrijora, pentru că multă apă cursese pe Gange de la momentul în care se prăbuşise, iar acum se afla pe o poziţie complet diferită.

Maria i-a luat mâna în mâna ei şi a adăugat: De data asta nu vei mai fi singur. De data asta îţi voi sta eu alături.

M-am uitat la ei şi mi-am spus: Asta-i iubire, tembelule. Iubirea ei l-a schimbat. Nu tâmpeniile alea cu spiritualitatea, nu şalvarii, nu hamacele astea legănătoare. Ci ea. Maria. Ea e cea care l-a liniştit. Care i-a oferit o familie. L-a îmbrăţişat cu atât de multă putere, încât nu a mai avut de ales, decât să înceteze să se mai zbată în braţele ei. Iar apoi l-a mângâiat atât de mult, încât în cele din urmă Ofir a încetat chiar şi să se mai retragă, speriat că o palmă neaşteptată l-ar putea lovi peste faţă.

— Nu vrei să rămâi să dormi la noi? mi-a propus Maria, mângâind pântecele lui Ofir, ca şi cum el ar fi fost cel însărcinat.

— Da, unchiule Yuval! Da! Fiica ei era entuziasmată. Jucăm Trivial!!! (Fetiţa aia e campioană mondială la Trivial Pursuit. Cei mai mulţi dintre adulţi nici măcar nu îndrăznesc s-o înfrunte, de teamă că vor fi învinşi, dar

eu am adunat îndeajuns de multe informaţii inutile, traducând tot felul de articole, pentru a-i putea ţine piept).

— Aş rămâne cu plăcere, scumpa mea, dar în seara asta ies în oraş, am minţit eu.

— O fată nouă? s-a interesat Ofir.

— Da, am minţit eu din nou.

— Foarte bine, a zis Maria, bucurându-se pentru mine. Cred că meriţi. Meriţi să ai parte de iubire.

A rostit aceste cuvinte cu căldură, privindu-mă cu ochii ei calzi, şi cu toate astea am simţit cum mă trec fiori de frig. Nu era nici măcar un pic de îngâmfare în tonul vocii ei, dar eu simţeam în acelaşi timp că mă priveşte de sus. Că amândoi mă priveau de sus, într-o manieră subtilă, aproape transparentă. Naturaleţea cu care stăteau unul în braţele celuilalt. Susurul valurilor intrând pe fereastră. Briza uşoară, mângâietoare. Mirosul de tămâie, dens, îmbătător, în amestec cu aroma discretă care venea dinspre raftul cu creme şi şampoane marca Himalaya. La naiba, au trecut deja doi ani de când s-au întors din India, cum au făcut de le-a rămas încă atâta şampon? Şi apoi, de ce le ţin în salon, şi nu în baie? Doar nu sunt obiecte de mobilier!

Nu mai puteam să suport. Simţeam o nevoie disperată de a mă reîntoarce în oraş. De a auzi din nou zgomot de claxoane. De excavatoare. De autobuze gemând pe străzi. De a transpira în aerul acela umed. De a mă opri să-mi cumpăr sorbet de la un chioşc. De a vedea oameni care ies să-şi plimbe câinele, pe parcă ar fi tovarăşul lor de viaţă. Îl mângâie. Vorbesc cu el. De a vedea oameni care ies de la cinema păşind încet, ca într-o procesiune festivă. De a simţi tumultul oraşului invadându-mă, reducând astfel la tăcere tumultul meu interior.

— Mulţumesc pentru invitaţie. Cina a fost extraordinară, am zis eu, după care m-am ridicat să plec. Maria şi fetiţa m-au îmbrăţişat lung, iar Ofir a insistat să mă conducă până la maşină.

— Ascultă, tu te simţi bine? m-a întrebat el pe drum.

— Ce… da… de ce mă întrebi? m-am bâlbâit eu.

— Corpul tău…

Şi-a aşezat palma între omoplaţii mei.

— Ce are corpul meu? am întrebat, răsucindu-mă.

— Nu, mi se părea că… dar dacă tu zici că te simţi bine… atunci…

— Sunt bine, i-am tăiat-o eu scurt.

Însă nu mă simțeam deloc bine. După intersecția de la Havazelet, locul din care se întrezăresc pentru prima dată luminile pâlpâitoare ale orașului, am simulat ușurarea. Uite, am încercat eu să mă conving, te întorci în oraș. Forța lui vitală te va însufleți din nou.

Dar, în clipa în care treceam pe lângă semnele de circulație care indicau intrarea în Herzelya, gândurile sumbre au pus din nou stăpânire pe mine. Toți prietenii tăi și-au încheiat anii de ghips având un scop, tu în schimb te-ai afundat într-o mocirlă de îndoieli. O nouă și emoționantă eră se deschide în viețile lor, în timp ce trenul tău e în continuare blocat în stația de pornire. În curând vor începe să vorbească despre șervețele umede și grădinițe, iar tu, tu despre ce vei vorbi? Despre un articol științific pe care l-ai tradus și care avea ca subiect paternitatea?

Iar pe lângă asta, hai să fim serioși. Trebuie să recunoaștem adevărul: epoca de aur a prieteniei noastre s-a încheiat. Timp de douăzeci de ani, cvartetul nostru a reprezentat lumea întreagă. Pământul, focul, apa și vântul (iar dacă îl punem la socoteală și pe Shachar Cohen, putem adăuga și eterul, cel de-al cincilea element, cel ceresc, alunecos, despre care vorbește Aristotel). Dar acum gata. Prietenii vin și pleacă, în schimb femeile sunt cele care rămân. Și poate că Yaara are dreptate, lumea s-a schimbat, nu mai e loc pentru o prietenie haifiană ca a noastră. Poate că într-adevăr totul în jurul nostru e acum atins de nerăbdare, poate că oamenii au devenit incapabili să asculte și monstruos de oportuniști, până și Cameleonii au anunțat săptămâna asta că se despart, de acum înainte, fiecare dintre membrii trupei se va dedica „proiectelor personale în care sunt deja implicați“, iar același lucru se petrece și cu noi, și dacă nu s-a întâmplat până acum, cu siguranță se va întâmpla în curând: fiecare se va închide în propria casă, cu iubita lui, cu copiii lui și cu proiectele-personale-în-care-e-deja-implicat, iar eu voi rămâne pentru totdeauna în apartamentul meu, fără iubită, fără copii și fără proiecte, eternul unchi Yuval, pe care-l inviți din politețe.

Când am intrat în casă în noaptea aceea, apartamentul mi s-a părut mic

şi urât. Îmi săreau în ochi toate defectele, făcându-mă să mă simt ca un ratat: mobilierul vechi şi furniruit din bucătărie, pata galbenă de pe vasul de toaletă, pe care nici un produs de curăţenie nu poate s-o înlăture. Biroul mult prea aglomerat. Ferestrele mult prea mici. Jaluzelele rupte. Fotografiile mincinoase cu prietenii mei, agăţate peste tot: fotografia făcută la concertul trupei Cameleonii. Fotografia de la ziua lui Amichai. Fotografia de pe Sinai. Toate nişte minciuni. În realitate, concertul Cameleonilor fusese execrabil. Au cântat mai ales piese vechi, fără prea mult entuziasm, iar piesele noi erau cât se poate de slabe. Iar în anul ăla, de ziua lui Amichai, el şi Ofir s-au certat tot timpul, din tot felul de prostii, stricând în cele din urmă atmosfera. Şi drumeţia pe Sinai? Ăla a fost momentul în care se putea întrevedea deja începutul sfârşitului. Nu reuşesc să-mi amintesc nici măcar o singură conversaţie adevărată din timpul acelei drumeţii. Totul era deja acoperit cu un strat fin de înstrăinare. Iar de atunci înainte, direcţia a rămas aceeaşi.

Fotografiile m-au alungat în dormitor. Şi acesta mi s-a părut dintr-odată prea mic. Sufocant. Duhnind a singurătate. M-am apropiat de dulap şi mi-am făcut loc printre două grămezi de cămăşi îngrijit împăturite, căznindu-mă să ajung la ea. Am strâns-o în mână. O banală şosetă roşie, cu o dunguliţă galbenă. O şosetă care nu avea absolut nimic special, cu excepţia faptului că-i aparţinuse Yaarei, dar lucrul acesta îmi fusese de ajuns în ultimii ani. De fiecare dată când simţeam că viaţa mea era goală, că tot ceea ce mi se întâmpla nu era decât un ecou găunos, mergeam la dulap, luam şoseta în mână şi mă consolam cu speranţa că într-o bună zi Yaara se va întoarce şi-o va încălţa în camera aceea, pentru mine, o speranţă care, în ciuda absurdităţii sale, m-a împiedicat să mă prăbuşesc în abisul renunţării totale, întunecate, pentru că dacă exista o posibilitate, chiar şi una insignifiantă, ca ea să se întoarcă, atunci exista un motiv pentru care să mă bărbieresc, un motiv pentru care să merg seara la culcare, un motiv pentru care să mă trezesc dimineaţa şi să mai traduc un articol. Şi apoi încă unul. Şi încă unul.

Am atins materialul subţire, feminin. L-am strâns între degete.

Şi nu am simţit nimic.

Într-o noapte, în timpul marii noastre călătorii, Churchill şi cu mine ne-

am rătăcit pe o insuliță din mijlocul Lacului Titicaca. Voiam să vedem apusul de pe creasta cea mai înaltă a insulei, ignorând complet faptul că după apus se lasă întunericul. Pe insula aceea, al cărei nume l-am uitat, nu exista curent electric, iar noi nu avem lanternă, și, pe întuneric, casa în care ar fi trebuit să înnoptăm semăna izbitor cu toate celelalte. Orbiți de beznă și puțin îngrijorați, am coborât de pe munte și am început să căutăm casa pe întuneric. Ne-am împiedicat în gropi ascunse, am căzut în găuri acoperite. Din greșeală, am ajuns pe plajă. Apoi ne-am întors. Am bătut la mai multe uși, dar nu ne-a deschis nimeni. Încetul cu încetul am început să ne gândim că poate totul era doar în mintea noastră – insula, grupul de turiști cu care ajunseserăm acolo, gazdele noastre – poate că ne aflam pe o insulă turistică din stuf, abandonată în fiecare noapte de locuitorii ei.

Și chiar în clipa aceea – când aproape ajunseserăm la disperare, iar Churchill a sărit în sus ca ars și a zis: îți jur, frate, întunericul m-a atins – s-a auzit un sunet prelung, tăind întunericul. O muzică de saxofon.

Oamenii la care dormeam noi nu aveau saxofon, așa că nu exista nici un motiv pentru care să ne îndreptăm în direcția din care venea muzica, și totuși exact asta am făcut, pentru că în bezna aceea totală nu aveam nici un alt punct de reper și pentru că orice om are nevoie, din câte se pare, de un saxofon spre care să se îndrepte. Chiar dacă sunetul saxofonului e unul tremurat. Și chiar dacă din când în când se aude o ușoară disonanță. Omul merge totuși către saxofon, deoarece știe că altfel riscă să-și piardă sufletul în întuneric.

(Saxofonistul s-a dovedit a fi un indian uriaș, care cânta în fața a trei prieteni beți, aceștia din urmă citind dintr-o carte de muzică spaniolă, iar la finalul concertului ne-au condus, fără nici un fel de dificultate, la gazdele noastre).

Yaara a fost saxofonul meu în toți anii aceia scurși de la ultimul Campionat Mondial. Mergeam în direcția ei iar și iar, de fiecare dată când se lăsa întunericul. Speranța că ea se va întoarce la mine a fost muzica mea în toți acești ani. A răsunat în surdină, dar fără întrerupere.

Acum muzica se oprise.

Mă cufundasem în întuneric.

E greu să descriu prin ce am trecut în săptămânile care au urmat.

Era ca și cum m-aș fi micșorat de la o zi la alta.

Era ca și cum jaluzelele sufletului meu s-ar fi stricat. Și nu mai reușeam să le ridic.

Era ca și cum aș fi ars pe dinăuntru. Dar cu un foc rece, precum focurile artificiilor.

Mai mult smog decât fum.

Era ca și cum patul ar fi dormit înăuntrul meu, și nu eu pe el.

Era ceva greu ca plumbul. Lanțuri de fier. Un kibbutz la orele amiezii. Arhiva bibliotecii orășenești. Flori de plastic.

Ajunge, gata cu comparațiile – nici ele nu sunt altceva decât un alt mod de a fugi. De a edulcora. De a înfrumuseța. Așa cum faci când traduci totul în imagini pitorești, vii, în care tot ceea ce se vede este imaginea, în timp ce substratul lipsește cu desăvârșire.

Am dormit mult în timpul acelor săptămâni. Iar când nu dormeam, aș fi vrut să dorm.

Nu reușeam să traduc nimic. Frazele cele mai simple îmi păreau deodată intraductibile. Clienții mă sunau să mă întrebe ce se întâmplă. Le-am răspuns că era vorba despre o mică întârziere. Minimă.

Mi-am spus că erau ani întregi de când mă așteptam la căderea aceea, ani în care luptasem contra forței gravitaționale, și poate că de data aceasta trebuia pur și simplu să mă las purtat de curent.

Clienții m-au sunat din nou după o săptămână, să întrebe ce se întâmplă.

Mi-am cerut iertare. Traducerile nu erau încă gata.

O parte dintre ei au renunțat la serviciile mele.

Ghila, funcționara de la bancă, mi-a dat telefon pentru a-mi spune că trebuia să stăm de vorbă. M-am gândit că ar fi putut fi amuzant să-i dau telefon și să vorbesc cu ea câte-n lună și în stele, ca de exemplu despre golul care se întindea înăuntrul trupului meu, sau despre lipsa scopului. Despre lipsa generală a oricărui scop.

Acesta a fost ultimul meu gând amuzant.

După aceea mi-am pierdut complet simțul umorului. Mi-am pierdut capacitatea fundamentală de a-mi privi viața din exterior și de a putea face haz de ea.

Am rămas prizonierul ideii obsesive că tot ceea ce mi se întâmpla era de fapt o pedeapsă întârziată pentru păcatul pe care-l comisesem demult, la Mondialele din 1990, pe care le prinsesem la Nablus. O consecință directă a blestemului rostit de arăboaica aceea bătrână. O dovadă a faptului că e imposibil să ștergi cu adevărat petele trecutului, că nu poți decât să le faci mai puțin vizibile, pentru că păcatele sunt ca virusurile, vânează momentul de slăbiciune, pentru a ataca și a te lua prizonier.

Știam că era puțin absurd, dar nu reușeam să-mi alung din minte gândurile acestea. Așa că am scos telefonul din priză, am încetat să mă mai bărbieresc, am petrecut ore în șir urmărind transmisiunile directe de la campionatul australian de golf. Mi-am construit un minigolf în salon. Pe post de minge de golf am folosit o minge de ping-pong. Pe post de crosă, coada de la mătură. Pe post de găuri, castroane de supă. Începusem să-mi pierd gustul. Spaghetele aveau același gust ca orezul. Portocala avea același gust ca mărul. Pentru a-mi îndulci cafeaua, aveam nevoie de cinci linguriţe de zahăr.

Cred că momentul în care mi-am dat seama că încep să-mi pierd gustul a fost acela în care am început şi să-mi fac griji. Mi-am zis că, din moment ce trecusem de linia de demarcaţie dintre suflet şi corp, atunci nu mai exista cale de întoarcere.

Mi-am spus că trebuia neapărat să fac ceva, înainte ca şi celelalte simţuri să mă părăsească.

I-am telefonat unei psiholoage recomandate de către unul dintre clienţii mei, dar am închis imediat ce i-am auzit vocea la celălalt capăt al firului.

Știam exact ce avea să urmeze: indiferent ce i-aș fi spus eu, ea ar fi legat povestea de relația cu părinții mei. Iar dacă aș fi protestat, dacă i-aș fi spus că nu face decât să mă înghesuie într-un șablon teoretic, mi-ar fi răspuns că, în realitate, protestul meu nu era îndreptat împotriva ei, ci împotriva părinților mei. Și apoi, nu găsisem încă răspunsul la întrebarea dacă oamenii, inclusiv eu, se pot schimba. Și dacă da, în ce fel? Înainte de a plăti trei sute cincizeci de șekeli pe oră, ar fi fost cazul să am răspunsuri la astfel de întrebări, nu-i așa?

Atunci i-am dat telefon lui Hani. Trecuse mai mult de un an de când nu mai vorbisem cu ea, dar dintr-odată îmi părea că ar fi ultimul meu colac

de salvare. De la numărul pe care l-am format am primit un mesaj care-mi indica un număr nou. De la acest număr nou am primit un mesaj care-mi indica un al treilea număr. De la un număr la altul, nu făceam decât să acumulez din ce în ce mai mult dor. Mi-am adus aminte de părul ei de culoarea mierii. De crizele de strănut pe care le avea imediat după orgasm. Mi-am amintit cum a dansat în fața mea, fericită, la Colosseum. Adevărul este că, dacă lucrurile n-au funcționat între noi, asta a fost numai din cauza umbrei pe care Yaara o arunca peste tot și toate. Dar acum, după ce am aruncat la gunoi șoseta aceea roșie cu dungă galbenă, cine știe, poate aveam o șansă.

— Ce faci? m-a întrebat vocea ei, iar eu m-am gândit că era un semn bun faptul că-și amintea încă numărul meu.

— Eu… ăăă… așa și așa… Dar tu?

— Mulțumesc lui Dumnezeu, bine, a zis ea. În urmă cu o lună am născut un băiețel.

— O… un băiețel? Adică un bărbățel? Felicitări.

— Da, pentru noi e o mare bucurie. Și părinții mei sunt în al nouălea cer. E primul lor nepot.

— Părinții tăi? Dar cum așa, te-ai întors în Bnei Brak?

— Sigur că da, sigur că da. Nu se poate trăi fără familie. Fără rădăcini. Iar familia mea e aici. Știi, sunt chiar fericită că mi-ai dat telefon. De multă vreme… de multă vreme voiam să te sun, să-ți mulțumesc.

— Să-mi mulțumești? Mie? Pentru ce?

— Pur și simplu pentru că… că te-ai purtat atât de urât cu mine… iar după tine a urmat un altul, care a făcut exact la fel… și ceea ce mi s-a întâmplat cu voi m-a făcut să cred că toată laicitatea asta pe care mi-o doream atât de mult… odată văzută îndeaproape… e de fapt goală. Tristă.

— Tristă?

— E trist să trăiești mereu cu îndoiala că nu ți se spune adevărul. E trist să continui o relație asupra căreia știi încă de la început să planeze umbra despărțirii. Cum poți să ai încredere în tine în condițiile astea? Cu Iacob…

— Iacob?

— Soțul meu. Încă de la prima noastră întâlnire am știut că e serios. Și dacă lucrurile stăteau astfel, puteam să-l iubesc fără frică. Ca să înțelegi,

Iacob e din Boston. E deschis la minte. El nu se teme de întrebări, ca părinții mei. Și nici nu crede că femeile sunt ființe inferioare. Iar eu am învățat ceva din cei doi ani petrecuți printre voi. E greu să trăiești fără Dumnezeu. Fără un drum. Înțelegi?

— E ca și cum ai trăi fără un saxofon.

— Ce?

— N-are importanță. Continuă.

— Vezi tu, mai devreme sau mai târziu aș fi ajuns tot aici, dar cred că tu… m-ai adus mai aproape de mântuire, cum se zice la noi. Așa că… îți mulțumesc și te invit să ne vizitezi odată. Serios.

— Am impresia că sunteți foarte ocupați.

— În timpul săptămânii, da. Dar în weekend poți veni oricând. Poți petrece şabatul împreună cu noi. Poți să cânți cu noi. Să mănânci cu noi. Să te odihnești un pic. Și poate că după fapte va veni și inima.

— Ce vrei să spui? Ți-ar plăcea să mă vezi devenind religios?

— Nu… de unde până unde… nu te speria. Aș fi vrut doar să ai ocazia de a-ți curăța sufletul. Îmi lași impresia că ai avea nevoie de asta.

Da, mi-am spus eu, aș avea nevoie. Dar nu prin intermediul credinței. Deși prin vene îmi curge cultura iudaică, deși textele sacre se ascund sub fiecare frază pe care o rostesc în limba ebraică, pentru mine credința nu reprezintă totuși o alternativă. Domnul nu mă poate salva în clipele de disperare. Mi-ar fi plăcut ca, asemenea lui Søren Kierkegaard, să mă trezesc într-o dimineață și să mă simt plin de o iubire infinită și necondiționată față de Dumnezeu. Poate că aș fi reușit să mă las inundat de o asemenea iubire de Dumnezeu dacă aș fi fost crescut în familia potrivită. Dar părinții mei mi-au inoculat încă din copilărie o suspiciune laică în privința a tot ceea ce e religios. Și, în ciuda faptului că suspiciunea aceasta e nejustificată, nu mai reușesc s-o înlătur.

— O să trec la un moment dat, i-am răspuns.

— Foarte bine, mi-a zis Hani. Acest „foarte bine“ al ei nu trăda nici cea mai mică emoție. Nici vocea ei n-a trădat vreo emoție, pe întreg parcursul conversației noastre. Ascultă, mi-a zis ea în încheiere, acum trebuie să-l alăptez pe Beniamin, așa că…

— La revedere, am spus eu, încercând să-mi salvez onoarea și să fiu

primul care întrerupe conversația.

Cât se poate de tipic, mi-am spus după ce am închis telefonul: să duci înainte o întreagă relație cu o fată, fără ca ea nici măcar să știe, să nutrești în inima ta speranța că într-o zi, când tu vei fi pregătit, ea va fi acolo pentru tine. Și asta fără să te sinchisești măcar să vezi cum stau lucrurile în realitate. O meriți, m-am biciuit eu de unul singur. Dar nici măcar loviturile de bici nu reușeau să mă rănească. Să mă facă să simt ceva. În zilele care au urmat, întunericul m-a învăluit cu totul. Fiecare mică acțiune – să merg la baie, să-mi torn un pahar cu apă, să sting televizorul – mă obosea atât de tare, de parcă aș fi împins la deal un bolovan, pe coasta unui munte. Deși am fost tentat s-o fac, nu mi-am chemat prietenii, deoarece aveam senzația că trebuia să ies singur din hăul acela. Tâmpenii. Asta nu-i decât o explicație pompoasă, pe care am inventat-o mai târziu. Nu mi-am chemat prietenii pentru că nu voiam ca ei să mă vadă în halul în care eram. Nu, și asta e tot o invenție. Nu mi-am chemat prietenii pentru că sunt o persoană atât de singură, încât îmi vine greu să-mi explic până și mie acest lucru. Sunt un om singur, cu foarte mulți prieteni. Un om singur, care a învățat să-și ducă zilele ca și cum ar fi o persoană sociabilă, dar care în momentele dureroase se întoarce mereu în punctul de pornire. Dar poate că și asta e o minciună. În orice caz, știam că trebuia să fac ceva pentru a ieși din vârtejul acela în care mă afundasem, însă eram mult prea obosit pentru a mai face ceva sau pentru a mă gândi la ceva. Dar nici măcar explicația asta nu e cea mai bună. Înfrumusețez din nou lucrurile. În momentul acela mi-au trecut prin minte două soluții extreme, dar în cele din urmă le-am alungat pe amândouă. Prima ar fi fost să încep să iau medicamente. Câțiva clienți mi-au spus că acum există pe piață niște medicamente extraordinare, care nu dau reacții adverse și cu ajutorul cărora ei reușiseră să-și termine studiile și să obțină diplomele de licență. Dar mă temeam că eu, cu tendința mea spre dependență, dacă aș fi început să iau medicamentele alea, nu m-aș mai fi putut opri. A doua idee care mi-a venit în minte, și nu pentru prima dată, a fost să trec la bărbați: să admit că toată povestea asta cu femeile era prea complicată pentru mine și că îmi aducea numai singurătate, și să mă implic într-o relație homosexuală. Având în vedere că mă înțelegeam atât de bine cu bărbații. Dacă era un

semn?

Exista totuși o mică problemă în privința acestei idei: nu fusesem niciodată atras de bărbați (exceptând erecția din timpul unei partide de ping-pong cu Shachar Cohen, o singură erecție, accidentală, pe care sunt dispus s-o pomenesc doar între paranteze).

Nu, mi-am zis în cele din urmă, ai nevoie de un saxofon. Ceva către care să te îndrepți. Dar ce, Doamne iartă-mă?! Ce??

Am încercat să mă întorc la blestemata aia de teză neterminată. Poate reușeam să găsesc în ea sensul pe care-l căutam.

Ultimul filozof despre care începusem să scriu, după care mă oprisem în mijlocul expunerii, era Martin Heidegger. În 1927, Martin Heidegger a publicat prima parte a eseului său *Ființă și timp*, însă cea de-a doua parte n-a mai fost publicată niciodată, studenții săi fiind de părere că asta s-a întâmplat din cauza schimbării de viziune (*Die Kehre*). Încă de la începutul anilor 1930, el a încetat să mai analizeze construcțiile comportamentului cotidian, construcțiile realității, ale angoasei, și a început, poate sub influența gânditorilor din Orientul Îndepărtat, cu ale căror scrieri intrase în contact, să vorbească despre reflecție, introspecție și deschidere spre experiență. Filozofia, susținea el, trebuie să se întoarcă spre deschiderea care-i caracteriza pe gânditorii presocratici și să se elibereze de dorința de a se impune cu forță asupra lucrurilor.

Toate bune și frumoase, numai că exact în anii aceia în care vorbea despre deschiderea spre experiență și despre nostalgia după simplitatea vieții rurale, Heidegger s-a înscris în partidul nazist. În timp ce el era rectorul nazist al Universității de la Freiburg, în această instituție au fost anulate toate procedurile democratice, au fost organizate trei evenimente în cadrul cărora au fost arse mormane de cărți în piața publică și i-a fost interzis bătrânului său maestru, Edmund Husserl, accesul în bibliotecă, pentru simplul motiv că era evreu. Ca urmare a anchetelor care au avut loc după încheierea războiului, Heidegger a fost condamnat pentru acțiunile sale din perioada nazistă, iar autoritățile franceze, care ocupaseră orașul, l-au îndepărtat de la catedră, motivând că influența sa s-ar putea dovedi distructivă pentru elevi.

Am verificat din nou toate datele, să mă asigur că n-am făcut nici o greşeală. Nu făcusem. Toate textele lui Heidegger, care vorbeau despre deschiderea spre experienţă şi care se opuneau conceptului de eficienţă în numele eficienţei, care caracteriza societatea modernă din vremea aceea, au fost scrise în perioada nazistă (rămânând membru al acestei mişcări până în ultima zi a celui de-al Doilea Război Mondial).

Fiţi bun şi spuneţi-mi, Herr Heidegger, l-aş ruga, dacă aş avea ocazia, la ce fel de experienţe vă refereaţi atunci când scriaţi despre experienţele către care trebuie să fim deschişi? La Noaptea de Cristal?

Din nou, la fel ca data trecută când am încercat să mă ocup de Heidegger, am fost cuprins de un profund sentiment de imposibilitate legat de teza la care lucram. Din moment ce nu eram în stare să pricep metamorfoza unui singur filozof, cum aş fi putut să construiesc o întreagă teză, care să cuprindă metamorfozele tuturor filozofilor? Sau chiar mai rău: dacă acest caz al lui Heidegger demonstra că încercarea mea de a face o legătură între vieţile filozofilor şi opiniile lor era fundamental greşită şi că linia de demarcaţie dintre vieţile lor private şi poziţiile filozofice trebuia păstrată, făcând în aşa fel ca cele două să nu se întâlnească niciodată? Cu alte cuvinte, poate trebuia să arunc naibii rahatul ăsta de teză la coşul de gunoi. Împreună cu tot limbajul ăla academic. Era deprimant. Chinuitor. Da, mi-a venit deodată ideea, cu o forţă căreia nu i te puteai opune, teza asta mă omoară, teza e de vină pentru tot! Cercetarea asta asupra altor oameni care s-au schimbat mă ţine pe mine în loc. Mă împiedică să evadez din închisoare, mă împiedică să-mi găsesc o profesie normală. Şi iubirea.

Cuprins de disperare, am şters din computer fişierul care cuprindea teza mea.

După care am introdus în calculator dischetele pe care copiasem textul şi le-am şters şi pe acelea.

Îmi imaginasem că voi simţi o mare uşurare. Că în momentul în care voi apăsa tasta DELETE, voi fi scăldat de speranţa unui nou început.

În primele clipe n-am simţit absolut nimic. După care am fost lovit de un violent val de regrete.

(Ar fi trebuit să-mi dau seama că se va întâmpla aşa. Întotdeauna mi se

întâmplă așa: abia în clipa în care pierd ceva încep să tânjesc cu adevărat după lucrul respectiv).

Ce-ai făcut?! Ce-ai făcut?! am urlat, după care am întors toată casa pe dos, în încercarea de a găsi o altă dischetă, pe care salvasem la un moment dat o parte a lucrării. Sau poate că nu. Nu eram sigur. În cele din urmă am găsit o dischetă prăfuită, dar n-am avut curajul s-o introduc în calculator și să verific dacă era sau nu pe ea dosarul care conținea textul lucrării.

Atunci am fugit. Am ieșit în oraș, în căutarea unui saxofon, cel mai important era să nu mă ofilesc în casă, să n-o iau razna, dar indiferent în ce direcție aș fi luat-o, peste tot descopeream un adevărat delir al restructurărilor. Străduța vecină fusese eviscerată. Toată urâțenia aceea ascunsă, care de obicei era acoperită de un strat de ciment și asfalt, era acum la vedere. Am încercat să-mi croiesc drum printre niște saci grei de nisip, grămezi de pietre de pavaj și bare de fier care ieșeau din pământ. Timpul transpira în spatele meu, ciocanele pneumatice îmi zdrobeau gândurile, iar din greșeală am călcat într-o băltoacă de var. O clipă mai târziu am fost cât pe ce să cad într-o groapă din care ieșeau capete de muncitori. Hei, căscatule, vezi pe unde mergi, mi-au strigat ei. Urăsc cuvântul „căscat“ de când comandantul unității din care am fost exmatriculat a hotărât să-l folosească în fața comisiei care a luat în cele din urmă decizia. Dar nu le-am zis nimic. Am mai ocolit o groapă și, frânt de oboseală, am ajuns la chioșcul din capătul străzii. Mi-am cumpărat o înghețată de cafea și m-am așezat pe o bancă s-o mănânc, însă avea gust de înghețată de portocale. Un cuplu îmbrățișat a trecut prin fața mea, iar deodată fata mi-a aruncat o privire piezișă, o ocheadă interesată. Nu-i de mirare, mi-am spus. Până și cuplurile din orașul ăsta sunt într-o continuă căutare. Cum faci să găsești iubirea într-o astfel de situație? M-am întors la chioșc, să-mi cumpăr un sandvici cu ton, care, judecând după fotografia din meniu, ar fi trebuit să fie delicios. Însă n-avea nici un gust. Degradarea accelerată a gustului mă îngrijora foarte tare. Era mult prea simbolică. O mașină s-a oprit în dreptul meu cu scârțâit de frâne, iar bărbatul dinăuntrul ei mi-a strigat: Ieși din parcare? Am avut impresia că m-a întrebat: Îți ieși din minți, oare? Un bărbat cu un picamăr s-a postat lângă mine și a început să spargă asfaltul, ridicând un val de praf. Valuri de praf se ridicau de pe

toate străzile în ziua aceea în Tel Prafaviv. Praful îmi intra în plămâni la fiecare pas, până în clipa în care am simţit că eram aproape de o criză. Cunoșteam semnele: nările începeau să mă gâdile. O mâncărime puternică între bărbie şi gât.

M-am întors acasă şi n-am mai îndrăznit să ies de acolo săptămâni întregi.

Cel mai rău era dimineaţa. Stăteam întins pe pat ca un cadavru, relaxat, dar nu liniştit. Amorţit, dar îndurerat. Gândurile mele se deşirau la capete, iar eu nu reuşeam să duc nici măcar unul la bun sfârşit. Mă stingeam asemenea unei lumânări căreia i se termină ceara, însă, în acelaşi timp, totul avea o puternică încărcătură dramatică. În mine mai era cineva, care privea dinafară tot spectacolul ăsta.

Până şi cele mai neînsemnate lucruri mă făceau s-o iau razna. Nu-mi mai plăcea cum erau aşezate lucrurile în casă. Într-o dimineaţă am schimbat de cinci ori locul solniţei, pentru ca în cele din urmă s-o las unde era iniţial, adică în bucătărie. Într-o altă dimineaţă am desfăcut raftul pe care stăteau CD-player-ul şi boxele, şi l-am montat apoi din nou, lângă fereastră. După care l-am mai montat o dată şi l-am fixat lângă uşa de la intrare. Am ascultat de o mie de ori albumul scos de Cameleoni cu doi ani în urmă (la vremea aceea nu ştiam că avea să fie ultimul). Ce album de rahat, i-am zis eu lui Churchill după ce l-am ascultat prima dată, apoi l-am îndesat sub toate celelalte CD-uri, hotărât să nu-l mai ascult niciodată. Acum în schimb nu reuşeam să mai aud altceva decât tamburinele alea delicate, deprimante, şi sunetele fragile, plângăreţe de chitară. Melodia era cântată în şoaptă, închisă în ea însăşi, linia melodică era monotonă, fără mari variaţii, iar versurile pe care nu le înţelegeam deloc în urmă cu doi ani păreau acum scrise chiar de mine:

Dorm fără cearşaf
N-am nici o speranţă.
Strada pe care stau e în plină transformare
Dar eu nu voi mai fi
S-o văd cum se schimbă

sau

Numărătoarea inversă s-a terminat
Și nu s-a întâmplat nimic
După zero urmează liniștea
După zero urmează liniștea
Terifiantă

Piesele obosite ale Cameleonilor mă legănau încetișor, adâncindu-mă într-un somn de amiază mult așteptat și scăldat în sudoare, din care mă trezeam îngrozit, cu inima palpitându-mi, încercând să apuc de coadă coșmarul care mă atacase în timpul somnului. Odată eram în mașină: în timp ce conduceam, mi-am dat seama că-mi lipsea pedala de frână, că aveam doar accelerația; altă dată în vis îmi apărea Ilana, care îmi cerea, îmi pretindea s-o sărut pe gura aceea putrezită, moartă a ei. Altă dată l-am visat pe băiatul acela legat din Nablus, care venea șchiopătând către mine, cu o bâtă în mână, sau pe Shachar Cohen, care mă împușca în spinare cu mingi de ping-pong, iar când nu reușeam să le prind, mă lua peste picior: Cum reușești să faci economii în felul ăsta, frate?

După ani întregi de absență, s-a întors să mă viziteze până și vechiul meu coșmar din copilărie: sunt micuț și stau așezat pe plajă, la Haifa, cu mama și cu tata, și construiesc un castel de nisip, când deodată de noi se apropie un val uriaș, înalt cât cel puțin o clădire cu patru etaje. Noi ne ridicăm, fugim, dar valul ne urmărește până la poalele Carmelului, acoperind case, mașini și oameni, dar nu și pe noi, care reușim să ajungem, alergând disperați, la Muchraka, pe vârful Muntelui Carmel, care în vis se numește, cine știe de ce, Masada, iar acolo ne oprim să privim valul gigantic, care, asemenea tuturor valurilor, se întoarce în cele din urmă înapoi în mare.

Senzația pe care mi-o dădea apa aceea care mă urmărea era atât de reală, încât de fiecare dată trebuia să țin ochii deschiși preț de câteva secunde, pentru a mă convinge că într-adevăr nu venea după mine. În fiecare dimineață îmi promiteam că nu voi dormi la prânz, pentru a nu mă trezi iarăși prizonierul vreunui coșmar, după care mă lăsam pradă tentației de a mă întinde „doar un minut“ pe canapea și de a asculta „doar trei piese“ de pe albumul Cameleonilor.

După-amiaza, pe fereastră intra o briză ușoară, care mă ajuta să mă ridic

de pe canapea și îmi dădea un strop de energie. Dar tocmai energia aceea nouă avea în ea ceva înfricoșător: atâta timp cât eram deconectat, nu reprezentam un risc pentru propria persoană, dar odată ce începeam să mă mișc prin cameră, apărea și riscul ca picioarele să mă ducă în orice clipă la fereastră. La pervazul ferestrei.

Mai trecusem deja o dată printr-un astfel de pericol sumbru, imediat după întoarcerea din călătoria cu Churchill. Atunci deja ajunsesem să nu mai pot dormi noaptea și furam câte-un pui de somn, înțesat de coșmaruri. Și atunci mi se părea că lucrurile nu se aflau la locul lor și aveam impresia că organele mele interne fuseseră scoase din uz. Dar criza a durat mult mai puțin atunci, aproximativ o săptămână, și nu mă apropiasem niciodată de pervazul ferestrei.

Dar eram tânăr pe-atunci. Tocmai mă întorsesem dintr-o lungă călătorie. Încă trăgeam speranță că lucrurile se vor schimba. Că eu mă voi schimba.

Au trecut opt ani de atunci, iată-mă transformat într-un bătrân de treizeci de ani. Mi-am încheiat anii de ghips despre care vorbea Ilana, fără a reuși să-mi torn o formă în care să curgă anii următori, fără să găsesc nici un scop, și iată că până și prietenii mei, care pe vremuri erau cauza, rezultatul, terenul și forța de gravitație, până și prietenii mei se îndepărtează de mine, fiecare dintre ei având propria planetă. Presupun că încă mă iubesc, că țin la mine, dar sentimentele lor îmi par atât de îndepărtate, precum ecoul unui ceas deșteptător dintr-o altă casă. Și părinții mei… mi-a luat zece ani să mă desprind de ei, iar acum am reușit atât de bine, încât sunt mult prea departe pentru a mă mai putea ajuta, și chiar dacă să zicem că ar încerca, ce ar putea să se întâmple? Tata mi-ar povesti probabil despre cât era el de bun la matematică pe vremuri și s-ar mira din nou de ce, *for Heaven' s sake*, nu m-am orientat în direcția aia, iar mama… mama e o femeie uimitoare, dar de când a renunțat la tipografie și s-a înscris la facultate, la secție de arabă, pentru că „ăsta e locul în care trăim“, și într-un grup pentru persoane singure, pentru că „nu există nici un motiv să las să-mi scape persoane interesante doar pentru că simplul fapt că sunt măritată“, la un curs pentru ghizi turistici, pentru că „cineva trebuie să prezinte frumusețea Haifei în lume“, în fine, de când viața ei a cunoscut această înflorire târzie, optimismul ei, care a fost

mereu unul liniştit şi agreabil, a devenit mult prea zgomotos; cu doar câteva zile în urmă mi-a lăsat un mesaj prin care mă anunţa că se afla la Shfaym, la o întâlnire de lucru organizată de Ministerul Turismului şi că, dacă voiam, puteam să *pop in* seara, dar eu n-am sunat-o înapoi, pentru că îmi şi imaginam cum vom sta amândoi unul lângă celălalt, în sala de mese a kibbutzului, transformată acum în restaurant, ea cu faţa ei rotundă, numai o fericire, şi eu, cu paloarea mea bolnăvicioasă, în timp ce încerc să-i explic ce mi se întâmplă; ea dă politicos din cap şi aparent ascultă ce-i spun. Dar cu prima ocazie schimbă subiectul şi-mi povesteşte că nu e sută la sută sigur dacă Harry e fiul lui Charles, şi că teoria conspiraţiei cea mai în vogă la Londra în momentul de faţă ar fi că Diana n-a murit în accidentul acela auto, ci ar fi fost de fapt asasinată de către agenţii serviciilor secrete britanice.

Măcar dacă aş fi trăit în perioada celei de-a doua migraţii, sau în timpul Războiului de Uzură[9], perioadă în care se desfăşoară acţiunea filmului *Blues pentru vacanţele de vară*. Aşa aş fi putut să mă implic într-o acţiune măreaţă, importantă, să-mi încordez muşchii, sau măcar să fac precum Arale, să scriu sloganuri împotriva acţiunii. Dar astăzi? N-am nici pentru cine, nici pentru ce să trăiesc (şi asta e o minciună gogonată. Nu am curajul lui Arale, şi chiar dacă aş trăi vremuri importante, aş găsi cu certitudine scuze pentru a respinge valorile, pentru a sta deoparte şi a privi acţiunea de pe margine, şi de a mă plânge apoi că nu am nici un scop).

9. Conflict desfăşurat între Israel şi Egipt între 1967-1970. (N. tr.)

Odată, când am fost la un pas s-o comit, am luat în mână un creion şi am început să fac o listă cu toate lucrurile mărunte, mărunte de tot, pentru care merită să trăieşti.

Am avut nevoie de mult timp, vreme în care eram încontinuu asaltat de îndoieli: ce sens au listele? Cuvinte şi iar cuvinte…

Dar creionul a început să se mişte în cele din urmă:

Caisele, chiar la începutul sezonului (vreo două zile), când nu sunt nici prea verzi, dar nici prea moi.

Colecţia de hituri a Cameleonilor, care trebuie să iasă după desfiinţarea trupei (specific faptul că imediat ce voi ajunge cu CD-ul acasă, desfac

carcasa, scot pliantul cu versurile şi le citesc pe toate).

O călătorie în Sidney, Australia (n-am fost niciodată, dar cei care au fost spun că oraşul e minunat).

Primele zile de vară la universitate (mâna unei femei încearcă să tragă o fustă mini până sub genunchi).

Să trăiesc în afara oraşului, să văd dacă asta îi face bine astmului meu.

Încă n-am făcut-o cu două surori în acelaşi timp (dar n-am făcut-o nici într-un loc public important, de tipul Muzeului Israelului, de la Ierusalim).

Faptul că poate, la un moment dat, când noi vom fi bătrâni, aici va fi pace.

A, da. Şi faptul că următorul Campionat Mondial va avea loc în curând.

Pe buzele mele a apărut un zâmbet în clipa în care am adăugat pe listă Campionatul Mondial. Nu ştiu de ce, dintre toate lucrurile pe care le-am scris acolo, tocmai acela a reuşit să pătrundă dincolo de coastele mele secate şi să atingă o coardă. M-am gândit deodată că ar fi fost chiar păcat să mor înainte de campionat, să pierd uimitoarele dansuri ale jucătorilor africani după înscrierea unui gol, eliminarea în semifinale a germanilor, blestemat fie numele lor, cântecele de încurajare ale suporterilor englezi, mişcările de batucada ale suporterilor brazilieni, prognosticurile idioate ale comentatorilor, ştirile despre întreruperea temporară a ostilităţilor în războiul civil din Togo, sau din Etiopia, sau din oricare loc al lumii, cu excepţia Orientului Mijlociu, pe durata desfăşurării campionatului, cartonaşele galbene şi cele roşii, prim-planurile cu jucătorii penalizaţi cu cartonaşul roşu, înregistrările de arhivă, alb-negru, ale golurilor la colţul porţii înscrise de englezi la campionatul din 1966, şi a golului lui Spiegler, din 1970, mingea albă, hipnotizantă, care este pasată de la un picior la altul, valurile pe care le fac spectatorii din tribunele stadionului, valurile pe care le improvizam noi, în sufrageria lui Amichai, ameţeala uşoară care te cuprinde după ce ai văzut trei partide proaste într-o singură zi, sentimentul de beatitudine care pulsează înăuntrul tău atunci când ai asistat la o partidă cu adevărat excepţională, din cele care vor intra în analele istoriei tale personale, conştientizarea plăcută a faptului că timp de o lună întreagă îţi vei dedica cea mai mare parte a timpului unei activităţi care nu are nici un alt scop decât pura plăcere, incredibila contradicţie

internă specifică fotbalului, între efortul uriaş pe care îl depun antrenorii pentru pregătirea partidei şi spontaneitatea naturală care irumpe pe neaşteptate din picioarele jucătorilor, imposibil de controlat, aruncând cu bucurie în aer orice previziune, momentul în care mingea albă, hipnotică atinge plasa porţii, iar jucătorul care a înscris golul începe să alerge, scuturându-se de îmbrăţişările tuturor celor care încearcă să-l cuprindă în braţe, fără să ştie încotro aleargă şi unde vrea să ajungă, dar e atât de fericit, încât trebuie să facă ceva fizic, să-şi scoată tricoul, să sară peste panourile publicitare de la marginea terenului, să se cațere pe plasele de demarcaţie dintre tribune şi teren, să-şi îmbrăţişeze antrenorii, să îngenuncheze, să mulţumească…

E adevărat, am admis eu, pentru moment, nimic n-are gust. N-are nici cea mai mică urmă de veselie. Dar dacă aş mai putea-o duce aşa câteva luni, până la Mondiale, şi să mă arunc de la fereastră abia după finală?

Întrebarea câte luni rămâneau până la Campionatul Mondial – timp de câte luni trebuia să rezist – a început deodată să mă preocupe foarte tare.

Pentru prima dată după secole întregi, am reconectat telefonul şi l-am sunat pe Amichai.

— Spune-mi, frate, l-am întrebat eu pe un ton răguşit, când sunt Mondialele?

— Stai puţin, stai puţin, a protestat el. Ce se întâmplă cu tine? Ţi-am lăsat o grămadă de mesaje. În curând va fi ultimul concert al Cameleonilor şi ne gândeam să mergem împreună. Unde ai dispărut?

— Îţi explic imediat, l-am minţit eu. Spune-mi întâi când începe campionatul. E important.

— De obicei încep în iunie şi se termină în iulie, nu?

Încă nouă luni, am calculat eu în grabă. Nu e tocmai puţin, dar nici o eternitate. Poate că ar merita să aştept.

— Să ştii, mi-a zis Amichai, că eu păstrez încă biletele.

— Care bilete?

— Biletele pe care le-am scris la Mondialul trecut, nu-ţi mai aminteşti? Fiecare dintre noi a scris acolo unde crede el că va ajunge peste patru ani. Sau unde şi-ar fi dorit el să ajungă.

— Le-ai păstrat?

— Da. Sunt aici, la mine. Într-o cutie de pantofi. Nu le-am atins niciodată, dar de curând am scos din debara câteva lucruri de-ale Ilanei și am văzut că sunt încă acolo. Patru bilețele bine împăturite. Am putea să le desfacem după finală, ce spui?

— Sigur, sigur că le desfacem. Va fi interesant.

— Uau, cât de multe lucruri s-au întâmplat de atunci, a zis Amichai, nici nu-mi vine să cred că au trecut doar patru ani.

Eu n-am zis nimic. Lui și celorlalți li se întâmplaseră într-adevăr foarte multe lucruri, m-am gândit, dar mie?

— Norocul nostru că există Mondialele, am zis eu în cele din urmă. În felul ăsta timpul nu se transformă într-un monolit, iar o dată la fiecare patru ani ne putem opri să vedem ce s-a schimbat.

— Așa ai spus și atunci.

— Ce anume?

— Fraza asta despre timp… că e un monolit.

— Am zis eu așa ceva?

— Cine altcineva ar putea fi în stare de asemenea filozofii?

Când rememorez acea fatală convorbire telefonică pe care am avut-o cu Amichai, am senzația că revelația n-a fost instantanee. Mi-au mai trebuit câteva minute bune până să mi se aprindă fitilul.

Între timp, Amichai vorbea despre altceva. La un moment dat, în timp ce povestea despre Nimrod (care într-o pauză pe care o luaseră în timpul călătoriei lor prin deșertul Iudeii se urcase pe genunchii lui și-l întrebase: Tati, unde e zâmbetul tău?) și despre raportul a doi stagiari care lucrau în cadrul departamentului juridic al asociației și care se plânseseră cu o zi înainte de faptul că Churchill încerca tot mereu să stârnească discordie… a venit.

Ca o viziune. Am văzut-o deodată dinaintea ochilor: o grădină Baha’i.

Am pus punct conversației, în ciuda protestelor lui Amichai (dar nu mi-ai povestit nimic despre tine! Mereu faci așa! Nu e corect!) După ce am închis telefonul, am luat din nou creionul și hârtia și am scris numele noastre.

Lângă numele fiecărui prieten am scris dorința pe care și-a pus-o la Mondialul trecut, cu patru ani în urmă.

După care am început să trag liniile.

Churchill a demisionat înainte de a fi apucat să-şi îndeplinească dorinţa aceea „de a fi implicat într-un caz care ar putea aduce o schimbare reală în societate“, însă pe de altă parte a îndeplinit dorinţa mea, şi anume aceea de a fi cu Yaara.

Amichai nu şi-a împlinit dorinţa de a-şi deschide o clinică de medicină alternativă, dar a înfiinţat asociaţia E Dreptul Nostru, reuşind astfel să îndeplinească dorinţa lui Churchill de a fi implicat într-o acţiune care să aducă schimbări la nivel social.

Ofir nu şi-a publicat cartea de povestiri, nici în ebraică, nici în daneza antică, dar, cu o înţelegere naturală mult mai profundă şi puternică decât orice bilet, aceeaşi care face ca un vlăstar de măslin să crească pentru a deveni un măslin în toată puterea cuvântului, l-a făcut să îndeplinească dorinţa lui Amichai şi să-şi deschidă o clinică de terapii alternative.

Pentru o clipă, am oprit mişcările creionului şi m-am uitat insistent la foaia de hârtie.

Nu mai rămăsese decât o singură linie netrasată. Nedesenată. O singură linie ne despărţea pe noi patru de o situaţie uimitor de simetrică, o simetrie aproape Baha’i, în care nici unul dintre noi nu-şi realizase propria dorinţă, scrisă pe bilete în urmă cu patru ani, dar în care fiecare realizase dorinţa celui care se afla la dreapta lui, dorinţa prietenului său. Aşa că, pentru a trasa ultima linie şi pentru ca simetria să fie perfectă, eu trebuia să îndeplinesc dorinţa lui Ofir: să scriu o carte.

Îmi şi imaginam încheierea partidei finale a campionatului din 2002, pe Amichai scoţând din cutia de pantofi cele patru bileţele şi pe fiecare dintre noi luându-şi biletul şi desfăcându-l cu multă grijă. După care Amichai îşi ia biletul său şi începe să citească, chicotind stânjenit. După el, Churchill, care se bâlbâie puţin în timp ce citeşte dorinţele lui legate de Keren. După care repede, pentru a diminua puţin impresia produsă de propriile-i cuvinte, îi predă ştafeta lui Ofir: Curaj, frate, e rândul tău. Ofir îi dă băieţelul – sau fetiţa – Mariei, pentru a avea mâinile libere, să desfacă biletul, citeşte, iar în ochii lui Churchill scânteiază deja prima bănuială, apare prima scânteie de intuiţie, dar abia în clipa în care eu îmi citesc cele trei dorinţe legate de Yaara începe să distingă cele trei încrucişări pe care

le am eu în față acum, și preț de câteva secunde se văd liniile pe care le-am trasat eu acum pe foaie desenându-se în mintea lui, până când întreaga grădină Baha'i ajunge să i se înfățișeze în toată splendoarea ei, după care mă lovește ușor pe spate și-mi spune: Frate, dacă tu ai fi scris o carte, atunci chiar că aici am fi avut de-a face cu o poveste dată naibii! Iar în timp ce el le explică lui Ofir și lui Amichai ce vrea să spună, și ce mare păcat e că doar eu nu mi-am îndeplinit partea, pentru a întregi simetria, eu mă aplec foarte încet și scot din geantă cartea pe care am scris-o pe ascuns în ultimele luni.

În clipa aceea, înăuntrul meu se aprinde o dorință: să creez punctul focal, cel fără de care nu există simetrie, să-mi aduc propria contribuție și să corectez greșeala, să aduc în orchestră instrumentul muzical care lipsește, pentru ca în felul acesta cvartetul nostru să poată continua să cânte muzica aceea armonioasă, despre care vorbea ghidul de la grădinile Baha'i. Totul depinde de mine, m-am gândit cuprins de un entuziasm din ce în ce mai mare. Dacă eu nu voi face nimic, atunci totul va rămâne fără sens, precum o cameră răvășită dintr-un hotel, dar dacă voi găsi curajul de a scrie cartea pe care o visa Ofir, totul se va afla într-o simetrie perfectă, totul va căpăta o frumusețe desăvârșită, asemenea unei elegante argumentări filozofice, asemenea unei traduceri exacte a unei fraze din engleză în ebraică. Asemenea unei camere ordonate. Așa cum îmi place mie.

Preț de câteva minute, am simțit că am în sfârșit un scop. În sfârșit, ceva din mine simțea că-și dorește cu adevărat ceva.

(Dar aș putea spune asta și altfel, într-un mod mult mai transparent: preț de câteva minute am întrezărit posibilitatea de a mă agăța de ceva, înainte de a mă prăbuși definitiv. Înainte de a renunța. Nu eram sigur că asta ar fi ajutat. Nu eram sigur că nu ajunsesem deja în punctul acela fără întoarcere. Dar pentru câteva minute m-am gândit că poate e o șansă).

Iar la capătul acelor minute mă aștepta tata, cu o găleată de apă rece în mână. Rece ca gheața.

— Dar de unde și până unde să scrii tu o carte? a înclinat el găleata cu apă deasupra capului meu. Cine ești tu, să scrii o carte?

(Din *Metamorfoze: Filozofi care și-au schimbat opiniile*, lucrare neterminată, de Yuval Fried)

… abia după moartea lui Platon, părintele său spiritual, Aristotel părăsește Academia din Atena și pleacă în Asia Mică. Și abia acolo (la adăpostul siguranței pe care i-o oferă distanța?) are curajul să nege pentru prima oară teoria marelui său maestru, teoria la sânul căreia crescuse de la vârsta de șaptesprezece ani, timp de douăzeci de ani. Platon s-a aflat într-o gravă eroare, susține Aristotel. Nu are sens să vorbim despre „idei“ abstracte, pe care nu avem capacitatea să le vedem sau să le percepem în vreun fel. Orice încercare a noastră de a pune în discuție chestiuni din afara sferei experienței noastre e destinată eșecului. În consecință, filozofia trebuie să se limiteze la a cerceta doar ceea ce e la îndemâna simțurilor noastre, acest lucru fiind în sine un adevărat miracol.

Prin urmare, adio, idei platoniciene, pentru că nu aveți mai mult sens decât un simplu cântecel, la, la la, scrie Aristotel, ceea ce ridică imediat întrebarea:

Când anume s-a produs această revoluție în gândirea lui? Oare îndoiala încolțise deja în mintea lui încă din timpul studiilor la Academie, și tăcuse doar pentru a nu atinge onoarea părintelui său spiritual, sau poate tocmai moartea lui Platon a fost aceea care l-a eliberat de umbra apăsătoare a acestuia, permițându-i o adevărată revoluție a gândirii? Au existat oare etape intermediare pe drumul acesta către marea erezie, sau Aristotel s-a trezit într-o bună dimineață, în casa lui din orașul-port Asos, s-a uitat la cât se poate de realele bărci de pescari, la cât se poate de tangibilele năvoade, înțelegând totul într-o fracțiune de secundă?

Și ar mai fi o întrebare, la care, desigur, nu avem și nici nu vom avea un răspuns lipsit de echivoc: ce s-ar fi întâmplat dacă Platon ar fi trăit mai mult, mult mai mult? Aristotel s-ar fi ridicat într-o seară, în fața tuturor discipolilor de la Academie, și și-ar fi înfruntat fățiș părintele spiritual?

13

Tatăl meu îi trata cu foarte mult respect pe scriitorii care veneau în tipografia lui de la poalele Carmelului.

Oricum nu erau foarte mulţi. Cea mai mare parte a acestora îşi încercau norocul la marile edituri din Tel Aviv, iar după ce erau refuzaţi, renunţau la visul acesta. Numai câţiva dintre scriitori erau suficient de încăpăţânaţi, sau suficient de disperaţi pentru a-şi publica singuri cărţile, pe cheltuiala lor şi, cu excepţia unuia singur, nici unul nu s-a mai întors şi pentru a doua carte. Nu aveau de spus decât o singură poveste, povestea vieţii lor, iar indiferenţa cu care aceasta era primită de către public îi descuraja complet.

Nici măcar membrii familiei mele nu mi-au mai citit cartea, i se plângeau ei tatălui meu, nici măcar copiii mei! El îi consola, îi alina, le punea o mână liniştitoare pe umăr şi le explica răbdător că aşa sunt cărţile, ele pătrund încetul cu încetul, că el a auzit de la alţi scriitori de-ai noştri, din Haifa, că au primit scrisori emoţionante de la cititori din ţări îndepărtate – chiar şi din Scandinavia! – după foarte mulţi ani de la lansarea cărţii. Din Scandinavia? Serios? se luminau dintr-odată ochii scriitorilor, iar tatăl meu încuviinţa, pentru a le da noi asigurări, îi lăuda pentru calitatea extraordinară a scriiturii lor şi îi lua prin surprindere cu un citat exact din text (abia în perioada în care am lucrat împreună cu el, chiar înainte de a pleca în armată, mi-am dat seama că citatul era întotdeauna ales de pe prima pagină).

E bine atunci, se umflau în pene scriitorii. A mai rămas un drept în Sodoma! Un adevărat bibliofil! Iar tata zâmbea cu modestie, îi conducea politicos la uşă şi le făcea vânt cu o bătaie uşoară pe umăr, invitându-i să mai treacă pe acolo, să-l viziteze, chiar şi fără să anunţe înainte, pentru că acum, de vreme ce citise splendidele lor cărţi, îi simţea la fel de aproape

ca pe nişte vechi prieteni.

Mai aştepta câteva clipe, până când scriitorul fericit şi alinat se îndepărta îndeajuns încât să nu-l poată auzi (în vara pe care am petrecut-o lucrând cu el mi-am dezvoltat un adevărat obicei: număram secundele care se scurgeau din momentul în care scriitorii ieşeau pe uşa tipografiei, până în clipa în care tatăl meu îşi exprima adevărata părere), după care izbucnea cu dispreţ: *Good for nothing*! Apoi, când ajungea înapoi în biroul lui, îşi dezlănţuia furia în direcţia mamei: Orice *nobody* crede că poate să scrie o carte. Orice *nobody*! În Anglia nu era aşa. În Anglia scriitorul e scriitor. Aici, în schimb, orice idiot se crede Bialik! (În cele mai grave cazuri, atunci când scriitorul îl enerva chiar foarte tare sau când cerea să plătească în rate, încheia cu „orice idiot se crede Agnon“).

Singurul dintre scriitorii tatei care reuşise să depăşească, într-un fel sau altul, criza celei de-a doua cărţi (şi a celei de-a treia, şi a celei de-a patra) a fost Yossef Miron-Mishberg. Un bătrânel cu ochi deschişi la culoare, aproape nebuni, care dădea buzna în fiecare toamnă cu un nou manuscris la subsuoară.

— Iată-l venind pe marele scriitor! îi ieşea tatăl meu în întâmpinare, fără nici o notă ironică în glas.

— Vreau să vi-l prezint, le spunea tatăl meu emoţionat angajaţilor tipografiei, dintre care cei mai mulţi îl cunoşteau deja pe Miron-Mishberg, dar care se ridicau totuşi în picioare, în semn de respect, în timp ce el trecea de la unul la altul, de parcă ar fi fost Moshe Dayan într-un cartier mărginaş, strângând pe rând mâna fiecăruia dintre ei, pe îndelete, după care închidea ochii, trăgea adânc aer în piept şi spunea: A, mirosul tiparniţei! Nu există parfum mai îmbătător în lumea asta!

— Atunci poate ar trebui să pomeniţi mica noastră tipografie într-una dintre cărţile dumneavoastră, îi sugera tatăl meu în fiecare an.

— E o idee! O idee foarte bună! se entuziasma Miron-Mishberg la fel de tare în fiecare an, după care se aşezau împreună la biroul tatei şi îşi turnau whisky în ceşti mititele, de cafea.

— Despre ce e vorba în cartea asta nouă? întreba tata.

— Va trebui s-o citiţi dacă vreţi să aflaţi, îl mustra Miron-Mishberg.

— Doar câteva cuvinte, îi explica tata, ca să putem alege coperta…

desigur… trebuie să ştim despre ce e vorba în carte. O poveste de dragoste? Un thriller? Un roman istoric?

— Nu există decât un singur lucru demn de a fi scris, zicea Miron-Mishberg ridicând vocea şi lovind atât de tare cu pumnul în masă, încât speria ceştile.

— Desigur, desigur, se scuza tatăl meu. De unde înţeleg că… din nou…

— Din nou, din nou şi din nou! Şi încă nu am povestit nimic!! striga Miron-Mishberg, cu ochii lui deschişi la culoare, care ameninţau să-i iasă din orbite.

— Sigur, înţeleg, încerca tata să-l liniştească, deviind repede discuţia asupra chestiunilor tehnice, a termenului-limită, perfect conştient de faptul că în momentul în care în discuţie ar fi fost aduse argumente practice, privirea interlocutorului său s-ar fi pierdut în gol, gândurile ar fi început să-i colinde pe alte meleaguri, iar furia aceea sacră s-ar fi domolit.

Contractele le semna fără să le acorde vreo importanţă. Fără atenţie. Deşi tatăl meu insistase asupra faptului că era foarte important să citească totul, chiar şi cele mai neînsemnate detalii. Am încredere în dumneavoastră, răspundea Miron-Mishberg, voi, englezii, ştiţi să vă ţineţi de cuvânt. Sunteţi oameni respectabili. N-aţi colaborat cu inamicul nazist. Cum a zis Churchill? Sânge, sudoare şi lacrimi! Să-mi arate cineva un lider din zilele noastre care să se poată compara cu Churchill!

— Da, aveţi dreptate, nu e nici unul, încuviinţa tata, îi întindea o copie a contractului şi se ridica de pe scaun, pentru a-i da de înţeles lui Miron-Mishberg că întâlnirea luase sfârşit.

— Mă scuzaţi, dar trebuie să mă întorc acasă, să scriu, spunea Miron-Mishberg, ca şi cum el ar fi fost acela care ar fi pus capăt întâlnirii. Trebuie să mă grăbesc, să fac cât mai mult posibil, înainte ca îngerul morţii să se pogoare deasupra mea.

— Felicitări! Felicitări!

Tata îl lovea de două ori uşurel peste umăr, prima de încurajare, iar cea de-a doua, pentru a-l împinge mai repede pe uşă afară.

— Atunci, zicea Miron-Mishberg strângând mâna tatei, ne auzim peste trei săptămâni, nu-i aşa?

— Fac tot ce-mi stă în puteri, zicea tata, cu o ultimă bătaie pe umăr,

după care îl conducea din priviri, asigurându-se astfel că se îndepărta. Apoi se întorcea la biroul lui și se așeza pe scaun. După care se ridica. Și se așeza din nou. Mai aștepta un moment…

După care izbucnea într-un șuvoi de injurii.

Pe cât de reverențioasă și temătoare era purtarea tatei în prezența scriitorului Miron-Mishberg, pe atât de profundă era aversiunea de care dădea dovadă, odată acesta plecat.

Și de data aceasta nu mai era vorba despre obișnuitele *Good for nothing*, *nobody* și idiot. De data aceasta era vorba despre o chestiune mult mai personală.

— Biata nevastă-sa, îi zicea el mamei, în timp ce angajații tipografiei plecau capetele, stânjeniți. Sărmanii copiii lui, să aibă un asemenea tată! Ei mor de foame, iar el… e scriitor! Scriitor? Scriitor de două parale. Grafoman! Odată, una dintre cărțile lui a primit o recenzie pozitivă de câteva rânduri într-un ziar local, iar de atunci se crede cine știe cine. A renunțat chiar și la serviciu. Și-a trimis nevasta la lucru, deși are probleme cu spatele, săraca, iar el „se dedică“ scrisului. Scrisului *my foot*! Nu face decât să rescrie aceeași carte. Îi schimbă titlul, iar conținutul rămâne exact același! Nu știu cum de nu-i e rușine!

— Norman, *dear*, nu cumva *are overreacting* un pic? întreba mama, înfigând un băț în roțile furiei lui feroce.

— *Overreacting*… *overreacting*… mormăia tata, dând târcoale biroului, în încercarea de a găsi răspunsul potrivit, după care lua mormanul de hârtii lăsat de Miron-Mishberg și-l arunca disprețuitor pe biroul ei. Știi ceva, Marilyn, *you print this book,* dacă tu crezi că eu *am overreacting.*

Ani de zile am pus această duplicitate a tatei în relațiile cu scriitorii pe seama duplicității care caracteriza relația părinților mei cu restul lumii. Cuvintele erau întotdeauna pentru ei doar o mantie la adăpostul căreia se ascundea adevărul. Se purtau frumos cu toți vecinii de pe scară, după care acasă auzeam ce gândeau de fapt despre ei. Îi tratau cu multă căldură pe angajații de la tipografie, până în ziua în care îi concediau pe neașteptate.

Aveau trei cupluri, pe care le numeau „prietene“ (cum zicea Wittgenstein, același cuvânt poate avea, pe buzele a două persoane diferite, semnificații complet diferite), cu care se întâlneau de două ori pe

an pentru a vorbi despre probleme politice, despre maşini, despre canapele de salon şi despre nimic dureros sau adevărat, şi chiar şi între ei doi exista o listă din ce în ce mai lungă de subiecte neplăcute, despre care „preferăm“ să nu vorbim. Ştii că prefer să nu discut despre asta, răspundea mama de fiecare dată când tata pomenea despre ruptura dintre ea şi surorile ei. Aş prefera să nu vorbim despre asta acum, o ruga tata pe mama de fiecare dată când aceasta îi propunea să facă tot felul de schimbări în casă. În felul acesta eliminaseră, încetul cu încetul, toate subiectele de conversaţie pe care le-ar fi putut aborda, cu excepţia celor legate de vieţile altora, care erau întotdeauna analizate cu o dezaprobare monarhică.

Prin urmare eram convins că, în spatele tuturor cuvintelor frumoase pe care tata li le spunea scriitorilor, se ascundea de fapt mult dispreţ, şi că toate complimentele pe care li le adresa aveau drept unic scop obţinerea banilor. Abia în vara aceea, înainte de a pleca în armată, când am lucrat la tipografie şi am putut vedea lucrurile mai îndeaproape, zi după zi (deşi poate că nu apropierea mi-a permis să văd, ci ochii deveniţi adulţi?), abia atunci am început să mă îndoiesc de faptul că toate elementele relaţiei tatei cu scriitorii lui erau de fapt adevărate: respectul. Dispreţul. Invidia. Mândria. Lăcomia. Şi generozitatea. Şi toate trăirile astea contradictorii se înfruntau înăuntrul unei singure persoane.

Tot în vara aceea am primit, pentru prima dată în viaţa mea, autograful unui scriitor.

Fusesem trimis să-i duc lui Miron-Mishberg primele exemplare ale noii sale cărţi. El a desfăcut pachetul maroniu, şi-a trecut palma pe deasupra copertei, a răsfoit paginile de la început şi până la sfârşit, după care a desfăcut cu delicateţe două pagini lipite una de cealaltă, şi-a apropiat nasul de carte, a inspirat adânc şi a spus, către mine, sau poate pentru el însuşi: Fiecare carte are parfumul ei.

Miron-Mishberg m-a ţintuit cu privirea lui limpede, cercetătoare, apoi a adăugat: Tu ai ochi care gândesc, băiete. Ştiai? Eu mi-am plecat privirea. Gândurile îţi curg încontinuu acolo, în căpşor, a zis el cu un zâmbet strâmb. Nu-i aşa că am dreptate? Spune-mi, am sau n-am dreptate? Era ceva înfricoşător în tonul vocii lui, aşa că nu i-am răspuns.

El a izbucnit într-un râset hohotitor, sufocat, care curând s-a transformat

într-un acces de tuse tabagică. După ce tusea s-a calmat puţin, a luat în mână un exemplar al cărţii, l-a deschis la prima pagină, a scris pe el ceva cu litere mari, dezordonate, după care mi l-a întins. I-am mulţumit, am bâiguit ceva despre celelalte comisioane pe care trebuia să le fac şi mi-am luat tălpăşiţa de acolo.

Abia două zile mai târziu, la lumina veiozei de pe noptieră, am găsit curajul de a deschide cartea.

„Băiatului cu ochi care gândesc, cu prietenie, Yosef Miron-Mishberg“ scria acolo, iar dedesubt şerpuia o semnătură care te ducea cu gândul la o flacără.

În noaptea aceea am încercat să-i citesc cartea, însă am renunţat după douăzeci de pagini. Era foarte frumoasă, dar nu înţelegeam nimic. Adică aveam puternica senzaţie că avea o logică intrinsecă, pe care eu nu reuşeam s-o descifrez.

M-am învinuit pe mine, bineînţeles. El era un mare scriitor, asta era limpede. Problema eram eu: puţin la trup, puţin la minte. Limitat.

Gândul ăsta m-a însoţit ani de zile:

Există o lume sublimă, superioară, înfricoşătoare a scriitorilor.

Şi există lumea mea. Aceea simplă. Iar între cele două se ridică un gard înalt. În timp ce traduc, pot să mă caţăr pe gardul ăsta şi să trag cu ochiul la ce se întâmplă în lumea cealaltă, însă în cele din urmă trebuie să mă întorc mereu în lumea mea. Pentru că sunt om obişnuit, banal. Cine sunt eu ca să scriu?

În primele două săptămâni după ce m-am hotărât să scriu o carte şi s-o public înainte de începerea următorului Campionat Mondial de Fotbal, vocea asta îmi răsuna încontinuu în minte: Cine eşti tu să scrii o carte? Cine eşti tu să scrii? Cine eşti tu să scrii?

Am stat o săptămână în faţa computerului, cu degetele amorţite, refuzând să se mişte

După o săptămână m-am gândit că poate problema era tocmai faptul că încercam să scriu la computer. Lucrul ăsta îmi bloca inspiraţia. Aşa că am luat un caiet. Şi stiloul primit cadou de la unul dintre clienţi.

Două zile mai târziu, mi-am dat seama că era o problemă şi cu stiloul:

era prea pretenţios, îmi îngreuna mişcările. Iar culoarea neagră a cernelii… era ameninţătoare.

M-am dus la magazin şi mi-am cumpărat un Pilot simplu, albastru.

Dar nici aşa n-a funcţionat. Pagina continua să rămână albă.

Albă ca partea aceea a corpului care nu se bronzează niciodată, pentru că e acoperită de costumul de baie. Albă ca paloarea. Albă ca orbirea. Albă. Albă.

În fine, oricum n-aveam nici cea mai vagă idee despre ce naiba aş fi vrut să scriu.

Primul meu gând a fost să-i telefonez lui Ofir, să-l întreb dacă nu are vreo idee. Despre el credea profesoara de literatură că promite. El fusese acela care scrisese toate cântecele de la serbările de sfârşit de an. Nici măcar din textele publicitare pe care le inventa pentru a face reclamă la bănci şi chipsuri nu lipsea o scânteie de genialitate. Şi apoi scrierea unei cărţi… scrierea unei cărţi fusese de fapt visul lui, nu al meu, aşa că putea să-şi asume un pic responsabilitatea pentru asta, şalvari în vânt.

Dar m-am abţinut: tu nu scrii pentru a câştiga Premiul Nobel, scrii pentru a asigura o simetrie uluitoare şi pentru a-ţi lua prietenii prin surprindere la sfârşitul campionatului. Cum crezi că i-ai mai putea surprinde dacă te consulţi cu ei?

În timp ce mă uitam la caiet, mi-am adus aminte că unul dintre clienţii mei îmi povestise despre un curs de scriere creativă la care participa. L-am sunat, iar el mi-a dat numărul de telefon.

Timp de patru zile am ţinut în buzunar bileţelul cu numărul. O voce interioară limpede şi hotărâtă se opunea categoric ideii: de ce să te înscrii la un curs? Un curs presupune un grup, iar mie nu-mi plac grupurile, cu excepţia grupului meu de prieteni. Şi apoi, treacă-meargă cu scrisul, dar cum te descurci cu cititul? Cu voce tare? În faţa altor persoane? Nu te vei descurca. Şi oricum, profesorul… nici măcar nu-mi plac cărţile lui. Prea multe descrieri. Prea mult efort pentru a fi simbolic. N-aş vrea să scriu ca el, n-aş vrea să mă influenţeze în direcţia stilului lui, chiar nu…

Un articolaş din paginile sportive ale unui ziar a reuşit să închidă gura acestei voci hotărâte dinăuntrul meu.

„Preşedintele Coreii de Sud dă asigurări că va monitoriza personal

pregătirile logistice în vederea organizării Campionatului Mondial de Fotbal și promite: Vom fi pregătiți până pe 31 mai.“

31 mai? Înseamnă că finala va avea loc la sfârșitul lunii iunie! Ceea ce înseamnă că-mi rămân doar opt luni pentru a scrie o carte și pentru a o publica! Și eu ce fac? ce fac mereu! Stau pe loc și nu fac nimic!!!

Prima oră a cursului de scriere creativă mi-a confirmat toate îndoielile.

Nici măcar n-am intrat bine în apartamentul în care avea loc, că am și avut un puternic sentiment de *déjà vu*, care a continuat să se intensifice odată cu trecerea timpului. Mai mult decât atât, pentru că stătusem închis în casă atâtea săptămâni, uitasem și cum să mă comport între oameni. Când trebuie să zâmbesc. Când nu. Când trebuie să privesc pe cineva în ochi. Când trebuie să plec privirea. Care e distanța potrivită între fundul tău și cel al celeilalte persoane care stă așezată pe aceeași canapea. În clipa în care mi-a venit rândul să iau cuvântul pentru a mă prezenta, la fel cum au făcut toți ceilalți la începutul întâlnirii, nici n-am reușit să-mi găsesc cuvintele preț de mai multe secunde, iar în cele din urmă am bâlbâit că sunt traducător… adică nu tocmai traducător… adică nu de cărți… mai mult de lucrări… ale studenților… deci… nu le fac eu lucrările… cum să fac așa ceva… doar le traduc pentru ei… după care ei, dacă vor… pot să-și pregătească lucrările.

Cățeaua ciufulită a proprietăresei a șterpelit ceva de pe o farfurie cu gustări, și toată lumea a început să râdă. Mi-au trebuit câteva secunde până să-mi dau seama că râdeau de câine, nu de mine. Dar aveam senzația că, dacă ar fi râs de mine, reacția lor ar fi fost cât se poate de justificată. Șirul prezentărilor a continuat în sensul acelor de ceasornic, și toți cei prezenți – cel puțin așa părea – aveau o viață mult mai interesantă decât a mea, mult mai multă experiență într-ale scrisului și haine mult mai vesele.

Singura care făcea notă discordantă era o fată puțin cam timidă, care a ajuns cu întârziere, de la Ierusalim și care, atunci când i-a venit rândul să se prezinte, a spus pe un ton abia șoptit că era puțin prea devreme pentru ea să vorbească despre propria persoană. Poate puțin mai târziu, dacă se simțea în largul ei.

Profesorul i-a acordat răgazul de care avea nevoie, iar între timp ne-a povestit despre primul curs de scriere creativă la care a participat pe

vremea când era scriitor aspirant, cu douăzeci de ani în urmă, și despre cruzimea cu care a fost tratat de către colegi la prima lectură în cadrul grupului. În ceea ce-l privește, ne garanta el, nu vom avea parte de cruzime. Numai de critică onestă, dublată de respect pentru celălalt.

Tonul vocii lui era blând în timp ce spunea aceste lucruri și, per total, îmi lăsa impresia că era mult mai uman decât personajele masculine care apăreau în romanele lui.

Vezi? mi-am spus eu, ținându-mi în frâu impulsul de a mă ridica și de a pleca de-acolo, care mă chinuise încă de când nici nu mă așezasem bine. Nu mai fi atât de asocial. Măcar o dată în viața ta, lasă-te purtat de val.

M-am lăsat purtat de val pentru aproximativ o jumătate de oră, până când a venit rândul meu să spun cele două povești, cea adevărată și cea falsă. După ce nimeni în afară de fata timidă n-a crezut povestea cu răpirea, pe care am trăit-o împreună cu Ofir, m-am retras în mine, simțind un dor puternic față de prietenii mei. Dacă măcar unul dintre ei ar fi fost aici, m-aș fi simțit mult mai în largul meu. Un pic mai înțeles.

Apoi profesorul ne-a cerut să povestim în scris una dintre cele două întâmplări prezentate, iar în timp ce toți ceilalți se năpustiseră cu creioanele asupra hârtiei, eu luam o hotărâre definitivă: la cursul ăsta eu nu mai calc a doua oară.

M-am rezemat cu spinarea de spătarul canapelei, ușurat de faptul că-mi admisesem înfrângerea, când deodată mi-am dat seama că apartamentul îmi părea cunoscut. Mai fusesem odată acolo, în camera aceea, în ultima Zi a Independenței dinainte de a pleca în armată, când Churchill și-a încheiat seara în pat cu Atalia, artista, iar Ofir și Amichai se săturaseră de certuri și adormiseră pe canapea, lângă mine.

Până și apartamentul ăsta s-a schimbat de atunci, m-am gândit. Iar eu? au trecut treisprezece ani de atunci, iar eu mă aflu în exact același punct, așezat acolo, așteptând ca totul să se termine și să mă pot întoarce acasă.

La finalul cursului, când profesorul ne-a întins o listă cu exerciții de făcut pentru acasă, am luat-o doar din politețe. Aveam de gând s-o arunc la coșul de gunoi imediat ce voi ajunge acasă, cu tot cu datele de contact ale celorlalți participanți la curs. Dar nici n-am apucat bine să intru în apartamentul meu, că am și simțit cum mă cuprinde dintr-odată tristețea, o

tristețe disperată, născută din tot ceea ce se întâmplase până atunci: nu voi fi niciodată în stare să scriu o carte. Nu am despre ce să scriu. Și, chiar dacă aș găsi un subiect, nu știu cum să scriu. Eram frânt în două de durere. La următorul Campionat Mondial aveam să-mi desfac bileţelul şi să citesc cele trei dorințe legate de Yaara, făcând haz de mine însumi, împreună cu ceilalţi. Dar poate că ar fi fost mai bine să termin odată cu toate, să termin până la următorul campionat cu lucrul ăsta umilitor şi plictisitor care se numește viață. Cel puțin în felul ăsta aș scăpa de umilință.

Primul exerciţiu era descrierea unei fotografii.

„Scoateți-vă albumul de fotografii“, scria profesorul. „Răsfoiți-l. Alegeţi una care vi se pare mai interesantă, care vă aduce aminte de ceva. Studiați-o puțin, apoi descrieți în scris tot ceea ce vedeți. După ce ați descris-o, încercați să vă îndepărtați de descriere, îndreptându-vă spre povestea care stă în spatele imaginii.“

Am ridicat ochii din foaie, iar privirea mi s-a oprit asupra fotografiei aceleia mari, atârnate pe perete: patru prieteni fotografiați în timpul unei drumeții pe Sinai. Am privit-o preț de câteva minute, după care, cu stiloul greu, am început să scriu.

Stăm toți patru sprijiniți de un perete de stâncă, unul lângă celălalt. Cu toţii purtăm șepci cu cozoroc albastru, luate de Amichai de la Inimă Bună. Cu toții zâmbim către fotograful beduin, mai puțin Amichai, care tocmai în punctul acela al călătoriei fusese cuprins de un val de dor față de Ilana și de gemeni și care în timpul fiecărui popas pe care-l făceam pentru a ne hidrata căuta cu disperare un loc în care să aibă semnal la telefon. A fost ultima drumeție pe care am făcut-o toți patru împreună, iar o săptămână mai târziu, eu am cunoscut-o pe Yaara. E ușor să mă identific pe mine în fotografie: sunt cel mai scund dintre toți. Mai mult de atât îmi e greu să spun (poate un om să se vadă pe el însuși? Poate să se vadă cu adevărat pe sine?) O fată cu care am ieșit la un moment dat zicea că am față de copil. Aici, în orice caz, am fața schimonosită, ochii aproape închiși din pricina luminii și pielea arsă de soare. Mă aflu în partea dreaptă a fotografiei, iar lângă mine, cu un cap mai înalt, stă Ofir. Buclele alea aproape blonde și mari îl fac să pară chiar mai înalt decât este în

realitate. Dacă și le-ar întinde, ar fi cu cel mult o jumătate de cap mai înalt. Zâmbetul lui e cel mai larg dintre toate. Un zâmbet ca în reclame. Deși în timpul drumeției n-a zâmbit aproape deloc, plângându-se încontinuu că „nu reușește să intre în atmosfera de pe Sinai“, propunând să renunțăm la munte și să mergem direct la mare, la Ras el-Satan, pentru că „acolo o să ne simțim sigur bine“. La stânga lui e Churchill, cu mâinile împreunate la ceafă. Ăsta e un gest masculin extraordinar, să-ți împreunezi mâinile la ceafă. L-am admirat întotdeauna. Pentru o vreme, când eram în armată, am reușit chiar și să-l adopt. Poartă un tricou, în mijlocul căruia se vede o mare pată de sudoare și pe care scrie STAND UP FOR YOUR RIGHTS. Transpiră ușor Churchill. Când, după terminarea armatei, mergeam toți patru să dansăm la Muza, el se uda leoarcă după numai două cântece, ceea ce nu-l împiedica totuși să încerce să agațe toate fetele care-i ieșeau în cale. Cu rezultate foarte bune. În schimb, Amichai, care în poza asta stă lângă Churchill, n-a încercat niciodată să agațe fete la Muza, gândindu-se că ele l-ar fi respins din cauza petei în formă de hartă a Israelului, pe care o avea pe gât. Din fotografie se vede clar faptul că problema era mai curând în capul lui, nu în realitate. Are un fizic solid și o postură care îți transmite că te poți baza oricând pe el, și are ochi de culoarea pământului, pe care multe femei ar fi putut să-i iubească. Dar el, el a iubit-o mereu numai pe smiorcăita aia de Ilana. A iubit-o chiar înainte de a o întâlni, și a continuat s-o iubească exact cu aceeași placidă fidelitate interioară și după ce ea a părăsit lumea asta; în noaptea care a urmat zilei în care a fost făcută fotografia, m-am trezit să urinez și l-am văzut întins în sacul lui de dormit, luminând cu o lanternă o fotografie cu Ilana și copiii și zâmbind pentru sine.

Povestea din spatele acelei fotografii e povestea prieteniei noastre. E povestea noastră, a acelor patru. Nu știu sigur cum a început totul. Nu știu sigur nici ce ne-a ținut împreună până în ziua de azi. Și nu știu sigur nici ce va urma, acum că viețile noastre sunt pe cale să se schimbe. Prietenia e un lucru ciudat, după părerea mea. Sunt deja cinci ani de când traduc din engleză articole academice din domeniul ştiinţelor umane, și încă nu am dat peste nici un articol care să analizeze această chestiune în profunzime. Desigur, în ziua de astăzi totul trebuie să fie analizat statistic și empiric,

însă e dificil să calculezi și să cuantifici distanța și apropierea, fidelitatea și trădarea, iubirea și dorul. Și poate că nici măcar nu e necesar.

Eram destul de mulţumit de ceea ce scrisesem. Mai ales de ultimul paragraf. Aşa că am hotărât să merg şi la cel de-al doilea curs al atelierului de scriere creativă, să-i arăt profesorului exerciţiul şi să văd ce avea de spus în privinţa lui.

Mi l-a dat înapoi după o săptămână. Cu un scris lung şi drept, îmi transmitea:

Descrierea fotografiei e bogată și plină de detalii, dar paragraful care încearcă să spună „povestea din spatele pozei“ este explicativ, analizează și face orice altceva decât să spună o poveste.

După părerea mea, acest exercițiu ar trebui să fie punctul de pornire al unei povești mult mai ample despre personajele din imagine, iar în același timp trebuie să găsești o linie narativă care să vă conducă atât pe tine, cât și pe cititorii tăi.

Ce vrea de la mine?

Asta a fost prima mea reacţie, în clipa în care am citit comentariul lui.

Idiotul, m-am gândit câteva ore mai târziu. Cum îşi permite el să spună că ultimul paragraf nu e bun?

A doua zi dimineaţă am recitit textul pe care i-l dădusem. Poate, m-am gândit eu, poate e ceva adevărat în cuvintele lui.

O săptămână mai târziu, în timp ce mă bărbieream, mi-a venit ideea pentru subiectul, în mare, al cărţii, care urma să aibă ca punct de pornire biletele scrise de noi la sfârşitul ultimului Campionat Mondial de Fotbal şi care urma să se încheie odată cu finalul următorului campionat.

Cu degete grăbite, încinse, am început să scriu cartea.

Curentul care mi-a traversat trupul în timp ce scriam primele pagini nu semăna cu nimic din ceea ce simt atunci când traduc, şi nu semăna de fapt cu nici o stare de conştiinţă experimentată de mine în trecut (cu excepţia, poate, a câtorva fantezii masturbatorii extrem de reuşite, în care la un moment dat reuşeam chiar să simt între degete sfârcurile fetei pe care o fantasmam).

Dar după această primă explozie de entuziasm, mi-am dat seama că să scrii nu e tocmai o plimbare în parc.

Am descoperit, de exemplu, că limitările corporale, aparent lipsite de însemnătate, mă limitau și în procesul de scriere. Fiind daltonist, ca să dau un exemplu, asta face ca în descrierile mele să apară foarte puține culori, ca și cum m-aș teme să nu încurc din greșeală verdele cu roșul și roșul cu verdele.

Pe de altă parte…

Unele dintre cele mai mari defecte ale mele sfârșesc prin a deveni un avantaj în favoarea mea atunci când scriu: memoria mea obsesivă, care timp de patru ani nu mi-a dat voie s-o uit nici măcar o secundă pe Yaara, mă ajută să reconstruiesc în minte fiecare situație în parte. Îmi aduc aminte tot ceea ce s-a spus. Toate hainele pe care le purtam cu toții. Fiecare melodie care se auzea în fundal, la radio. Și dacă, din întâmplare, nu-mi amintesc ceva, inventez. Și ce minune e să inventezi! Ca traducător, ești legat de textul original cu lanțurile fidelității, în schimb aici… aici trădarea e permisă. Poți înlocui unchiul cu tatăl. Un prieten cu altul. Pot să inventez conversații întregi, pe care nu le-am mai auzit niciodată. Pot să mint. Pot să mă răzbun prin cuvinte. Dar pot și să iert.

Am descoperit că implicarea totală în realizarea acestui obiectiv, și anume acela de a scrie o carte, e în același timp o binecuvântare și un blestem. Devotamentul față de scriitură mă face să mă așez în fiecare dimineață în fața calculatorului, dar sunt și zile în care pur și simplu nu reușesc să scriu nimic, și nu am altceva de făcut decât să ies pe străzi, să ocolesc la nesfârșit gropile făcute de muncitori și să mă plimb până la limita nordică a parcului Yarkon, acolo unde se termină cărarea. Să mă întind apoi acolo. Și să stau pe loc, să privesc norii schimbători.

Și e atât de greu să faci diferența între astfel de zile și cele în care te lași pur și simplu cucerit de lene. Vasele au fost mereu spălate în cele zece luni în care am scris cartea. Rufele, frumos împăturite. Industria mea traducătoare s-a repus pe roate. Din când în când încercam să citesc cărțile altora, dar mi-am dat seama că lucrul acesta putea reprezenta o problemă. Asta am scris după ce am citit *Buze*, o colecție de povestiri erotice scrise de autoare străine. În noaptea care a urmat, n-am reușit să închid nici

măcar un ochi, iar a doua zi am scris următoarea scenă:

Ilana își trece degetele peste buzele Mariei, le mângâie conturul, apoi continuă să urmeze o linie imaginară între colțul gurii și obraz, coborând ușor pe gât, până la clavicule. Încetișor, ca o pensulă, degetul ei pătrunde pe sub cămașă, o ridică puțin și îi alunecă pe spinare.

Ilana își lipește urechea de pieptul Mariei. Inima Mariei bate într-un ritm ternar: iu-bi-re. Iu-bi-re. Sau poate o-doam-ne. O-doam-ne.

Pentru o clipă, Ilana își imaginează că ele două dansează un tangou pe ritmul acela.

Cuvântul „tangou“ dansează pentru o secundă și înăuntrul Mariei. Ea nu știe de unde vine.

Ilana își apropie buzele de pata de cafea pe care Maria o are la două degete deasupra buricului.

Maria întreabă, fără să rostească nici un cuvânt: cât zahăr?

Amândouă se transformă. Prima dată sunt scorpioni. După aceea sunt broaște țestoase. Apoi are loc o adevărată reîncarnare.

Maria nu se simte vinovată.

Nici Ilana. Nu deocamdată, cel puțin.

Pe spinarea Ilanei poposește durerea. Puncte de durere. Maria le apasă ușor și simte cum fiecare dintre ele deschide o poveste.

Coapsele Ilanei se trezesc la viață. Puțin zgâriate, puțin lovite. Maria le sărută, apoi le sărută din nou, puțin mai sus.

Ciudat. Maria îi sărută coapsele, iar ea simte plăcere în ceafă.

Deodată, propria-i nuditate o stânjenește și caută ceva cu care să se acopere.

Dar pături nu sunt, așa că Maria se aruncă deasupra ei și o acoperă cu corpul ei mare, înfocat.

Când au trecut de punctul fără întoarcere în toată povestea asta?

Punctul în care ar fi fost încă posibil să se oprească? Să țină totul sub control?

Demult. Cu mult înainte să se întâmple asta. Din clipa în care Maria îi propusese, cu câteva săptămâni în urmă, când o durea spatele, să-i facă un tratament. În momentul în care a atins-o blând. În momentul în care s-au dus împreună la mare, iar mâinile lor se atingeau ca din întâmplare, pe sub apă. În momentul în care Maria a tras-o după ea pe ringul de dans, atunci, la nuntă. În momentul în care i-a povestit, cu toată sinceritatea din lume, despre depresia ei hibernală. În momentul în care s-a arătat interesată de articolele pe care le scria. În momentul în care a intrat pentru prima dată în apartamentul lor, împreună cu Ofir. În momentul în care Ilana l-a cunoscut pe Amichai.

Prima lor dată, în living. Pe canapea. Apoi în dormitor. Pe covor. Apoi în bucătărie, cu Maria așezată pe un scaun și Ilana deasupra, cu brațele în jurul gâtului Mariei, cu pântecele lipit de al ei, cu privirea concentrată, piezișă, înfricoșată, arzătoare.

Ilana se mișcă pe piciorul musculos al Mariei, înainte, înapoi, înainte înapoi, până când…

Maria o privește, cât e de frumoasă atunci când simte plăcere. Buzele ei.

Lana, Lana, Lana, îi repetă ea numele înăuntrul inimii ei.

A fost o adevărată plăcere să scriu scena asta, nu pot să neg.

Ba mai mult: deodată, în timp ce scriam, am fost cuprins de îndoială, întrebându-mă dacă scena aceasta a avut sau nu loc cu adevărat, după care am ajuns la concluzia că da și că Ilana a luat secretul cu ea în mormânt.

În orice caz, nu puteam continua să scriu în felul acela. Ar fi fost mult prea excitant, și mult prea necrofil și, mai grav decât atât, o senzație de falsitate îmi gâdila vârfurile degetelor.

Mi s-a întâmplat la fel de fiecare dată când am încercat să scriu „precum“. Nu conta dacă era vorba despre scriitoarele străine, sau despre Marx, sau despre Tolkien, după câteva fraze, degetele mele înțepeneau. Povestea asta despre prieteni, înțelegeam eu de fiecare dată, nu accepta să fie spusă decât pe o singură voce: cea naturală, autentică și genuină care luase naștere în mod spontan, ca urmare a exercițiului în timpul căruia

descrisesem fotografia făcută în Sinai.

În perioada în care am scris, nu am vorbit aproape deloc cu prietenii mei. Ei erau ocupați cu sarcinile soțiilor, iar eu, cu sarcina literară. În timpul puținelor noastre interacțiuni, am avut o senzație ciudată. La limita firescului. Și, ce era și mai grav, faptul că purtam o conversație reală cu personajele cărții mele mă arunca într-o asemenea stare de confuzie, încât, timp de mai multe zile după convorbirea telefonică, nu reușeam pur și simplu să scriu nimic.

Așa că am încercat să vorbesc cu ei cât mai puțin posibil. Au avut loc mai multe atentate în perioada celor zece luni în care m-am izolat. Oamenii ieșeau din casă, dar nu mai reușeau să ajungă la destinație. Curgeau râuri de sânge. Sirenele ambulanțelor se auzeau de la distanță, apoi distanța se micșora, după care se auzeau aproape de tot. Dar chiar și atunci când unda de șoc a zguduit ferestrele apartamentului meu, n-am făcut decât să mă asigur că prietenii mei erau încă în viață. Nu aveam nevoie să-i aud povestind despre cum se urcaseră în autobuzul care explodase sau despre cum, cu exact o săptămână în urmă, merseseră să bea o cafea în barul care fusese aruncat în aer. Când Ofir mi-a telefonat și mi-a lăsat un mesaj prin care mă anunța că Yarom Mendelssohn se sinucisese, lăsând în urmă o scrisoare prin care își explica gestul ca fiind o parte a experimentului prin intermediul căruia dorea să-și demonstreze teoria privitoare la reîncarnare, nu m-am dus împreună cu ei la înmormântare. Iar când Amichai m-a sunat să mă întrebe ce se întâmpla cu mine și dacă voiam să-mi cumpere un bilet la ultimul și cel de pe urmă concert al Cameleonilor, i-am telefonat de mai multe ori exact în intervalul în care știam că nu l-aș fi găsit acasă. Lăsându-i mesaj că nu puteam merge împreună cu ei.

Pe de altă parte…

Pe parcursul tuturor lunilor în care am scris, mi-am simțit prietenii foarte aproape de mine. Lângă mine, la propriu. Ca pe vremuri, în liceu, înainte ca slujbele, aspirațiile și Yaarele să ne despartă. Bun, nici nu aveau de ales: eu eram scriitorul. Eu eram cel care mânuia firele transparente, conducându-i dintr-un loc în altul, hotărând care le erau așteptările, prin ce încercări treceau, când aveau voie să vorbească și când trebuiau să-și

roadă buzele. Mi-am rezervat mie rândurile cele mai frumoase, cele mai inteligente, pentru a compensa faptul că în realitate, în cea mai mare parte a întâlnirilor noastre tăceam, ascunzându-mi insignifiantele mele gânduri amare sau insignifiantele mele gânduri generoase, așa că acum toate gândurile acelea erau eliberate de sub manetele autocontrolului, evadaseră din propria închisoare și executau dansul libertății pe spațiul enorm și alb al foii de hârtie.

Simțul gustului mi-a revenit încetul cu încetul. Humusul avea din nou gust de humus. Tahina avea din nou gust de tahina. Coșmarurile cu valul-care-mă-urmărește au încetat cu totul. În locul lor am început să visez litere, virgule și puncte, care săltau pe pereți, și nici nu m-am apropiat de pervazul ferestrei, deoarece știam că trebuia să trăiesc, trebuia să rămân în viață cel puțin câteva luni, pentru a termina cartea asta, pentru ca simetria biletelor să fie perfectă, frumoasă și armonioasă precum o grădină Baha'i.

După care rămânea de văzut.

La începutul lunii aprilie, cu trei luni înainte de începerea Campionatului Mondial, am terminat.

Din lipsă de timp, am ales doi cititori, cărora le-am dat cartea spre lectură: profesorul meu și fata cea timidă de la cursul de scriere creativă.

Profesorul a făcut două remarci.

Prima dintre ele m-a deprimat, dar trebuia să admit adevărul spuselor lui: în ciuda faptului că lucrasem atât de mult asupra ebraicii mele, în ciuda faptului că o rafinasem atât de mult, în încercarea de a extirpa ceea ce părinții mei inoculaseră în mine, în multe dintre paragrafe se simte încă ecoul unor rămășite de construcții sintactice englezești. Profesorul mi-a semnalat douăzeci și unu de puncte problematice, recomandându-mi să mă adresez unui redactor, care să le elimine și pe restul dintre acestea. După ce am verificat indicațiile pe care mi le-a făcut, am ajuns la concluzia că nu aveam de ales decât să-i urmez sfatul.

Pe cel de-al doilea dintre comentariile sale, în schimb, l-am respins din capul locului. Susținea că naratorul ar avea foarte multe unghiuri moarte, deranjându-l în special tăcerea legată de perioada în care se petrec evenimentele. „Descrii schimbările prin care trec personajele tale, dar ignori aproape complet schimbările dramatice prin care trec locul și

timpurile despre care povesteşti. Este imposibil ca nimic din toate astea să nu contamineze viețile prietenilor tăi!“

Dar tocmai asta e ideea cu prietenii, am ripostat eu (nu în prezența lui: el era plecat la un festival literar organizat în Australia). Prietenii sunt ca o oază în plin deșert, care îți permite să uiți că te afli în deșert… Sau ca o barcă de salvare în plină furtună… Sau ca…

În orice caz, m-a întrerupt el în conversația imaginară, „armonia“ pe care naratorul tău încearcă în mod constant s-o atingă, toată această „simetrie Baha’i“… mă întreb dacă nu cumva, în locul ăsta dizarmonic în care trăim şi noi, şi el, acest lucru este imposibil de atins?

Imposibil de atins? În momentul acela m-am enervat cu adevărat. De ce?! De ce în cărțile tale, care mie nu mi-au plăcut deloc, fiecare mic eveniment din viața personală trebuie să se reflecteze, în mod obligatoriu, în marea istorie națională? Eu nu scriu pentru a simboliza istoria națională. Scriu pentru a împlini dorința lui Ofir şi pentru a completa tabloul înainte de sfârşitul campionatului. Asta e tot! Şi acum nu da din cap cu aerul ăla de compătimire omniscientă, profetică, ne-am înțeles?

Lucrul care a deranjat-o cel mai tare pe fata cea timidă a fost figura Yaarei.

Nu reuşesc să înțeleg ce are, a zis ea. De ce e personajul tău atât de legat de ea?

Am tăcut, ruşinat. În afara orelor de curs, fata cea timidă nu mai era chiar atât de timidă. Poate că făcea parte din rândul oamenilor care se închid în ei înşişi atunci când se află într-un grup, m-am gândit eu. În timpul cursului stătea mereu aplecată de spate, dar acum, în cafenea, nu. În timpul cursului îşi ținea mereu privirea plecată, mai ales când profesorul o ruga să citească, în timp ce acum ochii ei mă fixau luminoşi. În timpul cursului aproape că nu vorbea deloc, în timp ce acum se aplecase către mine, însoțindu-şi cuvintele de gesturi expresive.

— Are ceva enervant Yaara asta, a spus ea (degetele ei lungi zgâriau aerul). OK (palmele ei s-au deschis într-un gest care voia să însemne „în fine, nu-i nimic de făcut“), e frumoasă (degetele ei au desenat în aer o claie de păr lung), şi ce-i cu asta? Eu personal am avut senzația (şi-a dus o mână la piept) că personajul tău merită mai mult.

— E posibil, am zis eu și m-am gândit: nu e nimic nou în faptul că femeile n-o plac pe Yaara. Yaara emană o senzualitate pe care femeile nu reușesc s-o perceapă, are capacitatea de a-i face pe bărbați să se simtă foarte puternici când sunt alături de ea, pentru ca apoi să-i înjunghie cu o singură frază, care îi doboară. Yaara e întotdeauna atât ceva, cât și contrariul acelui ceva. Iar asta e ceva ce… *era* ceva ce…

— În orice caz, a zis fata cea timidă (punându-și mâna pe teancul de foi), îți mulțumesc pentru că mi-ai dat să citesc. Adică sunt tare fericită că m-ai ales tocmai pe mine.

Nu a zâmbit când a rostit cuvântul „fericită“. Și nu și-a dat niciodată aere în timpul conversației noastre. Din spatele gesturilor ei emana un aer de liniște interioară, ca și cum și-ar fi cunoscut foarte bine esența interioară și n-ar fi avut nevoie de validări.

— Și tu? am întrebat-o eu după un scurt moment de tăcere stânjenitoare. Tu ce scrii?

— Eu scriu mereu în caietul ăsta (una dintre mâinile ei scoate din geantă un caiet, pe care îl așază pe masă), dar îmi ies numai lucruri atât de personale (două mâini se mișcă în cerc, de parcă ar atinge un glob de cristal sau de parcă ar modela o oală de lut), încât… nu cred că vor stârni interesul nimănui.

— Pe mine mă interesează. Și… aș fi foarte fericit să le citesc, i-am răspuns eu, amintindu-mi de unicul text pe care îl citise în timpul cursului. Era o descriere laică a unei ceremonii de Selichot[10], desfășurate într-o sinagogă din Ierusalim, iar cuvintele ei erau atât de limpezi și de lipsite de podoabe, încât nici măcar profesorul n-a avut ce comentarii să facă după ce a terminat de citit.

10. Rugăciuni recitate în comunitățile religioase în timpul nopților dintre sărbătoarea Rosh HaShana și cea de Yom Kippur. (N. tr.)

— Să le citești? Nu, nu (un zâmbet timid și un amplu gest de respingere cu mâna), mulțumesc. Eu sunt o fată cuminte. Nu fac așa ceva de la prima întâlnire. Și apoi, în afară de asta, uneori îți dă putere faptul că ții anumite lucruri doar pentru tine, nu crezi?

Fata aceea timidă îmi plăcea tot mai mult, de la un minut la altul.

Contrastul dintre comportamentul ei reţinut în timpul cursurilor şi generozitatea de care dădea dovadă în relaţia cu mine mi se părea stimulator. Tocmai faptul că niciodată în timpul acelei conversaţii n-a încercat nici măcar o singură dacă să mă seducă sau să mă impresioneze mi s-a părut și seducător, și impresionant. La fel de impresionant este și faptul că nu-mi amintesc nici un detaliu legat de cafeneaua în care am stat, nici măcar meniul. Nici chelneriţa. Nici ce am comandat. Numai umerii ei frumoşi, în faţa mea şi mâinile care-mi vorbeau fără încetare.

Când în cele din urmă a tăcut și și-a aşezat mâinile vorbitoare pe masă, am simţit o dorinţă nebună de a le mângâia, până la încheietură. Din clipa în care Yaara m-a abordat în cafeteria universităţii, cu patru ani în urmă, nu am simţit niciodată o dorinţă atât de arzătoare de a atinge o femeie. De a o poseda. De a-i reuni contrastele.

Dar m-am abţinut. Nu am ridicat mănuşa de dantelă pe care a aruncat-o ea, definind întâlnirea noastră de lucru drept „primă întâlnire“, şi nici nu i-am propus o a doua.

Mai aveam doar două luni până la începerea campionatului şi nu-mi puteam permite să mă las cuprins de vârtejul numit iubire.

Mi-am promis s-o sun în prima zi după finală, iar înainte să ies din cafenea am salutat-o cu un sărut lung pe obraz, chiar lângă buze.

— Mult succes cu manuscrisul, a zis ea, împletindu-şi mâinile.

— Mulţumesc, i-am răspuns eu, făcând acelaşi gest.

A plecat spre parcare, iar mie îmi venea să alerg după ea, s-o opresc şi să mă agăţ de bluza ei, să fiu sigur că n-o pierd.

Dar dorinţa de a desăvârşi simetria aceea extraordinară – indiferent cât ar suna asta de bizar – era mai mare în momentul acela.

Două luni mi se păreau suficiente pentru a edita o carte. Redactare, paginare, copertă. Dar încă de la primele contacte cu mai multe edituri mi-am dat seama că ritmul lor de lucru era uşor diferit de cel al tipografiei HaEfroni.

Trimite-ne manuscrisul şi îţi vom da răspunsul peste un an, m-a informat prima editură căreia m-am adresat.

Răspunsul negativ vine în aproximativ nouă luni, răspunsul pozitiv, în cel mult doi ani, mi s-a spus la cea de-a doua.

— Despre ce este vorba în carte? m-a întrebat editorul celei de-a treia.

— Despre un grup de prieteni care… am început eu să-i explic.

— Bărbați? m-a întrerupt el. Bărbații nu prea vând în ziua de azi, dar tu trimite-o totuși, *you can never know*.

Mi-am dat seama că nu făceam decât să pierd timpul, iar eu nu aveam timp de pierdut.

Nu mai rămăseseră decât două săptămâni până la începutul campionatului, și o lună și jumătate până la finală.

Cu inima grea, am printat manuscrisul, l-am pus într-o pungă transparentă de plastic și am plecat la Haifa.

14

Conduceam încet. Mi se părea mult prea stupid să mor într-un accident rutier, tocmai când eram atât de aproape de a împlini visul lui Ofir.

Atunci când conduci încet, observi toate tonurile de verde de pe câmpiile din Netanya și Hedera, stolurile de păsări care zboară mai repede sau mai lent pe deasupra fermelor piscicole de la Maagan Michael, și noul cartier care se construiește în apropiere de Neva Yam, unde pe vremuri se afla un parc acvatic cu cele mai albastre tobogane din țară, iar în clipa în care începi să aluneci pe panta amintirilor, îți vin în minte și alte dăți în care ai făcut drumul acela, al cărui nume oficial este Autostrada numărul 2, dar care este de fapt strada numărul 1 a vieții tale; să luăm de exemplu ziua în care Churchill te-a ajutat să-ți duci lucrurile la Tel Aviv, când venea în spatele tău în mașinuța lui, iar pe la jumătatea drumului ți-a dat telefon și ți-a spus că îi e sete și că nu-i așa că ai ceva de băut în mașină, iar tu i-ai răspuns că aveai apă minerală, dar că nu prea îți venea să te oprești tocmai acum, așa că el s-a apropiat de mașina ta din mers, tu i-ai aruncat sticla pe fereastră, el a luat câteva înghițituri, după care ți-a aruncat-o înapoi, continuând să conducă în tot acest timp; au mai fost apoi și drumurile nocturne de întoarcere de la Haifa, sâmbăta seara, cu radioul pornit și cu inima strânsă, sperând ca la punctul de întâlnire al soldaților aflați în permisie să fie și o fată frumoasă, iar tu, exact ca în melodia lui Eran Zur, să te oprești și s-o iei cu mașina, „îndrăgostindu-te într-o clipă“; a mai fost și șoferul acela care te-a dus la Glilot pe vremea când erai în armată și care tot drumul a fost pe punctul de a ațipi, până când, dincolo de intersecția de la Havazelet, a adormit de-a binelea, iar tu ai sărit de pe scaun și ai apucat volanul, salvând astfel viețile amândurora, iar el ți-a mulțumit impresionat și te-a rugat să-i dai adresa, pentru a-ți trimite gratuit mâncare de la restaurantului lui din Ashdod, drept răsplată pentru

fapta ta, dar care n-a mai trimis niciodată nimic; şi iată şi scaunul acela uriaş, scaunul lui Dumnezeu, de pe stânca de la Atlit, aceea despre care odată, în timp ce treceaţi prin dreptul ei, Yaara a întrebat dacă ştiam cine o pusese acolo, iar tu, în mod ruşinos, nu ştiai, aşa că ea a propus să verificaţi la întoarcere, iar dacă nu era un monument ridicat în cinstea eroilor căzuţi, sau altceva la fel de trist, puteaţi face sex acolo, pentru că locurile ciudate o excitau foarte tare, însă la întoarcere a adormit, şi avea obrajii atât de moi, încât nu ţi-a venit s-o trezeşti; şi iată şi momentul în care strada se eliberează de stâncile calcaroase şi dintr-odată apare marea, nu doar o fâşie îngustă, ci toată întinderea aceea albastră, iar în momentul acela îţi vine întotdeauna să laşi baltă toate planurile pe care ţi le-ai făcut până atunci, toate grijile, să opreşti maşina pe marginea drumului, să te dezbraci şi să alergi spre valuri, şi chiar şi în timp ce vă îndreptaţi spre înmormântarea Ilanei, îţi aminteşti tu, privirea lui Ofir aluneca din când în când spre stânga, iar la un moment dat a spus: Ce culoare frumoasă are marea astăzi!, dar n-ai oprit maşina pe marginea drumului, pentru că Maria gemea într-un fel care-ţi rupea sufletul, şi oricum este de neimaginat să te opreşti la mare în timp ce te îndrepţi spre o înmormântare, şi nici acum nu opreşti maşina, continui să conduci, pentru că trebuie, trebuie neapărat să vorbeşti cu tatăl tău, care duminica închide la ora cinci fix, deoarece crede că maşinăriile din tipografia lui au tendinţa de a se strica duminica, pentru că sunt încă pe jumătate adormite, având în vedere faptul că sâmbăta n-au lucrat, aşa încât ai la dispoziţie mai puţin de o oră. Iar dacă ajungi târziu, atunci pierzi o zi întreagă de lucru. Şi fiecare zi contează, pentru că Mondialul se apropie.

Când am intrat în tipografie, am căutat-o instinctiv din priviri pe mama.

Timp de douăzeci şi cinci de ani a lucrat alături de soţul ei, îngrijindu-se de etapele care precedau tipărirea propriu-zisă: compoziţie, paginare, numerotare. În vremurile bune, avea patru ucenici care o ajutau, dar întreg procesul se digitalizase în ultimii ani, ceea ce făcuse inutilă prezenţa ajutoarelor, iar în cele din urmă, şi pe a sa. La început, tata a încercat să ignore schimbarea şi să amâne achiziţionarea de aparatură modernă, dar când clienţii cei mai vechi l-au ameninţat că vor schimba tipografia, în cazul în care nu-şi aduce aparatura la zi, şi HaEfroni a intrat în noua eră a

imprimării, în mod cert mult mai puțin romantică, iar într-o zi, cu puțin înainte de ora șase, eterna oră de închidere, mama s-a ridicat de pe scaun și a început să-și adune într-o cutie de carton pregătită în prealabil toate bilețelele optimiste pe care le ținuse dintotdeauna pe biroul ei:

An apple a day keeps the doctor away.
Smile – it s a curve that makes everything straight.
Smile and the world will smile back to you.
In God we trust. All others pay cash.[11]

11. Un măr pe zi te fereşte de doctor. Zâmbetul e o linie curbă care îndreaptă totul. Zâmbeşte şi lumea îţi va zâmbi. Avem credinţă în Dumnezeu. Restul lumii plăteşte cash. (N. tr.)

Tata o urmărea din priviri, în tăcere. În clipa în care a pus în cutie și cărțile și revistele de design de pe rafurile din spatele ei, a adăugat tăcerii și o ridicare din sprânceană. Iar când a început să adune și colecția de fotografii ale Prințesei Diana (cu Harry, cu William, cu amândoi copiii împreună), nu a mai reușit să se abțină și și-a dres gâtul.

Ea s-a uitat către el. Ochii lor s-au întâlnit pentru o clipă, dar imediat după aceea și-au plecat privirile, stânjeniți.

— *That's it?* a întrebat el.

— *That's it*, i-a răspuns ea. Nu era pic de agresivitate în vocea ei. Nici furie. Numai hotărârea aceea liniștită, care stătea mărturie a faptului că nu mai era loc pentru discuții. Și astfel, în două vorbe, au pus capăt unei perioade de douăzeci și cinci de ani, în care au muncit și au avut succes împreună. În felul acesta a fost rupt firul care-i unea pe părinții mei, care-i obliga să vorbească despre chestiunile de serviciu chiar și atunci când acasă nu-și adresau nici un cuvânt, care îi obliga să se trezească dimineața și să se ridice în picioare, împreună, după ce surioara mea nu s-a mai născut. Care îi împiedicase – chiar și atunci – să-și ia o vacanță mai lungă de o săptămână, pentru că „e mult mai simplu să pierzi un client decât să câștigi unul nou".

După ce a plecat de la tipografie, mama a încercat să-și împlinească toate visurile în același timp.

După foarte mulți ani în care fiecare dintre ele se dedicase propriei

familii, a reluat legătura cu vechile ei prietene din vremea facultății. Se întâlneau săptămânal și luau masa împreună, prânzul prelungindu-se până seara târziu, s-au înscris la o serie de conferințe despre *Noul Val* din cinematografia franceză și au plecat împreună „în căutarea rădăcinilor“, într-o călătorie în Maroc, în ciuda faptului că nici una dintre ele nu avea rădăcini în Maroc. Încurajată de vechile-noi prietene, mama s-a vopsit blond și și-a schimbat coafura, iar fața ei a rămas cea mai frumoasă pe care am văzut-o vreodată. S-a înscris la un curs pentru „ghizi locali“, organizat de Ministerul Turismului, în ciuda neîncrederii afișate de tatăl meu, care susținea că nici un turist nu va dori un ghid de vârsta ei, când ar putea avea unul mult mai tânăr.

Apoi am descoperit, în schimb, că cele mai multe dintre grupurile de turiști care ne vizitau orașul erau formate din persoane de o anumită vârstă, care se simțeau mult mai în largul lor alături de o femeie de aproximativ aceeași vârstă, cu o engleză impecabilă și un zâmbet perlat. Prin urmare, în mai puțin de un an, mama a devenit o adevărată vedetă a turismului local. În fiecare zi o vedeai pășind hotărât în sandalele ei Teva verzi, jerpelite, mergând în spatele câte unui grup de persoane entuziaste, dotate cu șepci și aparate de fotografiat. Itinerariul era unul fix: de la Yafe Nof, pe lângă grădinile Baha’i, până la Colonia Germană și la port, iar de acolo se întorceau cu funicularul până la Stella Maris. Asta dacă nu cumva mama adăuga printre opririle din itinerariu și una în strada HaAtzmaut, la numărul 49. Motivul oficial al opririi era reprezentat de faptul că, în perioada Mandatului Britanic, clădirea respectivă funcționase ca depozit clandestin pentru armele organizației Hagana, organizația paramilitară evreiască, ceea ce îi dădea ocazia să le prezinte ascultătorilor ei povești terifiante despre luptele care s-au dus atunci, povești care le plac atât de mult oamenilor care vin din țări unde domnește pacea. Motivul ascuns al acestei opriri era de fapt clădirea de alături, de la numărul 47, la parterul căreia se afla tipografia HaEfroni. Aproape în fiecare zi, mama se întorcea cu spatele spre locul în care muncise vreme de douăzeci și cinci de ani, își deschidea microfonul micuț pe care-l purta agățat de gulerul bluzei și începea să spună povestea clădirii transformate în depozit clandestin.

Știa foarte bine că, din locul în care ședea la biroul lui, patronul

tipografiei putea să o vadă, iar pentru a fi sigură că putea s-o și audă, vorbea atât de tare, încât aproape striga. Uneori, când se simțea cu adevărat inspirată, își încheia prezentarea, atrăgându-le atenția ascultătorilor ei asupra faptului că vizavi de depozitul secret funcționa încă una dintre primele tipografii din Haifa, obiectiv local de o uriașă importanță.

Think about it, dear, l-a luat ea peste picior în timp ce luam odată masa împreună, în familie, acum în Japonia există o sută de oameni care au în albumele lor de fotografii câte o poză cu Tipografia HaEfroni.

Tata n-a râs. Se gândea că menționarea publică a tipografiei avea drept scop atât ironizarea lui, cât și să-i aducă aminte, în cel mai crud mod cu putință, că acum ea era cea care câștiga mai bine. În fiecare zi își jura că, în clipa în care va vedea apropiindu-se botul autocarului cu turiști, se va retrage în fundul tipografiei, în spatele mașinăriilor, într-un loc din care nu se vedea strada, dar de fiecare dată rămânea țintuit locului, privind spinarea fragilă a soției sale. Ascultând-o în timp ce vorbea. Cât de bine se exprima. Cât era de plină de viață. Cât de multe lucruri știa. Și cât era de răbdătoare și deschisă la întrebările grupului.

Truth is, your mother is a terrific guide, mi-a mărturisit el într-o seară de vineri, după ce mama s-a dus la culcare. Dar ei nu era în stare să i-o spună.

După ce a plecat de la tipografie, ea n-a mai trecut pe acolo să-l salute. Nici măcar o singură dată!

El, pe de altă parte, așeza pe scaunul mamei graficiene tinere și frumoase, în speranța că ea va trece pe acolo într-o zi, le va vedea și va fi cuprinsă de gelozie.

Dar nici una dintre fete nu rezista mai mult de o lună. El le dădea un salariu de mizerie, urla și le critica încontinuu, se plângea de faptul că erau lipsite de etică profesională, că nu aveau suflet, că nu-și iubeau cu adevărat profesia, iar acestea se ridicau în cele din urmă și plecau, lucru care îl lăsa de fiecare dată cu gura căscată, pentru că „pe vremuri oamenii știau să aprecieze faptul că aveau un contract de muncă“.

După ce a pierdut patru graficiene în numai un an, a ajuns la *conclusion* că oricum nu avea nevoie de graficieni, pentru că știa să facă singur toate

lucrurile esenţiale, iar pentru cele pe care nu reuşea să le facă, putea oricând să recurgă la *outsourcing*.

Asta mi-a spus în clipa în care l-am întrebat de ce e gol scaunul mamei.

După un scurt moment de tăcere, în care m-a studiat din cap până în picioare, cu tot cu mormanul de foi pe care-l ţinem la subsuoară, m-a întrebat cu voce tare dacă un om ca mine, expert în „după-amieze pe peluza universităţii“, ştia ce înseamnă *outsourcing*.

— Colaborare externă sau externalizare, i-am spus eu, cunoscând foarte bine termenul din zecile de traduceri pe care le făcusem, şi m-am abţinut cu greu să nu reacţionez la dispreţul din întrebarea aceea (nu ai venit până aici ca să te cerţi cu el! mi-am spus).

— Cărui fapt îi datorez onoarea? a întrebat el, verificând un teanc de cecuri de pe birou. Întotdeauna când era stânjenit îşi privea cecurile, iar mâinile lui mari – aceleaşi care atunci, demult, în ziua în care a plouat, m-au înfăşurat în prosop – le completau şi le pliau, netezindu-le muchiile.

— Aş vrea să te rog ceva, i-am zis în timp ce mă aşezam.

— Nici nu mă aşteptam la altceva, mi-a răspuns el, semnând un cec. Sigur n-ai venit până aici doar ca să vezi ce mai face tatăl tău, *right*?

— Ce faci, tată? l-am întrebat eu.

Ochii lui s-au ridicat surprinşi către mine. Pentru ca imediat apoi să se întoarcă din nou spre birou.

— *The business* nu merge bine, nu merge bine deloc, a zis el (tata vorbea întotdeauna despre *business* atunci când îl întrebai ceva despre el. Iar *the business* nu mergea niciodată bine. Cred că nu l-am auzit niciodată să se declare mulţumit. Sau vesel. Odată am întrebat-o pe mama ce credea despre asta, iar ea mi-a răspuns: Tatăl tău are foarte multe calităţi, însă aceea de a fi fericit nu se numără printre ele.“).

— *These bloody* atentate, a continuat el, oamenii nu sunt dispuşi să cheltuiască bani. Iar condiţiile de viaţă se degradează pe zi ce trece. În urmă cu o săptămână, când am ajuns aici dimineaţa, am găsit un *junkie* grăsan la intrarea în tipografie. Mă scuzaţi, dar *junkie* n-ar trebui să fie slăbănogi? A fost nevoie de trei poliţişti, care *hardly* au reuşit să-l ia cu ei.

— Poate ar trebui să te muţi pe Carmel, i-am sugerat eu. Poate, mi-a răspuns el. În orice caz, în primul rând ar trebui să găsesc un cumpărător.

Rule number one, son, never buy with money you don't have![12] Şi mi-a trecut un deget prin faţa nasului. Am ascultat reproşul în tăcere. Apoi el a mai semnat un cec. Toate maşinăriile din tipografie erau oprite, cu excepţia maşinii Roland 72. Aceasta fusese prima imprimantă cumpărată de tata atunci când îşi deschisese tipografia, şi, în toţi aceşti ani, nu dăduse nimănui voie să se apropie de ea. La sfârşitul fiecărei zile, seara, tata o ungea cu ulei, o curăţa şi o spăla. De câteva ori l-am auzit chiar şi vorbindu-i.

12. Regula numărul unu, fiule: nu cheltui banii pe care nu îi ai. (N. tr.)

— Spune-mi, tată, am zis eu, încercând să reiau conversaţia, ce mai face scriitorul acela, Miron-Mishberg?

— De ce întrebi? a întrebat tata, ridicând suspicios din sprâncene pe deasupra ochelarilor.

— Doar aşa, am zis eu, fiindcă mi-am adus acum aminte de el.

— A luat-o razna, *the poor bastard*. I-am telefonat în urmă cu câteva săptămâni. Am văzut că nu vine cu cartea, ca în fiecare an. Aşa că m-am gândit să sun, să văd ce face. *His wife answered*. Mi-a zis că e internat la Tirat HaCarmel. Chiar ea l-a internat. N-a avut de ales. Îşi cumpărase un acvariu mare cât un dulap şi hotărâse să trăiască în el. Timp de două luni a stat acolo, în acvariul din sufragerie, acolo mânca, acolo dormea. Acolo scria. De acolo se uita la televizor. Poţi să *believe*? Aşa că ea a renunţat şi l-a internat.

— Uau!

— Femeia spune că boala e o consecinţă a lucrurilor care i s-au întâmplat în lagărul de concentrare. Că el n-a reuşit de fapt să iasă niciodată de acolo. *I don't think so*. Eu cred că orice om care stă închis toată ziua în casă şi nu face altceva decât să scrie, fără să lucreze, fără să vadă alţi oameni, ajunge în cele din urmă s-o ia razna.

Am dat din cap îndoit, amintindu-mi ce spunea Ofir despre hăul înspăimântător care ameninţă orice artist. Am atins cu piciorul teancul de foi pe care îl aşezasem sub scaun. Am pus talpa pe el şi l-am presat cu putere, în speranţa că voi reuşi să-l fac cât mai mic. Atât de mic, încât în cele din urmă va dispărea.

— În fine, ce anume… ce voiai să mă rogi? m-a întrebat tata, punând deoparte teancul de chitanțe și începând să răsfoiască un teanc de foi de recepție.

Never mind, ar fi răspuns, cel mai probabil, eroul unui film american, creând astfel efectul dulce-amărui al ocaziei pierdute și prelungind în felul acesta tensiunea poveștii cu încă un episod, sau poate chiar un sezon, în cazul în care cifrele de audiență erau îndeajuns de mari. Dar eu… peste mine venea Campionatul Mondial.

— Am scris o carte, tată, am zis eu. Iar în momentul acela am ridicat teancul de foi și l-am așezat pe masă.

— Și… vrei ca eu să ți-o tipăresc? a întrebat el, fără să-și ridice ochii din foile de recepție.

— Da… dacă nu te deranjează prea tare.

— Nu mă deranjează deloc, a spus el.

Tonul vocii lui părea suspect de interesat.

— M-am adresat deja editurilor serioase din Tel Aviv, i-am explicat eu, dar lucrează foarte încet.

— Și de ce te grăbești atât de tare, *if I may ask*?

— Cartea trebuie să apară într-o lună și jumătate începând de astăzi. Trebuie neapărat.

— OOOOOOK, a zis tata, lungind cât mai mult posibil cuvântul acela scurt. Și-a scos agenda în care ținea evidența comenzilor. Câte pagini sunt?

— O sută nouăzeci și două, deocamdată.

— Culese la un rând și jumătate?

— Da.

— I-ai făcut redactarea?

— Nu.

— Mă uimești, *son*. N-ai lucrat aici o vară întreagă? Știi că nu mă pot apuca de lucru înainte ca manuscrisul să fie redactat. Dă-i-o prietenului tău, ăluia care s-a însurat cu Yaara. Cu siguranță are o grămadă de timp liber acum, că l-au dat afară din procuratură.

— Nu l-au dat afară. A plecat singur.

— Nu-i nici o diferență. Apelează la el. Mai reduci costurile. De câte

exemplare ai nevoie?

— Patru.

— *You re joking, right*? Cum adică patru? Nu vrei să-ți vezi cartea în librării?

— Nu tocmai.

— Și atunci de ce… în fine, nu contează. *You know what, it s none of my business*[13]. Dar ține cont de faptul că cel mai mic tiraj pe care pot să-l tipăresc este „ediția poetică“, de trei sute de exemplare. Și, în orice caz, cartea ta nu e una de poezie, din câte înțeleg.

13. Ştii ce? Nu e treaba mea. (N. tr.)

— Nu, nu e.

— Oricum nu contează. Ăsta e tirajul tău… faci ce vrei tu cu volumele care nu-ți trebuie. Din partea mea, poți să le arunci și la coșul de gunoi.

— Bine atunci.

— În cât timp ziceai că ai nevoie de ele? O lună și jumătate? Suntem un pic presați de timp. Săptămâna viitoare începe tipărirea de manuale școlare. Va fi ca la casa de nebuni aici.

A înșirat o coloană de numere în caietul lui, a bolborosit ceva indescifrabil, după care a scos un calculator și a repetat calculul pe care îl făcuse în caiet (făcea mereu calculele de două ori, pentru siguranță. Iar calculatorul nu făcea decât să-i confirme calculul manual, cel mai de încredere dintre toate).

Imprimanta Roland continua să lucreze. Am inspirat mirosul dulce și greoi al hârtiei imprimate. Când eram copil mă rușinam din pricina mirosului aceluia, care i se îmbiba în toate cămășile, dar acum îmi era dor de el. Mi-am adus brusc aminte de singura călătorie în străinătate pe care am făcut-o toți trei, în familie, Europa clasică în zece zile. Ne plimbam pe străzile unui mare oraș (Monaco? Viena?), iar dintr-odată ne-a lăsat baltă și a început să meargă, apoi chiar să alerge, în direcția opusă. Ceva mai târziu am aflat că i se păruse că aude o imprimantă și simțise un impuls imposibil de controlat de a găsi clădirea din care venea sunetul și de a vedea dacă era vorba despre o imprimantă Roland, sau una Heidelberg. *Are you completely out of your mind?*[14] l-a întrebat mama în clipa în care s-a

întors. El nu i-a răspuns. Între ei s-a lăsat o tăcere care i-a însoţit până ne-am întors la hotel.

14. Ai înnebunit de tot? (N. tr.)

A ridicat ochii din caietele contabile.

— *I'll do my best*, a zis în cele din urmă, după care a adăugat: Dacă termini redactarea săptămâna asta, va fi mult mai simplu.

— Bine, mulţumesc, am spus eu încet, digerând cu greu răspunsul lui. Fără urlete de disperare, aşa cum m-aş fi aşteptat. Fără păr smuls din cap. În mod ciudat, mi se părea că e chiar fericit.

— Şi eu voiam să te rog ceva, mi-a spus el, înclinându-se uşor în faţă.

— Uite care-i treaba, am lăsat să-mi scape o răsuflare de uşurare interioară, ăsta e preţul pe care trebuie să-l plăteşti. Apoi a luat un post-it oranj, pe care mi-a scris un număr de telefon. Vreau să-l suni pe Yankele Richter. Îţi aduci aminte de el? A stat lângă noi la nunta Yaarei. Vreau să-l întrebi care e cel mai bun loc unde poţi face un training pentru domeniul *hi-tech*. Şi apoi te rog să te înscrii la unul dintre ele.

Am încuviinţat supus. Tatăl meu e un om de afaceri şi-mi imaginam că-mi va cere ceva de genul ăsta în schimbul tipăririi cărţii. Am luat post-it-ul în speranţa că, din pricina crizei de pe piaţă, şi dacă aş fi găsit un curs, tot nu l-aş fi început decât după mult, mult timp.

Apoi m-am ridicat de pe scaun.

El a luat manuscrisul din mâinile mele, cântărindu-l. Felicitări, *son*, şi m-a bătut uşor pe umăr, luându-mă prin surprindere. Nu e uşor să scrii o carte. Nu e deloc uşor.

Era pentru prima dată când îmi spunea un cuvânt bun de când plecasem de-acasă, iar în privirea lui am observat o altfel de mândrie, diferită de cea pe care o simţea în legătură cu afacerile sale.

Am treizeci şi doi de ani. Mi-am petrecut ultimii zece ani încercând cu disperare să fiu diferit de el, m-am mutat la Tel Aviv pentru ca nu cumva, Doamne păzeşte!, să moştenesc tipografia şi să mă transform într-o copie a tatei, dezvoltând defensivitatea lui, austeritatea, dispreţul pe care îl manifesta faţă de tot ceea ce nu aducea profit.

Dar în momentul în care a rostit acea scurtă frază de apreciere, m-am

simţit cuprins de o satisfacţie unică.

Să scrii o carte nu e deloc uşor, îmi repetam în minte cuvintele lui, în timp ce mă îndreptam către mare, tot mai jos, pe strada Freud. Nu e uşor, dar am făcut-o. M-am pus în mişcare. Am ieşit din ţarc şi pot să galopez timp de două luni. Fără să mi se termine oxigenul. Sigur, am făcut-o în numele lui Ofir. În numele armoniei biletelor. Dar dacă am făcut-o o dată înseamnă că pot s-o fac din nou. Pot să mă scutur de lanţuri. De pesimismul acela mlăştinos. De autocontrolul plin de scepticism. Pot să-mi exprim noi dorinţe pentru Mondialul din 2006, iar de data asta, să mi le şi îndeplinesc. Pot să mă schimb. Să mă destăinui. Să găsesc un scop. Pot să iubesc o altă femeie, nu pe Yaara. Pot – în faţa acestei mări care mi se dezvăluie în toată strălucirea ei – pot continua să fiu prietenul prietenilor mei şi în viitor, şi nu doar să-i încremenesc în timp, în povestea mea. E adevărat, vieţile lor vor deveni în curând mult diferite de a mea, dar asta nu înseamnă că romanul meu trebuie să se transforme într-un recviem.

Când conduci repede pe Autostrada numărul 2, care e strada numărul unu a vieţii tale, peisajul trece repede prin dreptul ferestrei tale şi nu observi diferitele nuanţe de verde ale câmpurilor de la marginea oraşului, nici stolurile de păsări care zboară mai repede, sau mai încet deasupra fermelor piscicole de la Maagan Michael, nu observi nici Jisr az-Zarqa, nefericitul şi murdarul sat arăbesc, din care, cu câteva luni în urmă, cineva a aruncat un bloc de ciment peste o maşină care trecea chiar pe strada asta, dar tu nu te temi de blocuri de ciment, tu nu te temi de nimic din ceea ce aparţine trecutului, pentru că gândurile tale s-au eliberat de trecut, aleargă sigure în întâmpinarea a ceea ce urmează să se întâmple, apoi, între Zichron Yakov şi Hedera uiţi complet de drum, uiţi că eşti la volan, deoarece deodată te gândeşti că, deşi nu e vorba decât despre patru cupluri, ar fi bine să faci câteva schimbări în carte, să camuflezi un pic, să schimbi numele, şi locurile, şi descrierile fizice, pentru ca oamenii să nu se simtă ofensaţi inutil, şi poate chiar să introduci câteva fragmente din teza ta în filozofie, pentru a o salva astfel de la distrugerea totală. Înainte de a ieşi din Netanya prin partea de sud a oraşului, pe stânga apare logoul intimidant al magazinului IKEA, dar tu nu-l vezi nici măcar pe acela, pentru că exact atunci îţi dai seama că, în afară de mici cosmetizări, de

adăugiri şi de a verifica anumite date, ca, de exemplu, ce echipe au jucat în diferite finale ale Campionatului Mondial, cărţii tale îi lipseşte finalul, aşa că până la Herzelya te joci cu mai multe posibile scene finale, una dintre acestea incluzând-o şi pe fata cea timidă, întinsă alături de tine pe plaja din Gaash, o alta care se petrece în 2022, într-o peluză a stadionului de fotbal, la Mondialul în care Israelul reuşeşte în sfârşit să participe, şi toţi prietenii merg să vadă meciurile împreună, dar după intersecţia cu Kfar Shmaryiahu iat-o că apare spontan, sau poate că intră pe fereastră purtată de adierea vântului, singura scenă finală posibilă, singura cu adevărat potrivită, iar imediat ce voi ajunge acasă, voi deschide computerul şi voi scrie:

În vacanţa de vară dinaintea ultimului an de liceu, mă înţelesesem cu Churchill să trec pe la el şi să mergem împreună la plaja din partea de sud a oraşului. Când am ajuns pe strada lui, am văzut de la depărtare că nu era singur. Împreună cu el, pe trotuarul din faţa blocului lui, mai erau doi băieţi din alte clase, pe care îi ştiam din vedere. Am întors maşina şi am plecat de acolo. Nu aveam chef să merg la mare cu un grup întreg. Voiam să merg doar cu Churchill şi nu-mi plăcea deloc când invita şi alte persoane, fără să mă întrebe înainte. Ca şi cum părerea mea nici n-ar fi contat, pentru că eram scund. Ca şi cum faptul că el era marele Churchill i-ar fi permis să facă tot ce-i trecea prin cap. Deşi eram singurul care avea carnet de conducere, asta nu însemna că trebuia să devin şoferul tuturor, m-am gândit eu cu amărăciune.

După două semafoare, am întors din nou maşina şi m-am îndreptat iar spre strada lui. Bun, mi-am spus, nu e deloc frumos din partea mea. El stă afară şi mă aşteaptă. Ieri am alergat împreună până la Universitate, iar el încetinea mereu ritmul, ca să pot ţine pasul.

Cei doi cărora nu le cunoşteam numele s-au aşezat pe bancheta din spate, imediat ce am oprit maşina. Cel cu părul creţ avea picioarele mult prea lungi şi şi-a înfipt genunchii ascuţiţi în spătarul scaunului meu.

Churchill s-a aşezat pe scaunul din faţă, a făcut un gest cu mâna în direcţia lor şi a spus: ăsta-i Ofir, ăsta-i Amichai. Apoi a arătat spre mine şi a zis, ăsta-i Yuval, cel despre care v-am povestit.

— Salut, am zis cu răceală, fără să ridic privirea. Şi am pus maşina în

mișcare. O crenguță de pin mi se blocase în ștergătoare și nu reușeam s-o scot de acolo, nici măcar după ce le-am pornit de mai multe ori.

— Hei, ascultă, Yuval, a zis cel cu părul creț, poate ne lămurești tu asupra unei probleme pe care am discutat-o mai devreme. După părerea ta, se spune „din Haifa“ sau „haifean“?

— Din Haifa.

— Ți-am zis eu! a strigat fericit cel cu părul creț și și-a înfipt și mai tare genunchii în spinarea mea.

— Și atunci cum explici faptul că prezentatorii emisiunii Muzică și gol spun mereu „haifean“? a protestat celălalt.

— Nu toți prezentatorii, l-a contrazis crețul, numai Zohir Bahalul. Care e arab.

— Dar Zohir Bahalul e prezentatorul care vorbește cea mai frumoasă ebraică.

— Tâmpenii.

— Ascultă, am o idee! În loc să mergem la mare, am putea să ne ducem la Academia pentru Limba Ebraică, să întrebăm acolo.

— Ce idee minunată! l-a tachinat crețul. Academia pentru Limba Ebraică de la Ierusalim. Vrei să mergem acum la Ierusalim, Amichai?

— Nu, dar sigur au o sucursală și la Haifa. O sucursală haifeană, adică. Au peste tot în țară, nu-i așa, Churchill?

— De-ce-nu-te-ai-o-prit? a strigat Churchill deodată.

— Ce? Unde? Ce s-a întâmplat? am întrebat eu speriat.

— N-ai văzut?! La stația pentru autostopiști!! Noya Green, de la clasa de real, și prietena ei, Eliana.

— Dar, Churchill, m-am bâlbâit eu, nu e loc… Oricum nu avem loc în mașină.

— Yuval, Yuval, ce ne facem noi cu tine? a zis Churchill, lovindu-mă ușor. Pentru fete ca Noya și Eliana e întotdeauna loc! În cel mai rău caz, puteau să se așeze pe mine.

Cei doi pasageri de pe bancheta din spate au izbucnit într-un hohot de râs care ar fi putut fi exagerat, dacă Churchill nu s-ar fi grăbit să-l întrerupă.

— Voi doi, a spus el întorcându-se către locurile din spate, chiar n-aveți

de ce să râdeţi. Totul e numai din vina certurilor voastre idioate. Dacă n-aţi fi fost voi, Yuval ar fi observat-o pe Noya Green, care făcea autostopul.

Creţul şi cel care şedea lângă el au tăcut. Şi Churchill a tăcut. Poate îşi imagina ce s-ar fi putut întâmpla în cazul în care am fi luat-o cu noi pe Noya Green.

Eu am continuat să conduc către mare, tot mai jos, gândindu-mă, crenguţa aia, imediat cum ajungem, o scot de acolo, şi spunându-mi: acum, dacă apăs pedala de acceleraţie suficient de tare, ne luăm zborul şi aterizăm direct în mare, o aterizare lină, după care m-am gândit: încă două ore, maximum două ore şi jumătate cu cicălitorii ăştia, după care mă întorc acasă şi nu va mai trebui să-i văd niciodată în ochi.

Post-scriptumul redactorului

La întoarcerea de la tipografia la care își imprimase ultima versiune a manuscrisului – care includea scena finală și avea să intre la cea de-a doua redactare în ziua următoare – fiind cu capul în nori, prietenul meu Yuval Fried a tamponat ușor o mașină oprită în fața lui la semafor, la intersecția dintre străzile Einstein și Brodetzky. A fost un accident ușor, daunele cauzate celor două autovehicule fiind minime, respectiv un far spart și bara de protecție puțin îndoită. Nimic mai mult.

Ceea ce s-a întâmplat apoi rămâne cufundat în incertitudine. Nici până în ziua de azi nu este limpede care a fost succesiunea evenimentelor care au condus la nefericitul deznodământ.

Din câte se pare, domnul Kfir Klinger, care se afla la volanul mașinii avariate, a ieșit din autovehicul și s-a îndreptat către domnul Fried, a deschis portiera mașinii acestuia și l-a tras afară, luându-l de guler. Datele indică faptul că între ei ar fi avut loc o scurtă discuție, în timpul căreia s-au rostit replici dure de ambele părți.

Martorii oculari chemați la proces de către avocații acuzării au povestit că domnul Klinger a fost cel care a atacat, domnul Fried aflându-se în poziția celui obligat să respingă atacul. Martorii oculari chemați de către avocații apărării, în schimb, susțineau că domnul Fried ar fi fost în egală măsură vinovat pentru izbucnirea altercației.

Având în vedere faptul că-l cunosc de foarte multă vreme pe domnul Fried, cu autocontrolul care-l caracterizează, și cu manierele lui galante, sunt înclinat să accept mai curând prima versiune, deși nu poate fi negat faptul că același domn Fried susține în această carte că înăuntrul lui, și „poate înăuntrul fiecărui om“ se ascunde un mic huligan.

Indiferent cum ar fi stat lucrurile, după câteva minute de provocări reciproce, domnul Klinger a scos din mașina sa un baston de jandarmerie

și l-a lovit pe domnul Fried de câteva ori în stomac. Apoi în cap.

Domnul Fried s-a prăbușit pe asfaltul fierbinte, pierzându-și cunoştinţa și fiind ulterior transportat de același domn Klinger la spitalul Yehilov.

Raportul obișnuit al unui voluntar al asociației E Dreptul Nostru, care se afla în momentul acela în spital, a sosit pe pager-ul domnului Amichai Tanuri, așa încât în numai o jumătate de oră eram deja cu toții – Amichai, Ofir, Maria, Yaara și cu mine – pe coridorul din fața salonului de terapie intensivă în care se afla internat.

Domnul Fried a fost îngrijit în mod impecabil. Același lucru se poate spune și despre relația pe care am avut-o cu personalul medical pe parcursul lungilor ore de așteptare. Gurile rele susțineau că prezența domnului Amichai Tanuri era motivul atitudinii atente și empatice a personalului medical care intra în contact cu noi. În cazul de față, nu mă număr printre acestea. Din câte am putut observa, medicul, doctorul Eytan, nu pare genul de persoană care să aibă motive speciale pentru a se arăta sensibil față de pacienții săi. Era un tânăr de aproximativ vârsta noastră, ale cărui rigoare profesională și capacitate de a-și revărsa calitățile umane asupra celor din jurul său uimesc, dându-ne speranța că poate e pe cale să se nască o nouă generație de medici.

La finalul a optsprezece ore de luptă, doctorul Eytan a ieșit din sala de operație și ne-a anunțat, pe noi și pe părinții domnului Fried, că viața lui Yuval nu se mai află de acum în pericol, dar că era imposibil de prevăzut când anume avea să-și recapete cunoștința. Lovitura puternică pe care o primise îi cauzase o hemoragie cerebrală, ne-a explicat el, iar în astfel de cazuri ieșirea din comă poate avea loc după o săptămână, după doi ani sau chiar – trebuie să fim pregătiți și pentru această posibilitate – niciodată.

Faptul că prietenul vostru e foarte tânăr reprezintă un avantaj în favoarea lui, ne-a explicat el, punându-mi o mână afectuoasă pe umăr, și a promis să urmărească personal cazul. Fiți aproape de el, ne-a îndemnat. Nu am dovezi științifice în acest sens, dar tind să cred că e important.

Prin urmare, ne-am împărțit ziua pe schimburi, având grijă ca cel puțin unul dintre prieteni să fie în permanență cu Yuval și să-i vorbească.

Două săptămâni mai târziu, au fost citite capetele de acuzare în

procesul împotriva lui Kfir Klinger. După studierea concluziilor expertizei psihiatrice, judecătorul Yeshayau Navi a fost nevoit să declare că domnul Klinger era psihic incapabil să facă față procesului, astfel încât avea să fie transferat de urgență către o instituție adecvată. Ulterior a reieșit faptul că domnul Klinger era un personaj bine cunoscut centrelor pentru probleme de sănătate mintală, întrucât suferea de grave tulburări asociate unui sindrom post-traumatic. Inculpatul fusese membru al poliției de frontieră în perioada primei intifade și, cu puțin timp înainte de a-și fi încheiat misiunea, ca urmare a unui eveniment petrecut în timpul unei inspecții făcute de unitatea sa la maternitatea din Nablus, a intrat în stare de șoc. În consecință, a fost demobilizat pe motive medicale și a fost supus unor tratamente intensive, care combinau curele medicamentoase cu psihoterapia. Din documentele prezentate judecătorului reieșea faptul că, în ziua incidentului, domnul Klinger fugise din secția de psihiatrie a spitalului, unde fusese internat tocmai pentru că familia se temea ca nu cumva să-și facă vreun rău. Un fost tovarăș de luptă i-a împrumutat, la ieșirea din clădirea spitalului, mașina lui personală, în care uitase, în mod absolut întâmplător, un baston de jandarmerie. Din câte se pare, prietenul respectiv îi împrumutase mașina domnului Klinger pentru a-i facilita acestuia întâlnirea cu o femeie căreia acesta îi ascunsese condiția sa medicală. Întâlnirea cu femeia fusese fixată pentru ora unu și jumătate, iar la unu și douăzeci și cinci, în timp ce aștepta la semafor, a fost tamponat de automobilul domnului Fried.

În concluzia deciziei sale, judecătorul a citit următoarele cuvinte:

„Din punct de vedere legal, mărturiile care mi-au fost furnizate mă determină să declar că inculpatul este inapt din punct de vedere psihic să facă față acestui proces. Cu toate acestea, vreau să subliniez faptul că decizia mea nu subevaluează nici măcar o singură acțiune a inculpatului, și nici gravitatea flagelului pe care îl reprezintă violența în general. O schimbare lentă și subtilă a avut loc în societatea noastră pe parcursul ultimilor ani, iar explozia de furie a domnului Klinger reprezintă doar vârful aisbergului, dar care ne face conștienți de prezența aisbergului în întregul lui, ca simbol al unei generații care a…“

În timp ce din gura judecătorului ieșeau cuvinte curate, juridice,

gândurile mele se îndreptau spre Yuval, care stătea întins pe un pat de spital, fără ca procesul acesta să-i fie de vreun folos. Mă gândeam la dorința lui arzătoare de a realiza „simetria Baha'i", și la faptul că, în cele din urmă, comentariul profesorului de scriere creativă avusese sens, fiindcă poate dorința de a realiza aici, în țara asta, armonia unei grădini Baha'i semăna puțin cu dorința echipei naționale a Israelului de a se califica la Campionatul Mondial: fiindcă oricât ar fi de trist, obiectivul acesta rămâne mereu imposibil de atins.

„Disprețuirea aproapelui nu e apanajul nebunului, păcatul e mereu la îndemână…" continua judecătorul să împartă mustrări de la pupitrul său, iar eu mi-am adus aminte de ultimul și cel de pe urmă concert al Cameleonilor. După ce au răspuns la toate bis-urile publicului încrezători și siguri pe ei, sala a mai cerut o piesă, una singură. După o scurtă discuție între muzicieni (scurtă, dar zgomotoasă, în buna tradiție a trupei), s-au auzit primele acorduri ale Profetului. *Puține persoane din public, cu excepția lui Ofir, au recunoscut versurile poeziei lui Yehuda Amichai, care încheiau discul de poezii pe muzică al trupei.*

Sunt un profet al celor întâmplate, eu citesc trecutul
În palma femeii pe care o iubesc
Prevăd ploile hibernale care-au căzut deja
Sunt un cunoscător al zăpezilor de anul trecut
Rechem din infern întâmplările trecute
Profeţind ziua de ieri și pe cea dinaintea ei

Sunt un profet al celor întâmplate
Profet al celor întâmplate…

Au cântat ultimul vers de încă vreo câteva ori, pe un ton din ce în ce mai stins, tot mai departe de microfon, iar în cele din urmă au ieșit de pe scenă. Publicul a rămas în tăcere preț de câteva secunde, după care a izbucnit în aplauze frenetice, fragmentate. Perplexe. Ce cântec ciudat au ales pentru încheierea ultimului concert, a zis Amichai în clipa în care am ieșit din sala de concert, în aerul nopții. Nu pricepi nimic, omule! a spus Ofir. E genial! „Un profet al celor întâmplate" sunt chiar ei… și povestea

lor!

Sper că, atunci când va deschide ochii, Yuval nu se va supăra din pricina citatului din Yehuda Amichai pe care am considerat oportun să-l scriu aici, și nici din pricina celorlalte intervenții asupra textului.

Pe parcursul acestor ultime săptămâni, de când am primit manuscrisul, am lucrat zi și noapte pentru a termina munca de editare și de redactare a cărții, pentru ca aceasta să poată fi publicată la data fixată de Yuval: finala Campionatului Mondial de Fotbal.

Lectura textului, așa cum am mai spus deja, nu a fost deloc ușoară. De mai multe ori am fost nevoit să pun deoparte foile manuscrisului, pentru a da timp de liniștire emoțiilor care mă inundau, abținându-mă să fac prea multe modificări (după câte intervenții își pierde un text esența lui originară? Nu știu. Și tocmai de aceea am fost mai mult decât precaut).

În viața reală, nu cea literară, Yuval Fried e o persoană mult mai introspectivă și tăcută decât pare în carte. Cea mai mare parte a replicilor care îi sunt atribuite în carte nu au fost niciodată rostite. Însă deosebit de elocvenți erau ochii lui pătrunzători. Și acțiunile sale: ca acelea din noaptea în care am supraviețuit doar datorită lui, după ce am băut San Pedro. Sau când l-a ajutat pe Amichai să înființeze asociația. Noi ne-am obișnuit cu autocontrolul lui tăcut, la fel cum ne-am obișnuit cu exagerările lui Ofir și cu puzzle-urile lui Amichai. Autocontrolul lui ne făcea să ne simțim bine. Era bine ca în cvartetul ăsta în care aveam pământ, vânt și foc să fie și unul care curge peste pietre asemenea apei, unul care nu face propuneri absurde, care nu își schimbă personalitatea de două ori pe săptămână și nu pretinde dreptate absolută de la toată lumea, ci care se limitează la a tăcea și a dărui zâmbetul lui înțelept (motiv pentru care, mi-a explicat odată Yaara, fetele se îndrăgosteau de el).

Nu cred că l-am auzit pe Yuval, în toți anii de prietenie care ne-au legat, pronunțând mai mult de trei fraze una după cealaltă, și poate că tocmai acesta este motivul pentru care cartea lui, care e un lung monolog, m-a surprins atât de mult. M-a intrigat. M-a iritat.

Și m-a făcut să mă simt aproape de el. Mai aproape ca niciodată.

Întoarce-te, îl rog când îmi vine rândul să stau cu el la spital (îi vorbesc cu voce tare, nu-mi pasă dacă mă aud colegii lui de salon). Întoarce-te,

ești cel mai bun prieten pe care l-am avut vreodată. Tu ai fost acela care m-a învățat ce înseamnă un prieten. Fără tine, mi-e teamă că voi uita. Tu mă cunoști dinainte de a fi devenit un om corupt. Și, de fiecare dată când sunt cu tine, mă simt puțin răscumpărat. Tu vezi dincolo de toate măștile mele și auzi în vorbele mele exact ceea ce încerc să ascund de restul lumii. Întoarce-te, e trist aici fără tine. Și Yaara e foarte tristă, trebuie să știi asta. Din cauza a ceea ce ți s-a întâmplat, a cuprins-o depresia pre-partum. Te iubește, știi? Și e o problemă destul de mare acum faptul că te iubește. Fiindcă e atât de tristă, încât nici nu poate mânca. Doar că ea trebuie să mănânce, pentru fetița noastră. Așa că întoarce-te, frate. Trebuie să te întorci. Tu ești liantul. La un moment dat, te întrebi în cartea ta ce s-a întâmplat în cele șase luni în care te-ai ținut la distanță. Ei bine, află că în perioada asta aproape că nu ne-am mai întâlnit. Iar când am făcut-o, de fiecare dată a fost o atmosferă tristă, mohorâtă. Neînsufletită. Iată adevărul: fără tine, nu suntem decât un grup de persoane oarecare. Fără tine, marele oraș nu e decât suma tuturor lucrurilor negative despre care vorbește Ofir. Cu tine însă, e acasă.

Așa că hai, frate, trezește-te. Asta e singura mea dorință acum.

Dacă te trezești, vom desface biletele.

Dacă te trezești, cartea asta nu va fi un recviem. Nu va fi un recviem pentru tine, și nu va fi un recviem pentru prietenia noastră.

Dacă te trezești, îți promit că nu mă voi mai retrage sub nici o carapace și că nu te voi mai ridiculiza cu nici o „argumentare lucidă“. Uite, îmi propusesem să redactez acest post-scriptum pe un ton oficial și măsurat, cum îi stă bine unui redactor și unui avocat. Dar pur și simplu nu mai pot.

În aceste ultime seri ne-am adunat cu toții în jurul patului tău de spital, pentru a urmări partidele decisive ale Campionatului Mondial.

Fata cea timidă, de la cursul de scriere creativă, ni s-a alăturat și stă așezată deoparte, în liniște, iar din când în când se ridică pentru a da de mâncare celor două păsărele de pe pervazul din dreptul patului tău.

Stau acolo din ziua în care ai fost transferat aici. Uneori își desfac aripile albe și își iau zborul, dar se întorc de fiecare dată. Ofir e de părere că sufletul Ilanei s-a reîncarnat într-una din ele, iar cel al lui Yarom Mendelssohn, în cealaltă. De-asta nu se mișcă de la fereastră. Până și ei

vor să-ți fie alături.

Amichai spune că Ofir vorbește prostii (evident, nu-i așa?).

Până și Shachar Cohen a venit din Slovenia, alături de partenerul său. Acum se ocupă cu vânzarea de imobile din Europa de Est către cetățeni israelieni, iar între un gol și o ratare încearcă să ne convingă să cumpărăm apartamente la Budapesta și la Praga, „pentru că ceea ce i s-a întâmplat lui Yuval demonstrează că țara în care trăim e bolnavă, și fiecare om cu mintea întreagă trebuie să înceapă să-și construiască o ieșire de urgență, iar dacă plecăm cu toții în străinătate, toți prietenii, va fi mult mai ușor".

Între paranteze fie spus, încearcă să-ți vândă un apartament până și ție. Cu fiecare oră care trece mai scade un pic din preț, în speranța că astfel te vei trezi.

Amichai susține că cel mai probabil te-ai trezi în cazul unui gol al Braziliei, așa încât crede că ar trebui să strigăm cu toții „Daaaaaaa"-ul ăla al nostru.

Eu personal am toată încrederea în carte. În cartea asta.

Peste o săptămână, cu o zi înainte de finală, voi merge să iau primul exemplar de la tipografia HaEfroni, îl voi aduce aici în cea mai mare grabă, mă voi apropia de patul tău, mă voi apleca deasupra ta și îți voi șopti la ureche: Uite, frate, cele patru dorințe de la Mondial s-au îndeplinit.

După care voi deschide cartea și ți-o voi apropia de nări. Un miros greu și dulce, miros de carte nouă, îți va deschide mai întâi nările, apoi ochii. Și în cele din urmă, memoria.

Cine a câștigat cupa? va fi, cu siguranță, prima întrebare pe care o vei pune după ce îți vei fi recăpătat cunoștința.

Finala e mâine, va fi răspunsul meu. Totul e încă posibil.

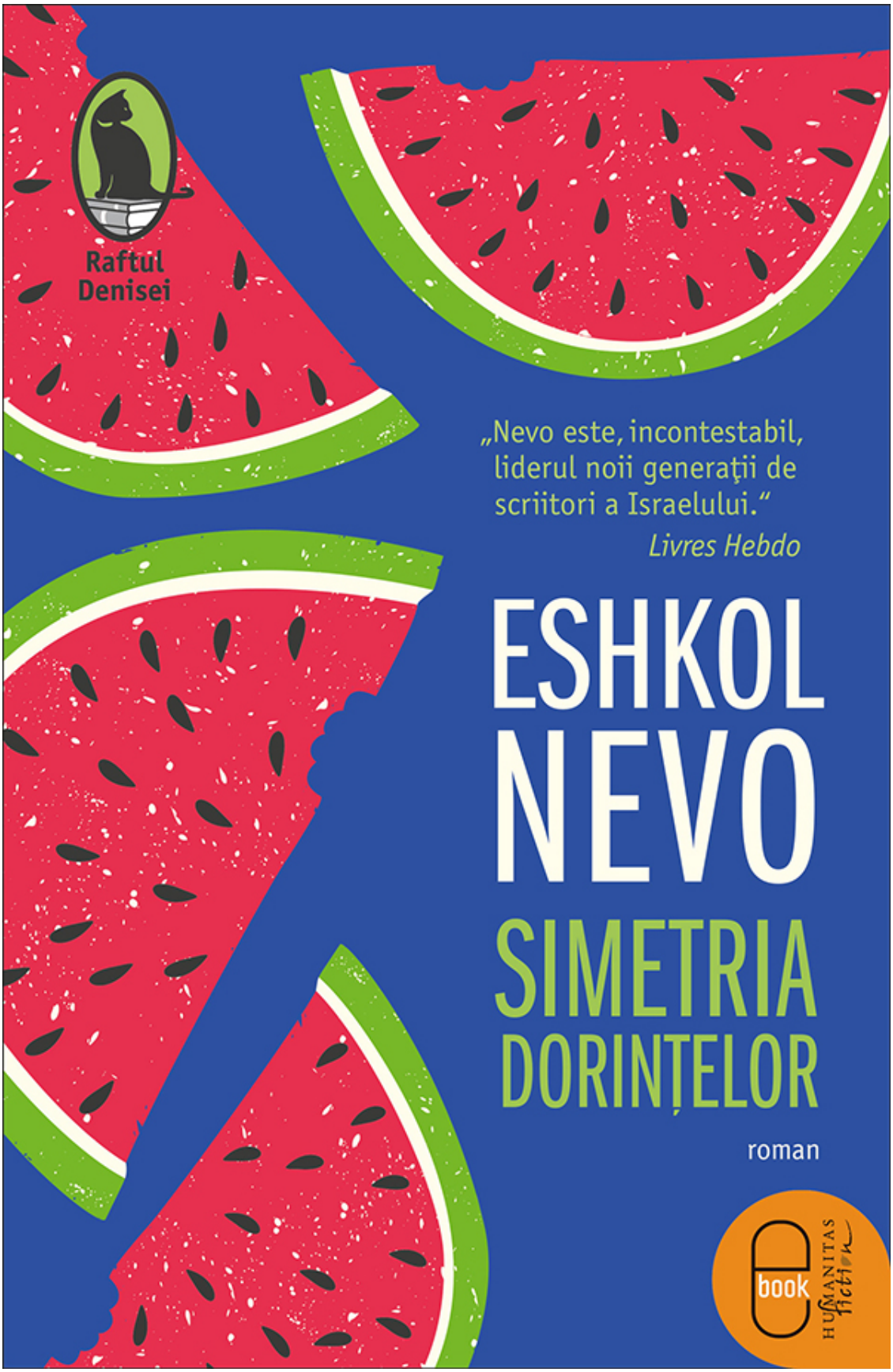
Raftul Denisei
„Nevo este, incontestabil, liderul noii generații de scriitori a Israelului.“
Livres Hebdo
ESHKOL NEVO
SIMETRIA DORINȚELOR
roman
book
HUMANITAS fiction